CODEX REGVLARVM

QVAS SANCTI PATRES

MONACHIS,

ET VIRGINIBVS

Sanctimonialibus seruandas præscripsere,

COLLECTVS OLIM A S. BENEDICTO

ANIANENSI ABBATE.

LVCAS HOLSTENIVS VATIC. BASIL. CANONICVS
Et Bibliothecæ Præfectus in tres partes
digestum, auctumque edidit.

ROMÆ, Excudit Vitalis Mascardus, MDCLXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

SANCTISSIMO DOMINO

NOSTRO

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

CODICEM ANTIQVVM

REGVLARVM MONASTICARVM

Ante annos octingentos à S. Benedicto
Anianensi Abbate

COLLECTVM

Et ab ipso

FABIO CHISIO

Neritinorum tunc Episcopo, & apud Vbicos
Apostolico Apocrisario, ex veteri Coloniensi
Manuscripto Codice accuratè

DESCRIPTVM, & COLLATVM

Nunc bono publico Typis

EDITVM,

Cum humillimo Pedum osculo

OFFERT, DAT, DICAT, CONSECRAT,

Sedis Apostolicæ obsequijs deditissimus

LVCAS HOLSTENIVS.

TYPOGRAPHVS
LECTORI.

D *LVCAS Holstenius Vir Illustrissimus, in quo nuper mortuo Respublica Literaria iacturam fecit irreparabilem, inter alia monumenta Veterum, quæ tenebris eruta luci publicæ plurima, & optima parabat, hanc Regularum collectionem antiquam è Coloniensi descriptam* Co-

Codice meis dudum Typis excudendam curauerat; Editionem interim differens, spe eius tum collatione nouorum Codicum emendandæ, ac locupletandæ, tum Dissertationibus, & Animaduersionibus, quarum materiam vndique corradebat, muniendæ, ornandæque. Sed Deo aliter visum: cui placuit Ministrum fidelem, vtilissimam indefesso studio Ecclesiæ operam nauantem, ad laborum (vti meritò speramus) euocare præmia, priùs quàm is, vel huic, vel alijs multis eius generis, & meriti Operibus, quæ patienter elimabat, imposuisset vltimam manum. Hinc iam omnes facilè sentiunt sublatam omnem editionis huius distinendæ causam, consumptosque prætextus morarum. Ergo me haud parem sentio ferendo amplius conuitio expectationis publicæ, à fide mea repetenti opus in commune vtilissimum iam pridem apud me depositum. Accedit eodem Iudicium supremum editoris ipsius; quem Amici recordantur enixè commendasse morientem, vt quam primum hic liber emitteretur. Cuius etiam dedicationes tres trium eius Partium, paucis verbis, cum per mortis viciniam pluribus non posset, vltima quam in terris vidit luce dictauit;

uit;

uit ; Easdem ipsas quarum primam primæ , ac secundæ partibus , secundam parti tertiæ , tertiam denique Appendici præfixas vides . Præfationem amplam , Notas vberes , eruditum Glossarium , quæ ille destinabat , nec exhibere opis meæ , nec tuæ Humanitatis sit , Lector benigne , flagitare . Verùm , vt post subitos incendiorum , aut rapinarum casus, qui desolatas in ædes veniunt Hospites , quantumuis lauti , & splendidis assueti , tamen æqui consulunt pro solito argento instrui Samijs mensas , sterni cænacula Tegetibus , pauperiem denique mundam , procul Attalicis , aut Persicis apparatibus , placidi renidentesque patiuntur : sic te nunc quidem eam moderationem inducere in animum res exigit , vt possis contemnere opes , ac præterquam nudum ipsum Opus per se ornamenti & pretij secum affert , non aliam à Scitamentis , aut Choragio gratiam sperare ; ijs vnice contentum , quæ dare possumus ; scilicet pro Præfatione , præfationis materiam , prout eam ex Aduersarijs τοῦ μακαρίτου descripsimus : Vice autem Notarum , notulas paucas , quas è schedis eiusdem , & marginibus editorum foliorum ipsius manu subinde

no-

notatis, attento ſpicilegio ſublegimus: denique loco ampli & accurati Gloſſarij, quod ab Editore expectabatur, indiculum declaratorium inuſitatiorum huius Codicis vocabulorum, ad calcem adiecimus. Vale: Et tua cauſa conantibus faue.

MA-

MATERIA

Dissertationis Procemialis ad Regulas Monasticas è schedis posthumis

LVCAE HOLSTENII

CAPVT I.

Origines Instituti Monachorum, & eorum diuersæ species.

FRVSTRA sunt, qui verum & perfectum Monachismum Christianismo vetustiorem faciunt. Eius in veteri testamento figura magis quam forma, præsagia potius quam exempla reperiuntur. Anachoresis Eliæ, huius & Elisæi discipulorum conuictus, Nazaræorum & Recabitarum instituta, tum si quæ occurrunt alia eius generis, videri possint quædam quasi rudimenta gratiæ Monachos facere exordientis. Esseni quoque, quorum

Hebræi meminerunt ; vti & quos Philo libro proprio describit (quamquam hos S. Hieronymus fuisse Christianos putat) multis, vt palam est, differentijs à Monachorum instituto discrepabant. Indicat Metaphrastes initio vitæ S. Pauli Eremitæ, non defuisse primis duobus Ecclesiæ sæculis multos vitæ monasticæ Professores. Sanè vita S. Eudoxiæ Martyris, quæ temporibus Traiani floruit, monasteriorum iam tum institutorum meminit. Verùm vt alia multa Ecclesiastica monumenta illorum temporum, sic memoria distinctior primææuæ illius vitæ regularis Diocletiani flammis, quibus Christiana tabularia conflagrarunt, abolita fuerit; ex his porrò quæ supersunt monumentis ætati Constantini magni vitæ Regularis initia imputanda sunt; tunc scilicet per Ecclesiæ pacem ea perpetuari sine interpellatione, dilatari sine obstaculo potuit. Auctores porrò eius primi Paulus, & Antonius fuere, quorum exemplis duo genera Monachorum informantur, alterum Eremitarum seorsim sine arbitro degentium, Cœnobitarum alterum in domo communi conuiuentium; & misceban-

bantur in illis principijs hæc duo genera plerumque; vt idem ex Eremo in Cœnobium, ac viciſſim è vita communi in ſolitariam transirent. Quamquam hæc cum multis experimentis eſſet deprehenſa periculoſior, cæpit præ illa Cœnobitica celebrari diſciplina, præſertim poſt editam à Pachomio regulam exceptam dictante Angelo, quam latinè Hieronymus tranſtulit. Ex hoc tempore duo laudabilia diſtingui Monachorum genera cœperunt ſolitariorum, & communiter viuentium, quibus alterum ſubmiſtum eſt non probum, Sarabaitarum, vt vocabant, qui bini, aut terni paſſim per vrbes, aut caſtella proprio arbitratu viuerent.

CAPVT II.

Propagatio Monachiſmi ex Aegypto in omnes terras.

INſtituta per hunc modum in Ægypto vita monaſtica auctoribus Paulo, Antonio, Pachomio, in omnes inde ſe terras ſalutari propagatione diffudit. Primus Hilarion

ex Antonij ſchola monaſticam in Syria diſciplinam & exercuit, & docuit. Baſilius Magnus monaſticam profeſſionem ex Ægypto acceptam in Pontum, & Aſiam minorem intulit. Audeus relegatus monaſteria in Gothia fecit. Penetrauit quoque idem inſtitutum in Æthiopiam, Perſidem, & Indiam, ex quibus prouincijs turmas Monachorum ſe Bethlemi ſuſcepiſſe ſcribit S. Hieronymus. In Italiam inſtitutum monaſticum partim ex Ægypto, partim è Syria tranſijt. Primum enim Romam aduenięns S. Athanaſius, cum vitam à ſe ſcriptam S. Antonij publicaſſet, iuuentutem vtriuſque ſexus plurimam ad eius imitationem inflammauit. At S. Euſebius Vercellenſis diſciplinam monaſticam è Syria petitam in ſuam Eccleſiam intulit, & Clerum etiam ſuum ſub regulam adegit. Sanctus quoque Iſaac Syrus propè Spoletum in loco deſerto Monaſterium poſuit, vt docet S. Gregorius Dialogorum libro tertio cap. decimoquarto. Ex alterutra iſtarum originum Ægyptia, vel Syra, prodijſſe videntur monaſteria, quæ multa per Italiam fuiſse SS. Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Gregorius

alij-

alijque teſtantur: Abbates quoque & Aſcetæ inſignes Eutychius, Florentius, ſimilesq; multi à S. Gregorio memorati ante S. Benedicti ætatem: Item Virgines, & Sanctimoniales. Non ſolum autem in Continenti Italiæ, ſed & in Inſulis Dalmatiæ, & maris Etruſci plurimos fuiſse per ea tempora Monachos S. Hieronymus indicat. In Sicilia quam ingens iam olim multitudo Monachorum fuerit, Rocchus Pirrhus teſtatur in Notitia Abbatiarum eius Inſulæ, vti & de alijs maioribus Mediterranei maris Inſulis alij, qui de ijs propriè ſcripſerunt. E Capraria Inſula, vbi greges fuiſſe Monachorum indicat Rutilius Numatinus, ſcribens circiter annum Chriſti 416. miſſi ad S. Auguſtinum Monachi id inſtitutum in Aphricam intulerunt: quod ibi receptum eſt, nequicquam Donatiſtis obſtantibus. Monaſteria Carthagine, Tagaſte, Hippone fuiſse teſtatur Paulinus. Caprarienſe poſtea, & Palmariæ monaſteria reformauit S. Gregorius Magnus. Sed inter Inſulas Monachiſmo claras Lerina in primis celebrata eſt, vbi, Authore Honorato, ſancti Senes diuiſis cellulis Ægyptios Patres in Gallijs æmulaban-

laban-

labantur, vt S. Eucherius tradit. Hinc eductus ad Episcopatum est S. Honoratus, anno Christi 426. Quod exemplum postea frequentatum legitur, vt meritò Lerina seminarium Episcoporum diceretur. Quintum inde sęculum Barbarorum irruptionibus Imperio, & Ecclesiæ funestum, multos publicorum malorum pertæsos ad vitam monasticam locis secretis colendam perpulit, tutum asilum pandens humanarum miseriarum. Per Gallias nihilo minus floruisse professionem monasticam ex historijs Regum primæ stirpis, actis sanctorum Hilarij, Martini, aliorumque, tum ex Gregorio Turonensi, alijsq; monumentis manifestum est. In Insulas Oceani per eadem tempora Monachismus penetrauit authore Patritio Brittone, qui peragratis Gallia atque Italia, Insulisque Tyrrheni maris, cum in iuuentute Sanctum Martinum vidisset, & Sancto Germano Autissiodorensi præceptore vsus esset, missus postea à S. Celestino Papa ad conuertendos Hibernos anno Christi 431. Monasteria ibi plurima instituit, vt ex antiquis monumentis Vsserus docet. Obijt S. Patritius anno 490.

Dauid

Dauid Menarienſis Epiſcopus nobile monaſterium conſtruxit. Monaſterij Bancorienſis meminit Beda. S. Columbanus Armaccanum, & Tyrrhenſe monaſteria fundauit anno 565. Hęc ęrant in Hibernia, & Brittanniæ illa parte, quam non occupauerant Anglo-ſaxones: ad quos deinde ipſos monaſticum inſtitutum ſimul cum Chriſtiana religione penetrauit; magnis & paribus vtriuſque incrementis: S. Auguſtinus Monachus, & monaſticarum regularum peritus miſſus deinde à S. Gregorio Magno in Angliam, monaſticam ibi diſciplinam propagauit, Dorouernienſi præſertim monaſterio fundato, vt auctor eſt Beda. Apud Nortumbros, & Septentrionales illius Inſulæ populos Aidanus vitam religioſam induxit. Prodierat hic è ſchola S. Columbani, & in Lindisfarnenſi Inſula monaſterium habuit. Hæc omnia confirmant celebratæ in Hiſtorijs illarum Gentium diſſenſiones inter vtriuſque ſcholæ monaſteria variæ, præſertim de Paſchate, ac tonſura; & videntur per ea tempora Monachi in Eccleſijs Epiſcopalibus ſacras functiones obijſse, quod indicat Beda; vnde Cathedrales

les Ecclesiæ Munster, siue monasteria Anglis dicuntur. De Hispanijs, Germania, Dacia, Pannonia, Sarmatia, cæterisque Regnis, ac Prouincijs dicere sigillatim infinitum sit. Extant Historici cuiusque, qui planè doceant: vbicumque Christi religio viguit, etiam Regulare institutum floruisse. Porrò vbiuis Gentium viri Ascesim coluere, fœminæ quoque eos æmulatæ, pro captu sexus perfectioni studuerunt: idque vel cœnobijs, aut cellulis clausæ, vel in domibus proprijs virginitatem Deo sacratam, aut sanctam viduitatem exercentes, sed de his satis.

CAPVT III.

Vnitas Regularis Instituti vsque ad Sanctum Benedictum. Obiter de Patria Cassiani.

EX hactenus dictis de multitudine vbique colentium vitam monasticam in vtroque sexu, facilè cuipiam vetera ex præsentibus æstimanti persuadebitur fuisse primis illis temporibus diuersos, & certo chara-

ctere

ctere discriminatos Monachorum ordines, prout postea institutum, præsertim in Mendicantibus, quorum vniuersæ quamuis latè sparsæ familiæ, sub vno peculiari capite certis, & cuique proprijs officijs, ac legibus Deo militant. Valde fallor, si iam tum primis sex septemue Ecclesiæ sæculis iste vsus inualuerat. Certè vestigia mihi quidem non apparent, qui quocumque intueor, vniformem vbique Monachatus rationem, & facilem, ac promiscuum inuicem transitum, mutuumque commeatum professionum, & cœnobiorum cerno. Orientales Monachi quando in Occidentem venerant, cum ibi profitentibus religiosam vitam sine discrimine censebantur: vicissim Occidentales in Oriente; quod cum innumeris exemplis demonstrari possit, vnum tantum hic afferam Cassiani, & Germani Gallorum Monachorum, qui Ægypti monasteria peragrarunt instituti monastici cognoscendi causa, & animo in patriam referendi haustam inde notitiam disciplinæ, in suum, & popularium suorum vsum; vnde satis apparet existimasse ipsos vnum esse in commune omnium vbique Monachorum

modum, & vſum Religionis profitendæ. Mouerit fortè quempiam (vt hunc obiter ſcrupulum lectori eximam contraria vulgi opinione præoccupato) quòd Caſſianum Gallum dixi. Quid ni verò id ego ipſi de ſe affirmanti crederem? Legimus cap. 1. coll. 24. Caſſianum cum ſuo vnanimo Abbate Germano faſſos eſſe Abbati Abraamo: *Quia* (verba ſunt ipſius) *ad repetendam Prouinciam noſtram, atque ad reuiſendos parentes, quotidianis acriùs æſtibus vrgebamur*: Quam aliam hic Prouinciam intelligamus, niſi illam Orienti obuerſam Galliæ oram, quæ iam tum quaſi proprio nomine, quod hodieque retinet, Prouincia vocabatur: in quam deinde certò conſtat rediiſſe Caſſianum, in eaque vixiſſe, conſenuiſſe, obiiſſe. Addit de parentibus ſuis, fuiſſe illos magna religione, & pietate præditos; vnde non impedituri putarentur, ne monaſticam ibi vitam coleret; tum eoſdem copioſos, qui affatim præbituri neceſſaria eſſent, & ſollicitudinem victus parandi dempturi. Quæ omnia mirè conueniunt indigenis illarum vberrimarum Regionum, vbi præcipuus tum erat religionis vigor;

gor;

gor; & passim nobilissimi quique Lerinum confluebant profitendæ causa vitæ monasticæ. Vnde sibi (quod mox subdit) meritò ambo blandiebantur spe verisimili de conuersione multorum, *qui velut nostro essent* (inquit) *ad viam salutis exemplo & monitis dirigendi*. Videant autem qui in solitudines Scytharum Cassiani patriam summouent, quam aptè illi desertorum squallori, & caucaseis rigoribus conueniat quod de sua patria Cassianus subijcit. *Tum præterea ipsorum locorum situs, in quibus erat à maioribus nostris auita possessio, ipsarumque amœnitas iucunda regionum ante oculos pingebatur, quam gratæ & congruæ solitudinis spatijs tenderentur: ita vt non solum delectare Monachum possent secreta syluarum, sed etiam magna victus præbere compendia.* Denique dictio ipsa, & stylus, quam nõ Scythiæ barbariem redoleat palam est. Qua etiam ratione refelluntur, qui Athenienfem Cassianum putant. Inde enim potius Atticam Græcismi proprietatem ducere potuisset, quam eum, quem præfert vbique latinitatis gallicanæ genuinum succum, ac leporem, qualis in Eucherio, in Vincentio

Lirinensi, in Fausto, in alijs eius tractus Scriptoribus passim floret. Sed de his plura dicendi locus hic non est: Ad vniformitatem instituti monastici reuertamur, aduersus quam nihil præscribit Regularum hoc Codice relatarum numerus, & diuersitas. Etenim illæ à singulis, vt præsens vsus poscebat, Patribus scriptæ, aliorum similia cupientium studijs descriptæ in commune proponebantur, vt ex his quique pro locorum, & nationum differentia, vitam vniformi, quoad præcipua, disciplina temperarent. Primaria sanè, & quasi fundamentalis Monachorum regula Euangelium erat: illa, inquam, Christi consilia, quæ castrare seipsum propter regnum cælorum, quæ abnegare se, & crucem tollere, quæ patrem, & matrem, vxorem, agros propter Christum relinquere, quæ vendere patrimonia, & dare pauperibus, sicque nudos Christum sequi suadebant. Regulæ particulares nihil nisi eius primæ, ac vniuersalis regulæ applicationes, aut declarationes locis & personis plerumque aptatæ habebantur. Quod adeo verum est, vt ne ipse quidem Sanctus Benedictus, qui antiquum,

quem

quem reperit in Ecclesia monasticum ordinem suscepit, excoluit, dilatauit, regulam vniuersalem suis vbique omnibus promulgauerit; sed peculiarem dumtaxat Cassinensi cœnobio, cui præerat: quæ inde priuata diligentia descripta, & imitandi studio publicata, adeo non quasi abrogasse priores cæteras est credita, vt S. Benedictus Anianensis huius, quam damus, collectionis auctor, idem aliud opus elucubrauerit nuper à viro doctissimo Hugone Menardo luci publicæ cum eruditis obseruationibus datum, cui Concordiæ Regularum nomen fecit, quo singulorum Benedictinæ Regulæ capitum consensionem cum cæteris omnibus alijs regulis clarè demonstrat. Hæc disputari pluribus debebant: verum metus erat, ne in contentionem res abiret ab hoc aditu tranquilli pacificique operis alienam: certorum quippe hominum, quos abundare in suo sensu facilè sinimus, obnixa in contrarium armataque studia noueramus, cum quibus rixari nunc quidem nolumus.

CAPVT IV.

De hoc Codice Regularum, eius Appendice, & vtriusque Compilatore.

CIrciter annum Christi 820. floruit in Gallijs opinione sanctitatis, atque doctrinæ Benedictus Abbas Anianensis, qui ortus è nobilissima Comitum Magalouensium stirpe, ex Aulico gratioso, & forti milite, Deo ad meliora vocante, primum religiosam vitam suscepit in monasterio S. Sequani; vnde postea in patriam reuersus monasterium Anianense in paterno fundo, tum non procul inde Gellonense in gratiam Guglielmi Comitis instituit. Mox alijs permultis Ludouici Pij Imperatoris voluntate præfuit. Ad extremum aulam sequi coactus, quòd Imperator eius consilijs iuuari cuperet, erecto prope Aquisgranum, vbi plerumque degebat Imperator, Monasterio Indensi, sanctam ibi vitam sancta morte conclusit. Extant eius Acta ab ipsius discipulis conscripta, quæ primus edidit Hugo Menardus; tum Bollandus, & Henschenius de nouo illustrata

reci-

recitant ad diem vndecimum Februarij. In ijs actis ita legitur: *Fecit librum de regulis diuersorum Patrum*. Ad quem locum sic adnotat Menardus: *An iste liber adhuc extet, non mihi compertum est. In testamento S. Gennarij Episcopi Asturicensis, inter libros, qui ab eo dantur Monasterio S. Petri de Montibus, recensetur liber regularum virorum illustrium, qui an idem sit cum eo, qui à nostro Benedicto collectus est, non adeo constat*. Hæc ille, qui si vidisset codicem nostrum titulo Benedicti Abbatis Anianensis prænotatum, non opinor, dubitasset, quin hoc opus illud ipsum sit, cuius Auctor vitæ eius loco recitato meminit. Seruatur, vt aiunt, apud S. Maximinum prope Treueros antiquissimum exemplar huius collectionis; vnde Apographum exscriptum custoditum apud Canonicos Regulares domus B. Virginis Coloniæ cum vidisset ante hos annos circiter viginti Illustrissimus tunc Fabius Chisius Episcopus Neritinorum; & Nuntius illic Apostolicus, hodie S. D. N. Alexander Septimus Pontifex Maximus, describendum curauit, & exemplum inde sumptum nobis benignissimè communicauit, nos

ex

ex eo editionem hanc curauimus. Sed vt ſubinde occurrebant antiqui Codices exhibentes aliquam ex hiſce regulis, edita noſtra cum ijs conferebamus, diuerſitates adnotabamus ad marginem: inde notulæ paucæ ad calcem operis coniectæ formatæ ſunt. Cum autem eo ſtudio ferremur conquirendi antiqua monumenta, ex quibus hæc editio locupletari poſſet, occurrunt ecce nobis in lectiſſima Bibliotheca Sereniſſimæ Dominæ Chriſtinæ Alexandræ Gothorum, VVandalorum Suecorumque Reginæ, vetuſti duo Codices exhibentes parænetica quædam opuſcula antiquorum Patrum ad inſtituta monachorum vtriuſque ſexus accommodata, quæ cum ſtatim iudicaſſemus aptiſſimè vtiliterque poſse adiungi ad iam editum Regularum Codicem: tum ad idem nos multo magis illud impulit, quod ſatis veriſimilis coniectura eſset, hanc quoque collectionem paræneſeon ad vitam monaſticam, eiuſdem eſse manus, atque ipſam collectionem Regularum. In hunc videlicet modum ſcribit auctor vitæ S. Benedicti Anianenſis: *Alium nihilominus compoſuit librum*

ex

ex ſanctorum Doctorum Homilijs; quadrat ſatis hoc inditium in noſtrum hoc opus ex Patrum variorum opuſculis contextum, qui partim Monachos, partim Sanctimoniales erudierunt. In quo aptè reſpondet hæc Appendix ſuo operi regulas virorum mulierumque perfectionis ſtudentium digerenti. Scio Hugonem Menardum, cum in fine Codicis, ex quo Concordiam Regularum edidit, reperiſset congeſta quædam fragmenta Patrum ad virtutes & vitia, quæ in Monachis deſiderantur aut cauentur pertinentia, opinatum, eſse illum ipſum librum contextum ex Sanctorum Doctorum Homilijs, quem fuiſse à Sancto Benedicto compoſitum auctor eius vitæ refert; ſed mihi quidem non perſuadet, qui non Homilias, aut opuſcula integra Patrum, ſed ſententias dumtaxat, & teſtimonia ipſo fatente Menardo congeſta ſciam in illam farraginem Codici concordiæ Regularum aſsutam: noſtra autem collectio integras exhibet adhortationes, aut conciones Patrum aptiſſimè congruentes ad argumentum regularum: quare conſentaneè ijs ſubijci æquus, opinor, & prudens lector,

vbi

vbi cognouerit fatebitur. De singulis regulis, vel auctoribus earum nihil hic præfari opus duximus; præmisimus enim suis locis ad singulas testimonia veterum, quæ notitiam, quanta fere haberi potest, tum ipsarum, tum auctorum legenti suggerent.

Im-

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendissimo Patri Mag. Sacri Palatij Apostolici.

O. Archiepisc. Patracen. Vicesg.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capisuccus Magist. Sac. Pal. Apost.

CO-

CODICIS
REGVLARVM

Pars Prima.

IN QVA SS. PATRVM ORIENTALIVM Regulæ ad Monachos

S. ANTONII ABBATIS.
S. ISAIÆ ABBATIS.
SS. PATRVM SERAPIONIS. MACARII PAPHNVTII. ET ALTERIVS MACARII.
SS. PATRVM ALIA
S. MACARII ABBATIS NITRIENSIS
S. PACHOMII ABBATIS TABENNENSIS
EIVSDEM ET THEODORI EPISTOLÆ
S. ORSIESII DOCTRINA MONASTICA
INCERTI REGVLA ORIENTALIS
S. BASILII EPISCOPI CÆSAREENSIS.

S. ANTONII
ABBATIS
Regula
AD MONACHOS.

DE S. ANTONIO ABBATE veterum quædam testimonia.

MARTYROL. Rom. a. d. XVII. Ianuarij.

IN Thebaide S. ANTONII Abbatis, qui multorum monachorum pater, vita & miraculis præclarissimus vixit: cuius gesta S. Athanasius insigni volumine prosecutus est.

S. HIERONYMVS de illustr. script. cap. LXXXVIII.

ANTONIVS Monachus; cuius vitam Athanasius Alexandrinæ vrbis Episcopus insigni volumine prosecutus est, misit Ægyptiace ad diuersa monasteria Apostolici sensus sermonisq́. epistolas vij. , quæ in Græcam linguam translatæ sunt; quarum præcipua est ad Arsenoitas. Floruit Constantino & filijs eius regnantibus. Vixit annos CV.

S. ATHANASIVS in vita S. Antonij, cap. XV. interprete Euagrio.

Quadam die cum sanctus Antonius a congregatis fratribus rogaretur, vt eis INSTITVTORIA *largiretur* PRAECEPTA, *cum prophetica fiducia exaltans vocem aiebat: Ad omnem quidem mandatorum disciplinam scripturas posse sufficere. &c.*

RE-

REGVLAE AC PRAECEPTA S. P. N. ANTONII

ad filios suos Monachos,

petentes hoc ipsum ab eo in monasterio Nacalon.

IN PACE DOMINI.

DICAM Canones siue Regulas, prout loquetur Dominus per os meum, illis qui sese tradere volunt sub graui hoc iugo, scilicet monachatu. Oportet ergo vt audiant hæc præcepta; qui vero soluerit aliquid ex eis, *vilis vocabitur in regno cælorum*. *Matth. 5, 19.*

I. Ante omnia ora sine intermissione, & gratias Deo age pro omnibus, quæ tibi eueniunt.

II. Cum autem ſurrexeris mane ſingulis diebus, inquire de ægrotis qui apud te ſunt. & ieiuna vſque ad Nonam ſingulis diebus, excepto Sabbato & Dominico die. adueniente vero Nona ne adeas cellam cuiuſquam fratrum. Et cum ſederis ad comedendum, ora prius, tum comede. Ora & lege perpetuo.

III. Ne loquaris cum iuuene, neque cum puero; & ne conuerſeris omnino cum illo: nec ligabis illum monachum, nec aſſumes in filium, antequam induat habitum, ne reconciliet hoſtem diabolum: neque cubes ſuper eadem ſtorea cum minore te.

IV. Serua etiam horas orationum, nec prætermittas vllam earum; ne rationem pro illa reddas.

V. Ne obſtringas ægrotum ad manducandum; nec retrahas ab illo cibum; ne conturbes animam illius afflictam.

VI. Si venerit ad te aliquis frater poſt temporis interuallum, lætare de illo: gratias enim aget Deo & tibi. Seculari nullo modo commiſcearis: nec oſtentes teipſum, ſicut Phariſæus ille, qui ad oſtentationem omnia ſua agebat.

VII. Ne appropiare ſinas ad te mulierem, nec permittas ingredi domicilium tuum; ira enim graditur poſt illam. Neque reuertaris inuiſere conſanguineos tuos carnales, nec faciem tuam illis videndam præbeas, nec adeas illos.

VIII. Ne reſerues tibi plus quam indiges; nec elargiaris plus quam potes: ſed eroga eleemoſynam infirmis monaſterij.

Per-

IX. Persolue orationem tuam noctu priusquam adeas Ecclesiam.

X. Ne comedas cum aliquo, qui impendat pro te.

XI. Si scandalum ortum fuerit de iuuene aliquo, qui hactenus habitum non induerit, ne induat illum; & eijce eum a monasterio, nec loquaris cum puero penitus, ne fiat tibi offendiculum.

XII. Si coëgerit te necessitas adire ciuitatem, ne contendas illuc solus.

XIII. Ne feras terram tributis subiectam, nec societatem & contractum ineas cum magnatibus.

XIV. Ne commoreris in loco, vbi vinum exprimitur: nec comedas carnem omnino.

XV. Ne frangas ieiunium, feria quarta & sexta nisi ob grauem morbum.

XVI. Ne murmures in opere manuum tuarum: nec improperes alicui vlla de caussa.

XVII. Si adieris aliquem fratrem, ne diu moreris in domicilio eius.

XVIII. Ne loquaris in Ecclesia; nec resideas in exedris monasterij.

XIX. Non iurato penitus vel veritatem vel dubium.

Ne

XX. Ne petas Ecclesiam, ad quam congregantur homines. Eroga eleemosynam, quantum potes. Ne sepelias mortuum in Ecclesia.

XXI. Ne facias conuiuia; nec ad symposium vocatus accedas.

XXII. Addisce quotidie disciplinam à senioribus: nec vllum aggrediaris opus, nisi consulto Patre monasterij.

XXIII. Cùm abis ad hauriendam aquam, interim dum iter conficis, lege quantum potes.

XXIV. Si erogaueris eleemosynam, ne ostentes illam. Si adfueris aliquo in loco, vbi erogatur eleemosyna, comede, & gratias age Deo.

XXV. Contristare noctu diuque pro peccato tuo. Esto deuinctus in cuculla tua, & in tunica tua noctu atque die. Accende lampadem tuam oleo oculorum tuorum, nempe lacrimis. Si pietatis actus edideris, ne glorieris. Ne dimittas quemquam, qui quærit Christum. Ne propales cogitationes tuas cunctis hominibus, sed solum ijs, qui possunt saluare animam tuam.

XXVI. Si abieris ad messem, ne moreris, sed cito reuertere ád monasterium.

XXVII. Ne induas vestimenta, quibus extollaris. Ne ostentes vocem tuam, nisi in oratione præcepta. Ora in domo tua antequam venias ad Ecclesiam.

XXVIII. Mortifica temetipsum quotidie.

Ne

XXIX. Ne improperes cuiquam caussa dolorum & afflictionum, quas patitur.

XXX. Ne glorieris, neque rideas omnino. Da operam vt lugeas ob peccatum tuum, sicut luget is penes quem aliquis mortuus est. Fac quantum potes, vt glorificetur Pater tuus, qui est in cælis.

XXXI. Corrige filium tuum, nec parcas: damnatio enim illius a te exigitur.

XXXII. Ne comedas ad satietatem, nec dormias, nisi parum & moderate: & venient ad te angeli.

XXXIII. Cum oraueris, & memor fueris Dei, fac tibi indumenta tua sint alæ, & euolabis super mare igneum.

XXXIV. Visita ægrotos & infirmos, & imple mensuras seu vasa eorum aqua.

XXXV. Ne pugnes linguæ. Ita te præsta, vt benedicant te omnes. Et Dominus Iesus Christus opem nobis afferat ad operandum secundum ipsius beneplacitum: cui gloria cum Patre suo, & Spiritu suo sancto in seculum. Amen.

QVAE

Qvae seqvvntvr habentvr in alio exemplari.

XXXVI. Coge teipſum in opere manuum tuarum, & timor Domini inhabitabit in te.

XXXVII. Si conſpexeris fratrem aliquem perpetrantem peccatum non ad mortem, ne contemnas & deſpicias, neque condemnes illum: incides quippe in manum inimicorum tuorum.

XXXVIII. Caue tibi ne ſeducatur intellectus tuus, memorando peccata tua priora; ne renouentur in te.

XXXIX. Dilige humilitatem, quæ proteget te a peccato. Ne ſis pertinax ad ſtatuendum verbum tuum, ne occupet te malum. Ne reputes te ſapientem, & gloriaberis, & incides in manum inimicorum tuorum. Aſſueſcat lingua tua dicere: Ignoſce mihi; & conſequeris humilitatem.

XL. Cum ſederis in cella tua, ſolicitus eſto de tribus hiſce rebus perpetuo: nimirum, de opere manuum tuarum, de meditatione tuorum pſalmorum, & de oratione tua.

XLI. Cogita apud temetipſum & dicito: vtique non manebo in hoc mundo niſi præſenti hac die, & non peccabis Deo.

XLII. Ne ſis helluo ciborum; ne reſuſcitentur in te priora peccata.

XLIII. Ne tædeat te laboris, & ſuperueniet tibi cito requies. Sicuti parietinæ ruinarum extra ciuitatem fiunt locus

cus fœtoris omnibus, ita anima pigri, qui cœpit monachatum, fiet mansio passionibus & fœtoribus.

XLIV. Coge teipsum, vt ores perpetuo cum lacrimis, vt forte misereatur tui Deus, & exuat te veteri homine.

XLV. Perseuera in hisce rebus quas dicam; scilicet, in labore, paupertate, peregrinatione, afflictionibus & quiete, & afferent tibi humilitatem: humilitas vero dimittet omnia peccata. Humilitas autem est, vt homo reputet seipsum peccatorem, & quod nihil boni perpetret coram Deo; & adhæreat quieti, & non æstimet seipsum quicquam; & non sit pertinax ad statuendum verbum suum: vt abscindat concupiscentiam suam, & demittat vultum, ponatque sibi mortem ante oculos, & seruet semetipsum a mendacio, & non loquatur verba ociosa; nec respondeat Superiori; & opprobrium sustineat, & odio habeat desidiam, & instet laboribus & mœroribus.

XLVI. Curate igitur fratres mei hæc seruare præcepta, ne vita vestra sit sine fructu. Et solicitus esto semper ad singula verba quæ audis, vt dicas: Ignosce mihi: quia humilitas fugat omnia negocia inimici. Ne reputes teipsum quidquam propter opera tua.

XLVII. Sit tristis vultus tuus, nisi aduenerint tibi exteri fratres; tunc gaude cum illis, vt inhabitet in te timor Domini. Si iter feceris cum fratribus, secede ab illis parumper, vt sis in silentio. & dum incedis per viam, ne te conuertas sinistrorsum & dextrorsum; sed meditare psalmos tuos, & ora in mente tua ad Deum quocunque in loco ingrederis; nec præsidenter agas cum incolis illius.

XLVIII. In omnibus rebus tuis eſto modeſtus, & ad ea quæ apponentur tibi, extende manum tuam lente: ſi vero fueris iuuenis, ne extendas manus tuas primus ad cibos: nec ingeras quidquam ciborum in os alterius. Et ſi cubaueris in aliquo loco, ne tegas te vno eodemque ſtragulo ſimul cum alio: & ora multum antequam cubes. Et Dominus noſter Ieſus Chriſtus opem nobis præſtet ad operandum ſecundum ipſius beneplacitum. Amen.

EXPLICIT REGVLA S. ANTONII ABBATIS.

ISAIAE ABBATIS

Regula

AD MONACHOS.

DE ISAIA ABBATE veterum teſtimonia.

RVFFINVS in Vitis Patrum lib. II. cap. X. & Palladius lib. VIII. cap. LV.

ABBAS Syrus aliquando, & ISAIAS, & Paulus occurrerunt ſibi inuicem ad ripam fluminis. erant autem viri iſti iuſti, ſummæ abſtinentiæ & totius religionis. Hi pergebant viſitare quendam nomine Anuph. &c.

IBIDEM lib. V. de verbis Seniorum.

Interrogauit eundem ſermonem Abbas ISAIAS. dicit Abbas Paſtor: ſicut capſa plena veſtibus &c.

R. BELLARMINVS S. R. E. CARD. de ſcript. Eccl.

ESAIAS Abbas, qui quo tempore vixerit, inuenire non potui, ſcripſit homilias XXVIII, valde vtiles, præſertim monachis ad perfectionem tendentibus.

PRAE-

PRAECEPTA SEV CONSILIA ABBATIS ISAIAE

POSITA TIRONIBVS IN MONACHATV:

Eius orationes nos cuſtodiant, Amen.

FRATER dilectiſſime, ſi iam reliquiſti mundum hunc vanum, & Deo te ipſum dedidiſti, pœnitentiam age de peccatis tuis, & ſerua propoſitum quod amplexus es; & ne auſcultes cogitationibus tuis, cum animum tuum affligent, & dicent: Nequaquam peccata tua priora tibi condonata ſunt; & ſerua hæc præcepta.

I. Caue ne comedas cum muliere, aut fraternitatem ineas cum puero, aut dormias cum adoleſcente ſuper eadem ſtorea. Cum exuis veſtem tuam, ne aſpicias corpus tuum.

II. Si ad potum vini coactus fueris, ne bibas plus quam tres ſcyphos mediocres: caue ne ſoluas præceptum propter amicitiam.

III. Ne perſoluas horarias preces negligenter, ne incidas in manus inimicorum tuorum. Da operam quantum potes meditationi pſalmorum; quia hoc ſeruabit te ab immunda vita.

Dilige

IV. Dilige laborem & afflictionem, vt leuentur passiones tuæ. Ne reputes te ipsum quidquam in vlla re, & vacabis gemitibus pro peccatis tuis.

V. Custodi teipsum a mendacio; quia expellit a te timorem Domini. Ne aperias omnibus tua benefacta, ne rapiat illa inimicus tuus.

VI. Aperi morbos tuos patribus tuis, vt experiaris opem per ipsorum consilium.

VII. Coge te ipsum ad opus manuum tuarum, & habitabit in te timor Domini.

VIII. Ne iudices fratrem tuum cum peccat, nec despicias illum; incides enim in manus inimicorum tuorum.

IX. Ne sis contentiosus ad statuendum verbum tuum, ne inhabitent in te mala.

X. Dilige humilitatem, & non acquiescas tuo consilio. Assuescat lingua tua dicere: Ignosce mihi, & superueniet tibi humilitas.

XI. Cum sederis in cella tua, de tribus solicitus esto nempe de assiduitate in oratione, meditatione psalmorum, & opere manuum tuarum.

XII. Cogita apud te: vtique non sum superstes in hoc mundo, nisi hac die, & eripieris a peccato.

XIII. Ne sis helluo, ne renouentur in te priora peccata tua. Ne pigeat te laboris; & da operam meditationi psalmorum, & adueniet tibi requies a Deo.

Coge

XIV. Coge te ipſum ad fletum in orationibus, & Deus miſerebitur tui, & exuet te homine vetere.

XV. Scito, quod labor, & paupertas, & peregrinatio, & afflictio, & ſilentium afferunt humilitatem; Humilitas autem peccata omnia condonat. Humilitas autem eſt, vt homo reputet ſeipſum peccatorem, & iniuſtum, & ne ſtatuat verbum ſuum, & abſcindat ſuam concupiſcentiam, & defigat oculos ad terram, & ſuſtineat iniuriam, & laborem, & odio habeat honorem, & requiem, & dicat in omnibus: Ignoſce mihi; beneficio autem humilitatis fugantur hoſtes.

XVI. Perpetuo triſtis eſto; ſi verò venerint ad te fratres, exhilareris cum illis, vt inhabitet in te timor Dei.

XVII. Si iter feceris cum fratribus, ſecede ab illis, vt ſilere poſſis; nec te conuertas huc & illuc, ſed meditare pſalmos tuos, & ora ad Deum in mente tua. Et quemcumque locum ingreſſus fueris, ne præſidenter agas cum habitatoribus eius. Serua modeſtiam, & verecundiam in omnibus, & ad ea quæ apponuntur coram te, manum non niſi inuitus extendas.

XVIII. Ne cubes cum alio ſub eodem ſtragulo. Ora multum ante cubitum, quamuis defatigatus ſis ab itinere.

XIX. Ne permittas vt quiſquam vngat oleo corpus tuum, niſi propter grauem morbum.

XX. Cum ſederis ad menſam cum fratribus, ne comedas cum delectatione, & extende manum tuam tantum ad ea quæ ſunt ante te. Et complicata ſint genua tua, nec eleues viſum tuum ad alium. Nec bibas aquam auidè, nec cum ſonitu.

Si ex-

XXI. Si excreandi te vrſerit neceſſitas, cùm ſederis inter fratres, ſurge, & longius proijce ab illis. Ne pandiculeris inter homines, & ſi acciderit tibi pandiculatio, ne hies ore tuo, & deſeret te.

XXII. Ne aperias os tuum ad riſum, hoc enim indicat tibi deeſſe timorem Dei.

XXIII. Ne concupiſcas rem alienam. Si feceris librum, ne exornes illum, hoc quippe affectum tuum oſtendit.

XXIV. Si peccaueris in aliquo, non pudeat te confiteri illud, neque excuſes te mendacio, ſed genua flecte, & confitere delictum tuum, & pete veniam, & condonabitur tibi.

XXV. Si quis mentitus fuerit apud te, ne iraſcaris, ſed dicito: Ignoſce mihi, non reuertar.

XXVI. Non pudeat te quærere à tuo magiſtro.

XXVII. Si quis pulſauerit ianuam cellæ tuæ dum ſedens incumbis operi tuo, deſere opus tuum, & cura eius requiem.

XXVIII. Ne loquaris cum quoquam, nec attendas verbis cuiuſquam ſine vtilitate.

XXIX. Si miſerit te magiſter tuus ad iter faciendum, poſtula ab illo quomodo te regas, & fac iuxtà mandatum eius. Ne transferas verba. Si cuſtodieris oculos tuos, & aures tuas, minimè peccabis lingua tua.

XXX. Si habitaueris cum aliquo fratre, eſto cum illo vt peregrinus, nec præcipias illi quidquam, nec te ſuperiorem

illi

illi facias, nec præfidenter agas cum illo: & si præceperit tibi aliquid quod nolles, abscinde voluntatem tuam, & ne contristes illum, ne abscindatur pax à vobis; & scias quod obediens est maior.

XXXI. Si habitaueris cum fratre aliquo, & dicet tibi: coquito, Dic: quid vis? & si electionem tibi reliquerit, coquito quod tibi venerit ad manus cum timore Dei.

XXXII. Cum è somno surrexeris, ora antequam vllum opus attingas, & meditare prius verba Dei; tunc aggredere impigrè opus.

XXXIII. Hilariter occurre extero, & saluta illum; ne discessus vester ab inuicem sit cum detrimento: & caue ne statim atque aduenerit ad te, interroges illum inutilia tibi, sed postula ab illo vt oret, & cum sederit, dic illi: Quomodo vales frater mi? & exhibe illi librum aliquem legendum. Si verò est defatigatus ab itinere, permitte illi quiescere, & laua pedes eius. Si autem loquetur verba inania, dic ei cum caritate: Parce mihi frater mi, quia infirmus sum, & non valeo audire hæc. Si autem dissuta fuerint eius vestimenta, consue illa. Si verò infirmus est, & eius vestimenta sunt sordida, laua illa. At si vagus est, & fuerint apud te sancti, ne permittas ingredi ad illos, sed fac ei misericordiam, & dimitte illum. Si est autem pauper, ne tristem illum dimittas, sed da ei quod concesserit tibi Deus.

XXXIV. Si quis frater deposuerit apud te aliquid, ne perscruteris depositum, nisi ipso præsente.

XXXV. Si quis reliquerit te in cella sua, & egressus fuerit, ne eleues visum ad perspiciendum quid in ea sit, sed dic ei dum egreditur: Da mihi opus aliquod, cui operam

nauem, donec reuertaris; & quidquid tibi præceperit diligenter perfice.

XXXVI. Ne ores cum pigritia & indiligenter: hac enim ratione pro eo quod Deo placeas, ad iracundiam eum prouocabis; sed sta cum timore & tremore, & ne innitaris muro, nec remittas pedes tuos, vt vno stes, & alium extendas. Obsiste cogitationibus tuis, nec permittas, vt solicitæ sint de rebus carnalibus, vt sit accepta Deo oratio tua.

XXXVII. Si autem adfueris Missæ, custodi cogitationes tuas, & sensus tuos, & stes coram Deo altissimo cum timore; vt dignus fias, qui sumas corpus Christi & sanguinem eius, & sanes passiones tuas.

XXXVIII. Dum iuuenis es, ne induas vestem bonam, donec peruenias ad senectutem.

XXXIX. Si iter feceris cum maiore te, ne præcedas illum. Si assurrexerit maior te ad alloquendum alios, ne parui ducas illum, & maneas sedens; sed sta cum illo, donec tibi vt resideas præcipiat.

XL. Cum vrbem aut oppidum ingressus fueris, ad terram dimitte visum tuum; ne visa abs te sint tibi certaminis caussa in cella tua.

XLI. Ne dormias in loco, in quo corde peccare times. Ne comedas cum muliere, nec aspicias illam, neque etiam vestimenta eius, si potes.

XLII. Si iter feceris cũ sene, ne permittas vt ille portet quidquam. Si autem fueritis iuuenes, vnusquisque portet partem aliquam. Si verò fuerit modicum, portet illud vnusquisque

per

per horam, & præcedat qui portat, & præeat infirmus, vt si lassus sederit ad capiendam requiem, sedeatis cum illo.

XLIII. Si quem senem interrogaueris de cogitationibus tuis, aperi illas liberè vti se habent ei, quem tua arcana seruaturum confidis: nec rationem habeas illius, qui prouectæ ætatis est, sed qui doctrina, opere, & spirituali experimento pollet, ne referas damnum si augeantur passiones tuæ.

XLIV. Adnitere vt multum ores noctu, vt illuminetur intellectus tuus. Pensita peccata tua, & deprecare Deum pro illis, & ipse parcet tibi.

XLV. Si quis fratrem suum te præsente iudicare apponat, quamuis iudicatus ex eorum sit numero, qui te iudicant, dicito illi cum humilitate: parce mihi frater mi, quia peccator & infirmus sum, & obnoxius illis quæ dicis, quare illa audire non possum.

XLVI. Præfer fratres tuos in omnibus, & si quis amicus præstiterit tibi honores, dicito: Propter vos hos mihi præstitit honores; neque gustes quidquam absque socijs.

XLVII. Mutuo aliquid a te postulanti, ne deneges.

XLVIII. Ne frequentius corde verses memoriam eorum, quos propter Dei caritatem deseruisti; sed mortis & damnationis memento, & quod nullus illorum eo tempore tibi opem ferre poterit.

XLIX. Si dum sederis in cella tua, memineris, quod aliquis tibi malè fecerit, surge statim, & ora pro illo in corde tuo, vt parcat illi Deus; ita enim passio quam eius caussa pateris, euanescit.

L. Si corpus Christi sumere velis, caue ne cordi tuo ira aut odium insit contra quempiam: & si quem aduersus te iratum noueris, pete ab illo prius veniam, quemadmodum præcepit Dominus noster.

Matt. 5.

LI. Si oppugnatus fueris noctu a libidine, caue ne cogitatione repetas species illas interdiù, ne delectatione coinquinetur cor tuum: sed prosterne te coram Deo, & ipse miserebitur tui; nouit quippe infirmitatem hominum.

LII. Si operam dederis nimio ieiunio, & continuæ orationi, ne fidas, quod hæc te saluabunt; sed confide, quod Deus miserebitur afflictioni corporis tui, & infirmitati tuæ opitulabitur.

LIII. Si morbo correptus fueris, ne tædeat te, & deficiat spiritus tuus; sed gratias age Deo, quod de tuo emolumento sit solicitus.

LIV. Dum habitas in cella tua, constitue cibo tuo præfinitam mensuram, & statutum tempus, & ne prætereas illud: & da corpori tuo quantum indiget, vt valeat orare, & colere Deum. Si verò oblatus tibi fuerit extrà cellam tuam delicatus cibus, ne ad satietatem ex illo sumas, vt citò reuerti valeas ad cellam tuam.

LV. Si seuerint in te diaboli laborem, quem ferre non valeas, ne acceptes ab eis; quoniam occupant cor hominis quibusdam rebus, quas superare non valet, vt tædio illum afficiant, & deludant. Omnia sanè eorum negotia sunt sine mensura, ac sine ordine.

LVI. Comede semel in die, sed non ad satietatem. Præbe corpori tuo quantum indiget, iuxtà exigentiam naturæ.

Me-

LVII. Mediam noctem ad inuigilandum orationi decerne, alteram verò medietatem requiei corporis tui. Antequam autem cubitum eas, vigila per duas horas in oratione & laudibus, tum corpori tuo da requiem. Si pigretur corpus tuum, dum ad orationem surgendum est, dicito illi: Visne requiem capere modico hoc tempore, deinde abire ad longum supplicium? Nonne præstat, vt parum hic labores, tum requiescas illic cum sanctis in æternum? Tunc enim statim recedit a te pigritia, & adueniet tibi diuinum auxilium.

LVIII. Cum monachatus institutum amplexus fueris, manumitte seruum tuum; qui si monachatum sequi velit, ne permittas vt habitet tecum.

LIX. Si abieris ad vendendum opus manuum tuarum, ne disceptes de pretio, vt seculares. Idem quoque præstabis, si quid emas. Inopiam rerum Deo te propinquum facere scias.

LX. Si deposuerit apud te frater quispiam vas, illoque indigueris, ne tangas illud, nisi ipso consulto.

LXI. Si quis frater rogauerit te, vt illi aliquid emas, dum peregrinaris, facito; si autem fratres fuerint tecum, fit in præsentia eorum.

LXII. Si quid tibi mutuo datum fuerit, restitue illud, cum eo fueris vsus; nec detineas illud, donec abs te repetatur: & si quid illius fractum, resarcito. Si quid mutuo alicui dedisti, ne repetas illud, si noueris illum non posse restituere, præsertim si illo tibi opus non fuerit.

LXIII. Si egressus iam a cella tua, postea repetis illam, & inuenies aliquem fratrem iam ibi habitare, quære tibi aliam: & caue ne illum inde expellas, ne contra te irascatur Deus.

At

At si ipse spontè illam relinquere voluerit, iam iustificatus es; si autem acceperit aliquid ex eius supellectile, ne requiras id ab illo.

LIV. Si volueris egredi ab aliqua cella, caue ne asportes aliquid ex eius supellectile, sed relinque illam alicui fratri pauperi, & Deus largietur tibi quocumque abieris.

LXV. De nulla re ita lætantur diaboli, sicuti lætantur de eo, qui cogitationes suas spiritualem suum magistrum celat. Ne putes te Patribus similem euasurum, nisi imitatus fueris eorum labores.

LXVI. Serua te ipsum a diuitijs, earumque amore; quoniam corrumpunt fructum monachi.

LXVII. Si pugnas aduersus tentationem aliquam quæ te oppressit, ne desistas, sed prosterne te coram Deo, & dic: Adiuua me Domine, quoniam ego infirmus non valeo sustinere hanc pugnam: & ille opitulabitur tibi, si ex recto corde processerit deprecatio tua. Si certaueris, & viceris, ne glorieris, neque confidas: sed tibi caue, quoniam hostis difficiliorem priore pugnam in te machinabitur.

LXVIII. Si deprecaris Deum, ne dicas: Domine remoue hoc a me, & concede mihi hoc. sed dicito: Domine Deus meus tu scis quid mihi magis conducat, quocirca adiuua me, & ne permittas vt peccem tibi, & peream in peccatis meis, quia sum peccator infirmus, nec tradas me inimicis meis, quoniam confugi ad te: libera me Domine, quia tu es fortitudo mea, & spes mea; & tibi est potentia, & gloria, & beneficentia, & gratiarum actio in æternum. Amen.

EXPLICIT REGVLA ISAIAE ABBATIS.

SS. PATRVM

SERAPIONIS MACARII PAPHNVTII ET ALTERIVS MACARII

Regula

AD MONACHOS.

DE S. SERAPIONE CETERISQ. HVIVS REGVLAE AVCTORIBVS veterum testimonia.

PALLADIVS hist. Lausi. cap. VII.

CVM toto anno in monte Nitriæ habitassem apud beatos & sanctos Patres, magnum Arsitium, & Putuphastum, & Hagionem, & Cronium, & SERAPIONEM, & multis antiquorum Patrum spiritualibus narrationibus ab ipsis essem stimulatus, veni in intimam solitudinem.

IDEM cap. CXVII.

Ingressa est (Melania) in montem Nitriæ, sanctos Patres conueniens beatum Pambo, & Christi famulum Arsitium, & magnum SERAPIONEM, sanctum quoque PAPHNVTIVM & venerabilem Isidorum.

RVFFINVS hist. Eccles. lib. XI. cap. IIII.

Per idem tempus Patres monachorum vitæ & antiquitatis merito, MACARIVS, & Isidorus, aliusque MACARIVS, atque Heraclides, & Pambus, Antonij discipuli per Aegyptum, & maxime in Nitriæ deserti partibus habentur, viri qui consortium vitæ & actuum non cum ceteris mortalibus, sed cum supernis angelis habere credebantur.

IBIDEM cap. VIII.

Florebat igitur Aegyptus ea tempestate non solum eruditis in Christiana philosophia viris, verum etiam his qui per vastam eremum commanentes, signa & prodigia Apostolica simplicitate vitæ & cordis sinceritate

tate faciebant. Ex quibus interim quos ipsi vidimus, & quorum benedici manibus meruimus, hi sunt: MACARIVS de superiore eremo, alius MACARIVS de inferiori, Isidorus in Sciti, Pambus in cellulis, &c.

PALLADIVS hist. Laus. cap. XCI.

Cum quodam die conueniſſet (cum Cronio, & Iacobo claudo) etiam PAPHNVTIVS cognomento Cephala, qui dono cogitationis ſacræ ſcripturæ veteris nouique teſtamenti pollebat, & totam illam interpretabatur, cum ſcripturam non legiſſet: ea autem erat modeſtia, vt virtutem propheticam celaret.

IDEM cap. XX. *Narrauit nobis & Dei ſeruus PAPHNVTIVS, præclari huius ſancti (Macarij) diſcipulus, quod cum quodam die ſederet in aula ſanctus Macarius &c.*

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas hanc ipſam & ſequentes duas Regulas aliquoties in Concordia Regularum laudat, easque indiſcriminatim communi appellatione REGVLAS PATRVM vocat.

SMARAGDVS quoque Abbas multa ex ijſdem ad Regulam S. Benedicti affert, & antiquos monachorum Patres earundem auctores citat.

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE MONACHORVM VEL DEVM TIMENTIVM

pro discipulorum eruditione,

ID EST, SERAPIONIS, MACARII, PAPHNVTII, ET ALTERIVS MACARII, ET ALIORVM XXXIV.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT REGVLA SANCTORVM SERAPIONIS, MACARII, PAPHNVTII, ET ALTERIVS MACARII.

Cap. I. Praefatio.

Sedentibvs nobis in vnum consilio saluberrimo, cum prece Dominum nostrum rogauimus, vt nobis distribueret Spiritum sanctum, qui nos instrueret, qualiter fratrum conuersationem, vel Regulam vitæ ordinare possimus.

Cap. II. *De prima coniugatione Cœnobitarum. Serapion dixit.*

Qvoniam *misericordia Domini plena est terra*, & multorum agmina ad vitæ fastigium tendunt, & quia eremi vastitas, & diuersorum monstrorum terror singillatim habitare fratres non permittit, optimum videtur Spiritus sancti præceptis obedire. Nec nostra propria verba possunt firma perseuerare, nisi firmitas scripturarum, è centesimo tricesimo secundo psalmo, nostrum ordinem firmet, quo dicit: *Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum*. Et iterum: *Qui habitare facit vnanimes in domo*; firmam iam nunc Regulam pietatis per Spiritus sancti ostensionem fratribus ordinare prosequamur.

Psal. 32. Psal. 131. Psal. 67.

Cap. III. *Idem ipse, De vnanimitate & iucunditate fratrum.*

Volumus ergo fratres vnanimes in domo cum iucunditate habitare: sed qualiter vnanimitas ipsa vel iucunditas recto ordine teneatur, Deo adiuuante mandamus.

CAP. IV. *Qui supra, De Abbate, & quomodo ei obediant monachi.*

Volumus ergo vnum præesse seniorem super omnes fratres, nec ab eius consilio vel imperio quenquam sinistrum declinare, sed sicut imperio Domini cum omni lætitia obedire; dicente Apostolo ab Hebræos: *Obedite præpositis vestris, quia ipsi vigilant pro vobis*. Et Dominus dixit: *Nolo sacrificium, sed obedientiam*. Considerandum est quoque ab his, qui se tali opere vnanimes esse cupiunt, quia per obedientiam Abraham placuit Deo, *& amicus Dei appellatus est*. Per obedientiam ipsi Apostoli meruerunt testes Domino in tribubus & populis esse. Ipse quoque Dominus noster de supernis ad inferiora descendens ait: *Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit*. His ergo tantis virtutibus firmata obedientia magnopere magnoque studio teneatur.

Heb. 13. Mat. 9. Iac. 2. Ioan. 6.

CAP. V. *Macarius dixit, Qualiter spirituale exercitium ab his qui præsunt Patribus teneatur.*

Qvoniam fratrum insignia virtutum, habitationes quoque, vel obedientia superius conscripta sunt, nunc qualiter spirituale exercitium ab his quis præsunt Patribus teneatur Deo iuuante ostendamus. Debetis qui præestis Patres tales vos exhibere, vt Apostolus ait: *Estote forma credentibus*: hoc est, vt per qualitatem mysticæ pietatis & seueritatis, fratrum animos ad cælestia de terrenis erigatis, dicente Apostolo: *Argue, obsecra, increpa, cum omni patientia & doctrina*. Et alio loco inquit: *Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis?* Decernendum est ab illo qui præest, qualiter circa singulos debeat pietatis affectum monstrare; & qualiter tenere debeat disciplinam, non immemor Domini dicentis: *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis*.

1. Thes. 1. 2. Tim. 4. 1. Cor. 4. Mat. 7.

CAP.

CAP. VI. *Idem ipse, Vt in oratione adstantibus nullus sine præcepto Abbatis psalmum imponat.*

ADstantibus ergo ad orationem nullus præsumat sine præcepto qui præest Patris psalmi laudem emittere. Ordo iste teneatur, vt nullus priorem in monasterio ad standum, vel psallendum ordine præsumat præcedere, dicente Salomone: *Fili primatum concupiscere nolis neque accubueris prior in conuiuios ne veniat melior te, & dicat tibi, surge, & confusionem patiaris in die illa.* Et iterum dicitur: *Noli altum sapere, sed time.* Quod si tardat is qui præest, oportet primum in notitiam eius differre, & secundum eius imperium obedire conuenit fratres.

Luc. 14. Rom. 11.

CAP. VII. *Idem ipse, Quomodo examinentur, qui ex seculo conuertuntur.*

QValiter verò examinatio erga eos qui de seculo conuertuntur teneri debeat, ostendamus vobis. Amputandæ sunt primo ab huiuscemodi diuitiæ seculi. Et si quis pauper conuerti videatur, habet & ipse diuitias, quas amputare debeat, quas Spiritus sanctus ostendit per Salomonem dicens: *Odit anima mea pauperem superbum, & diuitem mendacem.* Et alio loco dicit: *Sicut vulneratum superbum.* Debet ergo is qui præest pater, magno studio hanc Regulam tenere: vt si pauper conuertitur, primo exponat sarcinam superbiæ: & sic examinatus suscipiatur. Debet ante omnia humiliter imbui, vt quod magnum & Deo acceptum sacrificium est, suam voluntatem non faciat vnusquisque vestrum, fratres; sed ad omne opus bonum parati estote. Quidquid acciderit, aut iustum quid fuerit, memores esse debetis: *In tribulatione patientes;* in operibus honesti. *Nolite vos inuicem ad iracundiam prouocare, sed semper bona sectamini.* Ii qui tales sunt, cum de seculi huius illecebris liberari voluerint, appropiantes monasterio, hebdomada pro foribus iaceant: nulli cum eis de fratribus iungantur,

Eccl. 25. Psal. 88. Rom. 12. Eph. 6.

tur,

tur, & sempet dura & laboriosa eis proponantur. Si verò perseuerauerint pulsantes, eis non negetur ingressus; sed is qui præest Pater huiusmodi homines introire permittat, & qualiter vitam fratrum, vel Regulam tenere possint, ostendat. Quod si diues est, & habens multas diuitias in seculo, & conuerti voluerit, debet primò Dei voluntatem implere, & consequi præceptum illud præcipuum, quod adolescenti diuiti dicitur: *Vende omnia bona tua, & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & sequere me.* Deinde instruendus est ab eo qui præest Patre, vt nihil sibi relinquat, nisi crucem Christi, quam tenet, & sequatur Dominum. Crucis verò fastigia, quæ tenenda sunt; primo omni obedientia non suam voluntatem facere, sed alterius. Quod si voluerit monasterio partem conferre, nouerit quo ordine siue ipse, siue eius oblatio suscipiatur. Et si voluerit de suis seruis secum in monasterio conducere, nouerit iam non eum seruum habere, sed fratrem; vt in omnibus perfectus inueniatur homo ille.

Mat. 19.

Cap. VIII. *Idemque, Qualiter peregrini hospites suscipiantur.*

Venientibus eis nullus nisi vnus, cui cura circa hospitale fuerit iniuncta, occurrat, & responsum det venientibus. Orare, vel pacem offerre non liceat vlli, nisi primò videatur ab eo qui præest Patre; & oratione simul peracta, sequatur ordine suo pacis officium reddere. Nec licebit alicui fratri cum superueniente sermocinari. non sit vlli cura interrogandi, vnde venerit, quid venerit, vel quando ambulaturus sit, nisi soli qui præest Patri, aut quibus ipse iusserit. Venientibus verò fratribus ad horam refectionis, non licebit peregrino fratri cum fratribus manducare, nisi cum eo qui præest Patre, vt possit ædificari. Nulli licebit cum eo loqui, nec alicuius audiatur sermo, nisi diuinus, qui ex pagina proferatur, & eius qui præest Patris, vel quibus ipse iusserit loqui, vt aliquid de Deo conueniat.

Cap.

CAP. IX. *Qualiter ieiuniorum ordo teneatur. Paphnutius dixit:*

MAgna & vtilia ad animæ salutem dicta sunt, fratres: nec hoc tacendum est, qualiter ieiunorum ordo tenendus sit. Nec aliud huic firmitati testimonium conuenit, dulcissimi fratres, nisi illud quod dicit: *Petrus autem & Ioannes ascendebant in templum circa horam orationis nonam.* Debet ergo iste ordo teneri, fratres, vt nullo die nisi hora nona reficiantur fratres in monasterio, excepta Dominica die & quinquagesima Pentecostes. Die autem Dominica nihil aliud agant, nisi Deo vacent, ne pro aliqua occasione se velint aut alios excusare. Tamen contestor fratres, quod nulla operatio in die illa sancta comperiatur, nisi tantum hymnis, & psalmis, & canticis spiritualibus dies illa transigatur.

Act. 3.

CAP. X. *Idem ipse. Qualiter fratres debent operari.*

INdemquè præcipimus. Debent ergo fratres istum ordinem tenere. A prima hora vsque ad horam tertiam Deo vacent fratres. a tertia verò vsque ad nonam, quidquid iniunctum fuerit a Patre, sine aliqua murmuratione faciant. Meminisse debent hi quibus iniungitur, dictum Apostoli: *Omnia quæ facitis, sine murmuratione facite.* Timere debent illud dictum terribile: *Nolite murmurare, sicut quidam eorum murmurauerunt, & ab exterminatore perierunt.* Debet etiam qui præest Pater opus quod faciendum est vni iniungere, vt ceteri eius præcepto, cui iniunctum fuerit, fratres obediant sine querela.

Phil. 2.
1. Cor. 10.

CAP. XI. *Qualiter infirmitas vel possibilitas corporum ab eo qui præest Patre cognoscenda sit.*

SI quis ex fratribus pro ieiunio, vel operibus manuum suarum, quæ Apostolus præcepit: *Operantes manibus nostris,*

1. Cor. 4.

stris, ne quem vestrum grauaremus. Si is qui talis est fuerit infirmitate obsessus, prouidendum est ab eo qui præest, qualiter ipsa infirmitas sustentetur. Quod si infirmus est animo huiusmodi frater, oportet eum frequentius operari, considerando Apostolum, qualiter corpus suum seruituti redigit. Hoc autem obseruandum est, vt in nullo voluntatem suam faciat ille.

1. Cor. 9.

Cap. XII. *Qualiter officijs mutuis se fratres preueniant.*

Si congregatio multa est, debet is qui præest Pater dispo- nere hebdomadarios, & ordinem officij, quò sibi inuicem succedant ad ministrandum: & decernere debet ille, quomodo debeat esse, qui cellarium fratrum contineat. Debet talis tantummodo eligi, qui possit in omnibus gulæ suę suggestionibus dominari, & euangelico ordine fratribus suis victum gubernare: qui timeat Iudæ sententiam, qui ab initio fur fuit. Studere debet qui huic officio deputatur, vt audiat: *Quia qui benè ministrauerit, bonum gradum acquirit*; & animæ suæ lucrum facit. Nosse debent etiam fratres, quia quidquid in monasterio tractatur, siue in vasis, siue in ferramentis, vel cetera omnia, esse sanctificata. Si quis de fratribus aliquid negligenter tractauerit, partem se habere nouerit cum illo rege, qui in vasis domus Dei sanctificatis cum suis bibebat concubinis, & qualem meruit vindictam. Custodienda sunt ista præcepta, & per singulos dies in aures fratrum recitanda sunt, vt non condemnentur in peccatis suis.

Ioan. 12.

1. Tim. 3.

Dan. 5.

Cap. XIII. *Qualiter inter se monasteria pacem firmam obtineant. alius Macarius dixit:*

Qvoniam veritas protestatur, quæ dicit: *In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum*; firmanda ergo est Regula pietatis; nec tacendum est, qualiter inter se mona-

Mat. 18.

steria pacem firmam obtineant. Non licebit de alio monasterio, sine voluntate eius qui præest Patris, fratres recipere; sed nec videre oportet, dicente Apostolo: *Quia qui primam fidem irritam fecit, est infideli deterior*. Quod si precatus fuerit ab eo qui præest Patre, vt in alio monasterio ingrediatur, commendetur ab eo ei qui præest, vbi esse desiderat, & sic suscipiatur. Nam sine voluntate qui præesse debet in monasterio Patris, nullatenus alibi recipiatur frater. Quod si præsumpserit talia facere, nouerit se in synodo Episcoporum, aut in conuentu fratrum suorum in audientiam venire: & tunc recedet tamquam iunior suus, donec ab eo cui iniuriam fecit veniam petat; vt non per ipsius vitium alij despiciantur Patres. Ille verò monachus quantos fratres in alio monasterio inuenerit, tantos se nouerit habere priores. Nec attendendum est, qui fuit anteas sed probandum est, qualis esse cœperit. Susceptus verò si habere videtur aliquid, siue in rebus, siue in codicibus, vltra ei possidere non licebit, vt possit esse perfectus, quod alibi non potuit. Residentibus verò fratribus, si fuerit aliqua de scripturis collatio, & fuerit ex his talis scitus, non ei licebit aliquid dicere, nisi præceptum ei fuerit a Patre.

1. Tim. 5.

CAP. XIV. *Idemque, Qualiter Clerici hospites suscipiendi sunt in monasterio.*

CVm omni reuerentia vt ministri altaris: non licebit nisi ipsis orationem complere, siue ostiarius, siue minister est templi Dei. Quod si aliquo casu lapsus est, & in eo quod dicitur probatus crimine, non liceat ei ante eum qui præest Patrem, vel secundum complere. Nulli permittatur Clerico in monasterio habitare, nisi ei tantummodo quem lapsus peccati ad humilitatem deduxit, & est vulneratus; vt in monasterio humilitatis medicina sanetur. Hæc vobis tenenda sufficiant, fratres, custodienda conueniant, & eritis irreprehensibiles in populo Dei.

CAP. XV. *Qualiter culpæ singulorum emendentur.*

NEC hoc tacendum est, qualiter culpæ singulorum emendentur, pro qualitate culpæ erit excommunicatio. Ergo iste ordo teneatur. Si quis ex fratribus sermonem otiosum emiserit, ne reus sit concilij, præcipimus eum triduo a fratrum congregatione vel colloquio esse alienum, vt nullus cum eo iungatur. Si vero aliquis deprehensus fuerit in risu, vel in scurrilitate sermonis, sicut ait Apostolus, *quæ ad rem non pertinent*; iubemus huiusmodi duarum hebdomadarum spatio in nomine Domini omni flagello humilitatis coërceri, dicente Apostolo: *Si quis frater nominatur iracundus, aut superbus, aut maledicus, hunc notate*. & non odite vt inimicum, sed corripite vt fratrem. Et in alio loco: *Si quis frater fuerit præuentus in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, instruite huiusmodi*, & corripite fratrem; ita vt per humilitatis frequentiam non reprobus, sed probatus in congregatione perseueret.

Eph. 5.
1. Cor. 5.
2. Thess. 3.
Gal. 6.

CAP. XVI. *Vt sine personarum acceptione æqualiter iudicetur.*

HOC ante omnia præcipimus vobis qui huic officio præestis, vt personæ a vobis non accipiantur, sed æquali affectu omnes diligantur, & per correptionem omnes sanentur. quia æqualitas placet apud Deum, dicente Propheta: *Si vere vtique iustitiam loquimini, iuste iudicate filij hominum*. Nec latere vos volumus, quia qui non corripit errantem, nouerit se pro eo rationem redditurum. Estote fideles & boni doctores ad omnes: corripite inquietos: suscipite infirmos: patientes estote ad omnes: & quantos fueritis lucrati, pro tantis mercedem accipietis, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.

Psal. 57.

EXPLICIT REGVLA PATRVM ABBATVM XXXVIII.

SEQVITVR ALIA PATRVM REGVLA AD MONACHOS.

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE A SANCTIS PATRIBVS PROLATAE.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

INCIPIT PATRVM REGVLAE

PRAEFATIO.

CVM resideremus in vnum in nomine Domini nostri Iesu Christi, secundum traditionem Patrum sanctorum virorum, visum est nobis conscribere vel Regulam ordinare, quæ in monasterio teneatur ad profectum fratrum; vt neque nos laboremus; neque sanctus Præpositus, qui constitutus est in loco, dubitationem aliquam pati possit: vt omnes vnanimes, sicut scriptum est, & vnum sentientes, inuicem honorantes, ea quæ statuta sunt a Domino iugi obseruatione custodiant.

Phil 2.

I. Ante omnia habentes caritatem, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, vel cetera quæ docet sanctus Apostolus: ita vt nemo quidquam suum vindicet, sed sicut scriptum est in actibus Apostolorum, habeant omnia communia. Ille verò qui præpositus est, Dei iudicium, & ordinationem sacerdotis in omnibus timere, diligere, & obaudire debet secundum veritatem: quia si quis illum putat se spernere, Deum spernit: sicut scriptum est: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: Et qui me spernit, spernit eum qui me misit*. Ita vt sine ipsius voluntate nullus frater quidquam agat, neque accipiat ab aliquo aliquid, neque det, nec vsquam prorsus recedat sine verbo.

Col 3. Act 4. Luc. 10.

II. Obseruantes etiam hoc, vt non se inuicem fabulis vanis destruant, sed vnusquisque opus suum meditetur & custodiat, & cogitationes habeat apud Deum. In conuentu omnium nullus iunior quidquam nisi interrogatus loquatur. Cæterum si quis vult consolationem accipere, vel verbum audire, secretum & opportunum tempus requirat.

Ad-

III. Aduenienti peregrino nihil plus exhibeat quam pacem. reliquum non sit illi cura vnde venerit, pro quo venerit, vel quando ambulaturus sit, nec se iungat ad fabulas cum illo.

IV. Illud quoque obseruandum est, vt præsente seniore quocumque, vel præcedente in ordine psallendi, sequens non habeat facultatem loquendi, vel aliquid præsumendi, nisi tantum is, qui in ordine, vt dictum est, præcedere videtur. Hoc vsque ad imum ante omnia in oratione, seu in opere, siue in responso dando erit seruandum. Si verò simplicior fuerit, vel impeditior sermone, & dederit locum, ita demum sequens loquatur. Omnia tamen in caritate fiant, non per contentionem vel aliquam præsumptionem.

V. Cursus verò orationum vel psalmorum, sicut dudum statutum est, vltra tempus istud meditandi operandique seruabitur. Ita meditationem habeant fratres, vt vsque ad horam secundam legant: si tamen nulla caussa exstiterit, qua necesse sit etiam prætermissa meditatione aliquid fieri in commune. Post horam verò secundam vnusquisque ad opus suum paratus sit: & vsque ad horam nonam quidquid iniunctum fuerit, *sine murmuratione vel hæsitatione:* perficiat, sicut docet sanctus Apostolus. Si quis autem murmurauerit, vel contentiosus exstiterit, aut opponens in aliquo contrariam voluntatem præceptis, digne correctus tam diù abstineat, quam diu vel culpæ qualitas poposcerit, vel se pœnitendo humiliauerit, atque emendauerit. Correctus autem non audeat vsquam recedere. Si quis verò de fratribus, vel qui in oratorio sunt, vel qui in cellis consistunt, eius errori consenserit, culpabilis erit, atque excommunicatione dignissimus.

Phil 2.

VI. Ad horam verò orationis dato signo si quis non statim prætermisso omni opere quod agit (quia nihil orationi præponendum est) paratus fuerit, foras excludatur confundendus. Operam verò dabunt singuli fratres, vt tempore quo missæ fiunt, siue die, siue nocte, quando diutius ad orationem standum est non deficiant, vel superfluo foras recedant: quia scriptum est in Euangelio: *oportet autem semper orare, & non deficere*. Et alio loco: *Non impediaris orare semper*. Si quis autem non necessitate, sed magis vitio procedendum putauerit, sciat se cum deprehensus fuerit, culpabilem iudicandum; quia per suam negligentiam & alios in vitium mittit. In vigilijs obseruandum est, quando omnes conueniunt, quicumque grauatur somno, & exit foras, non se fabulis occupet, sed statim redeat ad opus, ad quod conuenitur. In congregatione autem ipsa vbi legitur, aurem semper ad scripturas habeant, & silentium obseruent omnes.

Luc. 18.

VII. Hoc etiam addendum fuit, vt frater, qui pro qualibet culpa arguitur vel increpatur, patientiam habeat, & non respondeat arguenti; sed humiliet se in omnibus, secundum præceptum Domini dicentis: *Quia Deus humilibus dat gratiam, superbis autem resistit*. Et, *qui se humiliat exaltabitur*. Qui verò sæpius correptus non se emendauerit, nouissimus in ordine stare iubeatur; sicut Dominus dixit: *fit tibi sicut ethnicus & publicanus*. Ad mensam autem specialiter nullus loquatur, nisi qui præest, vel qui interrogatus fuerit.

1. Pet. 5. Luc. 14. Mat. 18.

EXPLICIT REGVLA.

SE-

SEQVITVR TERTIA PATRVM REGVLA AD MONACHOS.

INCIPIVNT CAPITVLA REGVLAE A SANCTIS PATRIBVS PROLATAE.

EXPLICIVNT CAPITVLA.

IN-

INCIPIT REGVLA.

CAPVT I.

CVM in nomine Domini vna cum fratribus nostris conuenissemus, imprimis placuit vt Regula & instituta Patrum per ordinem legerentur: quibus lectis placuit, si de seculo quis in monasterio conuerti voluerit, Regula ei introeunti legatur, & omnes actus monasterij illi patefiant. Quod si omnia apte susceperit, sic digne a fratribus in cellula suscipiatur. tum si aliquam in cellulam voluerit inferre substantiam, in mensa ponatur coram omnibus fratribus, velut Regula continet. Quod si susceptus fuerit, non solum de substantia quam intulit, sed etiam nec de se ipso ab illa iudicabit hora.

II. Abbati vero nulli liceat sibi quidquam proprie vindicare, cum omnia Deo propitio in illius maneant potestate. Si quis vero, quod in Regula iunioribus prohibetur, sibi aliquid ex successione parentum, seu quolibet donato retinere præsumserit, & non omnia in commune posuerit, a fratribus arguatur. Si in vitio perstiterit, in noticiam Episcopi deferatur. qui si ab Episcopo correptus nec sic emendauerit, deponatur.

III. Vestimenta vero fratribus necessaria ita Abbas omnibus ordinare debet, quæ monachis deceant: non diuersis coloribus tincta, exceptis cucullis quæ comparantur, si fuerint nigræ, vti eas debere censemus.

IV. Familiaritatem omnium mulierum, tam parentum, quam extranearum pro custodienda vita, vel cauendis laqueis diaboli, ab omnibus monasterijs vel culturis monachorum; seu frequentationem monachorum a monasterijs puellarum, sicut Regula docet, prohibere censemus. Neque

que vlla mulier in interius atrium monasterij ingredi audeat. Quod si cum consilio vel voluntate Abbatis monasterium vel cellulas monachorum quædam fuerit ingressa, merito ipse Abbas & nomen Abbatis deponat, & inferiorem se omnibus presbyteris recognoscat. quia talis sancto gregi præponi debet, qui eos immaculatos Deo offerre procuret: non per quaslibet familiaritates diabolo sociare festinet.

V. Matutino dicto fratres lectioni vacent vsque ad horam secundam: si tamen nulla caussa extiterit, qua necesse sit etiam prætermissa lectione aliquid fieri in commune. Post horam secundam vnusquisque ad opus suum paratus sit vsque ad horam nonam: quod iniunctum fuerit, sine murmuratione perficiat.

VI. Ad horam verò orationis dato signo, qui non statim prętermisso omni opere quod agit (quia nihil orationi præponendum est) paratus fuerit, ab Abbate vel Præposito corripiatur: & nisi prostratus veniam petierit, excommunicetur.

VII. Ad mensam autem specialiter nullus loquatur, nisi qui præest, vel qui interrogatus fuerit.

VIII. Ad necessaria quærenda in cellula, bini egrediantur vel terni fratres: & ita illi, quibus creditur, non qui verbositatem aut gulam sectantur.

IX. Si quis vero extra conscientiam Abbatis vel Præpositi, qualemcumque locum egressus, gulæ vel ebrietati se sociauerit: aut si in proximo transmissus, pro sua leuitate vel gula, non statim expedita necessitate ad cellam redierit, cum in id facinus fuerit detectus, vt canones docent, aut triginta diebus a communione separetur, aut virgis cæsus emendetur.

X. Quod si casu quis frater de cellula ex qualibet scandali caussa exire voluerit, nihil penitus nisi nugalissimo induatur vestimento, & extra communionem infidelis discedat.

XI. Illud quoque statuimus, vt Abbates omni tempore cum fratribus reficiant: quia eo tempore, quo fratres aut pro negligentia arguere, aut spiritali debent sermone imbuere, absque certa necessitate se remouere non debent.

XII. Id etiam pro custodienda fama specialiter statuimus, vt nullus monachus in infirmitate positus relicto monasterio parentum suorum studio commendetur: quia magis eum secularium spectaculorum visu aut auditu pollui censemus, quam ab ægritudine posse purgari.

XIII. Si quis verò monachus furtum fecerit, quod potius sacrilegiûm dici potest, id censuimus ordinandum: vt iunior virgis cæsus tanti criminis reus nunquam officium clericatus excipiat: si verò iam clericus in id facinus fuerit deprehensus, nominis ipsius dignitate priuetur: cui sufficere potest pro actus sui leuitate, impleta pœnitentiæ satisfactione, communio.

XIV. Monachum nisi Abbatis sui aut permissu aut voluntate ad aliud monasterium commigrantem, nullus Abbas aut suscipere, aut retinere præsumat. Quod si ad districtiorem Regulam non pro actus sui leuitate tendentem Abbas suus ipsum ad alterum monasterium transire permiserit, vt inde postea sub aliqua occasione egredi præsumat nulla ratione permittimus. Sanè si quis post hanc diligentissimam sanctionem non obseruare quæ sunt superius comprehensa præsumpserit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futurum esse cognoscat.

EXPLICIT REGVLA A SS. PATRIBVS PROLATA.

S.MA-

S. MACARII
ALEXANDRINI
ABBATIS NITRIENSIS
Regula
AD MONACHOS.

DE S. MACARIO EIVSQ. REGVLA veterum teſtimonia.

MARTYROLOGIVM Rom. poſtrid. Kal. Ian.

In Thebaide commemoratio S. Macarij Alexandrini Abbatis.

S. HIERONYMVS Epiſtola XXII.

Quid ante non plures annos Nitriæ geſtum ſit, referemus. Quidam ex fratribus parcior magis quam auarior, centum ſolidos quos lina texendo acquiſiuerat, moriens dereliquit. Initum eſt inter monachos conſilium, (nam in eodem loco circiter quinque millia diuiſis cellulis habitabant,) quid facto opus eſſet. alij pauperibus diſtribuendos; Macarius vero, & Pambo, & Iſidorus & cæteri, quos Patres vocant, ſancto in eis loquente Spiritu decreuerunt, infodiendos eſſe cum eodem, dicentes: Pecunia tua tecum ſit in perditionem.

SOCRATES Hiſt. Eccl. lib. IV. cap. XVIII.

Macarius Alexandrinus cum cætera quidem omnia Aegyptio Macario eſſet ſimilis, in hoc tamen diſpar fuit, quod ijs qui eum conueniebant hilarem & iucundum ſe præbuit, & vrbanitate quadam faceta adoleſcentulos ad monaſticam viuendi diſciplinam allexit.

SOZOMENVS Hiſt. Eccl. lib. III. cap. XIII.

Alter vero Macarius diu poſt presbyter factus, omnia fere vitæ ac diſciplinæ ſeuerioris exercitia expertus eſt, quorum nonnulla ipſe excogitauit, quædam ab alijs accepta omni perfectiori modo excoluit.

VITA S.Posthumij cap.VII. lib.I.de vitis Patrum.

Nota facta est sancto Macario, scilicet beati Antonij discipulo, conuersatio Posthumij. Nam idem Macarius ab illustri viro Antonio monachorum fere quinque millia susceperat gubernanda.

IONAS Abbas in vita S. Ioannis Reomaensis lib.I.cap.VII.

Regressus ergo ad præfatum locum studuit denuo salubria dogmata sub regulari tenore, quem beatus Macarius Aegyptiorum indidit monachis, ministrare.

VITA S.Philiberti Abbatis apud Surium.

Legebat studiose Basilij præclaras constitutiones, Macarij Regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima.

S.BENEDICTVS Anianensis, & SMARAGDVS Abbas sæpius hanc Macarij regulam citant, & multa inde capita ille in Concordiam Regularum, hic in expositionem Regulæ S.Benedicti transcribunt.

INCIPIT REGVLA S. MACARII QVI HABVIT SVB ORDINATIONE SVA QVINQVE MILLIA MONACHORVM.

CAPITVLVM I.

MILITES ergo Christi sic taliter suos debent componere gressus, caritatem in se perfectissimam continentes, *Deum ex tota anima diligere, & ex toto corde, & ex tota virtute sua.* Marc 12.

II. Inuicem inter se perfectissimam sectantes obedientiam, pacifici, mites, moderati, non superbi, non iniuriosi, non susurrones, non irrisores, non verbosi, non pręsumptuosi, non sibi placentes, sed Deo cui militant Christo: non blasphemiam sectantes, nec dicentes quidquam præter quod bonum est: ad obsequium non pigri, ad orationem parati, in humilitate perfecti, in obedientia præcincti, in vigilijs instantes, in ieiunio hilares.

III. Nullus se alio iustiorem arbitretur: sed vnusquisque omnibus se inferiorem contemnat: *Quia qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Luc. 14.

IV. Præceptum senioris vt salutem suscipias: non murmurando vllam operam facias: non responsionem contra præceptum vsurpes.

V. Non te extollas, aut magnifices aliquam vtilem operam fecisse: non in acquirendo aliquid lucri congaudeas, aut in damno contristeris.

Non

VI. Non te familiaritas vlla secularis trahat; sed tota delectatio tua in cellula demoretur. Cellam vt paradisum habeas; fratres tuos spirituales vt æternos confidas habere parentes.

VII. Præpositum monasterij timeas vt dominum, diligas vt parentem. Similiter quoque omnes oportet diligere fratres, cum quibus etiam te confidis videre gloriam Christi.

VIII. *Non oderis laboriosam operam:* otium quoque ne sectatus fueris. In vigilijs confectus, in opere iusto affectus, ambulans quasi dormitans, lassus ad stratum tuum venias, & cum Christo requiescere te credas. Eccl. 7.

IX. Cursumque monasterij super omnia diligas. Qui verò sæpiùs orare voluerit, vberiorem inueniet misericordiam Christi.

X. Matutinoquè dicto ità meditationem habeant fratres vsque ad horam secundam: si tamen nulla caussa extiterit, qua necesse sit etiam prætermissa meditatione aliquid fieri in commune.

XI. Post horam verò secundam vnusquisquè ad opus suum paratus sit vsque ad horam nonam, vt quidquid iniunctum fuerit, *sine murmuratione perficiat*, sicut dicit sanctus Apostolus. Phil. 2.

XII. Si quis autem murmurauerit, vel contentiosùs extiterit, aut referens in aliquo contrariam voluntatem præceptis, dignè correptus secundum arbitrium senioris vel modum culpæ, tam diù abstineat, quam diù vel culpæ qualitas poposcerit, vel se pœnitendo humiliauerit, vel emendauerit; ità vt correptus non audeat vsquam recidere.

Si

XIII. Si quis frater, vel qui in oratorio sunt, vel qui per cellulas consistunt, quicumque eius errori consenserit, culpabilis erit.

XIV. Ad horam verò orationis dato signo qui non statim prætermisso omni opere quod agit paratus fuerit, foras excludatur, vt erubescat; quia nihil orationi præponendum est.

XV. Operam Deo dabunt singuli fratres tempore quo Missæ in vigilijs obseruandis fiunt, quando omnes conueniunt, ne deficiant. Quicumque grauatur somno, exeat foras. non se fabulis occupet, sed statim redeat ad opus, quo conuenitur. In congregatione autem ipsa vbi legitur, aures semper ad scripturas habeant, & silentium obseruent.

XVI. Hoc etiam attendendum fuit, vt frater, qui pro qualibet culpa arguitur, vel increpatur, patientiam habeat, & non respondeat arguenti se; sed humiliet se in omnibus; secundum præceptum Domini dicentis: *Quia Deus humilibus dat gratiam, superbis autem resistit*. Et, *qui se humiliat, exaltabitur*.

Iac. 4. Mat. 23.

XVII. Qui verò sæpius corripitur, & non se emendauerit, nouissimus in ordine stare iubeatur. Qui si nec sic quidem se emendauerit, extraneus habeatur, sicut Dominus dixit: *Sit tibi sicut ethnicus & publicanus*.

Matt. 18.

XVIII. Ad mensam autem specialiter nullus loquatur, nisi qui præest, vel qui interrogatus fuerit.

XIX. Nullus se in sua peritia, neque in voce exaltet, sed per humilitatem & obedientiam lætetur in Domino.

Rom. 12.

XX. *Hospitalitatem sectantes* per omnia, & ne auertas oculum, aut inanem dimittas pauperem; ne forte Dominus in

ho-

hospite aut in paupere ad te veniat, & videat te hæsitantem, & contemnaris; sed omnibus hilarem te ostende, & fideliter age.

XXI. Passus iniuriam taceas. Iniuriam facere non nosse, factam posse tolerare. Non te inania seducant consilia, sed magis te specialiter in Christo confirma. Non tibi æstimes vllos proximiores parentes, quam qui tecum sunt in cellula fratres.

XXII. Si ad necessaria requirenda è monasterio bini egrediantur vel terni fratres, tales fiant quibus creditur, qui timorem Dei in se habere videntur, non qui verbositatem aut gulam sectantur.

XXIII. Ergo si quis de seculo ad monasterium conuerti voluerit, Regula ei introeunti legatur, & omnes actus monasterij illi patefiant. Qui si omnia aptè sustinuerit, sic dignè a fratribus suscipiatur in monasterio.

XXIV. Nam si aliquam in cellula voluerit inferre substantiam, in mensa ponatur coram omnibus fratribus, velut Regula continet. Qui si susceptus fuerit, non solum de substantia quam intulit, sed etiam nec de seipso ab illa iudicabit hora. Nam si aliquid prius erogauit pauperibus, aut veniens in cellulam aliquid intulit fratribus, ipsi tamen non est licitum, vt aliquid habeat in sua potestate.

XXV. Et si ex qualibet caussa scandali post tertium diem inde exire voluerit, nihil penitus accipiat, nisi in veste qua venit. Quod si casu transierit, nullus heredium eius adire debeat. Quod si impulsare voluerit, Regula ei legatur, & confundatur turpiter, & discedat confusus: quia & illi a quo repetit, fuerat recitata.

XXVI. Ergo ex qualibet caussa quis peccauerit frater, ab oratione suspendatur, & ieiunijs distringatur. Quod si coram omnibus fratribus prostratus veniam postulauerit, dimittatur illi.

XXVII. Nam si in sua voluerit perseuerare nequitia & superbia, & dicat: hic ego durare non possum, sed accipiam casulam meam, & eam vbi voluerit Dominus; quisquis de fratribus eum hoc dixisse prius audierit, referat Præposito, & Præpositus Abbati. Abbas coram omnibus fratribus resideat, & eum exhiberi iubeat, & virgis purgetur: & oratio fiat, & sic ad communionem recipiatur. Vt si quis sanè non emendatur doctrina, virgis purgetur.

XXVIII. Quod si casu quis frater de monasterio exire voluerit, nihil penitus accipiat, nisi in notatissimo vestimento, & extrà communionem infidelis discedat. Nam quieti & pacifici excelsum diripiunt regnum, & filij computantur altissimi, & pretiosas splendidasque accipient coronas: filij autem tenebrarum in exteriora ibunt tormenta. *Super quem requiescam, dicit Dominus, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?*

Mat. 5. *Esa. 66.*

XXIX. Quarta & sexta feria qui infrangunt ieiunium, Iudæ æstimantur participes, qui Christum tradidit.

XXX. Illud etiam attendendum fuit, vt intra monasterium artificium non faciat vllus, nisi ille, cuius fides probata fuerit, qui ad vtilitatem & necessitatem monasterij faciat quod poterit facere.

EXPLICIT REGVLA S. MACARII.

EPISTOLA B. MACARII DATA AD MONACHOS.

LIGNORVM copia ingentem excitat flammam; multitudo autem escarum emittit concupiscentiam. Pessima concupiscentia escarum & inobedientia generat mortem. Indigens venter in orationibus vigilantiam præstat, & coronam animæ acquirit; repletus autem, somnum inducit grauissimum. Oculus gulosi conuiuia scrutatur, oculus autem sapientum meditatur continentiam. Formidolosus miles horrescit ad tubam quæ bellum significat, & gulosus si abstinentiam prædicantem audierit, non libenter auscultat. Flamma cum marcescit, elucescit iterum si acceperit lignum; & libido sopita rursum crescit in saturitate. Non miserearis corpori si lassitudine defecerit: equus consentiens indigens corpus, nec ascensorem deijcit vmquam. Concupiscentia gulæ, mater est libidinis. Oleum nutrit lampada lucernæ, & ignem reaccendit confabulatio mulieris. Facies mulieris, sagitta est truculenta; infigit vulnus in animam. Vt venenum fuge confabulationem mulieris, si castus esse volueris: absconsum namque in eis est venenum bestiarum nequissimum. Magis appropinqua igni ardenti, quam mulieri nouellæ. Cum sis iuuenis, fuge impetum libidinis, & confabulationem mulieris. Qui repleuerunt ventrem, & promiserunt castitatem, sibi mentiuntur. Forma pulcritudinis peius quam procella submergit. Species mulieris si semel mentem contriuerit, etiam ipsam mentem contemnere persuadet. Vt enim si paleis remoretur ignis, excitat flammam; sic memoria mulieris permanens succendit concupiscentiam. Vt enim cumulata nauis vndarum ictu obruitur, sic multa possidens monachus non saluabitur. Nihil possidens monachus athleta insuperabilis: nihil possidens monachus cursor leuis, velociter ad brauium vocationis peruenit. Auarus

monachus operari negligit: nihil possidens monachus post opus moderatum orationibus & lectionibus vacat. Auarus monachus thesaurizat sibi iram in die vltionis: nihil possidens monachus thesaurizat in coelo, & dabit laudem cum angelis Deo. Gloriatio monachi, patientia in tribulationibus eius. Gloriatio monachi, longanimitas cum caritate. Gloriatio monachi, nullas res præsentis vitæ possidere. Gloriatio monachi, vigiliæ & fletus in orationibus. Gloriatio monachi, mansuetudo & cordis silentium. Gloriatio monachi, quando Dominum ex toto corde dilexerit, & proximum suum tamquam seipsum. Gloriatio monachi, abstinentia escarum, & a multiloquio linguæ. Gloriatio monachi, quando proximum suum sicut seipsum patitur. Gloriatio monachi, quando verba eius operibus consonant. Gloriatio monachi, quando in loco suo permanet, & huc illucque non vagatur. Gloriatio monachi, longanimitas. Sicut lampas in loco tenebroso, sicut sol radians, sic monachus mente sobria, & corde peruigili in tempore salutis suæ. Sicut pondus salis deprimit virum infirmum, sic somnus monachum. Sicut spinæ & tribuli agro opimo, sic & cogitationes turpes pessimæ in corde monachi. Sicut tinea exterminat vestimentum, sic distractiones animam monachi. Noli te dare ad colloquium mulierum, ne fias separatus a regno Dei: & ne velis dicere: loquar cum muliere, & mundus sum. Monachus sapiens suis manibus operatur, & victum sibi quotidianum acquirit, & lucratus est orationes & ieiunia sua. si autem ab alio acceperit victum, quid prodest quod orat & vigilat? sicut mercenarius malus, nudus euadit; quia scriptum est: *melius est dare quam accipere*. Qui legis, intellige in Domino semper.

Act. 20.

EXPLICIT EPISTOLA B. MACARII.

S. PACHOMII

ABBATIS TABENNENSIS

Regula

AD MONACHOS.

DE S. PACHOMIO EIVSQVE REGVLA veterum teſtimonia.

MARTYROLOG. Rom. prid. Id. Maij.

IN Ægypto S. Pachomij Abbatis, qui plurima in ea regione monaſteria erexit, & Regulam monachorum ſcripſit, quam angelo dictante didicerat.

GENNADIVS de Illuſt. ſcript. cap. VII.

PACHVMIVS monachus, vir tam in dicendo quam in ſigna faciendo Apoſtolicæ gratiæ, & fundator Aegypti cœnobiorum, ſcripſit Regulam vtrique generi monachorum aptam, quam angelo dictante perceperat.

EX VITA S. Pachomii, cap. II.

PER idem tempus Pachomius quidam, ſecundum ritum ac traditionem parentum gentilis, apud Thebaidem commanens, diuina gratia gubernante Chriſtianus effectus eſt.

CAP. VI. *Audiuit autem quendam Anachoretam cui nomen erat Palæmon, intra eremi ſecreta Domino ſeruientem: ad quem confeſtim cum eo cupiens habitare perrexit, & pulſans oſtium cellulæ eius precabatur ingreſſum.*

CAP. VII. *Tunc ſanctus Palæmon ſpiritualibus oculis intuens Pachomij fidem tandem patefecit aditum; eumque ſuſcipiens habitu monachi conſecrauit.*

CAP. XI. *Diligebat autem anachoreſin plurimum, frequenter expetens ſolitudinem: & illic diu in oratione perſiſtens Domino ſupplicabat, vt à tantis ſe fraudibus eriperet.*

CAP. XII. *Quodam vero tempore contigit, vt Pachomius procul a cella ſua progreſſus veniret ad quendam vicum cui nomen eſt Tabennenſe, in quo tunc nullus penitus habitator exiſtebat. Vbi cum pro more diutius in orationibus perduraret, vox ad eum cælitus delata eſt dicens: Mane hic, o Pachomi, & monaſterium conſtrue: venturi ſunt namque ad te quamplurimi, tua cupientes inſtitutione proficere:*

qui-

quibus ducatum præstabis, iuxta Regulam quam monstrauero tibi. Et protenus apparuit Angelus Domini, deferens ei tabulam, in qua erat omnis forma institutionis adscripta, qua docendi forent, quicunque ad eius magisterij studia peruenissent. Quam Regulam Tabennenses hodieque custodiunt, eodem cibo semper vtentes & habitu, ipsam quoque disciplinam solicita circumspectione seruantes. Nam monachi qui ibidem commanent, non solum more, sed & robore corporis & locorum situ præ ceteris longe diuersi sunt; & necesse est eos diuersam quoque Regulam custodire. Hanc ergo vocem Pachomius mentis sinceritate discernens, quam illi diuina gratia & merita vitæ contulerant, agnouit ad se caelitus delatam, Regulasque valde mirabiles approbauit.

CAP. XV. *Inter hæc Pachomius iterum diuinitus admonetur pro Regulis, quibus deberent institui, qui erant per eum Domino credituri: cœpitque cum germano suo habitaculum in quo manebant, capacius reddere, & ædificijs ampliare quamplurimis, eorum vt diximus gratia qui seculo renuntiantes ad seruiendum Christo erant sine dubitatione venturi.*

CAP. XXI. & XXII. *Quodam autem tempore cum Pachomius vigilaret in oratione, apparuit illi Angelus Domini, dicens: Voluntas Domini est, o Pachomi, vt ei pura mente deseruiens multitudinem congreges monachorum, & iuxta formam quæ tibi ostensa est, cunctos instituas, ac Deo exhibere contendas. Acceperat enim dudum tabulam, in qua erant hæc adnotata:*

Singulis iuxta vires suas edere concedas & bibere; & pro modo vescentium laborare compellas: & neque comedere modeste, neque ieiunare prohibeas. Validioribus quidem & comedentibus, validiora opera; leuiora vero infirmioribus & abstinentibus imponas.

Facies autem diuersas cellulas, & ternos per vnam cellulam manere constituas. Omnium vero cibus in vno loco paretur, atque consumatur. Induantur autem noctibus lebetones lineos, præcincti lumbos; habeantque singuli meloten, id est, caprinam pellem confectam albam, sine qua neque comedant, neque dormiant. Accedentes tamen ad communionem Sacramentorum Christi, & cingulos soluant, & meloten deponant, cucullis vtentes tantummodo.

Hoc

Hoc etiam præceptum erat, vt iuxta numerum elementorum & Græcarum litterarum XXIV. monachorum turmæ constituerentur, ita vt singulis turmis imponerentur singularum nomina litterarum, idest, ab α & deinceps vsque ad ω. vt cum interrogaret archimandritam de aliquo in multitudine tanta, facili responsione cognosceret. Verbi gratia, cum diceret, qualiter esset α, vel ζ, vel rursus λ, vel ϛ, vel σ, proprio quodam signo nominis litteræ vniciusque turmæ mores exprimeret: simplicioribus & innocentioribus ι nomen imponens, difficilioribus autem & tortuosis ξ competenter accommodans: itaut pro modo conuersationis & propositi singulis turmis litterarum elementa concinerent, solis spiritualibus hæc ipsa quæ significarent scire valentibus.

Sed & hoc in illa tabella ferebatur adscriptum, vt peregrinus alterius monasterij si veniret habens habitum diuersum, nullus cum eo comederet, excepto eo qui iter agens id obseruare non posset.

Qui vero semel ad hoc intraret monasterium vt ibi iugiter permaneret, per tres annos a studijs sacratioribus arceretur: operaretur tantum opera sua simpliciter, & ita post triennium stadium certaminis introiret.

Cum autem comederent, caput suum cucullis operirent, ne frater fratrem videret manducantem: & vt nullus comedens loqueretur, nec præter mensam suos alibi circumferret aspectus.

Necnon ab angelo, qui cum Pachomio loquebatur, hoc quoque constitutum est, vt diurnæ orationes XII. fierent, & vespertinæ XII. & nocturnæ XII. Cumque Pachomius diceret, paucas orationes esse, respondit Angelus: has constitui, quas possent infirmiores absque labore perficere: cæterum qui perfecti sunt, hac lege non indigent. apud se namque in proprijs constituti cellulis orare non desinunt, qui puritate mentis & diuina contemplatione pascuntur.

Cumque hoc dixisset nuntius cælestis abscessit: & Pachomius solite Deo gratias referens, de visione certus est redditus, quam trina reuelatione cognouerat: cœpitque suscipere cunctos, qui per pœnitentiam se Dei miserationibus offerebant.

CAP. XXIV. Regulas igitur eis quas acceperat tradidit: scilicet vt haberent moderatum cibum, vilissimum vestitum, somnum etiam competen-

petentem. Statuitque vt hi qui poterant, monasterij susciperent curam: & ita in breui multiplicatus est monachorum numerus.

CAP. XXV. *Cumque in fide & in opere multi proficerent, & magnus fratrum numerus augeretur, omnes propemodum satagebant æmulatores esse virtutis. Constituit igitur ex eis Præpositos, qui sibi ad lucrandas animas, quæ ad eum quotidie confluebant, adiutores existerent. Pluribus enim, sicut dictum est, ad eum venientibus, & multipliciter in opere spiritali crescentibus, magna quædam conuersationis eorum videbatur esse diuersitas. Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus Regulam, gratia Christi se per omnia moderante, pro viribus & ingenijs singulorum, mensuras & formas operum custodire censebat: alijs quidem, vt labore manuum victum quærerent; alijs, vt fratrum occuparentur obsequijs; nec ijsdem cuncti temporibus vescerentur, sed vnusquisque pro labore suo vel studio continentiæ moderamina retineret.*

CAP. XXVIII. *Comperit autem germana soror eius institutionem senis præclaram atque sublimem: cupiensque videre eum ad monasterium eius aduenit, &c. Et compuncta diuinitus ad exhortationem saluberrimam mox appulit animum, seque Christo seruire professa est. Hanc ergo mentem germanæ suæ Pachomius agnoscens Deo gratias egit, qui ei promtam largitus est voluntatem: & protinus religiosioribus inperat fratribus, vt ei procul a se monasterium construant. Quod vbi factum est, & illa secundum timorem Dei vitam duceret, conuenerunt ad eam aliæ plurimæ, & breui tempore magnæ multitudinis mater effecta est. Pachomius autem descripsit eis Regulas, quibus vtentes iugiter conuersationis suæ momenta dirigerent. exceptis enim melotis, quas feminæ non habent, omnis institutionis earum forma monachis probabatur consimilis. Vna vero Regula tam virorum quam feminarum hodieque perdurat, nisi quod feminæ melotis, vt dixi, minime vtuntur.*

SOZOMENVS hist. Eccles. l. III. c. XIII.

PACHOMIVS præses fuit eorum qui Tabennisiotæ vocantur. quibus quidem habitus erat a reliquorum monachorum disciplina in qui-

busdam rebus discrepans, sed ad virtutem spectans, animumque tum ad rerum terrenarum despicientiam, tum ad celestium indagationem ita excitans, vt cum è corporis custodia migraret, aditum ad celum haberet perfacilem. Isti ad exemplum Heliæ Thesbitæ pellibus se induebant: vt singuli ex pelle corpori circumiecta, sicut mihi quidem videtur, virtutem Prophetæ semper in memoriam reuocantes, strenuè contra cupiditates venereas confligerent. &c.

Pachomium verò aiunt primum in spelunca vitam monasticam coluisse: eique sanctum angelum visum esse, præcepisseque, vt adolescentes monachos in vnum cogeret, atque vna cum illis degeret. Nam eum in monastico viuendi genere præclarè exercitatum, ideoque monachorum congregationibus debere præesse, vt multis prodesset: eosq; legibus institueret, quas esset ipse daturus. Dedisse autem illi tabulam, quam monachi adhuc seruant, in qua erat scriptum, vt singulis concederet facultatem tantum comedendi, bibendi, operandi, ieiunandi, vel secus, quantum natura ferret. His vero qui largius comederent, opera laboriosiora imponeret; faciliora autem his qui corpus ieiunijs & abstinentia castigarent. Præscripsit præterea vt multas ædiculas extrueret, & in singulis tres monachi commorarentur. in vna tamen domo omnes cibum caperent; vescerentur cum silentio, & ad mensas sederent vultu operto; ita vt nec intueri seipsos mutuo, nec aliud quidquam præter mensam & apposita cibaria videre possent. Vt nullus peregrinus vna cum illis manducaret, nisi duntaxat illac iter faciens exciperetur hospitio. &c.

PALLADIVS, CASSIANVS, ET NICEPHORVS Callistus similia habent. vt taceam S. Benedictum Anianensem & Smaragdum qui hanc Regulam sæpius laudant, & cum Regula S. Benedicti conferunt.

IN-

INCIPIT PRAEFATIO

S. HIERONYMI PRESBYTERI

IN REGVLAM S. PACHOMII.

QVAMVIS acutus gladius & leuigatus, si diu in vagina conditus fuerit, sordescit rubigine, & splendorem pristini decoris amittit. Vnde & ego mœrens super dormitione sanctæ & venerabilis Paulæ, non quò contra præceptum Apostoli facerem, sed quò multorum incisa illius morte refrigeria suspirarem, accepi libros ab homine Dei Siluano presbytero mihi directos, quos ille Alexandria missos susceperat, vt etiam iniungeret transferendos. Aiebat enim, quòd in Thebaidis cœnobijs, & in monasterio Metanoeæ, quod de Canobo in pœnitentiam felici nominis conuersione mutatum est, habitarent plurimi Latinorum, qui ignorarent Aegyptiacum Græcumque sermonem, quo Pachomij, & Theodori, & Orsiesij præcepta conscripta sunt: qui primi per Thebaidem & Aegyptum cœnobiorum fundamenta iecerunt, iuxtà præceptum Dei, & Angeli, qui ad eos ob hanc ipsam institutionem missus fuerat.

II. Itaque quia diù tacueram, & dolorem meum silentio deuoraueram, vrgebant autem missi ad me ob hanc ipsam caussam Leontius presbyter, & ceteri cum eo fratres, accito notario, vt erant de Aegyptiaca in Græcam linguam versa, nostro sermone dictaui, vt & tantis viris imperantibus, ne dicam rogantibus, obedirem; & bono, vt aiunt, auspicio longum silentium rumperem, reddens me pristinis studijs, & sanctæ feminæ refrigerans animam, quæ monasteriorum semper amore flagrauit, & quod visura erat in cælo, hic in terris meditata est. Venerabilis quoque virgo Christi Eustochium haberet quod sororibus agendum tribueret; nostrique fratres Aegyptiorum, hoc est, Tabennensium monachorum exempla sequerentur: qui habent per singula monasteria Patres, & dispensatores, & hebdomadarios, ac ministros, & singularum domorum Præpositos; ità vt vna domus quadraginta plus minusuè fratres habeat, qui obediant Præposito; sintque pro numero fratrum triginta vel quadraginta domus in vno monasterio, & ternæ vel quaternæ domus in vnam tribum fœderentur, vt vel ad opera simul vadant, vel in hebdomadarum ministerio sibi succedant per ordinem.

III. Quicumque autem monasterium primus ingreditur, primus sedet, primus ambulat, primus psalmum dicit, primus in mensa manum extendit, prior in Ecclesia communicat; nec ætas inter eos quæritur, sed professio.

IV. Nihil habent in cellulis præter psiathium, & quæ infra scripta sunt, duo lebitonaria (quod Aegyptijs monachis genus vestimenti est sine manicis) & vnum iam attritum ad dormiendum, vel operandum; & amictum lineum, cucullosque duos, & caprinam pelliculam, quam meloten vocant, balteolum lineum, & gallicas, ac bacillum itineris socium.

V. Aegrotantes ministrorum sustentantur obsequijs, & ad omnem copiam præparatis cibis. Sani maiori pollent abstinentia. Bis in hebdomada, quarta & sexta sabbati ab omnibus ieiunatur, excepto tempore Paschæ & Pentecostes. Alijs diebus comedunt qui volunt post meridiem: & in cœna similiter mensa ponitur, propter laborantes, senes, & pueros, æstusque grauissimos. Sunt qui secundò parum comedunt; alij qui prandij, siue cœnæ vno tantum cibo contenti sunt. Nonnulli gustato paululum pane egrediuntur. Omnes pariter comedunt. Qui ad mensam ire noluerit, in cellula sua panem tantum & aquam, ac salem accipit, siue in vno die voluerit, siue post biduum.

VI. Fratres eiusdem artis in vnam domum sub vno Præposito congregantur: verbi gratia, vt qui texunt lina sint pariter; qui mattas, in vnam reputantur familiam: sarcinatores, carpentarij, fullones, gallicarij seorsum a suis Præpositis gubernantur: & per singulas hebdomadas ratiocinia operum suorum ad patrem monasterij referunt.

VII. Omnium monasteriorum princeps vnum habetur caput, qui habitat in monasterio diebus Paschæ, exceptis his qui in monasterio necessarij sunt. ad illum omnes congregantur, vt quinquaginta millia fere hominum passionis dominicæ simul celebrent festiuitatem.

VIII. Mense cui vocabulum est Mesore, idest Augusto, instar Iubilei remissionis dies exercentur, & peccata omnibus dimittuntur, reconcilianturque sibi qui aliquam habuerant simultatem: & disponuntur monasteriorum capita, dispensatores, præpositi, ministri, pro vt necessitas postularit.

IX. Aiunt antem Thebæi quod Pachomio, Cornelioque

& Sy-

& Syro, qui vſque hodie vltra centum & decem annos viuere dicitur, Angelus linguæ myſticæ ſcientiam dederit, vt ſcriberent ſibi: & loquerentur per alphabetum ſpeciale, ſignis quibuſdam & ſymbolis abſconditos ſenſus inuoluens: quas nos epiſtolas ita vt apud Aegyptios Græcoſque leguntur, in noſtram linguam vertimus, eadem vt reperimus elementa ponentes. & qua ſimplicitatem Aegyptij ſermonis imitati ſumus, interpretationis fides eſt: ne viros Apoſtolicos & totos gratiæ ſpiritalis ſermo rhetoricus immutaret. Cetera autem quæ in eorum tractatibus continentur prælibare nolui, vt in ſuis diſcantur auctoribus; & de fontibus potius quam de riuulis bibant, quos ſanctæ conuerſationis ſtudia delectant.

EXPLICIT PRAEFATIO S. HIERONYMI.

PA-

PATRIS NOSTRI PACHOMII HOMINIS DEI, QVI FVNDAVIT CONVERSATIONEM COENOBIORVM A PRINCIPIO PER MANDATVM DEI, HOC EST EXORDIVM PRAECEPTORVM.

CAPITVLVM I.

QVI rudis in collectam sanctorum ingreditur, & quem per ordinem ianitor ab ostio monasterij introduxerit, & sedere fecerit in conuentu fratrum, non ei licebit sedendi locum vel ordinem commutare, donec eum transferat Totihioc, id est, Præpositus domus suæ, ad locum qui ei rite debetur.

II. Sedebit autem cum omni decore & mansuetudine; pelliculamque super humerum geret, ex latere & inferiori parte subdens natibus; & vestimentum, idest, tunicam lineam absque manicis, quam Leuitonarium vocant, diligenter adstringens, ita vt genua operiat.

III. Cumque audierit vocem tubæ ad collectam vocantis, statim egrediatur cellulam suam, de scripturis aliquid meditans vsque ad ostium conuenticuli.

IV. Et quando in loco collectæ cœperit ambulare, vt ad locum sedendi standique perueniat, ne vel parum damni in monasterio ex alterius veniat negligentia.

V. Sin autem nocte signum insonuerit, ne steterit ad focum, quem propter calefacienda corpora & repellendum frigus ex more succenditur: nec otiosus in collecta sedebit,

sed

ſed funiculos in mattarum ſtramina manu celeri præparabit; abſque infirmitate duntaxat corpuſculi, cui ceſſandi tribuitur venia.

VI. Cumque manum percuſſerit ſtans prior in gradu, & de ſcripturis quidpiam voluens memoriter, vt oratio finiente, nullus conſurget tardius, ſed omnes pariter leuabunt.

VII. Nemo aſpiciat alterum torquentem funiculum vel orantem; ſed in ſuo defixis luminibus opere ſit intentus.

VIII. Hæc enim præcepta vitalia nobis a maioribus tradita. Si acciderit vt pſallendi tempore vel orandi, aut in medio lectionis aliquis loquatur aut rideat, illico ſoluat vinculum, & inclinata ceruice manibusque ad inferiora depreſſis ſtabit ante altare, & a principe monaſterij increpabitur. Hoc idem faciet & in conuentu fratrum, cum ad veſcendum pariter conuenerint.

IX. Quando ad collectam tubæ clangor increpuerit per diem, qui ad vnam orationem tardius venerit, ſuperioris increpationis ordine corripietur, & ſtabit in loco conuiuij.

X. Nocte vero, quoniam corporis infirmitati plus aliquid conceditur, qui poſt tres orationes venerit, eodem & in collecta & in veſcendo ordine corripietur.

XI. Quando in collecta orant fratres, nemo egredietur abſque iuſſione maiorum, niſi interrogauerit, conceſſumque ei fuerit exire pro naturæ neceſſitate.

XII. Nullus diuidet iuncos ad texendos funiculos præter eum qui miniſtrat hebdomade; & ſi ille iuſto opere detentus eſt, maioris imperium præſtolabitur.

De

XIII. De hebdomadarijs vnius domus non eligentur qui stent in gradu, & conuentu omnium de scripturis aliquid replicent: sed omnes iuxta sedendi & standi ordinem memoriter repetent quæ sibi fuerint imperata. E quibus si quis oblitus quid hæsitauerit in dicendo, negligentiæ & obliuionis correptionem sustinebit.

XIV. In die dominica vel oblationis tempore nullus deerit de hebdomadarijs, sedens in loco Ebiymij, psallentique respondens, ex vna duntaxat domo, quæ in maiori seruit hebdomade. Altera est etiam minor hebdomas, quæ per singulas domos a paucioribus exhibetur.

XV. At si maior est numerus necessarius, de eadem tribu alij vocabuntur a Præposito domus, qui ministrat hebdomade: & absque iussione eius nullus de altera domo eiusdem tribus ad psallendum veniet. & penitus non licebit in alterius hebdomade, & de alia venire domo, nisi forte eiusdem tribus sit.

XVI. Vocatur autem vna tribus, habens tres vel quatuor domos, pro numero & frequentia monasterij; quas nos familias vel populos vnius gentis possimus appellare.

XVII. In die dominica & collecta, in qua offerenda est oblatio, absque Præposito domus, & maioribus monasterij, qui alicuius nominis sunt, nemo psallendi habeat potestatem.

XVIII. Psallente autem quolibet de maioribus, id est, dicente responsorium, si quis defuerit, statim ante altare poenitentiæ & increpationis ordinem sustinebit.

XIX. De collecta in qua offerenda est oblatio, qui sine præcepto maioris exierit, statim increpabitur.

XX. Mane per singulas domos finitis orationibus nō statim ad suas cellulas reuertentur: sed conferent inter se quæ Præpositos audierint disputantes, & sic intrabunt cubilia sua.

XXI. Disputatio autem a Præpositis domorum per singulas hebdomadas tertio fiet: & in ipsa disputatione sedentes siue stantes fratres suum ordinem non mutabunt, iuxta domorum ordinem & hominum singulorum.

XXII. Si quis dormitauerit sedens Præposito domus vel monasterij principe disputante, statim surgere compelletur: & tam diu stabit, donec ei iubeatur vt sedeat.

XXIII. Quando signum insonuerit vt conueniant & audiant præcepta maiorum, nullus remanebit: nec succendetur focus antequam disputatio compleatur. Qui vnum ex his præterierit, prædictæ correptioni subiacebit.

XXIV. Qui hebdomadarius est, non habebit potestatem absque præcepto principis monasterij dare cuiquam funiculos, vel aliorum quid vasorum: & nisi ille iusserit, signum dare non poterit, vt ad collectam meridianam, vel ad vespertinam sex orationum congregentur.

XXV. Post orationes matutinas minister hebdomadis, cui hoc opus fuerit iniunctum, interrogabit principem monasterij de singulis rebus, quas necessarias putat; & quanti exire debeant operari in agrum. Et iuxta illius iussionem circumibit singulas domos, & discet quid vnusquisque habeat necessarium. Codicem si ad legendum petierint, accipiant; & finita hebdomade, propter eos qui succedunt in ministerium, suo restituant loco.

XXVI. Si mattas operabuntur, interrogabit minister ad ve-

vesperum Præpositos domorum singularum, quibus iunco-rum singulis domibus necessarium sit: & sic infundet iuncos, & mane per ordinem vnicuique tribuet. Et si mane viderit alijs quoque iuncis opus esse, infundet eos, & ad singulas domos perferet tamdiu, donec signum vescendi increpet.

XXVII. Præpositus domus qui implet hebdomadam, & alius qui venturam suscipiet, principesque monasterij habebunt curam videndi quid operis prætermissum sit vel neglectum; & excuti facient mattas quæ super pauimentum in collecta expandi solent, numerabuntque funiculos, quos per singulas hebdomadas torserunt, & eorum summam describent in buxis, & seruabunt vsque ad tempus annuæ congregationis, quando reddenda est ratio, & peccata omnibus dimittuntur.

XXVIII. Dimissa collecta singuli egredientes vsque ad cellulas suas, vel vsque ad vescendi locum, de scripturis aliquid meditabuntur; nullusque habebit opertum caput meditationis tempore.

XXIX. Cum autem ad vescendum venerint, sedebunt per ordinem statutis locis, & operient capita.

XXX. Statimque cum tibi a maiore fuerit imperatum, vt de alia mensa ad aliam transire debeas, in nullo penitus contradices. Nec audeas ante Præpositum domus tuæ manum in mensam extendere; nec circumspicias alios vescentes.

XXXI. Vnusquisque Præpositorum docebit in domo sua, quomodo debeant cum disciplina & mansuetudine comedere. Quod si quis vel locutus fuerit, vel riserit in vescendo, aget pœnitentiam, & in eodem loco protinus increpabitur, stabitque donec alius surgat de vescentibus.

XXXII. Si quis ad comedendam tardius venerit, excepto maioris imperio, ſimiliter aget pœnitentiam, aut ad domum ieiunus reuertetur.

XXXIII. Si aliquid neceſſarium fuerit in menſa, nemo audebit loqui, ſed miniſtrantibus ſignum ſonitu dabit.

XXXIV. Si egreſſus fueris a cibo, non loquaris in redeundo, donec ad locum tuum peruenias.

XXXV. Miniſtri absque his, quæ in commune fratribus præparata ſunt, nihil aliud comedant, nec mutatos cibos ſibi audeant præparare.

XXXVI. Qui percutit ad veſcendum, & congregat fratres, meditetur aliquid in percutiendo.

XXXVII. Qui ante fores conuiuij egredientibus erogat fratribus tragematia, in tribuendo meditetur aliquid de ſcripturis.

XXXVIII. Qui ſuſcipit ea quæ dantur, non in cucullo, ſed in pelle accipiat; neque guſtabit ante de his quæ acceperit, donec ad domum perueniat.

XXXIX. Ipſe autem, qui cæteris diuidet, ſuam partem a Præpoſito accipiet. Quod & ceteri miniſtri faciant, accipientes ab alio, & nil ſibi ſuo arbitrio vindicantes. Ea quæ acceperint per triduum eis ſufficient: & ſi cui reſiduum fuerit, reportabit ad Præpoſitum domus, & ille reponet in cellario, donec miſceatur cum alijs, & cunctis fratribus præbeatur.

XL. Nemo plus alteri dabit, quam alter acceperit. quòd ſi ob-

ſi obtenditur infirmitas, Præpoſitus domus perget ad miniſtros ægrotantium, & ab his quæ neceſſaria ſunt accipiet.

XLI. Si de ipſis miniſtris aliquis languerit; non habebit licentiam introeundi in coquinam vel cellarium, & ſibi aliquid auferendi: ſed ceteri miniſtri, id quod ei neceſſarium viderint, dabunt: nec permittetur coquere ſibi quod deſiderauerit, ſed Præpoſiti domorum quæ neceſſaria viderint ei, ab alijs miniſtris accipient.

XLII. Nullus introeat locum ægrotantium, qui non ægrotat. Qui ægrotauerit, a Præpoſito domus ducetur in triclinium ægrotantium; & ſi opus habuerit palliolo, aut tunica, aut ceteris, quæ ad operiendum, vel ad veſcendum neceſſaria ſunt, ipſe Præpoſitus accipiat a miniſtris, & dabit ægrotantibus. Nec poterit languidus ingredi cellam veſcentium, & comedere quæ deſiderat, niſi a miniſtro, qui huic rei præpoſitus eſt, ducatur ad veſcendum.

XLIII. Non ei licebit de his quæ acceperit in loco ægrotantium, ferre ad cellam ſuam, ne pomum quidem.

XLIV. Qui pulmentaria coquunt, ipſi viciſſim miniſtrantibus & veſcentibus miniſtrabunt.

XLV. Vinum & liquamen abſque loco ægrotantium nullus contingat.

XLVI. Si aliquis eorum qui peregrè mittũtur, in itinere vel in naui ęgrotauerit, & habuerit neceſſitatem ſiue deſiderium comedendi liquamen de piſcibus, vel aliarum rerum, quæ in monaſterio comedere conſueuerunt, non manducabit cum fratribus ceteris, ſed ſeparatim: & dabitur ei a miniſtris ad omnem abundantiã, ne in vllo frater languidus contriſtetur.

Aegro-

XLVII. Ægrotantē absq; concessione maioris nullus audeat visitare; nec propinquus quidem atque germanus sine imperio Præpositi domus ingrediendi habebunt potestatem.

XLVIII. Si vnum ex his ab aliquo fuerit prætermissum atque neglectum; increpatione solita emendabitur.

XLIX. Si quis accesserit ad ostium monasterij volens seculo renunciare, & fratrum adgregari numero, non habebit intrandi libertatem, sed prius nuntiabitur Patri monasterij, & manebit paucis diebus foris antē ianuam, & docebitur orationem Dominicam, ac Psalmos, quantos poterit ediscere: & diligenter sui experimentum dabit, ne fortè mali quidpiam fecerit, & turbatus ad horam timore discesserit, aut sub aliqua potestate sit: & vtrum possit renuntiare parentibus suis, & propriam contemnere facultatem. Si enim viderint aptum ad orationem & ad omnia, tunc docebitur & reliquas monasterij disciplinas, quas seruare debeat & facere, quibusque seruire, siue in collecta omnium fratrum, siue in domo cui tradendus est, siue in vescendi ordine; vt instructus, atque perfectus in omni opere bono, fratribus copuletur. Tunc nudabunt eum vestimentis secularibus, & induent habitu monachorum, tradentque ostiario, vt orationis tempore adducat eum in conspectum omnium fratrum: sedebitque in loco, in quo ei præceptum fuerit. Vestimenta autem quæ secum detulerat, accipient qui huic rei præpositi sunt, & inferent in repositorium, & erunt in potestate principis monasterij.

L. Nemo manens in monasterio suscipiendi quempiam ad vescendum habeat potestatem, sed mittet eum ad ostium xenodochij, vt suscipiatur ab his qui huic rei præpositi sunt.

LI. Quando ad ostium monasterij aliqui venerint, si cleri-

ci

ci fuerint aut monachi, maiori honore ſuſcipiantur: lauabuntque pedes eorum, iuxta Euangelij præceptum, & deducent ad locum xenodochij, præbebuntque omnia quæ apta ſunt vſui monachorum. Quòd ſi voluerint orationis tempore atque collectæ venire ad conuentum fratrum, & eiuſdem fidei fuerint, ianitor vel miniſter xenodochij nuntiabit patri monaſterij, & ſic deducentur ad orandum. Si homines ſeculares aut debiles, aut vaſa infirmiora, id eſt, mulierculæ venerint ad oſtium & orandum, ſuſcipient ſingulos in diuerſis locis, iuxtà ordinem propoſiti & ſexus ſui: præcipuèque feminas maiori honore & diligentia curabunt, cum omni timore Dei, & locum ſeparatum ab omni virorum vicinia eis tribuent, vt nulla ſit occaſio blaſphemandi. Quòd ſi ad veſperam venerint, abigere eas nefas eſt; ſed accipient, vt diximus, ſeparatum locum & clauſum cum omni diſciplina atque cautela: vt grex fratrum liberè ſuo officio ſeruiat, & nulli detur offendiculum detrahendi.

LII. Si quis ante oſtium ſteterit monaſterij, dicens ſe velle videre fratrem ſuum vel propinquum, ianitor nuntiabit patri monaſterij, & ille accitum interrogabit Prępoſitum domus, vtrumnam apud eum ſit: & permittente eo accipiet comitem egreſſionis ſuæ, cuius fides probata eſt, & ſic mittetur ad fratrem videndum, vel ad proximum. Si fortè ei aliquid attulerit ciborum, quibus in monaſterio veſci licitum eſt, ſuſcipere ipſe non poterit, ſed vocabit ianitorem, & ille allata accipiet, quæ ſi talia fuerint, vt cum pane veſcenda ſint, nihil eorum is cui allata ſunt, accipiet, ſed cuncta ad loca ægrotantium deferentur. Si vero ſint tragemata, vel poma, dabit ei ianitor ex his comedere quæ poterit; & cetera ad cellam languentium deportabit. Ipſe autem nihil ex his quæ allata ſunt guſtare poterit, ſed reddet ei qui attulit, ſiue lapſania, quod genus herbarum eſt viliorum, ſiue panes, ſiue olera præmordica. Eos autem cibos, quos allatos

a pa-

a parentibus vel propinquis diximus tales esse qui comedi cum pane debeant, is cui allati sunt deducetur a Præposito domus ad cellam ægrotantium, & ibi semel tantum ex his comedet: cetera autem erunt in manu ministri ęgrotantium. Ipse quoque minister de his comedere non poterit.

LIII. Si fuerit nuntiatum, quòd de propinquis eorum atque cognatis qui in monasterio commorantur, aliquis ægrotet, ianitor primùm nuntiabit patri monasterij, & ille accitum interrogabit Præpositum domus. Videbuntque virum, cuius fides & disciplina probata sit, & mittent cum eo, vt visitet ægrotantem. tantumque accipiet viatici, quantum Præpositus domus eius decreuerit.

LIV. Quod si necessitas impulerit, vt foris maneat, & vescatur in paterna siue propinquorum domo, nequaquam hoc faciat; sed manebit vel in Dominico, vel in monasterio eiusdem fidei. Et si eis affines vel cognati præparauerint cibos & apposuerint, non accipient omninò; nec vescentur nisi his quæ in monasterio comedere consueuerunt. non gustabunt liquamen, nec vinum bibent, nec aliud quidpiam, quorum edendi consuetudinem non habent. Si a parentibus quidpiam acceperint, tantum comedent quantum in via sufficiat; cetera quæ remanserint dabunt Præposito domus suæ, & ille deportabit ea in cellam languentium.

LV. Si propinquus alicuius aut consanguineus mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi Pater monasterij præceperit.

LVI. Nullus solus foras mittatur ad aliquod negotium, nisi iuncto ei altero.

LVII. Quando autem reuersi fuerint in monasterium, si vi-

viderint ante ostium quærentem aliquem suorum affinium de his, qui in monasterio commorantur, non audebunt ire ad eum, & nuntiare vel vocare. Et omninò quidquid foris gesserint, & audierint, in monasterio narrare non poterunt.

LVIII. Si signum datum fuerit vt egrediantur ad opus, Præpositus antecedet eos; & nullus in monasterio remanebit, nisi is cui Pater præceperit. Et hi qui pergunt, non interrogabunt quo vadant.

LIX. Cumque vniuersæ domus in vnum fuerint congregatæ, prioris domus Præpositus omnes antecedet, & pergent iuxta ordinem domorum & hominum singulorum. Nec loquentur mutuo, sed vnusquisque de scripturis aliquid meditabitur. Si forte eis aliquis occurrerit, & voluerit cum aliquo eorum loqui, ianitor monasterij, qui huic operi delegatus fuerit, occurret, & respondebit ei, eoque vtentur nuntio. Si ianitor coram non fuerit, Præpositus domus vel alius cui hoc fuerit iniunctum, occurrentibus respondebit.

LX. Operantes nihil loquentur seculare, sed aut meditabuntur ea quæ scripta sunt, aut certe silebunt.

LXI. Nemo palliolum lineum tollet secum vadens ad operandum, nisi forte concessione maioris: ipsoque palliolo in monasterio ambulans post collectam nullus vtetur.

LXII. Operans non sedebit sine maioris imperio.

LXIII. Ductores fratrum in itinere, si necessarium habuerint aliquem mittere, sine Præpositi iussione non poterunt. Quod si ipse qui ductor est cogeretur necessitate ire ad aliquem locum, officium suum ei qui post se est in ordine delegabit.

LXIV. Missi fratres, vel foris constituti, si absque monasterio vescentur, hebdomadarius qui eos sequitur dabit cibos, absque coctione pulmenti. & ipse aquam circumferet & iuxta vitrum: nullusque surgendi, vel hauriendi, vel bibendi habebit potestatem.

LXV. Quando reuertuntur in monasterium, nemo ex ordine remanebit.

LXVI. Cum ad domos suas peruenerunt, ferramenta quibus opus fecerunt, & gallicas tradent ei qui secundus est post Præpositum domus; & ille inferet ea vespere in cellulam separatam, ibique concludet. Omnia autem ferramenta hebdomade completa reportabuntur in vnam domum: & rursus qui succedunt hebdomade singulis domibus nouerint quid distribuant.

LXVII. Leuitonarium, & quicquid in veste est monachorum, nemo lauet in die dominica, præter nautas & pistrinarios.

LXVIII. Nec vadant ad lauandum nisi omnibus vnum signum insonuerit; sequenturque Præpositum suum, & lauabunt taciti cum disciplina.

LXIX. Nemo lauet retractis in altum vestibus plus quam statutum est. cumque lauerint omnes pariter reuertentur. Si quis remanserit eo tempore quo ibitur ad lauandum, vel in præsenti non fuerit, commonebit Præpositum suum, & ille mittet cum eo alterum: & sic loto vestimento reuertentur domum.

LXX. Vesperi sicca leuitonaria tollent, & dabunt secundo, idest ei qui post Præpositum est, & ille reponet ea in cellula.

Quod

LXXI. Quod si sicca non fuerint, altera die expandentur ad solem, donec siccentur: nec dimittentur in ardore solis plus quam in horam tertiam. cumque collecta fuerint leuiter mollientur.

LXXII. Nec tenebunt ea singuli apud se, sed dabunt vt reponantur in cellam vsque ad sabbatum.

LXXIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

LXXIV. Palmarum folia ex quibus texuntur sportæ, nemo suo iure tollet, absque eo cui palmæ creditæ sunt.

LXXV. Nullus vuas aut spicas adhuc immaturas comedere audeat præter ordinem disciplinæ: & omnino de omnibus quæ in agro sunt, vel in pomarijs, nemo comedat separatim, antequam cunctis fratribus pariter exhibeantur.

LXXVI. Qui coquet, antequam fratres comedant, non gustabit.

LXXVII. Qui super palmas est non comedet de fructibus earum, nisi prius fratres comederint.

LXXVIII. Si iussi fuerint palmarum fructus colligere, præpositus colligentium dabit in eodem loco singulis ad vescendum modica: & cum ad monasterium venerint, inter ceteros fratres partes suas accipient. Si autem inuenerint sub arboribus poma cecidisse, comedere non audebunt, sed reperta in transitu iuxta radices arborum collocabunt. Ipse quoque qui ceteris colligentibus distribuit, gustare non poterit; sed portabit ad dispensatorem, qui cum ceteris dederit fratribus, & ipsi tribuat partem suam.

XX. Mane per ſingulas domos finitis orationibus nō ſtatim ad ſuas cellulas reuertentur: ſed conferent inter ſe quæ Præpoſitos audierint diſputantes, & ſic intrabunt cubilia ſua.

XXI. Diſputatio autem a Præpoſitis domorum per ſingulas hebdomadas tertio fiet: & in ipſa diſputatione ſedentes ſiue ſtantes fratres ſuum ordinem non mutabunt, iuxta domorum ordinem & hominum ſingulorum.

XXII. Si quis dormitauerit ſedens Præpoſito domus vel monaſterij principe diſputante, ſtatim ſurgere compelletur: & tam diu ſtabit, donec ei iubeatur vt ſedeat.

XXIII. Quando ſignum inſonuerit vt conueniant & audiant præcepta maiorum, nullus remanebit: nec ſuccendetur focus antequam diſputatio compleatur. Qui vnum ex his præterierit, prædictæ correptioni ſubiacebit.

XXIV. Qui hebdomadarius eſt, non habebit poteſtatem abſque præcepto principis monaſterij dare cuiquam funiculos, vel aliorum quid vaſorum: & niſi ille iuſſerit, ſignum dare non poterit, vt ad collectam meridianam, vel ad veſpertinam ſex orationum congregentur.

XXV. Poſt orationes matutinas miniſter hebdomadis, cui hoc opus fuerit iniunctum, interrogabit principem monaſterij de ſingulis rebus, quas neceſſarias putat; & quanti exire debeant operari in agrum. Et iuxta illius iuſſionem circumibit ſingulas domos, & diſcet quid vnuſquiſque habeat neceſſarium. Codicem ſi ad legendum petierint, accipiant; & finita hebdomade, propter eos qui ſuccedunt in miniſterium, ſuo reſtituant loco.

XXVI. Si mattas operabuntur, interrogabit miniſter ad ve-

vesperum Præpositos domorum singulatum, quibus iunco-rum singulis domibus necessarium sit: & sic infundet iuncos, & mane per ordinem vnicuique tribuet. Et si mane viderit alijs quoque iuncis opus esse, infundet eos, & ad singulas domos perferet tamdiu, donec signum vescendi increpet.

XXVII. Præpositus domus qui implet hebdomadam, & alius qui venturam suscipiet, principesque monasterij habebunt curam videndi quid operis prætermissum sit vel neglectum; & excuti facient mattas quæ super pauimentum in collecta expandi solent, numerabuntque funiculos, quos per singulas hebdomadas torserunt, & eorum summam describent in buxis, & seruabunt vsque ad tempus annuæ congregationis, quando reddenda est ratio, & peccata omnibus dimittuntur.

XXVIII. Dimissa collecta singuli egredientes vsque ad cellulas suas, vel vsque ad vescendi locum, de scripturis aliquid meditabuntur; nullusque habebit opertum caput meditationis tempore.

XXIX. Cum autem ad vescendum venerint, sedebunt per ordinem statutis locis, & operient capita.

XXX. Statimque cum tibi a maiore fuerit imperatum, vt de alia mensa ad aliam transire debeas, in nullo penitus contradices. Nec audeas ante Præpositum domus tuæ manum in mensam extendere; nec circumspicias alios vescentes.

XXXI. Vnusquisque Præpositorum docebit in domo sua, quomodo debeant cum disciplina & mansuetudine comedere. Quod si quis vel locutus fuerit, vel riserit in vescendo, aget pœnitentiam, & in eodem loco protinus increpabitur, stabitque donec alius surgat de vescentibus.

XXXII. Si quis ad comedendam tardius venerit, excepto maioris imperio, similiter aget pœnitentiam, aut ad domum ieiunus reuertetur.

XXXIII. Si aliquid necessarium fuerit in mensa, nemo audebit loqui, sed ministrantibus signum sonitu dabit.

XXXIV. Si egressus fueris a cibo, non loquaris in redeundo, donec ad locum tuum peruenias.

XXXV. Ministri absque his, quæ in commune fratribus præparata sunt, nihil aliud comedant, nec mutatos cibos sibi audeant præparare.

XXXVI. Qui percutit ad vescendum, & congregat fratres, meditetur aliquid in percutiendo.

XXXVII. Qui ante fores conuiuij egredientibus erogat fratribus tragematia, in tribuendo meditetur aliquid de scripturis.

XXXVIII. Qui suscipit ea quæ dantur, non in cucullo, sed in pelle accipiat: neque gustabit ante de his quæ acceperit, donec ad domum perueniat.

XXXIX. Ipse autem, qui cæteris diuidet, suam partem a Præposito accipiet. Quod & ceteri ministri faciant, accipientes ab alio, & nil sibi suo arbitrio vindicantes. Ea quæ acceperint per triduum eis sufficient: & si cui residuum fuerit, reportabit ad Præpositum domus, & ille reponet in cellario, donec misceatur cum alijs, & cunctis fratribus præbeatur.

XL. Nemo plus alteri dabit, quam alter acceperit. quòd si ob-

si obtenditur infirmitas, Præpositus domus perget ad ministros ægrotantium, & ab his quæ necessaria sunt accipiet.

XLI. Si de ipsis ministris aliquis languerit; non habebit licentiam introeundi in coquinam vel cellarium, & sibi aliquid auferendi: sed ceteri ministri, id quod ei necessarium viderint, dabunt: nec permittetur coquere sibi quod desiderauerit, sed Præpositi domorum quæ necessaria viderint ei, ab alijs ministris accipient.

XLII. Nullus introeat locum ægrotantium, qui non ægrotat. Qui ægrotauerit, a Præposito domus ducetur in triclinium ægrotantium: & si opus habuerit palliolo, aut tunica, aut ceteris, quæ ad operiendum, vel ad vescendum necessaria sunt, ipse Præpositus accipiat a ministris, & dabit ægrotantibus. Nec poterit languidus ingredi cellam vescentium, & comedere quæ desiderat, nisi a ministro, qui huic rei præpositus est, ducatur ad vescendum.

XLIII. Non ei licebit de his quæ acceperit in loco ægrotantium, ferre ad cellam suam, ne pomum quidem.

XLIV. Qui pulmentaria coquunt, ipsi vicissim ministrantibus & vescentibus ministrabunt.

XLV. Vinum & liquamen absque loco ægrotantium nullus contingat.

XLVI. Si aliquis eorum qui peregrè mittitur, in itinere vel in naui ægrotauerit, & habuerit necessitatem siue desiderium comedendi liquamen de piscibus, vel aliarum rerum, quæ in monasterio comedere consueuerunt, non manducabit cum fratribus ceteris, sed separatim: & dabitur ei a ministris ad omnem abundantiã, ne in vllo frater languidus contristetur.

Aegro-

XLVII. Ægrotantē absq; concessione maioris nullus audeat visitare; nec propinquus quidem atque germanus sine imperio Præpositi domus ingrediendi habebunt potestatem.

XLVIII. Si vnum ex his ab aliquo fuerit prætermissum, atque neglectum; increpatione solita emendabitur.

XLIX. Si quis accesserit ad ostium monasterij volens seculo renunciare, & fratrum adgregari numero, non habebit intrandi libertatem, sed prius nuntiabitur Patri monasterij, & manebit paucis diebus foris ante ianuam, & docebitur orationem Dominicam, ac Psalmos, quantos poterit ediscere: & diligenter sui experimentum dabit, ne fortè mali quidpiam fecerit, & turbatus ad horam timore discesserit, aut sub aliqua potestate sit: & vtrum possit renuntiare parentibus suis, & propriam contemnere facultatem. Si enim viderint aptum ad orationem & ad omnia, tunc docebitur & reliquas monasterij disciplinas, quas seruare debeat & facere, quibusque seruire, siue in collecta omnium fratrum, siue in domo cui tradendus est, siue in vescendi ordine; vt instructus, atque perfectus in omni opere bono, fratribus copuletur. Tunc nudabunt eum vestimentis secularibus, & induent habitu monachorum, tradentque ostiario, vt orationis tempore adducat eum in conspectum omnium fratrum: sedebitque in loco, in quo ei præceptum fuerit. Vestimenta autem quæ secum detulerat, accipient qui huic rei præpositi sunt, & inferent in repositorium, & erunt in potestate principis monasterij.

L. Nemo manens in monasterio suscipiendi quempiam ad vescendum habeat potestatem, sed mittet eum ad ostium xenodochij, vt suscipiatur ab his qui huic rei præpositi sunt.

LI. Quando ad ostium monasterij aliqui venerint, si cleri-

ci fuerint aut monachi, maiori honore suscipiantur: lauabuntque pedes eorum, iuxta Euangelij præceptum, & deducent ad locum xenodochij, præbebuntque omnia quæ apta sunt vsui monachorum. Quòd si voluerint orationis tempore atque collectæ venire ad conuentum fratrum, & eiusdem fidei fuerint, ianitor vel minister xenodochij nuntiabit patri monasterij, & sic deducentur ad orandum. Si homines seculares aut debiles, aut vasa infirmiora, id est, mulierculæ venerint ad ostium & orandum, suscipient singulos in diuersis locis, iuxtà ordinem propositi & sexus sui. præcipuèque feminas maiori honore & diligentia curabunt, cum omni timore Dei, & locum separatum ab omni virorum vicinia eis tribuent, vt nulla sit occasio blasphemandi. Quòd si ad vesperam venerint, abigere eas nefas est: sed accipient, vt diximus, separatum locum & clausum cum omni disciplina atque cautela: vt grex fratrum liberè suo officio seruiat, & nulli detur offendiculum detrahendi.

LII. Si quis ante ostium steterit monasterij, dicens se velle videre fratrem suum vel propinquum, ianitor nuntiabit patri monasterij, & ille accitum interrogabit Præpositum domus, vtrumnam apud eum sit: & permittente eo accipiet comitem egressionis suæ, cuius fides probata est, & sic mittetur ad fratrem videndum, vel ad proximum. Si fortè ei aliquid attulerit ciborum, quibus in monasterio vesci licitum est, suscipere ipse non poterit, sed vocabit ianitorem, & ille allata accipiet. quæ si talia fuerint, vt cum pane vescenda sint, nihil eorum is cui allata sunt, accipiet, sed cuncta ad loca ægrotantium deferentur. Si vero sint tragemata, vel poma, dabit ei ianitor ex his comedere quæ poterit: & cetera ad cellam languentium deportabit. Ipse autem nihil ex his quæ allata sunt gustare poterit, sed reddet ei qui attulit, siue lapsania, quod genus herbarum est viliorum, siue panes, siue olera præmordica. Eos autem cibos, quos allatos

a pa-

a parentibus vel propinquis diximus tales esse qui comedi cum pane debeant, is cui allati sunt deducetur a Præposito domus ad cellam ægrotantium, & ibi semel tantum ex his comedet: cetera autem erunt in manu ministri ęgrotantium. Ipse quoque minister de his comedere nòn poterit.

LIII. Si fuerit nuntiatum, quòd de propinquis eorum atque cognatis qui in monasterio commorantur, aliquis ægrotet, ianitor primùm nuntiabit patri monasterij, & ille accitum interrogabit Præpositum domus. Videbuntque virum, cuius fides & disciplina probata sit, & mittent cum eo, vt visitet ægrotantem. tantumque accipiet viatici, quantum Præpositus domus eius decreuerit.

LIV. Quod si necessitas impulerit, vt foris maneat, & vescatur in paterna siue propinquorum domo, nequaquam hoc faciat; sed manebit vel in Dominico, vel in monasterio eiusdem fidei. Et si eis affines vel cognati præparauerint cibos & apposuerint, non accipient omninò, nec vescentur nisi his quæ in monasterio comedere consueuerunt. non gustabunt liquamen, nec vinum bibent, nec aliud quidpiam, quorum edendi consuetudinem nòn habent. Si a parentibus quidpiam acceperint, tantum comedent quantum in via sufficiat; cetera quæ remanserint dabunt Præposito domus suæ, & ille deportabit ea in cellam languentium.

LV. Si propinquus alicuius aut consanguineus mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi Pater monasterij præceperit.

LVI. Nullus solus foras mittatur ad aliquod negotium, nisi iuncto ei altero.

LVII. Quando autem reuersi fuerint in monasterium, si vi-

viderint ante ostium quærentem aliquem suorum affinium de his, qui in monasterio commorantur, non audebunt ire ad eum, & nuntiare vel vocare. Et omninò quidquid foris gesserint, & audierint, in monasterio narrare non poterunt.

LVIII. Si signum datum fuerit vt egrediantur ad opus, Præpositus antecedet eos; & nullus in monasterio remanebit, nisi is cui Pater præceperit. Et hi qui pergunt, non interrogabunt quo vadant.

LIX. Cumque vniuersæ domus in vnum fuerint congregatæ, prioris domus Præpositus omnes antecedet, & pergent iuxta ordinem domorum & hominum singulorum: Nec loquentur mutuo, sed vnusquisque de scripturis aliquid meditabitur. Si forte eis aliquis occurrerit, & voluerit cum aliquo eorum loqui, ianitor monasterij, qui huic operi delegatus fuerit, occurret, & respondebit ei, eoque vtentur nuntio. Si ianitor coram non fuerit, Præpositus domus vel alius cui hoc fuerit iniunctum, occurrentibus respondebit.

LX. Operantes nihil loquentur seculare, sed aut meditabuntur ea quæ scripta sunt, aut certe silebunt.

LXI. Nemo palliolum lineum tollet secum vadens ad operandum, nisi forte concessione maioris: ipsoque palliolo in monasterio ambulans post collectam nullus vtetur.

LXII. Operans non sedebit sine maioris imperio.

LXIII. Ductores fratrum in itinere, si necessarium habuerint aliquem mittere, sine Præpositi iussione non poterunt: Quod si ipse qui ductor est cogeretur necessitate ire ad aliquem locum, officium suum ei qui post se est in ordine delegabit.

K Missi

LXIV. Missi fratres, vel foris constituti, si absque monasterio vescentur, hebdomadarius qui eos sequitur dabit cibos, absque coctione pulmenti. & ipse aquam circumferet & iuxta vitrum: nullusque surgendi, vel hauriendi, vel bibendi habebit potestatem.

LXV. Quando reuertuntur in monasterium, nemo ex ordine remanebit.

LXVI. Cum ad domos suas peruenerunt, ferramenta quibus opus fecerunt, & gallicas tradent ei qui secundus est post Præpositum domus; & ille inferet ea vespere in cellulam separatam, ibique concludet. Omnia autem ferramenta hebdomade completa reportabuntur in vnam domum: & rursus qui succedunt hebdomade singulis domibus nouerint quid distribuant.

LXVII. Leuitonarium, & quicquid in veste est monachorum, nemo lauet in die dominica, præter nautas & pistrinarios.

LXVIII. Nec vadant ad lauandum nisi omnibus vnum signum insonuerit; sequenturque Præpositum suum, & lauabunt taciti cum disciplina.

LXIX. Nemo lauet retractis in altum vestibus plus quam statutum est. cumque lauerint omnes pariter reuertentur. Si quis remanserit eo tempore quo ibitur ad lauandum, vel in præsenti non fuerit, commonebit Præpositum suum, & ille mittet cum eo alterum: & sic loto vestimento reuertentur domum.

LXX. Vesperi sicca leuitonaria tollent, & dabunt secundo, idest ei qui post Præpositum est, & ille reponet ea in cellula. Quod

LXXI. Quod si sicca non fuerint, altera die expandentur ad solem, donec siccentur: nec dimittentur in ardore solis plus quam in horam tertiam. cumque collecta fuerint leuiter mollientur.

LXXII. Nec tenebunt ea singuli apud se, sed dabunt vt reponantur in cellam vsque ad sabbatum.

LXXIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

LXXIV. Palmarum folia ex quibus texuntur sportæ, nemo suo iure tollet, absque eo cui palmæ creditæ sunt.

LXXV. Nullus vuas aut spicas adhuc immaturas comedere audeat præter ordinem disciplinæ: & omnino de omnibus quæ in agro sunt, vel in pomarijs, nemo comedat separatim, antequam cunctis fratribus pariter exhibeantur.

LXXVI. Qui coquet, antequam fratres comedant, non gustabit.

LXXVII. Qui super palmas est non comedet de fructibus earum, nisi prius fratres comederint.

LXXVIII. Si iussi fuerint palmarum fructus colligere, præpositus colligentium dabit in eodem loco singulis ad vescendum modica: & cum ad monasterium venerint, inter ceteros fratres partes suas accipient. Si autem inuenerint sub arboribus poma cecidisse, comedere non audebunt, sed reperta in transitu iuxta radices arborum collocabunt. Ipse quoque qui ceteris colligentibus distribuit, gustare non poterit; sed portabit ad dispensatorem, qui cum ceteris dederit fratribus, & ipsi tribuat partem suam.

LXXIX. Nullus in cellula sua reponat aliquid ad vescendum, absque his quæ a dispensatore acceperit.

LXXX. De paruulis autem panibus qui dantur domorum Præpositis, vt his eos distribuant, qui nolunt in commune vesci cum ceteris, & quasi maiori abstinentiæ se dedicant, ita obseruare debebunt, vt nulli dent iuxta gratiam, ne proficiscenti quidem peregre. Nec ponantur in medium: sed quando comedere volunt, cum disciplina dabuntur in cellulis, & cum his nihil aliud comedent, nisi salem tantum. Præter monasterij autem coquinam nullus coquendi cibos potestatem habeat. Et si quando foris vadant, hoc est in agros ad operandum, accipiant olera sale acetoque condita, & in longos vsus æstatis tempore præparata.

LXXXI. Nemo in domo & in cellula sua habeat præter ea quæ in commune monasterij lege præcepta sunt: non tunicam laneam, non pallium, non pellem intonsis arietum lanis molliorem; non paucos nummos, non puluillum quidem ad caput, aut aliud variæ supellectilis: exceptis his, quæ a Patre monasterij per domorum Præpositos diuidentur, idest, armatura sua, leuitonarijs duobus, & vno attrito ex vsu; sabano longiore, quod collo humerisque circumdat; pellicula quæ pendet ex latere, gallicis & cucullis duobus, zona & bacello. Præter hæc quicquid inueneris, absque contradictione auferes.

LXXXII. Nullus habeat separatim mordacem pauulam ad euellendas spinas, si forte calcauerit, absque Præposito domus & secundo: pendeatque in fenestra in qua codices collocantur.

LXXXIII. Si quis de altera domo transfertur in alteram, exceptis his quæ supra diximus, secum transferre nihil poterit.

Nul-

LXXXIV. Nullus neque exeundi in agrum, neque ambulandi in monasterio, neque extra murum monasterij foras habeat facultatem, nisi interrogauerit Præpositum, & ille concesserit.

LXXXV. Cauendum ne quis de domo in alteram domum verba transferat, nec de monasterio in monasterium, nec de monasterio in agrum, nec de agro in monasterium.

LXXXVI. Si quis ambulauerit in via, vel nauigauerit, aut operatus fuerit foris, non loquatur in monasterio quæ ibi geri viderit.

LXXXVII. Nemo dormiens supponat nisi reclinem sellulam suam, quæ ei fuerit mancipata. Nec in cella, nec in domatibus, in quibus vitandorum æstuum caussa nocte requiescunt, nec in agris cum ad dormiendum se collocauerint alteri non loquetur, postquam obdormierit. Si post somnum noctu euigilauerit, oret; si sitire cœperit, ieiunij autem instat dies, bibere non audebit.

LXXXVIII. Præter psiathium, idest mattam, in loco cellulæ ad dormiendum nihil aliud omnino substernet.

LXXXIX. Cellulam alterius, nisi prius ad ostium percusserit, introire illicitum est.

XC. Ad cibum non pergent nisi generali sonitu conuocentur. nec ambulabunt in monasterio priusquam commune signum intonuerit.

XCI. Absque cucullo & pellicula nemo ambulet in monasterio, nec pergat ad collectam, nec ad vescendum.

XCII. Vespere ad vnguendas & molliendas ab opere manus oleo absque altero ire non poterit. Totum autem corpus nemo vnguet, nisi caussa infirmitatis: nec lauabitur aqua nudo corpore, nisi languor perspicuus sit.

XCIII. Nullus lauare alterum poterit aut vnguere, nisi ei fuerit imperatum.

XCIV. Nemo alteri loquatur in tenebris: nullus in psiathio cum altero dormiat: manum alterius nemo teneat: sed siue steterit, siue ambulauerit, siue sederit, vno cubito distet ab altero.

XCV. Spinam de pede alterius excepto domus Præposito, & secundo, & alio cui iussum fuerit, nemo audebit euellere.

XCVI. Nullus attondeat caput absque maioris arbitrio.

XCVII. Mutare de his quæ a Præposito acceperit cum altero non audebit: nec accipiet melius, & dabit deterius: aut è contrario dans melius, & deterius accipiens. Et in vestimento & in habitu suo nihil noui præter ceteros caussa decoris inueniet.

XCVIII. Omnes pelles ligatæ erunt, & pendebunt ex humeris.

XCIX. Cuculli singulorum habebunt & monasterij signa & domus.

C. Nemo vadens ad collectam aut ad vescendum dimittat codicem non ligatum. Codices qui in fenestra, idest intrinsecus parietis reponuntur ad vesperum, erunt sub manu secundi; qui numerabit eos, & ex more concludet.

Nul-

CI. Nullus vadat ad collectam vel ad vescendum habens galliculas in pedibus, vel palliolo lineo inuitatus siue in monasterio, siue in agris.

CII. Qui vestimentum suum plus quam vsque ad meridiem, quando fratres conuocantur ad cibum, in sole esse permiserit, negligentiæ increpabitur.

CIII. Et si vnum de his quæ supradicta sunt contemptu præterierit, correptione simili corrigetur.

CIV. Galliculas, & si quid aliud iungendum est vel componendum, absque eo cui hoc ministerium delegatur a Præposito domus, facere nullus audebit.

CV. Si quis fratrum læsus fuerit aut percussus, & tamen lectulo non discumbet, sed deambulat inualidus, & aliqua re indigebit, vestimento videlicet, vel palliolo, & ceteris vtensilibus, Præpositus domus eius vadet ad eos, quibus fratrum vesticulæ commissæ sunt, & accipiet. Cumque sanus fuerit, reportabit absque vlla mora.

CVI. Nemo ab altero accipiet quidpiam, nisi Præpositus iusserit.

CVII. Clausa cella nullus dormiat, nec habebit cubiculum quod claudi possit: nisi forte ætati alicuius vel infirmitati Pater monasterij concesserit.

CVIII. In villam nullus vadat nisi missus, exceptis armentarijs, & bubulcis, & agricolis.

CIX. Sub nudum dorsum asini duo pariter non sedebunt, nec super tegmine plaustri.

Si

CX. Si asino sedens venerit aliquis, excepta infirmitate, desiliet ante fores monasterij, & sic asinum præcedens funiculo ducet ad manum.

CXI. Ad tabernulas diuersarum artium soli pergent Præpositi, vt accipiant quod necessarium est.

CXII. Ipsi quoque ante meridiem, quando fratres ad vescendum vocantur, ire non poterunt; nisi forte quis incumbat necessitas: & consilio Patris monasterij mittet hebdomadarius, vt deferat quod necesse est. Et omnino absque iussione maioris in alteram cellam nullus audebit introire.

CXIII. Commendatum etiam aliquid a germano fratre nullus accipiet.

CXIV. Nihil in cella sua absq; Præpositi iussione quispiam condet, nec poma quidem vilissima, & cetera huiusmodi.

CXV. Si Præpositus domus alterius quoquam profectus fuerit, alius Præpositus dux erit eiusdem gentis, & tribus geret curam proficiscentis, & eius vtetur potestatibus, ac solicite omnia faciet: doctrinamque duorum ieiuniorum ita diuidet, vt vnam in sua domo, alteram in proficiscentis exerceat.

CXVI. Quando farinam conspergunt aqua, & massam subigunt, nemo loquatur alteri. Mane quoque quando tabulis ad furnum vel ad clibanos deportant panes, simile habebunt silentium: & tantum de psalmis & de scripturis aliquid decantabunt, donec opus impleatur. Si quid necessarium habuerint, non loquentur; sed signum dabunt his qui possunt afferre quibus indigent.

Quan-

CXVII. Quando ad miſcendam farinam vocati fuerint, nullus reſideat in loco panes coquentium; exceptis his qui coctioni ſufficient, & quibus iuſſum eſt, nemo reſidebit.

CXVIII. In nauibus quoque ſimilis diſciplina eſt. Nemo autem a terra ſoluet funiculum abſque juſſione Patris, ne lembum quidem.

CXIX. In loco ſentinæ & interiore parte nauis ceteris fratribus ſuper tranſtra & tabulata quieſcentibus, nullus dormiat. & ſeculares homines dormire ſecum in naui nemo patietur. Vaſa infirmiora cum ceteris eis non nauigabunt; niſi forte Pater monaſterij præceperit.

CXX. Nullus in domo ſua audebit focum facere, niſi in commune omnibus ſuccendatur.

CXXI. Qui vna oratione de ſex orationibus veſpertinis tardius venerit, vel qui muſſitauerit & locutus fuerit ad alterum, vel ſubriſerit in reliquis orationibus conſtituto ordine, aget pœnitentiam.

CXXII. Quando domi ſedebunt non eis liceat loqui aliquid ſeculare; ſed ſi quid Præpoſitus de ſcripturis docuerit, viciſſim inter ſe reminent, & referant quæ quis audierit, vel quæ memoriter teneant.

CXXIII. Nemo quidquam operis faciet, nec ſcyphos plenos aqua circumferet, nec funiculum quidem torquebit, niſi Præpoſitus iuſſerit.

CXXIV. Nemo iuncos infuſos in aqua ſibi tollet ad operandum, niſi magiſter hebdomadis ei dederit.

CXXV. Qui vas fictile fregerit, & iuncos tertio infuderit, aget pœnitentiam vespere in sex orationibus.

CXXVI. Post sex orationes quando ad dormiendum omnes separantur, nulli licebit excepta caussa necessitatis egredi cubiculum suum.

CXXVII. Si frater dormierit, omnis eum fraternitas prosequatur. Nemo permaneat absque maioris imperio, nec psallat nisi ei iussum fuerit: nec post alterum psalmum iungat alterum sine Præpositi voluntate.

CXXVIII. Duo simul tempore luctus non psallant, nec pallio circumdabuntur lineo. Nec quisquam erit qui psallenti nō respondeat, sed iungetur & gradu, & voce consona.

CXXIX. Qui est infirmus in funere habebit ministrum, qui eum sustentet, & omnino ad quemcunque locum missi fuerint fratres, de hebdomadarijs habebunt eos qui ægrotantibus seruiant, si forte in itinere vel in agro languor obrepserit.

CXXX. Nemo ante Præpositum & ducem suum ambulet: nullus remaneat ab ordine suo.

CXXXI. Si quis aliquid perdiderit, ante altare publice corripietur. Si vero de proprijs vesticulis fuerit quod perditum est, tribus hebdomadis non accipiet: & in quarta acta pœnitentia dabitur ei quod amiserit.

CXXXII. Qui inuenerit aliquid, per tres dies ante collectam fratrum suspendet, & tollat qui cognouerit.

CXXXIII. Cunctis increpationibus atque doctrinis, quarum

rum ſcripta eſt & conſtituta, correptio Præpoſiti ſufficiet: ſi quid autem noui fuerit in delicto, referet ad principem monaſterij.

CXXXIV. Lotum in domo nullus faciat abſque eo; & omne quod nouum eſt illius ſententia diſponetur.

CXXXV. Omnis correptio ita fiat, vt diſtincti ſint qui corripiuntur; ſtentq; in maiori collecta, & in veſcendi loco.

CXXXVI. Qui abſque commonitione fratrum receſſerit, & poſtea acta pœnitentia venerit, non erit in ordine ſuo abſque maioris imperio.

CXXXVII. Præpoſitus domus & diſpenſator ſi vna nocte abſque fratribus dormierit, & poſtea acta pœnitudine ad conuentum venerit fratrum, non ei permittetur vt introeat domum, aut ſtet in ordine ſuo, abſq; maioris imperio.

CXXXVIII. Omne quod in conuentu fratrum audierunt diſputatum, neceſſitate cogentur vt inter ſe replicent, ieiuniorum maxime tẽpore, quando a ſuis docentur præpoſitis.

CXXXIX. Qui rudis monaſterium fuerit ingreſſus, docebitur prius quæ debeat obſeruare: & cum doctus ad vniuerſa conſenſerit, dabunt ei viginti pſalmos & duas Epiſtolas Apoſtoli, aut alterius ſcripturæ partem. Et ſi literas ignorauerit, hora prima, & tertia, & ſexta vadet ad eum qui docere poteſt: & qui ei fuerit delegatus, ſtabit ante illum, & diſcet ſtudioſiſſime, cum omni gratiarum actione.

CXL. Poſtea vero ſcribentur ei elementa, ſyllabæ, verba ac nomina; & etiam nolens legere compelletur. & omnino nullus erit in monaſterio, qui non diſcat literas, & de-

ſcripturis aliquid teneat: qui minimum vſque ad nouum teſtamentum & pſalterium.

CXLI. Ad collectam, & ad pſallendum & orandum nullus ſibi occupationes inueniat, quibus ſe dicat occupatum quaſi ire non poſſit.

CXLII. Et ſi in naui fuerit, & in monaſterio, & in agro, & in itinere, & in quolibet miniſterio, orandi & pſallendi tempora non prætermittat.

PRAECEPTA ET INSTITVTA PATRIS NOSTRI PACHOMII HOMINIS DEI QVI FVNDAVIT AB EXORDIO SANCTAE VITAE COMMVNIONEM,

Quomodo collecta fieri debeat, & fratres congregandi ſint ad audiendum ſermonem Dei, iuxta præcepta maiorum, & doctrinam ſanctorum ſcripturarum, vt liberentur de errore animæ, & glorificent Deum in luce viuentium: & ſciant quomodo oporteat in domo Dei conuerſari ſine ruina & ſcandalo, vt non inebrientur aliqua paſſione, ſed ſtent in menſura veritatis, & traditionibus Apoſtolorum & Prophetarum; & ſolemnitatum ordinem teneant, imitantes conuerſationem eorum in domo Dei, & ieiunia atque orationes ex more complentes. Qui enim bene miniſtrant, ſequuntur regulam ſcripturarum.

CXLIII. Hoc eſt ergo miniſterium quod Eccleſiæ miniſtri exercere debebunt. Congregent fratres orationis tempore, & omnia faciant, quæ rite complenda ſunt, & nullam detrectationi occaſionem tribuant, nec ſinant ambulare quempiam contrarium diſciplinæ.

CXLIV. Si codicem poſtulauerint, deferant eis.

CXLV. Si quis deforis venerit vespere,& nõ occurrerit accipere opus quod altera die facturus est, mane ei tribuatur.

CXLVI. Si defecerit opus quod habebat in manibus, referat ad maioris scientiam, & quod ille præceperit faciat.

CXLVII. Qui minister est habeat studium, ne quid operis pereat in monasterio in vlla omnino arte, quæ exercetur a fratribus. Quod si perierit, & negligentia fuerit dissipatum, increpabitur a Patre minister operum singulorum; & ipse rursus increpabit alium, qui opus perdiderit: duntaxat iuxta voluntatem & sententiam principis, absque quo nullus increpandi fratrem habebit potestatem.

CXLVIII. Si vestimentum ad solem expansum tertius inuenerit, dominus pro eo increpabitur, & aget pœnitentiam publicam in collecta. Pellicula & galliculæ,& cingulum, & si quid aliud perierit, qui perdiderit increpabitur.

CXLIX. Si quis tulerit rem non suam, portet supra humeros eius, & aget pœnitentiam publice in collecta, stabitque in vescendi loco.

CL. Si inuentus fuerit vnus è fratribus aliquid per contentionem agens, vel contradicens maioris imperio, increpabitur iuxta mensuram peccati sui.

CLI. Qui mentitur, aut qui odio quemquam habere fuerit deprehensus, aut inobediens, aut plus ioco quam honestum est deditus, aut otiosus, aut dure respondens, aut habens consuetudinem fratribus detrahendi, vel his qui foris sunt, & omnino quicquid contra regulam scripturarum est & monasterij disciplinam; audiet Pater monasterij, & vindicabit iuxta mensuram opusque peccati.

Præ-

CLII. Præpoſitus domus culpæ & increpationi ſubiacebit, ſi ante tres dies non nuntiauerit Patri, ſiue in via, ſiue in agro, ſiue in monaſterio quid perierit: agetque publice pœnitentiam iuxta ordinem conſtitutum. Et ſi homo fugerit, & ante tres horas non nuntiauerit Patri, reus erit perditionis eius: niſi tamen eum rurſus inuenerit.

CLIII. Hæc eſt vltio in eum qui fratrem de domo perdiderit, tribus diebus aget publicam pœnitentiam. quod ſi eadem hora nuntiauerit Patri in qua fugit, reus non erit.

CLIV. Peccatum ſi in domo ſua Præpoſitus viderit, & non ſtatim increpauerit delinquentem, nec nuntiauerit Patri monaſterij, ipſe increpationis ordini ſubiacebit.

CLV. Per domos ſingulas veſpere ſex orationes pſalmosque complebunt, iuxta ordinem maioris collectæ, quæ a cunctis fratribus in commune celebratur.

CLVI. Per ſingulas hebdomadas binæ diſputationes, ideſt catecheſes, a Præpoſito complebuntur.

CLVII. Nullus in domo quippiam faciet, niſi quod Præpoſitus iuſſerit.

CLVIII. Si omnes fratres qui in vna domo ſunt viderint Præpoſitum nimium negligentem, aut dure increpantem fratres, & menſuram monaſterij excedentem, referent ad Patrem, & ab eo increpabitur. Ipſe autem Præpoſitus nihil faciet, niſi quod Pater iuſſerit; maxime in re noua. Nam quæ ex more deſcendit ſeruabit regulas monaſterij.

CLIX. Præpoſitus non inebrietur: non ſedeat in humilioribus locis iuxta vaſa monaſterij, ne rumpat vincula, quæ

Deus

Deus in cælo condidit, vt obseruentur in terris. Ne lugeat in die festo Domini Saluatoris. Dominetur carni suæ iuxta mensuram sanctorum. Non inueniatur in excelsis cubilibus imitans morem gentilium. Non sit duplicis fidei. Non sequatur cordis sui cogitationes, sed legem Dei. Non resistat sublimioribus tumenti animo potestatibus. Non fremat, neque hirriat super humiliores. Non transferat terminos. Non sit fraudulentus, neque in cogitationibus verset dolos. Ne negligat peccatum animæ suæ. Ne vincatur carnis luxuria. Non ambulet negligenter. Non cito loquatur verbum otiosum. Non ponat scandalun ante pedes cæci. Non doceat voluptatem animam suam. Non resoluatur risu stultorum ac ioco. Non rapiatur cor eius ab his qui inepta loquuntur & dulcia. Non vincatur muneribus. Non paruulorum sermonem ducat. Ne affligatur in tribulatione. Ne timeat mortem, sed Deum. Ne præuaricator sit propter imminentem timorem. Non relinquat verum lumen propter modicos cibos. Non nutet ac fluctuet in operibus suis. Non mutet sententiam, sed firmi sit solidique decreti, iusteque cuncta considerans, iudicans in veritate, absque appetitu gloriæ. manifestus Deo & hominibus, & a fraude procul. Ne ignoret conuersationem sanctorum, nec ad eorum scientiam cæcus existat. Nulli noceat per superbiam: nec sequatur concupiscentias oculorum suorum. Non eum superent incentiua vitiorum. Veritatem nunquam prætereat. Oderit iniustitiam: secundum personam nunquam iudicet pro muneribus, nec condemnet animam innocentem per superbiam. Non rideat inter pueros. Non deserat veritatem timore superatus. Non comedat panem de fraudulentia. Non desideret alienam terram. Non opprimat animam propter aliorum spolia. Non despiciat eos qui indigent misericordia. Ne falsum dicat testimonium seductus lucro. Ne mentiatur propter superbiam. Ne contendat contra veritatem ob tumorem animi.

Ne

Ne deserat iustitiam propter lassitudinem. Ne perdat animam suam propter verecundiam. Ne respiciat dapes lautioris mensæ. Ne pulchra vestimenta desideret. Ne se negligat, vt semper dijudicet cogitationes suas. Ne inebrietur vino; sed humilitatem habeat iunctam veritati. Quando iudicat, sequatur præcepta maiorum & legem Dei, quæ in toto orbe prædicata est. Si quidquam de his præterierit, reddetur ei mensura iuxta quam mensus est, & recipiet secundum opera sua. quia mœchatus est in ligna sua & lapides: & propter fulgorem auri, & splendorem argenti dimisit iudicium, & desiderio temporalis lucri laqueis se induit ethnicorum. Et veniat ei contritio Heli & ramorum eius; maledictio Dauid, quam imprecatus est Doech: signum quo denotatus est Cain: sepultura asini, de qua loquitur Hieremias: perditio qua peccatores terræ hiatus absorbuit: & interitus Chananæorum, & contritio hydriæ ad fontem: & arenarum comminutio in littoribus & saxis, quæ fluctibus verberantur; & confractio virgæ gloriosæ de Isaia; vt sit quasi cæcus manu palpans parietem. Hæc omnia ei euenient, quia non seruauit veritatem in iudicio, & iniqua egit in omnibus quæ ei credita sunt.

Ier. 3. 1. Reg. 4. Psal. 51. Gen. 4. Ier. 22. Num. 16. Eccl. 12. Esai. 5. & 59.

EIVSDEM PATRIS NOSTRI PACHOMII PRAECEPTA ATQVE IVDICIA.

Rom. 13. CLX. *Plenitudo legis caritas, scientibus tempus quia iam instet hora, vt de somno consurgamus, & vicinior sit salus quam eo tempore quo credidimus. Nox præcessit, dies appropinquauit: deponamus opera tenebrarum*; quæ sunt contentiones, detractiones, odia, & tumentis animi superbia. Qui facilis est ad detrahendum, dicitque quod non est, si in hoc peccato fuerit deprehensus, monebunt eum secundo: & si audire contempserit, separabitur extra conuentum fratrum septem

die-

diebus; & panem tantum cum aqua accipiet, donec polliceatur atque confirmet, se ab hoc vitio recessurum; & sic dimittetur ei.

CLXI. Iracundus & furiosus si frequenter irascitur sine caussa & propter rem inanem & vacuam, per sex vices commonebitur. in septima facient eum consurgere de ordine sessionis suæ, & inter vltimos collocabitur: docebuntque eum, vt ab hac mentis perturbatione mundetur. cumque tres dignos testimonio testes, qui pro eo polliceantur nequaquam simile quid esse facturum, adduxerit, recipiet sessionem suam. Alioquin si permanserit in vitio, moretur inter vltimos perdito priore loco.

CLXII. Qui falsum cupit probare contra alterum, vt opprimat innocentem, tertio commonebitur; & postea reus erit iniquitatis, siue de prioribus sit, siue de inferioribus.

CLXIII. Qui habet pessimam consuetudinem, vt fratres suos sermone solicitet, & peruertat animas simpliciorum, tertio commonebitur. si contempserit, & obstinato animo in duritia perseuerauerit, separabunt eum extra monasterium, & verberabitur ante fores: dabuntque ei ad vescendum foris panem & aquam, donec mundetur a sordibus.

CLXIV. Qui habet consuetudinem murmurandi, & quasi graui opere se opprimi queritur, docebunt eum quinquies quod sine caussa murmuret, & ostendent perspicuam veritatem. Si & post hoc inobediens fuerit, & est perfectæ ætatis, ita eum habebunt vt vnum de ægrotantibus, & ponetur in loco infirmorum; ibique aletur otiosus, donec redeat ad veritatem. Sin autem iusta est illius querela, & a maiore inique opprimitur; qui eum scandalizauerit, eidem sententiæ subiacebit.

CLXV. Si inobediens quis fuerit, aut contentiosus, aut contradictor, aut mendax, & est perfrictæ frontis, decies commonebitur, vt desistat a vitijs. si audire noluerit, monasterij legibus increpabitur. At si per alterius culpam ad hæc vitia deuoluitur, & hoc fuerit comprobatum: ille qui caussa extitit, reus erit vltionis.

CLXVI. Si deprehensus fuerit aliquis è fratribus libenter cum pueris ridere & ludere, & habere amicitias ætatis infirmæ, tertio commonebitur, vt recedat ab eorum necessitudine, & memor sit honestatis & timoris Dei. si non cessauerit, corripietur vt dignus est correptione seuerissima.

CLXVII. Qui contemnunt præcepta maiorum & Regulas monasterij, quæ Dei præcepto constitutæ sunt, & parui pendunt seniorum consilia, corripientur iuxta ordinem constitutum, donec corrigantur.

CLXVIII. Qui iudex est omnium peccatorum, & peruersitate mentis vel negligentia reliquerit veritatem, viginti viri sancti & timentes Deum, siue decem, & vsque ad quinque, de quibus omnes dent testimonium, sedebunt & iudicabunt eum, & regradabunt in vltimum gradum, donec corrigatur.

CLXIX. Qui conturbat fratrum animos, & facilis ad loquendum est, lites ferens ac iurgia, decies commonebitur. Et si non fuerit emendatus, corripietur ordine monasterij, donec corrigatur:

CLXX. Qui viderit de maioribus & præpositis fratrem suum in tribulatione, & noluerit caussam tribulationis inquirere, eumque contempserit, quæretur caussa a supradictis iudicibus inter fratrem atque Præpositum. & si deprehen-

hendatur negligentia Præpositi vel superbia coangustatum fratrem, & iudicasse eum non secundum veritatem, sed secundum personam, regradabitur de solio suo, donec corrigatur, & ab iniustitiæ sordibus emundetur: quia non considerauit veritatem, sed personas, & seruiuit prauitati animi sui, & non Dei iudicio.

CLXXI. Si quis promiserit se obseruare Regulas monasterij, & facere cœperit, easque dimiserit; postea autem reuersus egerit pœnitentiam, obtendens infirmitatem corpusculi, per quam non possit implere quod dixerat, faciant eum inter languentes commorari, & pascetur inter otiosos, donec acta pœnitentia impleat quod promisit.

CLXXII. Pueri si in domo fuerint dediti lusibus & otio, & correpti non possint emendari, debet Præpositus vsque ad dies triginta ipse eos monere & corripere. Si viderit in prauitate persistere, & non renuntiauerit Patri, & aliquod peccatum in eis fuerit deprehensum, ipse pro eis culpæ subiacebit, iuxta quod peccatum fuerit inuentum.

CLXXIII. Omnes saltem pueri qui non timent confundi pro peccato, & per imprudentiam iudicium Dei non cogitant, & correpti verbo non emendauerint, verberentur quamdiu disciplinam accipiant & timorem.

CLXXIV. Qui iniuste iudicauerit, iuste ab alijs condemnabitur.

CLXXV. Si vnus, è fratribus vel duo vel tres scandalizati ab aliquo recesserint de domo, & postea venerint, ventilabitur inter eos & scandalizantem ante iudicium; & si reus inuentus fuerit, monasterij Regulis emendabitur.

CLXXVI. Qui conſentit peccantibus, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & corripietur increpatione ſeueriſſima. Quod ſi per ignorantiam deceptus eſt, & non ita putauit, vt verum eſt, ignoſcetur ei. Et omnis qui peccat per ignorantiam, facile accipiet veniam: qui autem ſciens peccauerit, ſuſtinebit increpationem iuxta menſuram operis ſui.

PRAECEPTA AC LEGES PATRIS NOSTRI PACHOMII DE SEX ORATIONIBVS VESPERTINIS, ET DE COLLECTA QVAE PER SINGVLAS DOMOS FIT SEX ORATIONVM.

CLXXVII. Viginti quinque orgyas Præpoſitus domus ac ſecundus debebunt de palmarum folijs texere, vt ad exemplum eorum operentur & ceteri. Quod ſi non fuerint in præſenti, qui loco eorum præfuerit, huic operi atque menſuræ ſtudium commodabit.

CLXXVIII. Poſtquam acciti fuerint veniant ad collectam, & antequam vocentur cellula nullus exibit. Si qui hæc præcepta contempſerint, increpationi ſolitæ ſubiacebunt.

CLXXIX. Ne plus operis fratres compellantur facere; ſed moderatus labor omnes ad operandum prouocet. Sitque inter eos pax & concordia, & libenter maioribus ſubiiciantur, ſedentes, ambulantes, ac ſtantes in ordine ſuo, & inuicem de humilitate certantes.

CLXXX. Si quid peccatum fuerit, Patres monaſteriorum emendare poterunt, & conſtituere quod ſequi debeant.

Præ-

CLXXXI. Præpositus autem domus, & qui secundus ab eo est, hoc tantum habebit iuris, vt compellat fratres in collecta domus, siue in collecta maiore, hoc est omnium fratrum, subiacere pœnitentiæ.

CLXXXII. Quod si Præpositus peregre fuerit, qui secundus est locum eius obtinebit, tam in pœnitentia fratris recipienda, quam in quocunque alio eorum quæ in domo necessaria sunt.

CLXXXIII. Si quis absque conscientia duorum ierit ad alteram domum, vel alterius domus fratrem, codicem legendum mutuum postulare, vel quodlibet aliud, & in hoc inuentus fuerit, monasterij ordine increpabitur.

CLXXXIV. Qui vult sine macula & absque contemptu in domo cui deputatus est esse, omnia quæ præcepta sunt coram Deo obseruare debebit.

CLXXXV. Quicquid necessarium est in monasterio siue in agro, si Præpositus domus occupatus est, secundus impleat.

CLXXXVI. Sex orationes facere vespertinas, iuxta exemplum maioris collectæ, in qua omnes fratres pariter congregantur, summæ delectationis est, & ita facile fiunt, vt nullum onus habeant, & ex onere nascatur tædium.

CLXXXVII. Si quis de foris venerit, & æstu laborauerit, alijque fratres orationem celebrabunt, si ire non potest, non cogetur.

CLXXXVIII. Quando Præpositi domorum fratres de conuersatione sanctæ vitæ docebunt, absque grauissima necessitate nullus aberit.

Maio-

CLXXXIX. Maiores qui cum fratribus mittuntur foras, quamdiu ibi fuerint, habebunt ius Præpositorum, & eorum cuncta regentur arbitrio; docebuntque fratres per constitutos dies. Et si forsitan aliquid inter eos ortum fuerit simultatis, audient ipsi maiores, & dijudicabunt caussam, & dignum culpa increpabunt: vt ad imperium eorum statim pacem pleno corde consocient.

CXC. Si quis ex fratribus contra Præpositum domus suæ habuerit tristitiam, aut ipse Præpositus contra fratrem aliquam querimoniam, probatæ fratres conuersationis & fidei eos audire debebunt, & dijdicabunt inter eos. Si tamen absens est Pater monasterij, vel aliquo profectus, primum quidem expectabunt eum; sin autem diutius foris viderint commorari, tunc audient inter Præpositum & fratrem, ne diu suspenso iudicio tristitia maior oriatur. Et ille qui Præpositus est, & ille qui subiectus, & hi qui audiunt, iuxta timorem Dei cuncta faciant, & non dent in vllo occasionem discordiæ.

CXCI. Igitur qui animo vno esse concupiscunt, & viuere mente communi disposuerunt, consilijs maiorum inseruiant: quod ex consilijs processerit Patrum, id faciant.

CXCII. *De vesiculis*. Si quis ab his quæ præcepta sunt amplius habuerit, absque commonitione maioris deferet ad custodem cellæ: & introeundi, vel postulandi ea non habebit potestatem; sed erunt sub Præpositi, & eius qui secundus est arbitrio.

CXCIII. *De puellarum disciplina*. Nemo ad eas vadat visitandas, &c. *Hoc caput alio loco inter Regulas Virginum posuimus, pag. 151. fide nostri codicis M.S. qui inter S. Pachomij præcepta non agnoscit.*

Qui-

CXCIV. Quicunque de his mandatis aliquid prætererit, absque vlla dubitatione negligentiæ & contemptus aget pœnitentiam, vt possidere valeamus regna celorum.

EXPLICIT REGVLA S. PACHOMII.

INCIPIVNT MONITA S. PACHOMII.

Honora Deum & valebis. Memor esto gemitus, quos perpessi sunt sancti. Efficiamur vnanimes, permanentes in quo vocati sumus; pro omnibus curam gerentes, vt hanc quam arripuimus vitam perficere valeamus, & cursum institutionis nostræ Deo placitum perficere mereamur; vt ne similes inueniamur, qui in vanis & caducis rebus lætantur. ne quando mens nostra recti itineris lineam derelinquens in peccatum corruat, & spe æterna fraudetur. Intellectu namque est optimum, cognoscere voluntatem Dei. Omnium enim superior efficitur homo, qui obedierit veritati. Omnium enim malorum peius est, legi Dei resistere, & acquiescere propriæ voluntati. Qui enim suam perficit voluntatem, a diuina cognitione fraudabitur: nec poterit perficiendo propriam voluntatem viam sanctorum incedere; & in nouissimo interitum & planctum inueniet. Nunc igitur tempus placendi Domino: quia salus in tempore tribulationis acquiritur. Ne ergo tantummodo credulitatem fidei in tempore lætitiæ teneamus, & in tempore tribulationis ab eadem recedamus. Scriptum est enim: *Si voueris votum Domino, ne moram feceris reddere illud.* (*Eccl. 5.*) & in tribulatione ne deficias; sed patiens esto, & obsecra Dominum. Immobilis enim fidei plenitudo tribuetur a Deo, quam per Spiritum sanctum acquisierunt Prophetæ. in qua & Apo-

& Apoſtoli confirmati ſunt, qui propter fidem diuerſas tri-
bulationes perſecutionum excipientes ad promiſſa præmia
peruenerunt. Hoc ergo ſcientes ne circumferamur, erro-
rum ſeductione decepti; ſed potius firmi & immobiles ma-
neamus, vt cogitationum peruagationes, quæ velut aquæ
efferueſcunt, diuinæ legis aſſidua memoria refrenemus. per
quam carnalis concupiſcentiæ legem deſtruentes, omne
quod Deo placitum eſt exquirere valeamus: & cuſtodiamur
illæſi a curis ſecularibus, omnique elatione; quæ eſt inſania
peſſima, peior omnium malorum. Dominum ſemper præ
oculis habentes reminiſcamur paſſionem crucis eius ac
mortis, per quem redempti ac viuificati ſumus. Odiamus
ergo mundum, & omnia quæ in eo ſunt. odiamus etiam
omnem requiem corporalem. Abrenuntiemus huic vitæ,
vt Deo viuere valeamus.

Memores ergo ſimus, cariſſimi, profeſſionis noſtræ, quem-
admodum Deo polliciti ſumus deſeruire: Hoc ipſum enim
exquiritur a nobis in die iudicij. Eſuriamus, ſitiamus, nu-
ditatem perferamus: vigilemus, & in pſalmis atque oratio-
nibus poſiti ex intimo corde ingemiſcentes lacrimas effun-
damus: nosmetipſos cauta diſcuſſione probantes, ſi vel in
aliquo digni Deo pro eius immenſa clementia inueniri me-
reamur. Tribulationis anguſtiam non refugiamus, vt con-
ſolationis dominicæ requiem conſequamur; & immortalis
vitæ ac ſempiternæ requiem percipere mereamur. Amen.

EXPLICIVNT MONITA S. PACHOMII.

SS. PA-

SANCTORVM PATRVM

PACHOMII ET THEODORI

EPISTOLAE ET VERBA MYSTICA.

DE IISDEM EPISTOLIS veterum teſtimonia.

GENNADIVS Maſſil. de illuſt. Eccleſ. Script. cap. VII.

PACHOMIVS monachus, vir tam in docendo quam ſigna faciendo Apoſtolicæ gratiæ, & fundator Aegypti cœnobiorum, ſcripſit Regulam &c. Scripſit & ad collegas præpoſituræ ſuæ Epiſtolas, in quibus alphabetum myſticis tectum ſacramentis, velut humanæ conſuetudinis excedens intelligentiam clauſit: ſolis credo eorum gratiæ vel meritis manifeſtatum. Vnam ad Abbatem Syrum. vnam ad Abbatem Cornelium. Ad omnium monaſteriorum Præpoſitos, vt in vnum antiquius monaſterium, quod lingua Aegyptiaca Baum vocatur, congregati Paſcha diem velut æterna lege celebrent, Epiſtolam vnam, Similiter & ad diem remiſſionis, quæ menſe Auguſto agitur, vt in vnum Præpoſiti congregarentur, Epiſtolam vnam. & ad fratres qui foras monaſterium miſſi fuerant operari, Epiſtolam vnam.

THEODORVS Presbyter, successor gratiæ & præposituræ supradicti Abbatis Pachomij, scripsit ad alia monasteria Epistolas sanctarum scripturarum sermone digestas: in quibus tamen frequenter meminit magistri & institutoris sui Pachomij, & doctrinæ eius ac vitæ proponit exempla, quæ ille vt doceret angelo administrante didicerat. simul & hortatur permanendum in proposito cordis & studij, & redire in concordiam & vnitatem eos, qui post Abbatis obitum discessione facta, a cœtu semetipsos absciderant vnitatis. Sunt autem huius exhortationis Epistolæ tres.

S. CYRILLVS Alexand. epist. ad Concil. Carthagin. apud Aeg. Bucherium de Doctrina temporum.

Indicabo vobis quod Pachomius monachus insignis, factis Apostolicæ gratiæ egregius, fundatorque Aegypti cœnobiorum edidit ad monasterium, quod lingua Aegyptiorum vocatur Baum, literas quas Angelo dictante perceperat, vt non errorem incurrerent in solemnitatis Paschalis ratione.

BEDA libro de Argument. Lunæ.

Legimus in Epistolis Græcorum, quod post passionem Apostolorum sanctus Pachomius Abbas in Aegypto cum monachis suis in oratione a Domino rogauit, vt ostenderet ei quomodo Pascha deberet celebrare: & misit Dominus per angelum suum ad præfatum sanctum Pachomium Cyclum decennouenalem. Sic legitur in Epistola quam beatus Cyrillus ad Leonem Papam scripsit: Indicabo vobis &c.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII *ad sanctum virum Cornelium, qui Pater fuit monasterij Mochanseos: in qua loquitur iuxta linguam quæ ambobus ab Angelo tradita est, & cuius nos sonum audiuimus, ceterum vires & sensum intelligere non possumus.*

Deus sapiens, Deus absque vllis occasionibus bonus, Deus sine omni querela, dedit requiem spiritui tuo: & tu da requiem animæ tuæ, vt lætetur Sion in diebus natiuitatis suæ. Fac opus Iotæ, quod vocatum est Y in diebus antiquis: & pone Delta ante oculos, vt bene sit animæ tuæ. Ro tetendit manum suam vt perueniret ad te: quod est Iota: hoc est sepulcrum cubiculi tui. Cane tu Ω, ne forte Ω tibi canat seculum impudentissimum. Lætetur tecum, ne tu cum seculo gaudeas procacissimo. Memento Hetæ: ne obliuiscaris Kalendarum, quæ sunt dies paupertatis & cubilis tui. Tolle tibi Iota, quod præcipuum est ex eis: Non enim erat Labda in Heta: & idcirco enutritus es sine pannis. Reuertere ad Kalendas, quæ sunt Xi. de Y parauerunt plaustra tabernaculi Principes tribuum, & obtulerunt ea lætantes, cunctaque dona cum omni gaudio. Et tu vt sapiens cognosce capillum capitis tui in via, vt veniat gratia super his, quæ sunt dies innocentiæ tuæ. Nunquid non Kalendæ sunt Tau? Heta est pascha. In his omnibus ne obliuiscaris Simmæ, quod vocatur quidem Simma, sed habet communionem cum Ro. donauit illi partem suam, vt fiat diues in Ω. Literæ huius epistolæ scriptæ sunt Delta, & Iota. Saluta caput & pedes, & manus, & oculos, & reliqua spiritus tui, quæ sunt Alfa.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII
ad Patrem monasterij Syrum, qui & ipse gratiam cum Pachomio & Cornelio angelicæ linguæ acceperat.

II. Memento quæ scripserim tibi Y, in epistola propter Tau scriptum, & recordare, & scribe Ni, propter Simma quod scriptum est.. Nunquid Xi non est Y, quod in Kappa conuertitur? In his omnibus recordare, & scribe N & Iota, vt Alfa pulchrè scribatur in gratiam excelsorum: Nunquid Moe non est Y & Kappa: Kappa non est Tau? Aperi os tuum, & leua faciem tuam, vt oculi tui videant, & possis legere quæ scripta sunt. Attende diligenter, & caue ne scribas Delta super Phi, & inueterescant dies tui, & aquæ tuæ imminuantur. Memento, & scribe Theta & Ro, vt Ro scribatur bene.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII
ad Patrem monasterij Cornelium, quod vocatur Mochanseos.

III. Honora Dominum, & confortaberis. Memento gemitus sanctorum: Simma & Phi fiat, domus tua iuxta annos tuos sit disposita, iuxta exempla sanctorum, non in cibis temporalibus, neque in vlla similitudine eorum quæ videntur in celo siue in terra. Habetote Ω, vt possitis occurrere Deo in die visitationis, liberati ab increpatione Marthæ. Para domum tuam secundum terminos eius. Obserua Theta, ne reus sis increpationis eius, cui dictum est: *Redde rationem dispensationis tuæ*. vel illius qui comedit & bibit cum ebrijs, quando noluit fodere, nec dare conseruis cibaria in tempore suo. Ideo reddiderunt ei, quia oblitus est legis Dei, & infirmos visitare contempsit. Et idcirco fluctuare cœpit, & indigere pane: imitans homines confidentissimos & arrogantes, qui noluerunt domum Hi. Homo cognosce quæ dicuntur, quia bellum Domini in manibus

Luc. 16. *Mat. 24.*

eorum

eorum est, & creditum est eis, vt regerent carnem suam, & stare facerent: si forte possent effugere increpationem Danielis, & ruinam Esau, & duritiam Moab, & defectionem Ismaelis, & illecebras saturitatis ac ventris, quia sapuerunt ea quæ super terram sunt. Abundantia autem hominis sapientia eius est. O homo trade disciplinæ cor tuum, ne multiplices mortuos in contemptu & negligentia tua, propter errorem cordis tui: O homo ne visibilia despicias. Mercenarius non est pastor. in tenebris vulpes comedunt. Tene gladium gloriæ tuæ. cognosce loricam iustitiæ, & ne contemnas habitaculum sapientiæ. Fac tibi sacculos, qui non inueterescant: vt possis ad foramen aspidum mittere manum. Ne inebrieris vino, ex quo ruinæ fiunt plurimæ: & ambulant nudi super terram. Cogita quod lex data sit de muliere menstruata, vt extra castra proijciatur: viæ enim eius stratæ sunt spinis. Paupertas humiliat virum, & perstillat domus vbi otiosæ sunt manus. Ne infirmeris ad plagas lignorum, Tau & Ro. Ventris insania peior est omnibus malis. Error oculorum imminuit prudentiam sapientum. Deficit sapiens propter concupiscentiam carnis in carne, quod sanguis sanguini misceatur. Omnes qui estis cooperatores Dei, ne perdatis gloriam vestram. Scito ante omnia quod si fueris in Alfa, Deus consentiet tibi. Cum autem Deo consenseris, in quo cursus tuus est, gaudere non poteris in omni re vana: cuius si curam gesseris, prudentia tua vertetur in stultitiam. Qui ebrius est, ebrium non potest adiuuare. Qui errat quomodo erranti monstrabit viam? qui voluerit ductore eo vti, væ illi. Cæcus enim cæcum ducet in foueam. Sapientia apud sanctos est, & in illis Dei voluntas reperitur: non in his quibus repugnat Deus, & qui dicunt, Deus in nobis est; gaudium eorum conuertetur in luctum. Non enim cognouerunt mysterium Dei: neque inuenerunt viam seruorum, vt operentur in ea. Flagellati sunt, & non doluerunt: seducti sunt, & non intellexerunt.

In

quia salus nostra in tempore est angustiæ, si potuerimus eius calcare vestigia, & dicere semper: *Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare eius*. Et iterum: *Ego autem sperabo in te semper*. Non enim est fides quæ tantum tempore gaudij est, & deficit in tempore tribulationis. Scriptum est: *Quæ egredientur ex ore tuo obserua vt facias*. Et rursum: *Si voueris Domino, ne moreris reddere: ne forte requirat Dominus a te, & sit tibi in peccatum*. Quare si dixeris: *Ego autem sperabo in te semper*; & in hoc spoponderis, imple opere, vt in tribulatione quoque salutem merearis a Domino. Recordare quod scriptum est: *Ne deficias, & custodi consilium meum & cogitationem, vt viuat anima tua*. Qui enim custodit mandatum legis, seruat animam suam. Scriptum est: *Operuit nos vmbra mortis, & non sumus obliti nominis Dei nostri. Si expandimus manus nostras ad Deum alienum*. Et iterum: *Occupauerunt me laquei mortis, pericula inferni inuenerunt me. Tribulationem & dolorem inueni. In omnibus his non est conuersum retrorsum cor nostrum, sed nomen Domini inuocaui*. Dicit & alius credens corde firmissimo: *Non timebo millia populi circumdantis me*. Et hoc dicit, quia habebat fiduciam in Deo. Fili, ne deficias, suscita amicum tuum pro quo fidem fecisti, sciens quod omnes gentes vt surculi ex igne, & sicuti stipulæ leues, quæ huc atque illuc aura celeri deferuntur, & sicut puluis qui raptatur turbine. Scito quod scriptum sit tibi, ne cum videris equum & ascensorem, & infinitam multitudinem, timeas animo, sed memento Domini Dei tui qui dedit tibi fortitudinem, vt in prælio vinceres: qui *omnes homines vult saluari, & venire ad scientiam veritatis*. Si audisti vocem Dei loquentis, *Celum & terram ego impleo*, non timebis, sed dices: *Dominus noster in celo sursum*, & super terram deorsum. ne audias: *modicæ fidei quare dubitasti?* Et tu rursum respondebis: *Nisi quia Dominus erat in nobis, cum consurgerent homines in nos, forte viuos deglutissent nos*. Sæpe enim ab adolescentia tua pugnauerunt contra te: & tu portasti iugum fidei a pueritia tua. Nec percussum est dorsum tuum oneribus

Psal. 39. Psal. 70. Deut. 23. Prou. 3. Psal. 43. Psal. 17. Psal. 3. 1 Tim. 2. Ier. 23. Psal. 113. Matt. 14. Psal. 123.

tribus Aegyptijs, nec seruierunt manus tuæ in cophino, quia circumcisionem amasti spiritalem: quæ occasionem dedit saluti animæ tuæ. Breuiter audis: Grande periculum est hominis dum mustum est, ne efferueat.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII
ad Syrum Patrem monasterij Chnum, & Ioannem Præpositum domus eiusdem monasterij.

Transiuimus per te, & non potuimus præ nimia festinatione diuinum tecum conferre sermonem: ideo nunc per epistolam loquimur. Omni virtute contende vt impleas consuetudinem monasterij, & facias quæ præcepta sunt: ne correptioni futuri temporis prępareris, serueris-que in peccatorum vinculis condemnandus, & offerendus Deo propter negligentiam, non solum tuam, sed & fratrum qui tecum sunt, & cooperantur tibi: scientium, quod ea quæ nobis dedit, illis fidelissime tradiderimus. Memineris & ministerij laborisque sanctorum, & amici tui, qui cognouerunt voluntatem Dei: vt & ipsi fiant coheredes eiusdem repromissionis, & habeant immortalem fidem a Deo, quæ creata est per spiritum Prophetarum, & ab Apostolis roborata. Qui sustinuerunt pro ea omnes angustias & persecutiones. Crediderunt enim repromissioni eius; & idcirco fragrantiam boni odoris sibi parauerunt. Consideremus ergo eos, quos Deus dominatione donauit, si forte eis seruire mereamur, & eorum adhærere doctrinæ, relicta omni superbia & peccato: fortissimè resistentes Alfa, quod absque timore operatur in corporibus. *Absorpta est enim mors in victoria.* Et quomodo rursum infirmi sumus in hoc tempore? scientes quod statura sit Ecclesia & dirigenda in bonum, sicut & prædixit tibi. Nosti quod non glorietur securis sine eo qui præcidit in ea; & quæ doceant nos scripturæ habere responsum mortis: quam si deuora-

1. Cor. 15

2. Cor. 1.

uerimus, saluamus animam nostram. Non est timendus interitus in loco peregrinationis nostræ: sed pugnandum, quomodo pacem cum his qui Dei iustificationes custodiunt, habere possimus. Heta, si lucreris omnem mundum, & habeas contra Deum inimicitias, quæ est vtilitas? Decet igitur vt quæ dicuntur nobis aliquando intelligamus: scientes quia mundus prætereat, & desideria eius. Vigilate & videte quomodo ambuletis. Nouimus quod ineruditis occurrat mors. Et non intelligite tempora, in quibus est error & seductio. Considera horas atque momenta, & mensium spatia, quorum cursu humana vita deuoluitur: & eorum numero scitur, quanto tempore vnusquisque vixerit: vt possint colligere vires suas, & implere ex his horrea, & sementem futuris messibus præparare: & vt culturæ studia tempore messionis inueniant: & coram Deo & omnibus possideant necessaria, mortis timore superato, & transeunte mundo non celebrent festos dies in veteribus vestimentis. Ciuitates destructæ sunt & repletæ alienis, qui haud pij sunt inire consilium sapiens. Fluxit in deserto aqua, & exultauerunt iumenta ac volatilia. Sapiens & continens homo non vngetur vnguento quod demolitæ sunt muscæ morientes, & quod compositum est filijs agri. Ideo vigilare debemus, & omni solicitudine futuris lapidibus prouidere: vt non confundamur in tempore, quando venerint tempora refrigerij; & ne inueniamur subditi seruituti, sed vt simus noua conspersio: scientes quod pulchritudo nobiscum sit. Loquitur & alibi sermo diuinus: *Numquid comedam carnes taurorum, aut sanguinem hircorum bibam?* (Psal. 49.) Quamobrem non circumferamur omni vento doctrinæ: quia venit tempus vt sancti regnum accipiant. Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam. Iuuenes infirmati sunt in plagis lignorum: dispergentes aquas itineris sui. *Myrmicoleon perijt, eo quia non haberet escam.* (Iob. 4.) Qui cum fure partitur, odit animam suam. Profanas & nouas doctrinas deui-

deuita. Aduena ſicut indigena ſit inter vos. *Occidit in grandine vineas eorum, & ſycomoros eorum in pruina.* Acceptabilis regis miniſter intelligens. Mel inueniſti, comede quod ſufficit, ne forte ſatiatus euomas id. Memento iudicij, & miſericordiæ, ac fidei. iudicij, per quod regiones habitabiles fiunt: miſericordiæ, per quam glorificatur Deus: fidei, quæ fundamentum eſt mortuorum atque viuorum: vt per hoc ſpem poſſidere valeamus. Pugna atque contende, & qui tecum ſunt fratres, quia ſcripſi vobis in figuris & in parabolis, vt quæratis ea ſapienter, ſequentes ſanctorum veſtigia: nec incurratis in iudicium Dei, docti ſermonibus eius. Hyems præſentis ſeculi nos ambulare non prohibeat: ſed inceſſabiliter iuſtitiam Dei ſemper operemur, recordantes illius teſtimonij: *Donec pertranſeat hyems, & pluuia abeat ac recedat ſibi.* Deus adiutor noſtri ſit in pace, quæ menſuram non habet largitatis, quæ ſit in domibus noſtris, donec veſpertinum tempus pertranſeat. Hæc omnia ſcripſi vobis, vt nunc laborantes requiem in futurum habere poſſitis.

Pſal. 77. Can. 2.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad vniuerſa monaſteria: vt cuncti fratres congregentur in monaſterium maius quod vocatur Baum, in diebus Paſchæ, & ſit omnium vna ſolemnitas.

CVram veſtræ prudentiæ congregandæ ſubire debetis: vt ſit aperta ianua veſtra antequam exeatis è ſeculo. Pauper cum veſcitur, iuxta menſuram ſuæ paupertatis veſcitur. Dixi vobis, vt noueritis horas ac tempora pueritiæ veſtræ, vt non ſitis ſoliciti de domo, quæ præparata eſt veſtra venatio. Et vos quando venitis ad nos, habetote ſolicitudinem lectuli infirmantium, vt ſternatis illum: & non indigeatis pane. Si quando inuenire valeatis culcitram ſiue puluillum ad caput, vt languidi requieſcant: vt monimentum quod nobis ſcriptum eſt, impleatur: *Si quis autem*

1 Tim. 5.

suorum, & maximè domesticorum curam non habet, deterior infideli est. Gith virga excutitur, & cyminum comeditur cum pane. Si attrectastis capillum capitis vestri, & inuenistis vnguentum barbæ vestræ, quod descendit vsque ad fimbriam vestimentorum vestrorum, implere poteritis omnia quæ scripta sunt vobis. Legimus alibi: Ne deficiant oculi vestri: alacrior est enim merces operibus tuis. Ideo fluant oculi vestri aqua, & defluant lacrimæ diebus ac noctibus, nec deficiant. Volo vos esse similes eorum qui ignorauerunt dexteram suam & sinistram. Vigilate, & tendite arcus vestros. *Tetenderunt* enim aduersarij *arcum rem amaram*. Recordamini quod sancti aperiant ostium suum omni transeunti. Præcipitur nobis vt intremus cubiculum nostrum, & claudamus ostium, nec omni vento circumferamur. Vnde diligentius oportet attendere ne in bonitatis tempore absorbeamur: sed vt imitemur ea tempora quæ fuerunt ante diluuium, quando vnusquisque iustorum placuit Deo cum omni domo ac liberis suis, & nullum peccatum inuentum est in eis. Postea vero crescente iniquitate, & omni terra carnis vitijs adhærente, offenderunt Deum, & in condemnatione eorum solus Noë cum domo ac liberis diluuio inundante seruatus est, & periclitante mundo tenuit iustitiæ gubernacula, nec vlla peccatorum tempestate superatus est. Et qui eum deriserat, & fratribus suis nuntiauerat nuditatem eius, maledictus est cum semine suo: & impletum est eo tempore illud quod scriptum est: *Qui inhonorat iustum peccat*. Et rursum: *Maledictus qui maledicit patri & matri*: sicut Esau contemnebat parentes suos. Vnde scriptum est de eo: *Ne quis fornicator aut profanus, sicut Esau*. Rebeccæque studio factum est vt non consequeretur benedictionem, nec stolam primogeniti acciperet, offensis parentibus suis: qui reddentes ei vicem, & ad æmulationem boni operis superbiam illius prouocantes, induerunt vestimentis eius Iacob. Non enim merebatur eorum vti vestibus, quos superbus ac

Isa. 27.

Psal. 63.

Mat. 6.

Prou. 17.

Exo. 21.

Heb. 13.

rigidus negligebat. Et idcirco non diuiserunt substantiam suam filijs eius: sed cuncta dederunt Iacob, qui innocenter habitabat domum, & eorum obtemperabat imperijs. Loquitur & Salomon de Esau: *Filius inobediens in perditione.* Et Moyses pari sensu, *Maledictus*, inquit, *homo qui maledicit patri vel matri*. Rursumque Salomon: *Filio doloso nihil erit boni.* Perdidit ergo benedictionem, & paterna hereditate priuatus est. Quid loquar de Adam, qui ab initio humani generis in formam inobedientiæ contemptusque præcessit? Datus est enim ei dominatus in omnes bestias terræ; sicut & primogenito iussa sunt dari duplicia omnia. Postquam vero contempsit imperium Dei, non solum perdidit dominationem; sed & eiectus est de loco, quem ad habitationem acceperat: in similitudinem homnis fornicantis, qui de Ecclesia eijcitur, & a quo aufertur gloria sua. Omnia quæ ille perpessus est, sustinebunt hi qui Dei iussa contemnunt: & ambulantes in superbia sentient illud quod scriptum est: *Dixit, & deuorauit eos terra.* Nos vero iusti viri imitemur exemplum, qui sapienter suam seruauit domum, & gigantum percussa superbia, humilitate seruatus est. Nec mirum si ipse & liberi, atque vxores eorum, de cuncto humano genere reseruati sunt: cum etiam iumenta & volatilia euaserint mortem, & obedientia liberati sint. Columbam emisit de arca Noe, quæ mittentis parens voluntati iuit & reuersa est; & condemnauit obedientia sua homines contemptores; eó quód auis audierit iustum, & homines non audierint Deum. Omnes quoque bestiæ, & cuncta animantia per obedientiam liberata sunt. Et quia talia erant, propterea de illis obtulit victimas Deo. Quæ historia nos docet, quæ scilicet in Dei offerantur sacrificia; & si obedientes ad illius fuerint iussionem, eruantur de laqueis diaboli, & eius bonis perfruantur; non secundum opera iustitiæ suæ, sed secundum misericordiam eius, qua ei omnes appropinquauimus. Quæ ventura scientes nobis inuicem caritate iunga-

Exo. 21.
Pro. 14.
Num. 16.

gamur, vt effugere possimus imminentem sententiam Dei. Noli ad iracundiam aliquam prouocari, ne forte moriatur, & relinquaris ligatus, omnisq; eius tristitia in tuam animam conferatur, & effundat iram suam super te Deus, quia & tu effudisti furorem tuum super fratrem tuum. Non obliuiscamini mandatorum Dei, ne dicatur de vobis: *Verterunt ad me dorsa sua, & non faciem, & in tempore afflictionis suæ dicent, surge & saluos nos fac.* Et ipse respondebit: Arguam delicias eorum, & non eos faciam peruenire ad pascha, ad quod conuocantur. Laboremus, inuicem onera nostra portantes, sicut & Christus portauit infirmitates nostras in suo corpore, & non defecit. Si magister noster est Christus, simus eius imitatores, & illius portemus iniurias; ne in futuro tempore a nostris fratribus, qui tribulationes passi sunt, separemur. Sicut & alij pasi sunt, qui noluerunt virtutibus vacare, sed vitijs. Noster autem iudex & testis est Deus, de celo cuncta prospectans, & in die visitationis secundum opera singulis redditurus. Omniaque sancti eius sequantur vestigia, quorum & nos debemus audire præcepta. Locutus sum vobis per infirmitatem meam.

Ier. 2.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad Syrum Patrem monasterij, quod vocatur Chnum, & Ioannem Præpositum in eodem monasterio vnius domus.

Volo vos intelligere literas quas scripsistis mihi, & quas ego rescripsi vobis, & quomodo oporteat omnia spiritalis alfabeti elementa cognoscere. Scribite Moe super Heta & Theta, & scribite Zeta super Xi: & Moe & Labda & Iota. Quando legentes has litteras compleueritis, scribite vobis vt intelligatis mysteria literarum. Ne scribatis Moe super Xi & Heta & Hi: sed vt magis scribatis Zeta super Xi, & Moe super Heta & Theta. Susceptis literis vestris statim rescripsi, & ad mystica ego quoque sacrata respondi. Animaduerti

uerti

uerti enim terminos esse epistolæ vestræ Heta & Theta: & idcirco etiam ego in eundem sensum verbaq; consensi: ne impar viderer vestræ negligentiæ, & aliquid ex nobis damni sustineretis. Scripsi ergo vobis Simma Phi: rescribite Chi. Itaque nunc in diebus istis non scribimus Theta Moe. Et ne dixeritis, possumus scribere N, Heta, Phi, Labda, OYYOYY, Labda, Iota, Labda. ecce scripsi vobis & Xi totum atque perfectum in gyro. Et vos scribitis Xi & Phi, vt possitis scribere Simma Moe. Ecce Theta scriptum est antehac. Sufficiat vobis curam habere Kappa & Tau. Si tamen exituri estis, scripsimus vobis Hi propter laborem vestrum, vt omnem adhibeatis solicitudinem antequam proficiscamini. Nam & nos eandem curam habemus quam & vos: neque scripsimus Kappa & Tau. Scripsi vobis nomine; vnde & vos quando videritis scriptum Kappa & Tau, rescribite Zeta. Quando videritis Simma & Phi, rescribite Moe, Quando videritis Labda Iota Labda, rescribite Xi. quando videritis YOYY Kappa, Ro: quia inuenimus scriptum; nos autem scripsimus Simma, Phi; habete curam. Hoc enim scribitur in diebus istis Ro, soliciti estote: quæ literæ vocantur Aegyptiacè Orez & Thei. Scriptum inuenimus enim, quæque vocantur Aegyptiace literæ Bei & Thei. Habete ergo curam Hi, & scribite Alfa; quia dedi vobis illud pro Hi. Scribite quoque Simma, quia scriptum est Tau & Delta, vt ad nos peruenire valeatis. Cauete ne obliuiscamini scribere Psi super Kappa, quia scriptum est prius, & Ro ante illud scriptum est: & ne forte dicatis Theta scriptum esse & partem Xi. Ideo totum scribimus Beta, ne diceretis quod Gamma sit scriptum. In omni epistola quam scripsi vobis, de vestra sessione continetur & de resurrectione, & de vmbra antemuralis, quæ est extra murum. Odor sapientiæ vestræ ad nos vsque peruenit, & compulit hæc vobis scribere. Et vos vt sapientes intelligite quæ scripserim vobis: & exhibite vos quales meus sermo describere elegit.

EPI-

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII

ad vniuersa monasteria, vt congregentur omnes monasteriorum Principes & domorum Præpositi in monasterium quod vocatur Baum, vicesimo die mensis qui apud Aegyptios appellatur Mesore, vt rite omnium peccatorum atque operum remissio compleatur.

Tempus in proximo est, vt in vnum conueniatis iuxta morem pristinum, iuxta antiquam consuetudinem, vt remissio omnium rerum rite celebretur, vt cognoscatis inuicem; vt dimittant singuli, iuxta præceptum Euangelij, debita fratribus suis, & tristitias ac simultates: & si quid est iurgij a choro sanctorum abigatur: vt liberent corda sua timore Dei, & fugato mendacio dominetur veritas, vt cessantibus bellis pacis tranquillitas redeat: & in ea ambulare possitis coram Deo & hominibus: vt omnes æqualiter diligatis: vt seruiatis Deo atque concordiæ, & non concupiscentijs varijs, & errori oculorum vestrorum: & tumentis scientiæ fraudulentijs, carnisque vitijs. E quibus oriuntur schismata, & contemptus legis Dei, contentio, malæ cogitationes, quæ igne iracundiæ bullientes quandoque erumpunt foras, & despumant in corporis voluptatibus. Idcirco scripta est lex Dei, vt lex corporum & iura soluantur: & erubescant qui in eorum ambulant concupiscentijs; tandemque redeant ad Deum, & spretis temporalibus æterna perquirant: præparati sanctorum hereditati qui contempserunt præsentem vitam pro vita futuri seculi: pro malitia sperantes benignitatem, pro tumultu atque discordijs pacem & concordiam, pro adoptione carnis, famulatum Dei. Vt ea quærant, quæ placent illius voluntati; carnis incentiua superantes. Scriptum est enim: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester qui in celis est delicta vestra.* Et rursum: *Dimittant singuli fratribus ex corde suo.* Et iterum: *Dimittite, & dimittetur vobis.* Et deinde: *Benefacite his qui oderunt vos.* Et alibi: *Ne vincaris in malo:*

Mat. 6. Mat. 18. Luc. 6. Mat. 5.

malo: sed vince in bono malum. Et illud: *Ne dicas, vindica me de inimico meo*. Et alibi: *Non reddentes malum pro malo*. Et iterum: *Prouidentes bona coram omnibus hominibus*. Et illud: *Non vosmetipsos vindicantes carissimi*. Nec non & alibi: *Estote inuicem benigni, operantes bonum ad omnes*. Et iterum: *Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos, orate pro his qui vos persequuntur*. Consideremus ergo fratres carissimi quantis testimonijs homo fidelis concluditur a Deo ne peccet: si tamen voluerit audire legem eius, & inclinare aurem suam præceptis illius, aperire oculos, dirigere cor, vt possit implere quod dicitur: Multi enim sunt qui desiderant quidem bona, & Deum quærunt cum lacrimis, & diebus ac noctibus ingemiscunt: sed decepti oculorum concupiscentijs, & carnis titillationibus superati, dormierunt in gemitu & dolore cordis, quod non potuerunt dominari carni suæ, & æstuantium cogitationum incentiua comprimere; pro firmis & perpetuis inania breuiaque sectantes. Qui desiderant legem, & opere Dei destruunt voluntatem: vera iudicant, & vincuntur mendacijs. Ideo ingemiscunt, iuxta eloquia Prophetarum, & perpetuo terrore fluctuant, donec deficiant, & tabescant in vijs suis, & dormiant in doloribus. Qui autem vere iusti sunt, & habent in se pacem, perfruuntur gaudio sempiterno.

Luc. 18. 1. Pet. 3. Rom. 12. Ephe. 4. Luc. 6.

EPISTOLA PATRIS NOSTRI PACHOMII *ad fratres qui tondebant in deserto capras, de quarum filis texuntur cilicia.*

VIII.

DEUS quærit diligentes se: sicut inuenit Israël, quasi vuam in deserto, & quasi ficus primitiuas, sic inuentus est & Iacob in Mesopotamia, cum erraret quasi vua in solitudine, & Ioseph in Aegypto sicut ficus primitiua: quem inter omnes fratres suos cognouit Deus, & dedit ei principatum post multas angustias. Quem debemus imitari, quia

vicit carnem suam, prostrauitque peccatum, & oculorum calcauit insidias. Non est secutus saturitatem ventris, vt seruaret animam suam sanctam Deo, vt fieret templum Spiritus sancti; & captiuitatem libertate mutaret. Non obliuiscetur Deus timentium se, & facientium iustitiam eius. Vnde & ille adolescens, atque in lubrico ætatis positus, quem carnis blandimenta non vicerunt, vicit vincula & carceres, & in loco angustiæ placuit Deo. Et nos ergo confidamus, quod Deus nobiscum sit in solitudine, & recordatio eius semper in corde sit nostro. Seruemusque sanctam carnem & animam in deserto, sicut & Ioseph in captiuitate seruauit, vt meminerit nostri Deus, & sit nobiscum vsque ad finem.

VERBA PER LITERAS PATRIS NOSTRI *Pachomij, in lingua abscondita, de his quæ futura sunt.*

IX. A. Ω. Secula efferbuerunt in malo, quod est Delta. BY fructus completus est in labijs, quod est Tau. IX Deus obliuisci fecit me paupertatis in domo mea, de capite montium vsque ad verticem eorum, quod est PO. ΛΦ propter dormitationem viduæ, & gloriam pauperis, quod est OY. EY Audierunt montes lætitiam terræ, quod est ΞΞI. Terra abscondita est absque precio, quod est N. NC planæ erunt super oculis vsque ad vesperam I. EP putasne respicient super puteum, quod est H. IY Biberunt absconditum in lætitia, quod est Iota. PO factum est spolia terræ sine sanguine. NAΞ facta sunt profundi abyssi in luctu cordis, quod est ΞE. HN Fugerunt absconditi sine timore, quod est O A Ω. Qui nouit si reuertatur & agat pœnitentiam Deus. TBΨ Lætentur celi, & exultet terta. ΘIX. Dan expectat salutare Dei O A Φ. de Nazareth potest aliquid boni esse BI EY? Benedictus Deus escam dedit timentibus se, Ω K Z T. Fructus oris mei dulcis factus est in labijs meis

INC.

INC. Dominus dat mihi linguam disciplinæ ΛΘP. Non moriar, sed viuam, & narrabo opera Domini. IΩ. Qui ingreditur per me, saluus erit. TKO quæritur iudicium Domini ad populum eius Damascus. OΛZ quia misertus est Deus Israëlis, & humiles populi sui consolatus est. MN Sicut aqua frigida animæ sitienti, sic nuntius bonus de terra longinqua ΘPNINZOPIΠ.

VERBA QVAE LOCVTVS EST PATER NOSTER *Pachomius in visione, erudiens fratres in monasterio Mochansi de his quæ eis euentura essent: & illo dicente & loquente in Spiritu excepta sunt a fratribus, quæ vel facturi essent principes monasteriorum vel passuri.*

ΛNNΛMMMΛΛBNIPIZZOIΓIΘ PHCΩTΨTTX ΨΛONMΠΦXΓΘIΛΨBIMΞTΛZΛPET.

Monasteriorum princeps operati sunt iniquitatem in sportellis suis: gladius perditionis ipsorum sub axella eorum, qui est ortus: insidiantur apud ianuas inferni. Abundantia terræ & bona quæ largitus est Deus filijs hominum, dixerunt; venite, & scrutemur vias nostras, & videamus si inueniamus fermentum, & mittamus illud in massam farinæ, quæ non possit eleuari, neque in altum consurgere, sed deficiat fame. Parauerunt laqueos pedibus suis, & arcum manibus, & securim humero portauerunt: veneruntque ad hominem qui habebat serram, & dixit eis: Ite, & ligna præcidite. Et dixerunt ei: Nequaquam; sed scrutamur vias nostras, & inuenimus fermentum, vt mittamus illud in massam, quæ non eleuatur, neque in altum potest consurgere, sed defecit fame. Vocauit ergo homo amicos suos, & excoriauerunt pedes eorum, summitatesque manuum, hoc est, digitos; & defluxerunt in terram. Venerunt autem X.

pulli coruorum, & detulerunt eos, fecerunt ibi nidum, & corui genuerunt in locis eorum, ac per eos inhabitata est terra.

INCIPIVNT VERBA PATRIS NOSTRI PACHOMII
lingua abscondita, de his quæ futura sunt.

XI. VErax est in omnibus Deus, qui dicit P N, omnes torrentes vadunt in mare K. Dominus respexit de celo. A. Non est vltra sapientia in te. M A N Y T Placet Domino in his qui timent Dominum. C Θ O M Exurge vt quid dormitas Domine? Θ sapientum oculi in capite eorum. arrabon est patientia pauperis. H Θ A M Lætitia iustorum facere iudicium. N filius sapiens facit iudicium. Φ Y dolor stulti est deficere disciplinam. T aufer vestimentum eius, præterierit enim iniuriosus Y Φ, & alijs faciet contumeliam. C N ? Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. K M vsque quo respicis contemptores, & tacebis? T M A. Defecerunt oculi mei in salutare tuum. C Θ cor sapiens intelligit parabolam. T vidimus quod Sion spoliauerit se gloriam quam habuit ab initio: idcirco non incanduit C. Inter literas N Y non scribatis Z, sed magis ex superfluo scribite A O A. A I A scio quod scribas ex temetipso. In his omnibus memento A, festina vt scribas I. & dicas quod ipsius sit hucusque E. scriptum est I N Ω X. ipse scripsit Ξ. & si scriptum est similiter & K, rursum expansum habeto Θ. tibi necessarium est numerare, & sic iterum scribito A & Chi. Pone Ω ante oculos tuos, vt bene sit animæ tuæ. Memento C, quod reuersum sit in Kalendas, quod est Z Θ O O Y. Memento & scribe Z propter K, quod est scriptum, non quo ego tibi nunc dicam, sed quo confidam, quod hanc diem audieris. P rursum tendit manum suam ad nos in diebus istis. Ante oculos tuos cor nostrum dolet pro C, quia vere est C. & sunt obliti Kalendarum.

darum. Quod autem scripsistis A C H I, & alius ante nos fecit hoc idem, & dixit: Ecce mitto vos sicut oues in medio luporum. Audiuimus rursum de E I N Ω, quod duæ sunt molentes simul; vna assumatur, & altera relinquatur.

INPICIT EPISTOLA PATRIS NOSTRI THEODORI *ad omnia monasteria de Pascha.*

XII.

Appropinquauit solemnitas azymorum: in qua Pascha celebrandum est, de quo & Moyses exeunti populo de terra Aegypti præcepit dicens: *Comedite illud cum omni festinatione*. Iosias quoque Rex iustus diligentissimè celebrauit Pascha in diebus suis, & studium eius hucusque narratur. Super quo & Apostolus loquitur: *Pascha nostram immolatus est Christus*. Itaque in eo festa celebremus, sicut præceptum est nobis. Accingite lumbos vestros, & calciate pedes calceamentis Euangelicis, habentes baculos in manibus, & lucernas ardentes; vt possimus comedere Pascha cum festinatione, & ascendamus in Hierusalem ante sex dies Paschæ, sanctificantes nosmetipsos, vt sanctum diem in sanctitate celebremus, absque malitia & nequitia, in sanctimonia & veritate, quæ præcepit nobis & Apostolus, & Pater noster a quo cœnobiorum vita fundata est, vt pariter congregemur in pace, iuxta terminos quos præterire nefas est: vt nullus nostrum absque dispositione maiorum in monasterijs remanere desideret; vt conuenientes absque præcepto maiorum non veniant. Nos quoque qui videmur Præpositi esse fratribus, & conuersationis eorum ostendere regulas, absque necessitate graui non eos patiamur residere domi: nec pro nostra occasione Paschalis frequentia deseratur; vt inueniamur euacuare præcepta Patris nostri, sed vt contritis ea quæ scripta sunt ab eo, normam veritatis putemus: & glorificetur Deus, qui posuit sicut oues familias. Videant recti, & lætentur: & omnes iniquitas obturet cor suum.

Exo. 12
4. Reg. 23
1. Cor. 5

Vt omnes nos ſenatus filiorum Iſraël, & cum eis ſecundi veniamus ad Paſcha, & nullus è nobis reliquus inueniatur, qui non impleat terminos Patris noſtri, & diſpenſatores monaſteriorum & domorum Præpoſiti, & omnis ordo fratrem, vniuerſaque membra in vnum corpus coëant; vt ſuſcitent templum Dei. Congregemur autem in pace atque concordia: vt fines ſanctorum & Patris noſtri regulas impleamus. Sed & cathecumini qui ſunt in monaſterijs, & expectant terribilem remiſſionem peccatorum, & gratiam ſpiritualis myſterij, audiant per vos quod flere debeant & lugere antiqua peccata, & præparare ſe ſanctificationi animarum & corporum; vt poſſint ſuſtinere ſanguinem & corpus Domini Saluatoris: de quo etiam cogitaſſe terroris eſt. Cætera autem quæ facere debeatis optimè noſtis, nec neceſſe eſt per Epiſtolam commonere: vt præparetis vos in tempore conſtituto, quod Pater noſter diſpoſuit. Nos & omnes fratres qui nobiſcum ſunt vos impendio ſalutamus, & vniuerſam fraternitatem quæ in veſtris eſt monaſterijs.

EXPLICIVNT EPISTOLAE ET VERBA MYSTICA SS. PACHOMII ET THEODORI.

S. ORSIESII
ABBATIS TABENNENSIS
Doctrina
DE INSTITVTIONE MONACHORVM.

DE S. ORSIESIO EIVSQ. REGVLA
SIVE DOCTRINA MONASTICA
veterum teſtimonia.

AVCTOR vitæ S. Pachomij cap. LIII.

PETRONIVS paucis diebus totam fraternitatem gubernans & hic in pace defunctus eſt, relinquens poſt ſe virum iuſtum & acceptum Deo ORSESIVM nomine.

GENNADIVS Maſſil. ill. ſcript. cap. IX.

ORSIESIS Monachus, amborum, ideſt Pachomij & Theodori collega, vir in ſanctis Scripturis ad perfectum inſtructus, compoſuit librum diuino conditum ſale, totiuſque monaſticæ diſciplinæ inſtrumentis conſtructum: & vt ſimpliciter dicam, totum penè in eo vetus & nouum Teſtamentum compendioſis diſſertionibus, iuxta Monachorum duntaxat neceſſitatem, inuenitur expoſitum: quem tamen vice teſtamenti prope diem obitus ſuis fratribus obtulit.

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas ſæpius hanc Orſieſij doctrinam laudat in Concordia Regularum.

INCIPIT

DOCTRINA ATQVE TRACTATVS PATRIS NOSTRI ORSIESII.

CAPVT PRIMVM.

AVDI Israël mandata vitæ; auribus percipe, & intellige prudentiam. *Quid est Israel quod in terra inimicorum es? inueterasti in terra aliena: commaculatus es cum mortuis: comparatus es cum his, qui in inferno sunt, & dereliquisti fontem sapientiæ. Per viam Dei si ambulasses, forsitan habitaueris in pace. Disce ergo,* ait, *vbi est prudentia tua, vbi est fortitudo gloriæ atque virtutis, vbi est intelligentia, vbi est lux oculorum, & pax. Quis inuenit locum eius, & quis ingressus est ad thesauros illius?* Hæc loquebatur Baruch propter eos qui in terram Babylonis & inimicorum suorum ducti sunt in captiuitatem, quia noluerunt Prophetarum suscipere mandata, & obliti sunt legis Dei, quæ data est per Moysen. Idcirco induxit Deus super eos pœnas atque supplicia, & captiuitatis subdidit iugo: erudiens ergo eos vt suos, & quasi pater filios emendans, nolensque perire correctos, sed saluare cupiens per pœnitentiam.

Bar. 3.

II. Vnde & nos Apoſtolicorum debemus meminiſſe verborum, qui ait: *Si naturalibus ramis non pepercit, nec nobis parcet*. & Dei præcepta complere negligimus? *Hæc omnia in figuris contingebant illis: ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram, in quos fines ſeculorum deuenerunt*. Et illi quidem de vrbe Iudæ translati ſunt ad vrbem Chaldæorum, in terris mutantes loca: nos autem ſi Deus viderit negligentes, in futuro ſeculo amittemus ciuitatem noſtram; & lætitiam deſerentes, tradémur pœnarum captiuitati, perdemusque gaudium ſempiternum, quod patres noſtri & fratres labore inſtabili repererunt.

Rom. 11.

1. Cor. 10.

III. Igitur non nos vincat obliuio, nec patientiam Dei exiſtimemus ignorantiam, qui idcirco ſuſtentat & differt, vt ad meliora conuerſi, cruciatibus non tradamur. Quando peccamus, non putemus Deum conſentire noſtris peccatis, quia non ſtatim vindicat: ſed illud cogitemus, quod citò exeuntes de ſeculo ſeparabimur in futuro à Patribus & fratribus noſtris, qui locum victoriæ poſſident. Quem & nos habebimus, ſi illorum voluerimus calcare veſtigia, & illud attendere, quod Apoſtolus Paulus hic quoque ſanctos a peccatoribus ſeparat, & tradit delinquentes *in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat*. Beatus homo qui timet Dominum, & quem corripit, vt emendetur; & legem ſuam docet eum, vt ambulet in mandatis eius omnibus diebus vitæ ſuæ; qui non murmurat pro peccato ſuo.

1. Cor. 5.

IIII. Itaque & nos ſcrutemur vias noſtras, & greſſus proprios dijudicemus; reuertamurque ad Dominum, & leuemus cum manibus noſtris corda noſtra in excelſum, & in celum: vt in die iudicij adiutor noſter ſit; & non confundamur cum loquimur inimicis noſtris in porta; ſed magis digni ſimus illud audire: *Aperite portas, vt ingrediatur populus, qui cuſtodit iuſtitiam & veritatem*. Cui veritas cordi eſt, &

Iudit. 15.

qui

qui possidet pacem, dicere potest, quia in te sperauimus Domine in æternum. Recordemur Domini, & Hierusalem ascendat super cor nostrum. Nè obliuiscamur illius hominis de quo scriptum est: *Benedictus homo qui confidit in Domino, cuius est spes in eo, erit quasi lignum fructiferum iuxta aquas, & ad humorem mittit radices suas: non timebit cum æstus aduenerit, habebitque frondentes ramos, & in tempore siccitatis virebit, poma solicita germinans. Graue cor in omnibus, & homo est, & quis cognoscit eum? Ego Dominus scrutans corda & renes, vt reddam vnicuique secundum vias suas.* Ier. 17.

V. Meminerimus nostri, nec contemnamus delicta quæ fecimus; & singula mandata Patris nostri, & eorum qui nos docuerunt, corde solicito pertractemus: non solum credentes in Christo, sed & pro ipso patientes, & scientes illud mysterium de quo dicitur: *Spiritus vultus nostri Christus Dominus.* Thren. 4. Et alibi: *Lucerna pedibus meis lex tua, & lumen semitis meis.* Psal. 118. Et iterum: *Eloquium Domini viuificauit me.* &, *Lex Domini immaculata, conuertens animas. Mandatum Domini lucidum, illuminans oculos.* Et Apostolus, *Lex* inquit, *sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* Rom. 7. Quæ omnia intelligentes, digni erimus audire: *Cum ceciderit iustus non allidetur, quia Dominus sustentat manum illius.* Psal. 36. Et iterum: *Septies cadet iustus, & resurget.* 1. Pet. 3.

VI. Nunc ergo fratres, Deo agente patienter, & nos ad pœnitentiam prouocante de graui somno euigilemus, quia aduersarius noster *quasi leo rugiens circuit quærens quem deuoret,* 1. Pet. 5. cui acriter resistendum est, & sciendum eadem etiam certamina nostris eueniſſe maioribus. Non deficiamus laborantes, iacientesque virtutum semina, vt in futuro gaudia metere possimus, audiamusque Paulum docentem: Tu autem qui seruasti doctrinam, eruditionem, studium, patientiam, persecutionem: & sanctorum exempla sectantes permaneamus in eo, quod cœpimus, habentes principem &

perfectorem Iesum: Intelligamus comam capitis nostri in via, vt sit vnguentum in barba nostra, vt ad oram perueniat vestimenti, vt possimus implere vniuersa quæ scripta sunt.

Psal. 123.

VII. Qua propter ò duces & præpositi monasteriorum ac domorum, quibus crediti sunt homines, & apud quos inueniuntur T, siue I, siue E, siue A. vt in commune dicam, quibus crediti sunt homines, singuli cum turmis suis expectent Saluatoris aduentum, vt conspectui illius ornatum armis exercitum præparent. Nè refrigeretis eos in carnalibus, & spiritalia non tribuatis alimenta. Aut rursum doceatis spiritalia, & in carnalibus affligatis, in escis videlicet atque vestitu. Sed & spiritales & carnales cibos pariter tribuite, & nullam detis eis occasionem negligentiæ. Aut quæ est ista iustitia, vt fratres labore affligamus, & ipsi otio vacemus? aut eis iugum imponamus, quod ipsi ferre non possumus. Legimus in Euangelio: *Qua mensura mensi fueritis remetietur vobis*. Vnde & laborem & refrigeria cum ipsis habeamus communia, nec discipulos seruos putemus, & illorum tribulatio sit nostra lætitia; nè Euangelicus nos cum Pharisæis corripiat: *Væ vobis legis peritis, qui ligatis onera importabilia, & imponitis ea super humeros hominum, & ipsi nè digito quidem audetis attingere.*

Matth. 7.

Matth. 23.

VIII. Sunt aliqui attendentes semetipsos, vt viuentes iuxta mandatum Dei sibi loquuntur, & dicunt: Quid mihi est cum alijs? Ego verò vt seruiam Deo, & mandata eius impleam, non ad me pertinet quid alij faciant. Hoc Ezechiel corripit dicens: *O pastores Israel, nunquid semetipsos pascunt pastores? nonne oues pascunt? Ecce lac comedistis, & lanis operimini. quod pingue est immolastis: & quod infirmum non confortastis: quod fractum est non ligastis: quod errabat non reduxistis: quod perierat non quæsistis: quod forte erat fecistis labore deficere, & dispersistis oues meas, eo quod non haberent pastores.* Propterea ipse

Ezec. 34.

Do-

Dominus veniet cum ſenioribus & principibus ſuis, & complebitur illud in nobis; *Exactores veſtri deprædantur vos, & qui repetunt, errare vos faciunt.* Quin magis audire debemus: *Beata terra, cuius rex filius: ingenui & principes tui in tempore comedunt in fortitudine; & non confundentur.* Eſa. 3. Eccl. 10.

IX. Ideo o homo vſque ad vnam animam, quæ tibi credita eſt, monere non ceſſes & docere quæ ſancta ſunt, & teipſum bonorum operum præbere exemplum, & cauere quammaximè, ne alterum ames, & alterum oderis; ſed & cunctis exhibeas æqualitatem; nè forte quem tu diligis, Deus oderit; & quem tu oderis, Deus diligat. Nulli erranti pro amicitia conſentias, & alterum premas, & alterum ſubleues, & pereat labor tuus. Sedentes in locis humilioribus, in quibus Pater noſter præcipit penitus non ſedendum, caueant Præpoſiti domorum, nè forſitan quilibet vnus ex fratribus Præpoſito iniuriam fecerit, & iratus ille diſcernat, ac dicat: Quid cauſæ habeo ad hominem contemptorem? Faciat quod vult, ad me non non pertinet; nec eum moneo, nec errantem corrigo, ſiue ſaluetur, ſiue pereat, ad me non pertinet. O homo quid hæc loqueris? intellige quo furore ſupereris, & odium occupauit cor tuum, vt magis tuo vitio quam ſuo peccato frater pereat; cui debes ignoſcere, & eum ſuſcipere pœnitentem: vt poſſis illud euangelicum dicere: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Si ergo vis vt Deus peccata tua tibi dimittat, & tu dimitte fratri tuo, quidquid illud eſt quod in te peccauit; memor illius præcepti: *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Et Salomonis monentis: *Suſcita ciuem tuum pro quo ſpopondiſti* Et iterum: *Ne ceſſes erudire paruulum, ſi enim virga percuſſeris eum, non morietur.* Moyſen quoque auſculta dicentem; *Correptione corripies proximum tuum, ne habeas peccatum pro eo.* Ne eueniat rurſum illud Salomonis: *Qui non prædicit filio, vt ſe cuſtodiat à perditionibus, velociter diſſoluetur.* Matt. 6. Luc. 11. Prou. 6. Prou. 23 Leuit. 19 Pro. 19.

Om-

X. Omnes quibus fratrum cura commiſſa eſt, parent ſe aduentui Saluatoris, & formidoloſo tribunali eius. Si enim pro ſe ipſo reddere rationem plenum eſt diſcriminis ac timoris, & quanto magis pro alterius culpa ſubire cruciatum, & incidere in manus Dei viuentis? Nec poſſumus obtendere ignorantiam, cum ſcriptum ſit: *Omne factum Deus adducet in iudicio, in omnibus quæ neglecta ſunt, ſiue bonum, ſiue malum*. Et in Apoſtolo legimus: *Omnes nos oportet manifeſtari ante tribunal Chriſti, vt vnuſquiſque recipiat pro eo quod operatus eſt, ſiue bonum, ſiue malum*. Eſaias quoque diem conſtitutam ſignificat, in qua iudicaturus ſit Deus orbem terræ in iuſtitia, dicens: *Ecce dies Domini inſanabilis venit furoris & iræ, vt ponat orbem terræ in deſerto, & perdat peccatores de eo*. Scimus quia omnia quæ in lege ſcripta ſunt, & prophetarum nobis vaticinia prædixerunt, ſanctus quoque Pater noſter erudiuit, nos eſſe retinendos, & reddituros rationem de ſingulis, quare non fecerimus ea, aut negligentius fecerimus. Loquitur enim cui traditum eſt à Patre omne iudicium, & veritas erudit veritatem: *Non putetis quia ego accuſo vos ad Patrem. eſt qui vos accuſet Moyſes, in quo vos ſperatis. Si enim crederetis Moyſi, crederetis & mihi: de me enim ille ſcripſit*.

Eccl. 12. — 2. Cor. 5. — Eſa. 3. — Ioan. 4.

XI. Ex quibus omnibus diſcimus, quod oporteat nos ſtare ante tribunal Chriſti, & de ſingulis non ſolum operibus, ſed & cogitationibus iudicari: & poſt rationem vitæ noſtræ, etiam pro alijs qui nobis crediti ſint reddituros eſſe ſimiliter rationem. Et hoc non ſolum de Præpoſitis domorum audiendum eſt, ſed & de monaſteriorum principibus, & de ſingulis fratribus, qui reputantur in plebem: quia omnes inuicem debent ſua onera portare, vt adimpleant legem Chriſti, & audiant Apoſtolum ſcribentem ad Timotheum: *O Timothee depoſitum cuſtodi, deuitans profanas vocum nouitates, & profeſſionem falſi nominis ſcientiæ*. Et nos habemus depoſitum à Deo traditum, conuerſatione fratrum,

Gal. 6. — 1. Tim. 6.

pro

pro quibus laborantes & expectamus futura præmia: nè forsitan dicatur & nobis: *Dimitte populum istum, vt abeat.* *Exod.5.* Et traditiones Patris nostri deserentibus ingeratur: *Qui habent legem non nouerunt me, pastores egerunt impiè in me.* *Ier. 2.* Vndè alios corripit dicens: *Ego dedi hereditatem meam in manu tua, tu autem non dedisti vllam misericordiam: senes aggrauasti iugo.* *Esa.47.* Quod & nos non solum audire, verum etiam intelligere necesse est: Qui enim ignorat ignorabitur. Et in alio loco scriptum est: *Quia tu scientiam meam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* *Ose.4.*

XII. Itaque fratres carissimi, qui cœnobiorum vitam & præcepta sectamini, state in arrepto semel proposito, & implete opus Dei: vt Pater, qui primus instituit cœnebia, gaudens pro nobis loquatur ad Dominum; sicut tradidi eis, sic viuunt. Quod idem & Apostolus adhuc in corpore constitutus loquebatur: *Laudo autem vos, quod in omnibus meministis mei, & sicut tradidi vobis traditiones meas custodistis.* *1.Cor.11*

XIII. Et vos ergo monasteriorum principes, estote soliciti, & adhibite omnem curam pro fratribus cum timore & iustitia Dei: nec abutamini potestate in supplicia, sed exemplum præbete vos cunctis & subdito gregi; sicut & Dominus noster in omnibus exemplum se perbuit; qui posuit quasi oues familias: vt misereamini gregi vobis credito, & memineritis Apostolicæ sententiæ, in qua ait: *Nihil subtraxi, vt non annuntiarem vobis omnem voluntatem Dei.* *Act.20.* Et iterum: *Non cessaui deprecando vnumquemque vestrum, & docendo vos publicè.* Videte quanta viscera, & quanta misericordia fuerint in homine Dei, qui non solum solicitus est pro omnibus Ecclesijs, sed languet cum languentibus, & omnium sustinet passiones. Caueamus, ne per nostram negligentiam aliquis scaldalizetur, & corruat, & obliuiscamur verborum Domini Saluatoris, qui in Euangelio loquitur: *Pater*

ter

Ioan. 17. *ter quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam.* Nullam animam contemnamus, nè quisque per nostram duritiem pereat. Si enim aliquis propter nos fuerit mortuus, anima nostra pro illius anima tenebitur in reatu. Quod quidem & Pater noster indesinentur nobis solebat inculcare, & monebat, nè illud eloquium impleretur in nobis: *Singuli opprimunt proximum suum:* Et iterum: *Si inuicem mordetis & deuoratis, videte ne adinuicem consumamini.* Ex quo apparet, quod qui alterius seruat animam, custos animæ suæ sit.

Gal. 5.

XIIII. Sed & vos qui secundi estis monasterij, primos vos exhibete virtutibus, ne quis vitio vestro pereat. Nè incurratis in illud opprobrium in quod incurrit ille, qui comedit & bibit cum ebrijs, & non dedit in tempore suo conseruis cibaria: *Et veniet Dominus in die qua non sperat, & in hora qua nescit, vt diuidat eum, & ponat partem eius cum hypocritis, vbi fletus & stridor est dentium.* Ne quos apprehendat è vobis similis condemnatio, sed cum tempora venerint refrigerij mereamur audire: *Euge serue bone & fidelis, quia super modicum fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.*

Matt. 24.

Luc. 19.

XV. Vos quoque Præpositi domorum singularum, parati estote ad respondendum omnibus, qui à vobis exigunt rationem super ea fide, quæ in vobis est. Monete eos qui inordinati sunt, consolamini pusillanimes; sustinete infirmos; patienter agite ad omnes, & audite Apostolum monentem: *Et vos patres nolite ad iram prouocare filios vestros, sed enutrite illos in disciplina, & admonitione Domini.* & scitote, quia *cui plus datum est, plus quæretur ab eo; & cui plus creditum est, amplius exigetur.* Nec tantum ea consideretis, quæ vobis prosint, sed illa quæ proximis, & impleatur in vobis scriptura dicens: *Quia vos sequimini vnusquisque vtilitatem domus suæ; idcirco continebit cælum rorem suum, & terra non dabit fructus suos,*

1. Pet. 3.

Eph. 6.

Luc. 12.

Agg. 1.

suos, quoniam ingrauastis contra me sermones vestros. Dicitur & alibi: *Quia non fecistis vni ex minimis meis, nec mihi fecistis*. Matt. 25.

XVI. Sæpius dicam, & eadem repetam; Cauete ne alios diligatis, alios oderitis: nè hunc sustentetis, & illum negligatis, & cassus inueniatur labor vester, & omnis sudor pereat: & quando exieritis de corpore, & de mundi huius turbine liberati, portum vos putaueritis quietis intrare, tunc inueniatis iniustitiæ naufragia, & in qua mensura mensi estis, remetiatur vobis ab eo, qui personas in iudicio non accipit. Si quid mortale, aut aliquid turpitudinis ob negligentiam Præpositorum in domibus commissum fuerit, post illorum propria supplicia, Præpositus quoque reus tenebitur criminis: quod nobis semper sanctæ memoriæ Pater noster solebat ingerere.

XVII. Quamobrem cum omni cautione & solicitudine singuli commissum sibi gregem custodiant, & imitentur pastores de Euangelio, ad quos non dormientes, sed vigilantes venit Angelus Dei, & Saluatoris eis annunciauit aduentum. Qui & ipse loquitur: *Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis: qui autem mercenarius est, & non est pastor, cuius non sunt oues, videt lupum venientem, & dimittit gregem, & fugit, & lupus rapit eum, atque deuastat; quia mercenarius est, & non ad eum pertinet de ouibus*. De bonis autem pastoribus Lucæ scribit historia: *Erant autem pastores obseruantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum, & Angelus Domini venit ad eos, & gloria Dei circumfulsit eos, & timuerunt timore magno, dixitque eis Angelus: Nolite timere, ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia est hodie vobis natus Saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Et huius rei signum erit vobis, inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepi*. Num illi soli eo tempore pascebant oues, & per desertum sequebantur gregem? Sed quia soli erant soliciti,

Luc. 2. Ioan. 10. Luc. 2.

& naturalem noctium somnum insidiantium luporum timor superabat, idcirco primi audire meruerunt quod in vicino sit: at Hierosolyma dormiens ignorabat. Vnde & Dauid dicit: *Ecce non dormiet qui custodit Israel*. Itaque & vos cum tremore & timore vigilate operantes vestram salutem, & scientes, quod vniuersitatis Dominus, per quem omnis caro receptura est quicquid operata est, post resurrectionem solis Apostolis apparuit, & dixit Apostolorum principi Petro; *Simon Ioannis diligis me plus his? Respondit ei: Domine tu scis quia ego diligo te. Dicit ei Iesus: Pasce agnos meos. Dicit ei rursum secundo: Simon Ioannis diligis me? Respondit ei: etiam Domine tu scis quia diligam te. dicit ei: Pasce oues meas*. Tertio præcepit vt pasceret oues: & in illo omnibus nobis hoc iniunxit officium, vt diligenter pascamus oues Domini, & in die visitationis eius pro labore ac custodia recipiamus quæ nobis in Euangelio promisit, dicens: *Pater volo vt vbi sum ego, & isti sint mecum*. Et iterum: *Vbi ego sum, ibi & minister meus erit*. Respiciamus ad promissa, & ad præmia creduli, facilius omnem perferamus laborem, ambulantes sicut ambulauit ipse Dominus, qui promissor est præmiorum.

Psal. 120. *Ioan. 21.* *Ioan. 12.*

XVIII. Vos quoque qui secundi estis singularum domorum, humilitatem sectamini & modestiam, & singula præcepta maiorum vitæ communis normam putate, vt in illis conseruandis vestras seruetis animas, & similes sitis ei qui ait: *Anima mea in manibus meis semper*. Filius glorificet patrem, & lætamini fructibus vestris; quia absque operibus & fructibus nullus Domini societate lætabitur: vt cum habueritis fructum in Domino, ipso herede & coherede potiamini.

Psal. 118.

XIX. Sed & vos omnes fratres, qui subiecti estis per ordinem liberæ seruitutis, *habetote accinctos lumbos vestros, & ar-*

Luc. 12.

ardentes lucernas in manibus, similes seruorum, qui expectant Dominum suum quando reuertatur de nuptijs, vt cum venerit, & pulsauerit, statim aperiant ei. Beati serui, quos veniens Dominus inuenerit vigilantes. Sic & vobis fiet, si longus labor lassitudinem non operetur in vobis: vocabimini ad celeste conuiuium, & Angeli ministrabunt vobis. Hæ sunt repromissiones custodientium mandata Dei, & ista præmia futurorum. *Gaudete in Domino: rursum dico, gaudete.* Subiecti patribus cum omni obedientia: sine murmurationibus, & cogitationibus varijs, simplicitatem animæ ad bona opera perferentes, vt pleni virtutibus & timore Dei, digni efficiamini adoptione Dei. *Arripite scutum fidei, in quo possitis omnes sagittas diaboli ardentes restinguere, & gladium Spiritus, quod est verbum Dei. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Audite Paulum loquentem: *Filij obedite parentibus*, & possidete salutem animarum vestrarum, per eos qui vobis præpositi sunt. Et in alio quoque loco scriptum est: *Acquiescite principibus vestris & subijcimini, quia ipsi vigilant pro animabus vestris, rationem reddentes pro vobis.* Et semper illud timete, quod idem Apostolus loquitur: *Templum Dei estis, & Spiritus Domini habitat in vobis. Si quis autem templum Dei violauerit, disperdet illum Deus.* Et iterum: *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis iusti iudicij.*

Phil. 4.
Eph 8.
Matt 10.
Col. 3.
1. Cor. 3.
Eph. 4.
Ibid.

XX. Seruate pudicitiam corporis vestri, vt sitis *hortus conclusus, fons signatus. Qui enim natus ex Deo non peccat, quoniam semen illius in eo permanet.* Idem Ioannes loquitur: *Scribo vobis iuuenes, quoniam fortes estis, & sermo Dei in vobis permanet, & vicistis malignum.* Cum & vos viceritis inimicum, Deo vobis præbente auxilium, tunc & ipse dicet: *Eruam eos de inferno, & redimam eos de morte. Vbi est mors contentio tua, vbi est mors stimulus tuus?* Si vero mortem deuorabimus, superabimus eam, & dicetur nobis: *Mors eis nequaquam dominabitur:* quoniam mors, qua peccato mortui semel sumus, in-

Cant. 6.
1. Ioan. 3.
1. Ioan. 2
Osee. 13.
Rom. 6.

& naturalem noctium somnum insidiantium luporum timor superabat, idcirco primi audire meruerunt quod in vicino sit: at Hierosolyma dormiens ignorabat. Vnde & Dauid dicit: *Ecce non dormiet qui custodit Israel*. Itaque & vos cum tremore & timore vigilate operantes vestram salutem, & scientes, quod vniuersitatis Dominus, per quem omnis caro receptura est quicquid operata est, post resurrectionem solis Apostolis apparuit, & dixit Apostolorum principi Petro: *Simon Ioannis diligis me plus his? Respondit ei: Domine tu scis quia ego diligo te. Dicit ei Iesus: Pasce agnos meos. Dicit ei rursum secundo: Simon Ioannis diligis me? Respondit ei: etiam Domine tu scis quia diligam te. dicit ei: Pasce oues meas*. Tertio præcepit vt pasceret oues: & in illo omnibus nobis hoc iniunxit officium, vt diligenter pascamus oues Domini, & in die visitationis eius pro labore ac custodia recipiamus quæ nobis in Euangelio promisit, dicens: *Pater volo vt vbi sum ego, & isti sint mecum*. Et iterum: *Vbi ego sum, ibi & minister meus erit*. Respiciamus ad promissa, & ad præmia creduli, facilius omnem perferamus laborem, ambulantes sicut ambulauit ipse Dominus, qui promissor est præmiorum.

Psal. 170. — Ioan. 21. — Ioan. 12.

XVIII. Vos quoque qui secundi estis singularum domorum, humilitatem sectamini & modestiam, & singula præcepta maiorum vitæ communis normam putate, vt in illis conseruandis vestras seruetis animas, & similes sitis ei qui ait: *Anima mea in manibus meis semper*. Filius glorificet patrem, & lætamini fructibus vestris: quia absque operibus & fructibus nullus Domini societate lætabitur: vt cum habueritis fructum in Domino, ipso herede & coherede potiamini.

Psal. 118.

XIX. Sed & vos omnes fratres, qui subiecti estis per ordinem liberæ seruitutis, *habetote accinctos lumbos vestros, & ar-*

Luc. 12.

ardentes lucernas in manibus, similes seruorum, qui expectant Dominum suum quando reuertatur de nuptijs, vt cum venerit, & pulsauerit, statim aperiant ei. Beati serui, quos veniens Dominus inuenerit vigilantes. Sic & vobis fiet, si longus labor lassitudinem non operetur in vobis: vocabimini ad celeste conuiuium, & Angeli ministrabunt vobis. Hæ sunt repromissiones custodientium mandata Dei, & ista præmia futurorum. *Gaudete in Domino: rursum dico, gaudete.* Subiecti patribus cum omni obedientia: sine murmurationibus, & cogitationibus varijs, simplicitatem animæ ad bona opera perferentes, vt pleni virtutibus & timore Dei, digni efficiamini adoptione Dei. *Arripite scutum fidei, in quo possitis omnes sagittas diaboli ardentes restinguere, & gladium Spiritus, quod est verbum Dei. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Audite Paulum loquentem: *Filij obedite parentibus*, & possidete salutem animarum vestrarum, per eos qui vobis præpositi sunt. Et in alio quoque loco scriptum est: *Acquiescite principibus vestris & subijcimini, quia ipsi vigilant pro animabus vestris, rationem reddentes pro vobis.* Et semper illud timete, quod idem Apostolus loquitur: *Templum Dei estis, & Spiritus Domini habitat in vobis. Si quis autem templum Dei violauerit, disperdet illum Deus.* Et iterum: *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis iusti iudicij.*

Phil. 4. — Eph 2. — Matt 10. — Col. 3. — 1. Cor. 3. — Eph. 4. — Ibid.

XX. Seruate pudicitiam corporis vestri, vt sitis *hortus conclusus, fons signatus. Qui enim natus ex Deo non peccat, quoniam semen illius in eo permanet.* Idem Ioannes loquitur: *Scribo vobis iuuenes, quoniam fortes estis, & sermo Dei in vobis permanet, & vicistis malignum.* Cum & vos viceritis inimicum, Deo vobis præbente auxilium, tunc & ipse dicet: *Eruam eos de inferno, & redimam eos de morte: vbi est mors contentio tua, vbi est mors stimulus tuus?* Si vero mortem deuorabimus, superabimus eam, & dicetur nobis: *Mors eis nequaquam dominabitur:* quoniam mors, qua peccato mortui semel sumus, in-

Cant. 6. — 1. Ioan. 3. — 1. Ioan. 2 — Osee. 13. — Rom. 6.

nobis mortua est, & vita qua in Christo viuimus, semper viuimus. Qui enim in carne moritur iustificabitur à peccato. Nequaquam vltra viuamus in desiderijs hominum, sed reliquam vitam in voluntate Dei expleamus. Qui timetis Dominum armate vos castitate, vt audire mereamini: *Vos autem non estis in carne, sed in spiritu.* Et scitote quod perfectis perfecta tribuantur, & inanibus reddantur inania, iuxta sermonem Euangelicum: *Qui habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod videbatur habere auferetur ab eo.* Imitemur virgines sapientes, quæ cum sponso thalamum ingredi meruerunt, quæ habebant in vasis suis & lampadibus oleum bonorum operum. Porrò stultæ virgines clausam thalami ianuam repererunt, quia ante nuptias parare sibi oleum noluerunt. *Hæc in figura contingebant illis; scripta sunt enim ad correctionem nostram*, vt euitemus vetera, & seruemus præcepta sapientis, qui ait: *Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætificabis cor meum, & commemorabunt labia mea sermones tuos*, si tamen recti fuerint. Et iterum: *Non æmuletur cor tuum peccatores, sed in timore Dei esto tota die; & Dei cultum obserua iugiter.*

Rom. 7. Ibid. Marc. 4. Matt. 25. 1. Cor. 10. Prou. 23. Prou. 23.

XXI. Vigilemus attentius, & sciamus, quod magnam nobis Deus præstiterit gratiam per Patrem nostrum Pachomium, vt renuntiaremus seculo; & omnem solicitudinem mundi, & curas rerum sæcularium pro nihilo poneremus. Quæ nobis occasio relicta est, vt habeamus quidquam proprium à funiculo vsque ad corrigiam calceamenti; cum habeamus Præpositos, qui pro nobis cum timore & tremore soliciti sunt tam in cibo, & vestitu, & corpusculi languore, si forte obuenerit, vt in nullo timeamus; & per occasionem carnis animæ emolumenta perdeamus? Liberi sumus, iugum de ceruicibus nostris mundanæ seruitutis abiecimus: cur rursum volumus reuerti ad vomitum nostrum, & aliquid habere vnde soliciti simus, & quod per-

perdere metuamus? Ad quos vsus superfluum palliolum, aut epulæ lautiores, aut melior lectus; cum omnia in commune sint præparata, & nihil cruce Christi durius sit? iuxta quam viuentes patres nostri ædificauerunt nos super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, & Euangeliorum disciplinam, quæ angulari continetur lapide Domino Iesu Christo: quem sequentes de mortifera altitudine ad vitalem descendimus humilitatem, diuitias paupertate mutantes, & delitias simplici cibo.

Ephe. 2.

XXII. Nolite, obsecro vos, obliuisci semel arrepti propositi, & traditiones Patris nostri scalas putemus ad celorum regna tendentes. Nè desideretis quæ ante calcastis. Sufficit nobis habere quod homini satis est, duo leuitonaria, & alium attritum, & palliolum lineum, duos cucullos, zonam lineam, gallicas, pellem, & virgam. Cui ministerium aliquod & dispensatio est credita monasterij, & si ex ea lucrum faciat, scelus putetur, & sacrilegium quidquam ex ea contingere, & in propriam vertere requiem, quasi despiciens eos qui non habent, & felici paupertate sunt diuites: vt non solum ipse perierit, sed & cæteros prouocet ad pereundum. Et illi quidem qui incuruauerunt ceruicem suam, & cum omni humilitate & afflictione lugentes atque plangentes in præsentiarum placuerunt Deo, cum de corpusculo isto exierint, ducentur, & accumbent cum sanctis Patribus Abraham, Isaac, & Iacob, Prophetis, & Apostolis, & consolatione digna fruentur, sicut & Lazarus fruitus est in sinu Abraham. Qui autem vixerunt in cœnobio, & de communi in suos aliquid auerterunt vsus, væ eis, cum de corpore exierint dicetur illis: *Mementote quia recepistis bona in vita vestra*; fratribus laborantibus, & ieiunijs, & continentia & incessabili labore sudantibus. Idcirco videte eos in gaudio, atque lætitia, qui reliquerunt præsentem vitam, vt futuram consequerentur: vos autem in squalore ac tormentis,

Luc. 16.

tis, & miseria constitutos, quia noluistis Euangelicum audire sermonem, & Esaiæ contempsistis verba dicentis: *Ecce qui seruiunt mihi comedent, vos autem esurietis. Ecce qui seruiunt mihi bibent, vos autem sitietis. Ecce qui seruiunt mihi exultabunt, & vos clamabitis propter dolorem cordis vestri, & ob contritionem spiritus eiulabitis.* Audistis omnes beatitudines scripturarum, & noluistis suscipere disciplinam.

Esa 65.

XXIII. Ideo fratres æquales simus, a minimo vsque ad maximum, tam diues quam pauper, concordia & humilitate perfecti, vt de vobis quoque possit dici: *Qui multum, non abundauit: qui parum, non indiguit.* Ne quis suis prouideat dilitijs, cernens fratrem in paupertate, & angustia constitutum; & dicatur ei illud propheticum: *Nonne Deus vnus creauit vos? Nonne pater vnus omnium vestrum? Quare dereliquistis vnusquisque fratrem suum, vt abominabile facerent testamentum patrum vestrorum? Derelictus est Iuda, sed abominatio facta est in Israel.* Qua propter iuxta illud quod Dominus atque Saluator præcepit Apostolis dicens: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos: & in hoc scietini, quod verè discipuli mei estis;* nos inuicem amare debemus, & ostendere quod verè simus famuli Domini nostri Iesu Christi, & filij Pachomij, & discipuli cœnobiorum.

1. Cor. 8. Mala. 2. Ioan. 13.

XXIIII. Si Præpositus domus aliquem corripuerit ex fratribus qui sibi subiecti sunt, erudiens eum in timore Dei, & cupiens ab errore corrigere, & alius voluerit pro eo loqui, & eum defendere, subuertens cor illius; qui hoc facit, peccat in suam animam: quia subuertit eum qui corrigi poterat, & consurgentem deijcit in terram, atque ad meliora tendentem mala persuasione decepit, errans ipse, & alios errare faciens. Huic illud aptabitur congruenter: *Væ qui potum dat proximo suo subuersionem turbidam, & inebrians eum: Væ qui errare facit cæcum in via: qui scandalizat quempiam de his,* qui

Abac. 2. Deut. 27. Mat 18.

qui credunt Deo: expedit ei, vt appendatur ei mola asinaria super collum eius, & præcipitetur in mare. Quia subuertit, vt diximus, subleuantem se, & obedientem transtulit ad superbiam, & eum qui in dulcedine caritatis poterat ambulare, conuertit in amaritudinem; & subiectum legibus monasterij, malis consilijs deprauauit, fecitque odisse eum, & contristari contra illum, qui eum docebat Domini disciplinam, lites serens inter fratres atque discordias, & non timens illud, quod scriptum est: *Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo domino stat, aut cadit. Stabit autem. potens est autem dominus rursum statuere illum.* Considera quid dixerit: *Potens est autem Dominus statuere illum.* Non ille potens est, qui verba Domini præterit. Rom. 14.

XXV. Vndè fratres magnopere deuitemus alicuius mentem subuertere contra doctorem & monitorem suum; & meminerimus scripturæ dicentis: *Libera cor tuum a malitia, vt salueris.* Nec pro obedientia superbiam & contumaciam in cordibus nostris inuicem seminemus. Qui enim timet Dominum suum, si viderit fratrem suum errare & labi, magis debet monstrare quæ sancta sunt, & rectum iter ostendere, vt cum omni castitate & tremore Dei incedens, illam Salomonis exequatur sententiam: *Libera eos, qui ducuntur ad mortem, & redimere de interfectione non cesses.* Nec dicas, nescio hunc. Scito quoniam Deus corda omnium nouit. Et Iudas in epistola loquitur sua: *Et hos quidem de igne rapientes, & odio habentes commaculatam tunicam.* Caueamus huiuscemodi vestimentum, & *induamur potius armaturam Dei, vt possimus resistere contra insidias diaboli. Non est enim nobis pugna contra carnem & sanguinem, sed aduersus potestates & principatus, aduersus rectores tenebrarum harum, aduersus spiritalia nequitiæ in celestibus.* Ier. 4. Prou. 23. Iud. 1. Eph. 6.

XXVI. Hoc quoque maximè prouidendum est, ne quis in

in alteram domum & in alterius cellulam commendet aliquid, & contra monasterij faciat disciplinam. Qui talis est, non est in numero fratrum, sed mercenarius & aduena: nec Pascha Domini inter sanctos debet comedere; quia factus est lapis scandali in monasterio, & de eo posset dici: *Lapides de via mea proijcite.* Si enim leuitonaria nostra quando lauamus sicca non fuerint, vsque ad vesperam non habemus potestatem apud nos tenere, damusque Præposito, cui crediti sumus, vel ei cui creditum est cellarium, vt deferat ad eum locum, vbi vestimenta pariter omnium reseruantur, & manè nobis dantur vt expandamus illa ad solem, & cum sicca fuerint non apud nos tenemus, sed damus in commune seruanda, iuxta præcepta maiorum; quanto magis ea, quæ proprie visus es possidere, si alteri commendaueris, aut in tua volueris esse potestate, peccas in monasterij disciplinam, & non intelligis Paulum tibi loquentem: *Vos autem in libertatem vocati estis, tantum nè libertate in occasionem carnis abutamini, sed caritate seruite inuicem:* Et iterum: *Dominus iuxta est, nolite esse soliciti, sed estote in oratione intenti & deprecationibus.* Sciat quoque ille qui ab alio susceperit commendatum, & rem se arbitratur facere piam, vt fratrem refrigeret, quod peccet contra animam suam, subuertens regulam monasterij. O stulte, anima tua commissa est Præposito tuo, & qui animam tuam corpusque custodit, indignus habebitur vt peritura conseruet? Amemus iustitiam, vt iustificemur. Legimus enim; *Misericordia occurrit his, qui faciunt veritatem.*

Ier. 20. Gal. 5. Phil. 4.

XXVII. Hoc quoque obseruandum est, ne quis stulta cogitatione deceptus, imò diaboli laqueis irretitus, dicat in corde suo; Quando morior, tunc dono fratribus quod habuero. O stultissime hominum vbi hoc scriptum inuenisti? Nonne omnes Sancti seruientes Deo statim omnem seculi sarcinam deposuerunt? Nonne in actibus Apostolorum

Act. 4.

lorum, omnia quæ habebant ad pedes Apostolorum deferebant? Aut quomodo poteris mortuus iustitiæ induere vestimentum, qui illud viuus habere non meruisti? Quare oblitus es illud, quod scriptum est: *Quod seminauerit homo, hoc & metet*. Et, *Vnusquisque recipiet iuxta quod egit*. Et, *Reddet vnicuique iuxta opera sua*. Et iterum: *Ego Dominus scrutans corda & probans renes, vt reddam vnicuique iuxta vias suas, & iuxta fructum adinuentionum eius*? Quare nondum versaris in vita, & in hoc corpusculo constitutus non audis Dauid loquentem: *Thesaurizat, & ignorat cui congregat ea*. & sermonem Euangelicum, auarum corripientem; *Stulte hac nocte animam expetent a te: quæ autem præparasti, cuius erunt?* Et iterum: *In illa die peribunt omnes cogitationes eorum*. Stulte quare non vis audire Dominum cohortantem: *Vade, & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & veni, & sequere me?* Quod adolescens audiens conuersus est retro, non enim erat rectum cor ipsius, & ideò non potuit grauem diuitiarum sarcinam deponere. Habebat quidem voluntatem, vt scriptura testatur, perfectæ vitæ, & splendore virtutum trahebatur ad laudem; sed retrahebant eum currentem diuitiæ: nec poterat Saluatoris audire doctrinam, quia adhuc de mundi delitijs cogitabat. Vnde & Saluator loquitur: *Difficile est eos qui habent diuitias intrare in regna celorum*. Et iterum: *Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vni est obediens, & contemnet alterum. Non potestis Deo seruire, & Mammonæ*. Pharisæi autem cum essent auari, hæc audiebant & irridebant: quorum incredulitatem deuitemus, nec irrideamus eos qui nos prouocant. Renuntiemus mundo, vt perfecti perfectum sequamur thesaurum. Quorum animam possidet auaritia, his videtur pro Christo stulta paupertas. *Quæstus est magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, nec auferre quid possumus: habentes enim victum & vestitum, his contenti simus. Qui autem uolunt diuites fieri, incidunt in ten-*

Gal. 6. Ephe. 6. Rom. 2. Psal. 61. Psal. 38. Psal. 145. Luc. 12. Mat. 19. Mat. 19. Luc. 6. 1. Tim. 6.

tentationem & laqueum, in concupiscentias multas, quæ sunt stultæ & noxiæ, & demergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas.

XXVIII. Vſque hodie Helias Iſraelem corripit dicens: *Quouſque claudicatis pede? Si Deus eſt, ite & ſequimini eum.* Et nobis loquitur: Si mandata ſunt Dei, quæ per Patrem noſtrum tradidit nobis, & quæ ſequentes poſſumus peruenire ad regna cælorum, toto eadem deſiderio compleamus; ſi autem ſequimur cogitationes noſtras, & ad aliud tendit animus, cur non errorem ſimpliciter confitemur, & oſtendimus, nos eſſe quod videri erubeſcimus? Ne forte dicatur & nobis: *Quare polluiſtis locum meum ſanctum?* Et, *Eijciam eos è domo mea.* Siquidem conciliabula monachorum vere Dei domus eſt, & ſanctorum vinea, ſicut ſcriptum legimus: *Vinea facta eſt Salomoni in loco, qui vocatur Beelamon, dedit eam cuſtodibus, vnuſquiſque affert pro fructibus eius mille argenteos. Vinea mea in conſpectu meo eſt, mille Salomoni, & ducenti his qui cuſtodiunt fructum eius.* Ne igitur polluentes eam proijciamur, ſicut in Euangelio legimus eiectos eſſe de templo qui vendebant in eo oues & boues: numularios quoque ingrediens Dominus atque Saluator, & faciens ſibi flagellum de funiculis, eiecit è templo, & fundens æra menſaſque vendentium, & his qui vendebant columbas ait: *Auferte hæc omnia, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Scriptum eſt enim: Domus mea domus orationis vocabitur cunctis gentibus; vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum.* Et alibi: *Propter vos nomen meum blaſphematur in gentibus.*

3 Reg. 18; Ezec. 22.; Oſe. 9.; Cant. 8.; Luc. 19.; Marc. 11.; Eſai. 56.; Ier. 7.

XXVIIII. Obſecro vos fratres ne de nobis quoque dicatur: *Alius quidem eſurit, alius autem ebrius eſt: an domos non habetis vt bibatis, & comedatis? niſi forte Eccleſiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habent.* Ad quos dicitur: *Si quis eſurit domi comedat, vt non in iudicium conueniatis.* Non ſit do-

1. Cor. 11

domus noſtra vocis alienæ, nè illud nobis congruentur aptetur: *Opera Aegypti non abſtulerunt a ſe*. Et iterum: *In præceptis meis non ambulauerunt, & ſabbata mea contaminauerunt; propterea cum clamauerint ad me, ego non exaudiam eos*. Non permaneamus in cordis duritia, & ad iracundiam prouocemus Deum, & fiat inimicus noſter, & dicat: *Ego autem dabo eis præcepta non bona, & iuſtificationes in quibus non viuant;* quia comederunt fructum mendacij, & adorauerunt opera manuum ſuarum & repleta eſt terra eorum a principio augurio, vt terra alienigenarum.

Ezec. 10.

Ibid.

XXX. Ne poſtquam renuntiauerimus ſeculo, & cœperimus vexillum crucis ſequi, iterum ad poſteriora conuerſi, quæramus refrigerium temporale, imitantes Ephraim dicentem: *Diues factus ſum, & inueni refrigerium mihi;* ne audiamus illud quod & ille meruit audire: *Omnes labores illius non inueniuntur præ iniquitatibus, in quibus peccauit*. Et ne illud impleatur in nobis; *Cœpiſtis ſpiritu, & nunc carne conſummamini: tanta paſſi eſtis ſine cauſa?* Et ille contra nos ſermo dicatur: *Lex perijt a ſacerdote, & conſilium a ſenioribus; & manus populi diſſolutæ ſunt, ſenes de porta quieuerunt, electi a pſalmis ſuis ceſſauerunt*. Rurſumque dicatur: *Propter vos nomen blaſphematur in gentibus:* & contemptis inſtitutionibus Patris noſtri ſubrepat obliuio, mediatoremque Dei atque ſanctorum noſtro vitio negligamus.

Oſe. 12.

Gal. 3.

Ezec. 7.

Rom. 2.

XXXI. Quis enim fructus, aut quod ſignum præceptorum Dei inueniatur in nobis, aut in quo profeſſionem impleamus arreptam? Nonne omnia dimiſimus, & auaritiæ ſubiacemus, & dicitur nobis: *vnde bella, & pugnæ?* nonne ex auaritia? Nam quia vnuſquiſque quærit vtilitatem ſuam, non proximi; vſque hodie viuens Ezechiel prophetali ſermone nos corripit dicens: *Negotiationes erant in te. Filius inhonorat patrem, & pater exprobrat filio*. Quid in die iudicij reſpon-

Iac. 4.

Ezec. 27.

Mich. 7.

spondebimus, aut quid in nouissimo tempore pro defensione nostra poterimus obtendere? Hæc omnia facta sunt nobis, quia *Sacerdotes plauserunt manibus, & populus dilexit similiter. Quia sicut populus, sic sacerdos. Propterea reddam ei*, inquit, *secundum vias suas, & cogitationes illius restituam ei.*

Ier. 5. Ose. 4.

XXXII. Non de omnibus vobis hæc loquor, sed de his qui maiorum præcepta contemnunt: multoque *melius erat illis ignorare viam iustitiæ, quam scientes reuerti ab eo, quod traditum est illis, sancto mandato.* De huiuscemodi hominibus mœrens Hieremias scribit: *Defecerunt in lacrimis oculi mei, conturbatus est venter meus, effusa est in terra gloria mea, super contritione filiæ populi mei; quia defecit paruulus & lactens in plateis ciuitatis. Matribus suis dixerunt: vbi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis vrbis, cum funderent animas suas in sinu matrum suarum.* Scimus quod *non in fortitudine equi velit Deus, neque in femoribus viri sibi complaceat.*

2. Pet. 2. Thre. 2. Psal. 146

XXXIII. Et idcirco reuertamur ad Dominum Deum nostrum, vt quando orauerimus exaudiat nos, qui quotidie hortatur vt vacemus, & cognoscamus eum. Et alibi loquitur: *Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos.* Et iterum: *Reuertimini ad me filij recedentes, & ego dominabor vestri.* Ezechiel similiter contestatur ac dicit: *Quare moriemini domus Israel? Nolo mortem peccatoris, tantum vt reuertatur de via mala sua, & viuat.* Et clementissimus, ac totius bonitatis caput clamat in Euangelio ad nos Dominus atque testatur: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum super vos, & discite a me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Consideremus quod bonitas Dei ad pœnitentiam nos prouocet, & sancti viri cohortantur ad salutem. Non induremus corda nostra, neque thesaurizemus iram nobis in die iræ & reuela-

Ier. 3. Eze. 18. Mat. 11. Rom. 2.

uelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique iuxta opera sua: sed ex toto corde reuertamur ad Dominum, & secundum Moysi verba memorantis: *Si reuertaris ad Dominum ex toto corde tuo, mundabit cor tuum, & cor seminis tui.* Deu. 30.

XXXIIII. Laboremus sicut boni milites Christi, & obseruemus illud quod scriptum est: *Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei cui militat placeat.* Si autem quis & in agone contendat, non coronatur nisi legitime certauerit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus eius participare. Scriptum est omnes populi ibunt vnusquisque in viam suam. *Nos autem in nomine Domini Dei nostri magnificabimur: Ipsi impediti sunt & ceciderunt; nos autem surreximus & erecti sumus.* 2.Tim 2. Psal. 19.

XXXV. *Qui ambulat in die non impingit, qui autem in nocte graditur impingit, quia lumen non est in eo.* Nos autem, sicut dixit Apostolus, *non sumus filij præuaricationis in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ.* Et alibi, *Omnes*, inquit, *filij lucis estis, & filij Dei.* Non sumus filij noctis, neque tenebrarum. Si ergo sumus filij lucis, debemus scire quæ lucis sunt, & facere fructus luminis in omni opere bono: quod enim manifestatur, lux est. Si in toto corde reuertamur ad Dominum, & in præceptis sanctorum illius & Patris nostri simplici corde conuersamur, abundabimus in omni opere bono. Quod si superemur carnis voluptatibus, in die quasi in media nocte parietem palpabimus, & non inueniemus viam ciuitatis & habitaculi nostri, de quo dicitur: *Esurientium & sitientium anima deficit:* quia contempserunt legem sibi a Deo traditam, & vocem Prophetarum non audierunt: & idcirco non potuerunt ad promissam requiem peruenire. Ioa.11. Heb. 10. 1.Thes.5 Psal.106.

XXXVI. Vigilemus & attenti simus: si enim naturalibus

non

Rom. 11. non pepercit, nec nobis parcet. Non de cunctis sed de negligentibus loquor, quibus iure aptabitur illa deploratio: *Væ eis qui recesserunt a me! Manifesti sunt quia impiè egerunt* Ier. 2. *in me, quia dereliquerunt me fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi contritos lacus, qui non possunt aquam continere*. Et quia non audierunt iudices eius, audiant dicentem Deum: *Constitui super* Ier. 2. *vos speculatores. Audite vocem tubæ: & dixerunt: Non audiemus*. Vnde ista incredulitas? nonne ex eo, quia alienos cognouerunt, & non aduersati sunt? Loquitur & alibi Spiritus sanctus per Prophetam: *Ego enim sum Deus Dominus tuus, qui* Esa. 45. *formaui celum, & creaui terram: cuius manus condiderunt omnem celi militiam, & non ostendit ea tibi, vt ambulares post illam*. Quod quidem & per Moysem præcepit, dicens: *Non cum suspexeris celum, & videris solem & lunam ac stellas, & om-* Deu. 4. *ne ornamentum celi, errore celi deceptus adores ea. Ego sum Deus qui* Exod. 20. *eduxi te de terra Aegypti, & Deum extra me nescis, & qui saluos posset facere non est præter me. Ego sum qui te paui in solitudine in terra inhabili. & impleti sunt saturitate, & eleuata sunt corda eorum*. Idcirco *obliti sunt mei, & ego tradam eos dispersioni in gen-* Ier 9. *tibus cunctis*.

XXXVII. Quæ audientes quasi de somno expergiscamur, & præbeamus nos dignos Domini seruituti, vt misereatur, & dicat nobis: inuocate me, & ego exaudiam vos. Ipse enim ait: *Qui dispersit Israel, congregauit eum*. Et alibi: *Non faciam*, inquit, *iuxta iram furoris mei, nec sic relinquam vt* Ier. 31. *deleam Ephraim*. Et iterum: *non in æternum puniam vos, nec semper irascar vobis. Spiritus enim a me egreditur, & omne quod spirat ego feci*. Et in eodem loco iungit, ac dicit: *Dedi eis consolationem veram, pacem super pacem his, qui erant prope & longe: dixitque Dominus, sanabo eos*. Cuius vt plene misericordiam cognoscamus, Hieremiæ sermone docet, dicens: *Si eleuatum* Ier. 3. *fuerit celum in sublime, & si humiliatum pauimentum terræ deorsum, ego non reprobo gentem Israel pro omnibus quæ fecerunt*.

Cum-

XXXVIII. Cumque tanta clementia sit Saluatoris Domini, & nos prouocet ad salutem, conuertamus corda nostra ad eum: *Quia iam hora est vt de somno euigilemus. nox præcessit, dies autem appropinquauit; deponamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Filioli mei primum ex toto corde diligamus Deum, deinde nosmetipsos amemus mutuo, memores præceptorum Dei Saluatoris in quibus ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: Non sicut mundus dat pacem, ego do vobis. In his enim duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ.* Rom. 13. Ioan. 14.

XXXVIIII. Si quis in domo monasterij sub Præposito manens, nulla re indigens quam in monasterio habere permissum est, & habet patrem, fratremque & amicum carissimum, nihil ab eis penitus accipiat, non tunicam, non palliolum, non aliam quamlibet rem. Si autem comprobatum fuerit quod minus habeat de his quæ præcepta sunt, culpa omnis atque correctio ad Præpositum conuertetur.

XL. Vos igitur qui estis Principes monasteriorum, si quos aliqua re videritis indigere, & esse in angustia constitutos, nolite eos negligere; scientes vos reddituros rationem pro omni grege, *super quem vos Spiritus sanctus constituit inspicere, & pascere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine.* Propterea *nos qui fortiores sumus, debemus infirmitates inualidorum portare, & non nobismet ipsis placere, sed proximo in bono ad ædificationem. Nam & Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.* Et iterum: *Non quæro*, inquit, *quod mihi expedit, sed quod omnibus, vt salui fiant.* Act. 20. Rom. 15. Psal. 68. 1. Cor. 10

XLI. Si autem Dominus ac Saluator noster ita præcipit, & Sancti ita conuersati sunt, patres quoque nostri ita nos docuerunt, consurgamus a somno, & quæ sunt nobis præcepta faciamus. *Quæcunque enim scripta sunt ad nostram* Rom. 15.

eru-

eruditionem ſcripta ſunt, vt per patientiam & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus. & nullus noſtrum cauſa ſit erroris alieni, nec æmulemur eos, qui proſpere agunt in vita ſua. Cum enim omnia neceſſaria carni fuerint conſecuti, morientes nihil ſecum aſportabunt. Filij ſeculi huius habent in hoc ſeculo fiduciam, quoniam de mundo ſunt, & mundus amat quod ſuum eſt. Qui autem autem filij Dei ſunt, illius ſermonis Euangelici recordantur; *Si mundus vos odit, ſcitote quod me primum oderit*. Et iterum: *Qui voluerit eſſe amicus huius mundi, inimicus fiet Deo*. Et rurſum: *Tribulationem habebitis: ſed confidite, ego vici mundum*. Et iterum: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum celorum*. De filijs autem noctis quid è contrario dicitur? Nonne illud? *Væ vobis diuites, quoniam recepiſtis conſolationem veſtram. Væ vobis qui ſaturati eſtis nunc, quia eſurietis. Væ vobis qui nunc ridetis, quia lugebitis, ac flebitis.*

Ioan. 15. *Mat. 5.* *Luc. 6.*

XLII. Quamobrem mundi amicitias deuitemus, vt illud mereamur audire: *Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Audiuit Dominus, & miſertus eſt mei. Scidiſti ſaccum meum, & accinxiſti me lætitia*. Quis enim ſanctorum non in lucta ac triſtitia per mundi huius tranſiuit viam? Hieremias, *Non ſedi*, inquit, *cum conſilio ludentium, ſed tremebam a facie manus tuæ. Solus ſedebam, quoniam amaritudine repletus ſum*. Dauid quoque ſcribit; *Quaſi lugens ac moerens, ſic humiliabar*. Quorum nos veſtigijs inſiſtentes intelligimus, quod ſalus noſtra in tempore tribulationis ſit, & Prophetæ pollicitatio impleatur dicentis: *Non relinquuntur qui in anguſtia ſunt vſque ad tempus*. Si ergo habet tempus tribulatio & anguſtia, & non erit ſempiterna, ſeminemus in lacrimis, vt metamus in gaudio, non deficientes; quod nouerimus Dominum de tentatione liberare cultores ſuos.

Ier. 15. *Pſal. 34.*

Do-

XLIII. Dominus pater noster est: Dominus iudex noster est: Dominus princeps, Dominus rex noster: Dominus ipse nos saluabit:. cuius præcepta si neglexerimus, permanebimus in angustia. Ipse enim dicit: *Qui sequuntur me possidebunt terram, & herebitabunt montem sanctum meum:* quem & nos possidebimus si impleamus legem eius, & audiamus illud quod dicitur: *Mundas facite in conspectu eius vias vestras.* Et iterum: *Tollite offendicula de via populi mei.* Et alibi: *Eijcite de consilio pestilentem, & egredietur cum eo contentio.* Qui iustum dicit iniustum, & iniustum iudicat iustum, vterque in conspectu Dei immundus est. Caueamus nè dicatur & de nobis: *Filij alienati sunt ei.* Et illud: *Filiæ Sion eleuatæ sunt, & ambulauerunt in excelso collo, & in superbia oculorum, trahentes pedibus tunicas, & pedibus simul ludentes.* & in correptione nostra rursum prophetalis sermo concordet, dicens: *Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis Sion, plena iudicio, in qua iustitia dormit? nunc autem latrones.* Et, *Populus intelligens commiscebatur meretrici. Tu ergo Israel nè ignoraberis.* Si vero diuina meditemur, poterimus illud dicere, quod & Dauid: *Exultabo super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.* Et: *Quam dulcia gutturi meo eloquia tua, super mel & fauum ori meo. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ.* Et in alio loco: *Non proposui ante oculos meos rem iniquam: facientes iniquitatem odio habui. Et non adhæsit mihi cor prauum, declinantes a me malignos non agnoscebam: detrahentem in absconso proximo suo, hunc persequebar: superbo oculo & insatiabili corde cum hoc simul non edebam. Oculi mei super fideles terræ, vt facerem eos sedere mecum.*

Esa. 57. Matt. 5. Ier. 50. Psal. 17. Esa. 3. Esa. 1. Ose. 4. Psal. 118 Psal. 110.

XLIIII. Quorum omnium nos imitemur opera, vt sit in diebus nostris pax & iustitia, & non nobis illud eueniat quod alibi legimus: *Super terra populi mei spinæ & fœnum consurgent.* Sed magis innouemus nobis noualia, & non seminemus super spinas. Cumque custodierimus quæ man-

Esa. 32.

data sunt nobis, manifesti erimus quod diligamus Deum, Ioan. 14. sicut testatur & in alio loco scriptura diuina: *Qui audit mandata mea & seruat ea, ille est qui diligit me: qui autem diliget me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & veniemus ego & Pater meus, & mansionem apud eum faciemus, & ostendam ei me ipsum.* Ioan. 15. Et, *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis.* Tollamus nobiscum multos sermones, & conuertamur ad Dominum Ose. 14. Deum nostrum, & dicamus ei: *Potes dimittere peccata, vt accipiamus bona, & reddamus ei fructum labiorum nostrorum,* & delectetur in nobis anima nostra.

XLV. Atque vtinam pœniteat nos erroris & negligentiæ, Ose. 14. & conuersi ad priora dicamus: *Assur non saluabit nos, super equos non ascendemus; nec iam dicemus: Dij nostri opera manuum nostrarum. Deus qui in te est miserebitur pupilli, sanabo habitacula* Ibid. *eorum.* Rursumque dicet de nobis: *Diligam eos manifeste, & auertam iram meam ab eis. Ero quasi ros; Israel florebit vt lilium, & mittet radices suas quasi Libanus. Ibunt rami eius, & erit quasi oliua fructifera, & odor eius vt thuris. Reuertentur & sedebunt vnusquisque in tabernaculis suis, & viuent, & confirmabuntur frumento: florebit sicut vinea memoria eorum, sicut odor thuris Ephraim. Quid ei & Idolis? Ego humiliabo eum, & confortabo eum. Ego vt iuniperus condensa; ex me fructus eius inuentus est. Quis sapiens, & intelligit hæc; aut intelligens, & cognoscit ista?* Atque vtinam & nos ex eo fructum afferre valeamus, sine quo nihil boni operis fieri potest.

XLVI. Reuertamur ad Dominum, vt de nobis quoque Isa. 43. possit dicere: *Peccatorum & iniquitatis eorum memor amplius non ero.* Non relinquamus legem Dei, quam Pater noster ab eo accipiens nobis tradidit, neque parui eius mandata pendamus; Thren. 4. ne & super nos planctus ille dicatur: *Quomodo obscuratum est aurum, & immutatum argentum bonum: effusi sunt lapides sancti in omni viarum principio?* nec post plurimos labo-

res

res Patris noſtri, quos pro ſalute noſtra ſuſcepit, ſeipſum exemplum virtutis tribuens, & glorians de nobis, & apud ſanctos loquens; Iſti filij mei ſunt, & populus meus filij mei, & non denegabunt: & poſt huiuſcemodi teſtimonium non perdamus fiduciam bonæ conſcientiæ, ſpoliati veſtibus quibus nos induit: & introducti ab eo in ſtadium, vt legitimè certemus, non ſuperemur ab inimicis noſtris. Et poſtquam venerimus ad illud tempus quo egrediamur de corpore, ne inimici efficiamur Patris noſtri, theſauris ſeruientes: vt qui ieiunijs & afflictione corporis debuimus acquirere animæ libertatem, carni & delitijs, & pulchrioribus veſtimentis, ſtratisque mollioribus nos dedicemus; non ſolum ipſi pereuntes, ſed & alios qui proficere potuerunt exemplo noſtro ducentes ad ruinam, de quibus ſcriptum eſt: *Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis in timorem*, ſed fortitudinis, & charitatis, & pudicitiæ. Et, *Cibus nos non commendat Deo. Neque enim ſi comederimus, abundabimus: nec ſi non comederimus indigebimus. Non eſt enim regnum Dei cibus & potus, ſed iuſtitia, gaudium, & pax in Spiritu ſancto*. Qui in hoc ſeruit Chriſto, placet Deo, probatus eſt omnibus. Eſaias quoque dicit: *Qui expectant Dominum immutabunt virtutem, aſſument pennas vt aquilæ; current, & laborabunt; gradientur, & non eſurient. Idcirco eleuabit ſignum in gentes, & congregabit profugos Iſrael. Cito velociter venient: non eſurient, neque dormitabunt. Non dormient, nec ſoluent zonas de lumbis ſuis, neque rumpentur in calceamentis eorum corrigiæ. Quorum iacula acuta ſunt, & intenti arcus: pedes equorum, vt petra fortiſſima: rotæ curruum quaſi tempeſtas; impetum facient vt leones, & aderunt vt catuli leonum.*

Rom. 8.
1. Cor. 8.
Rom. 14.
Eſa. 40.
Ibid. 5.

XLVII. Et nos igitur Sanctorum imitatores ſimus, nec obliuiſcamur inſtitutionis, qua nos erudiuit Pater noſter dum adhud eſſet in corpore. Ne extinguamus lucernam ardentem quam poſuit ſuper capita noſtra. Ad cuius lumen huius ſeculi incedentes, meminerimus quod per ſtu-

dium illius Deus nos in propriam familiam receperit, peregrinis hospitium tribuens, in maris turbinibus constitutis portum ostendens, panem in fame, vmbram in æstu, vestimentum in nuditate; imperitos præceptis spiritalibus erudiuit; vitijs seruientes castitate circumdedit; procul positos sibi iunxit. Ne post illius dormitionem obliuiscamur tantæ bonitatis, & beneficiorum immortalium, vertentes furorem in iudicium, & fructum iustitiæ in amaritudinem, & loquatur contra nos: *Iudicate inter me & vineam meam: Expectaui vt faceret fructum, & fecit iniquitatem, & non iustitiam, sed clamorem*: & veniat super nos illa maledictio, quam prophetalis sermo ille prosequitur, & quam omni studio fugere ac vitare debemus, sequentes conuersationem eorum, qui nos in Domino præcesserunt patrum pariter ac fratrum: qui renuntiantes seculo, & inoffenso ad Dominum pergentes gradu, nunc eius hereditate potiuntur: quam vereor ne perdamus nostra desidia, & illud nobis propheticum aptetur, quod dictum est in Ephraim: *Oleum in Aegyptum mercatur. Mixti sunt in gentibus, & didicerunt opera eorum*. Ne postquam vocati sumus in libertatem, sicut scriptum est: *Tollam vos vnum de populo, & duos de familia, & inducam vos in Sion, & dabo vobis pastores secundum cor meum, qui pascant vos cum disciplina*; resoluantur vincula caritatis, & dicatur de nobis: *Filius glorificat patrem, & seruus dominum suum. Si pater ego sum, vbi est gloria mea? Si Dominus, vbi est timor meus?*

Esa. 5. Ose. 12. Psal. 105 Ier. 3. Mala. 1.

XLVIII. Idcirco vnusquisque nostrum clamet ad Dominum: *Muri Sion deducant sicut torrentes lacrimas die ac nocte. Ne des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Surge, & lauda in nocte, in principio vigiliarum tuarum: effunde sicut aquam cor tuum in conspectu Domini. Leua ad illum manus tuas pro animabus paruulorum tuorum, qui defecerunt in capite vniuersorum gressuum.* Ne illud contra nos dicatur: *Luxit, & corruptus est orbis.*

Thren. 2. Esa. 24.

Lu-

Luxerunt excelsi terræ, & terra impie egit propter habitatores suos: derelinquerunt enim legem, & immutauerunt præcepta mea testamentum æternum. Idcirco maledictio deuorabit terram, quia peccauerunt habitatores eius, & dereliquerunt homines pauci. Ne & nostrum vinum lugeat & vinea, & ingemiscant qui prius toto animo lætabantur, dicaturque de nobis: *In domo insaniam confinxerunt, corrupti sunt sicut dies collis.* Aut illud: *Captio ex vobis est.* Et, *Dixistis enim, fecistis testamentum cum inferno, & cum morte pactum.* Quæ verba vitantes, credimus magis, quod in tempore suo *Orietur stella ex Iacob, & exurget homo de Israel, qui percutiet principes Moab, & filios Seth. Vt non sit in domo Israel stimulus furoris, & spina doloris. Quia facta est Domino pars eius Iacob, funiculus hereditatis eius Israel.* Et alibi loquitur Ieremias: *Si cessauerit in conspectu meo lex ista, gens etiam Israël cessare poterit.* Et rursum: *Dabo laborem eorum iustis, & testamentum æternum ponam cum ipsis, & scietur in gentibus semen eorum, ac nepotes. Omnis qui viderit eos cognoscet quia isti sunt semen a Domino benedictum, & gaudio perfruentur Domini.*

Esa. 28. Num. 24. Ezec. 28. Deut. 32. Ier. 31. Esa. 61.

XLIX. Et nos ergo scrutemur vias nostras, & gressus dijudicemus, & sequamur odorem scientiæ: abscondentes semper verba eius in cordibus nostris, vt simus immaculati in via, & in lege Domini ambulemus. Non nos terreat fragilitas corporis, & longi temporis labor. *Patres vestri vbi sunt, & prophetæ?* vt scriptum est, *nunquid in æternum viuent? Verba autem mea & legitime mea suscipite, quæ ego præcipio in Spiritu meo seruis meis Prophetis, qui fuerunt cum patribus vestris.* Sentiamus ineffabilem clementiam Dei nostri, qui vsque hodie ad pœnitentiam nos hortatur, dicens: *Numquid qui cadit non resurget? aut qui auersatur non reuertetur? Quare auersatus est populus meus auersione inpudenti, & obtinuerunt in voluptatibus suis, & noluerunt reuerti?* Si reuersi fuerimus ad eum, ædificabit nos Spiritu suo,

Zach. 1. Ier. 8.

Psal. 146 suo, iuxta illud quod scriptum est: *Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israelis congregabit.*

L. Quòd autem nostri coetus & communio ex Deo sit, qua nos inuicem copulamur, Apostolus nos docuit di- Heb. 13. cens: *Bonorum operum communionis obliuisci nolite, talibus enim victimis placetur Deo.* In actibus Apostolorum quoque Act. 4. idem legimus: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna, & nullus suum quid dicebat, sed erant eis vniuersa communia. Et virtute magna dabant Apostoli testimonium resurrectionis Domini Iesu.* Et Psalmista in eadem verba consensit, Psal. 132 dicens: *Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in vnum.* Et nos in Coenobijs commorantes, & nobis mutua caritate sociati, demus studium, vt quomodo sanctorum patrum in hac vita meruimus consortium, ita in futuro quoque participes eorum simus; scientes quod crux vitae nostrae doctrinaeque principium sit, & oporteat nos cum Christo pati, & nosse quod absque tribulationibus & Iac. 1. angustijs nullus victoriam consequatur. *Beatus vir qui suffert tentationem, quia cum probatus fuerit, coronam vitae accipiet.* Rom. 8. Et iterum: *Laborauit in seculum, & viuet in aeternum. Si tamen compatimur, vt & glorificemur. Aestimo,* inquit, *quod non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae reuelabi-* Psal. 72. *tur in nobis:* Et alibi scriptum est: *Existimaui vt cognoscerem,* Ier. 17. *hoc labor est in conspectu meo.* Et iterum: *Ego laboraui sequens* Psal. 33. *te, & diem hominum non consideraui.* Et alio loco: *Multae tribulationes iustorum, & ex omnibus his liberabit eos Dominus.* Et Mat. 10. Dominus noster loquitur in Euangelio: *Qui perseuerauerit* Bar. 4. *vsque in finem, hic saluus erit.* Et alibi: *Hic est liber mandatorum, & lex scripta in sempiternum. Omnes qui obseruauerint eam viuent; qui autem dereliquerint, morientur. Reuertere Iacob, & apprehende eum: ambula in splendore luminis eius, & non des alteri gloriam tuam, & ea quae conducunt tibi, genti alienae. Beati sumus Israel, quia placita Deo nostro nota sunt nobis. Confide popule*

meus memorialem Israel. Et iterum Esaias loquitur: *Lætare* *Israel, & festum agite diem omnes qui diligitis eum. Gaudete qui confiditis in eo, vt sugatis, & impleamini ex vberibus consolationis eius.* Esa. 66.

LI. Habeamus curam legendarum & discendarum scripturarum, & in earum semper meditatione versemur, scientes scriptum: *Ex fructu oris sui vir saturabitur, & merces laborum eius reddetur.* Hæc sunt quæ nos ducunt ad æternam vitam, quæ nobis tradidit Pater noster, & iugiter meditanda præcepit: vt impleatur illud in nobis quod scriptum est: *Erunt hæc verba, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & in anima tua: docebis ea filios tuos, & loqueris in eis sedens in domo, & ambulans in via, & accubans, atque consurgens. Scribe ea pro signo in manu tua, & erunt immobilia ante oculos tuos. Scribes quoque ea in postibus domuum tuarum, & in liminibus, vt discatis timere Dominum cunctis diebus quibus viuitis.* Salomon quoque idipsum significans dicit: *Scribe ea in latitudine cordis tui.* Pro 13. Deu 11. Prou. 3.

LII. Considerate quantis testimonijs ad meditationem sacrarum scripturarum nos sermo Domini cohortetur, vt quæ ore voluimus, corde possideamus. *Bonum est homini cum leuauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quoniam leuabit super se iugum, dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs, quoniam non semper abijciet Dominus.* Et alibi scriptum est: *Recordatus sum misericordiæ infantiæ tuæ.* Et iterum: *Lætare iuuenis in adolescentia tua, & exultet cor tuum in diebus iuuentutis tuæ, & ambula in vijs cordis tui absque macula, & in conspectu oculorum tuorum, & scito quoniam in omnibus his adducat te Dominus in iudicio. Aufer furorem a corde tuo, & malitiam a carne tua, quoniam adolescentia & stultitia vanitas est.* Et, *Memento creatoris tui in diebus adolescentiæ tuæ, donec veniant dies pessimi, & occupent anni, in quibus dices: Non est mihi in eis voluntas; donec obtenebrescat sol, & lux, & luna, & stellæ, & conuertantur nubes post pluuiam. In die qua mouebuntur custodes domus, &* Thre. 3. Eccl. 11. Ibid 12.

subuertentur viri virtutis, & cessent molentes, quia pauca facta sunt: & obscurabuntur quæ vident in foraminibus, & claudent vias in foro in infirmitate vocis molentis. Et exurgent ad vocem passeris, & humiliabuntur omnes filij cantici. Et quidem ab alto aspicient, & pauores in via, & floreat amygdalum, & ingraßetur locusta, & scindatur capparis. Quoniam abijt homo in domum seculi sui, & gyrauerunt in foro qui plangunt, quoadusque euertatur funiculus argenti, & conteratur monile auri, & confringatur hydria ad fontem, & impediatur rota super lacum, & conuertatur puluis in terram, sicut fuit, & spiritus reuertatur ad Dominum, qui dedit eum. In Euangelio quoque scriptum est: *Pueri nunquid habetis pulmentum? Mittite in dexteram partem nauis, & inuenietis.* Et iterum; *Omnis puer ac iuuenculus, qui nescit hodie bonum ac malum ipsi intrabunt in terram bonam.* Ac rursum: *Omne masculinum quod aperit vuluam sanctum vocabitur.* Et in Euangelio: *Puer autem ibat, & crescebat, & proficiebat apud Deum & apud homines.* Iesus quoque minister Moysi iuuenis erat, & non egrediebatur de tabernaculo Dei. Et de Dauid scriptum legimus: *puer flaui coloris, elegantibus oculis.* Timotheus quoque adhuc puer & adolescens sacris litteris eruditus est, vt ad fidem Domini saluatoris illarum semita peruenirét. Et de Daniele quia eruditus erat, scriptum legimus, quod vir desideriorum appellatus sit. Ioseph quoque erat dilectissimus patri suo, quoniam eius imperijs seruiebat, & decem ac septem adhuc natus annos præcepta illius legem vitæ suæ arbitrabatur.

Ioan 21. Exod. 34. Luc. 2. 1. Reg. 16 Dan. 10.

LIII. Et hæc cuncta replicaui, vt Sanctorum vitas considerantes, non circumferamur omni vento doctrinæ, sed laboremus, & eorum conuersationem nostræ vitæ propositum habeamus exemplum, vt simus populus Dei peculiaris. Nec contristemus Spiritum sanctum, in quo signati sumus in die redemptionis; ne illum extinguamus in nobis: & prophetias non contemnamus; ne forsitan volenti Spiritui sancto habitare in nobis non demus locum. Nullum

Ephe. 4.

alium

alium timeamus præter Deum, qui vltor & iudex est operum singulorum, & cum sancto sanctus est, & cum viro innocente innocens; & dicit: *Ego amantes me diligo, & qui me quærent inuenient gaudium.* Et alibi loquitur: *Si ambulaueritis contra me peruersi, ego ambulabo contra vos peruersus.*

Psal. 17.
Prou. 8.
Leu. 26.

LIIII. Non irascamur inuicem: etiamsi ira nos vicerit, non peccemus irati, solis occubitum pænitentia præoccupantes. Meminerimus esse præceptum, quoties peccanti in nos ignoscere debemus, & munus nostrum relinquere ante altare; quod nequaquam suscipitur, si non fuerit reconciliatione placabile: vt possimus dicere: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Et Apostolus præcepit: *Si quis habet aduersus aliquem querimoniam, sicut & Christus donauit nobis, sic facite.* Simus discipuli mansuetudinis sanctorum omnium, & præcipuè Dauid, de quo scriptum est: *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius.* Et Moysi, de quo legitur, quod fuerit mansuetus super omnem terram. Et Dominus in Euangelio de mansuetis ac mitibus loquitur: *Beati mansueti & mites corde, quoniam ipsi possidebunt terram.* Magnæ sapientiæ est, mansuetudinem possidere, & audire: *Sapiens esto fili, vt lætetur cor meum.* Et iterum: *Imitatores estote Dei, filij carissimi.* Et, *Estote perfecti, sicut & pater vester qui in cælis est, perfectus est.* Et alibi: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus.*

Psal. 4.
Ephe. 4.
Matt. 18.
Ibid. 5.
Luc. 11.
Col. 3.
Psal. 131.
Num. 12.
Matt. 5.
Prou. 10.
Ephes. 5.
Matt. 5.
Leuit. 5.

LV. Quæ legentes testimonia, seminemus nobis iustitiam, vt metamus fructum vitæ. Illuminemus lucem scientiæ, quia tempus est, vt cognoscamus Deum donec veniat fructus iustitiæ nobis. *Ecce nunc tempus acceptabile, & dies salutis.* Et verè, secundum quod scriptum est, *Plenitudo legis est dilectio.* Ioanne in hæc eadem concinente: *Hoc præceptum accepimus a Patre, vt diligatis ad inuicem.* Et, *Qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.* Et, *Non sicut Cain, qui ex maligno erat,* occi-

2. Cor. 6.
Rom. 13.
Ioan. 15.
1. Ioan. 4
1. Ioan 3.

occidit fratrem suum. Et quare occidit? quia opera eius maligna erant; fratris autem eius bona. Non admiremur, fratres, si oderit nos mundus: nos scimus quia transiuimus de morte ad vitam, eo quod diligamus fratres. Ergo diligamus nos mutuo.

LVI. Loquar aliud ad vos audentius, filij cariſſimi. Ex quo credidit mihi Deus conuerſationis veſtræ & ſanctæ conuerſationis gregem, non ceſſaui lacrimis monere, & docere ſingulos, vt placeatis Deo; nec ſubtraxi aliquid, quod vobis vtile ſentiebam, vt non dicerem. *Et nunc commendo vos Deo, & verbo gratiæ eius, qui poteſt vos ædificare, & dare vobis hereditatem cum ſanctis.* Vigilate, omni ſtudio curaque contendite ne obliuiſcamini propoſiti veſtri; ſed implete quod vos ſcitis eſſe pollicitos. *Ego enim iam delibor, & tempus reſolutionis meæ adeſt: qui certamen bonum ex parte certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. De cetero repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex: non ſolum mihi, ſed & omnibus qui dilexerunt iuſtitiam eius,* & omnia Patris mandata fecerunt. *Finis verbi: omnia audi, Deum time, & mandata eius cuſtodi; quoniam omnis homo: vniuerſum opus Deus adducet in iudicium, ſiue bonum, ſiue malum ſit.*

Act. 10. 2. Tim. 4. Eccl. 12.

EXPLICIT DOCTRINA S. ORSIESII.

REGVLA ORIENTALIS

EX PARVM ORIENTALIVM

Regulis collecta

A VIGILIO DIACONO.

DE REGVLA ORIENTALI veterum teſtimonia.

GENNADIVS Maſſil. ſcript. Eccl. cap. 11.

VIGILIVS Diaconus compoſuit ex traditione Patrum, monachorum Regulam, quæ in cœnobio ad profectum fratrum in conuentu legitur, breuiato & aperto ſermone, totius monaſticæ profeſſionis in ſe tenentem diſciplinam.

S. BENEDICTVS Anianæ Abbas Concordiæ Regularum *multa ORIENTALIS, ſiue ORIENTALIVM Regulæ capita inſerit.*

SMARAGDVS quoque Abbas in expoſitione Regulæ S. Benedicti, Cap. XXVIII. *Regulam Orientalem;* Capite *autem* XXXI. *Regulam Patrum Orientalium appellat.*

ANNALES TREVIRENSES in Apologia monaſterij S. Maximini Par. 2. cap. 1. Et apud Chriſtoph. Brouerum lib. VII. Annal. Treuir.

ERECTA fuit ibidem religio Chriſtiana monachica ſub Regula Orientalium monachorum.

IN-

INCIPIT REGVLA ORIENTALIS

CAPITVLVM PRIMVM.

Vt neque seniores in regendis fratribus inaniter laborent, neque disciplina iuniorum vacillet, quæ Abbatis conuersatione stabilita firma fit, oportet Abbatem irreprehensibilem esse, seuerum, patientem, ieiunum, pium, humilem: vt doctoris & Patris locum impleat, seipsum formam præbens bonorum operum. Ad cuius ordinationem omnes fratres respiciant; nihil sine consilio & auctoritate ipsius facientes. Qui sustinens monasterij necessitates de omnibus quæ in monasterio sunt libere iudicabit; nullius personam accipiens, nec vlli gratiam præstans; sed vnumquemque secundum merita cotidianæ conuersationis in veritate iudicans, admoneat, hortetur, castiget, condemnet. vel suscipiat, si ita vtile videtur, venientes ad monasterium: vel eijciat, si ita necessitas fuerit, male habitantes.

In

II. In monasterio Seniores sint duo, ad quos vel præsente Abbate vel absente omnium fratrum disciplina & omnis cura monasterij pertineat: dantes sibi vices per dies, & diuidentes inter se pondus ac necessitatem monasterij; ex quibus vnus tempore suo pręsens in monasterio semper erit, ad pręstandum Abbati solatium, vel obsequium aduenientibus fratribus; & ad procedendum vbi necessitas communis exegerit, atque diligentiam circa omnia quæ ad quotidianam custodiam & conuersationem monasterij pertinent adhibendam: vt quæcunque ad obsequium vsumque monasterij facienda sunt, sine negligentia & querela faciant. Alius cum fratribus erit, tempore suo exiturus cum ipsis ad omnia opera & omnem necessitatem, prouidens ne quid contra disciplinam faciant. Qui considerans omnes actus singulorum, si quæ contra rationem facta viderit, vel per se emendet, vel Abbati indicet.

III. Ille vero qui secundum ordinem disciplinæ ordinatione Abbatis ex consilio & voluntate omnium fratrum fratribus Præpositus est, omnem ad se curam de disciplina fratrum; & diligentiam monasterij reuocabit; habens potestatem Abbate absente faciendi omnia quæ Abbas præsens facit. Ille autem patientiam, mansuetudinem, humilitatem, caritatem, æquitatem, sine personarum acceptione seruabit; ita agens, vt nec Abbati tædium generet, nec fratres intemperantia illius laborent. Hæc obseruabit senior monasterij qui fratribus Præpositus est, referens ad Abbatem omnia, vel præcipue illa, quæ per se non valuerit explicare.

IIII. Commendatum aliquod etiam a germano fratre nullus accipiat: nihil in cella sua absque Præpositi iussione quispiam habeat, nec poma quidem vilissima, & cetera huiuscemodi.

Ope-

V. Operantes vero fratres nihil loquantur feculare: fed aut meditentur ea quæ fancta funt, aut certe filebunt.

VI. Qui autem coquinat, ante quam fratres reficiant non guftabit quidquam.

VII. Nemo in cella aut in domo fua habeat quidquam, præter ea, quæ in communi monafterij lege præcepta funt.

VIII. Cumque ad dormiendum fe collocauerint, alter alteri non loquatur. Cellam alterius, nifi prius ad oftium percutiat, introire non audeat.

IX. Mutare de his quæ a Præpofito acceperit cum altero non audebit. Nec accipiat melius, & dabit deterius; aut e contrario dans melius & deterius accipiens. Nemo ab altero accipiat quidpiam, nifi Præpofitus iufferit.

X. Claufa cella nullus dormiat; nec habeat cubiculum quod claudi poffit: nifi forte ætati alicuius vel infirmitati Pater monafterij concefferit.

XI. Nemo a terra foluat funiculum absque iuffione Patris. Qui in monafterio fratrum inuenerit quidpiam, fufpendat, vt tollat qui cognouerit.

XII. Ad collectam & ad pfallendum nullus fibi occafionem inueniat, quibus fe dicat occupatum quafi ire non poffit. Et fi in monafterio, vel in agro, aut in itinere, aut in quolibet minifterio fuerit, orandi & pfallendi tempus non prætermittat.

XIII. Qui minifter eft habeat ftudium ne quid operis pereat in monafterio. In qualicunque omnino arte quæ exercetur

cetur a fratribus, si quid perierit, & per negligentiam fuerit dissipatum, increpetur a Patre minister operum: & ipse iterum increpet alium, qui opus perdiderit: dumtaxat iuxta voluntatem & præscientiam principis, absque quo nullus increpandi fratrem habebit potestatem.

XIV. Si inuentus fuerit vnus e fratribus aliquid per contentionem agens, vel contradicens maioris imperio, increpabitur iuxta mensuram peccati sui.

XV. Qui mentitur, aut odio quemquam habere fuerit deprehensus, aut inobediens, aut plus ioco quam honestum est deditus, aut otiosus, aut dure respondens, aut habens consuetudinem fratribus detrahendi, vel his qui foris sunt: & omnino quidquid contra regulam scripturarum est & monasterij disciplinam, & audierit Pater monasterij, vindicabit iuxta mensuram opusque peccati.

XVI. Si omnes fratres viderint Præpositum nimium negligentem, aut dure increpantem fratres, & mensuram monasterij excedentem, referant hoc Patri, & ab eo increpetur. Ipse autem Præpositus nihil faciat, nisi quod Pater iusserit: maxime in re noua. Quæ ex more descendit, seruabit regulam monasterij.

XVII. Præpositus vero non inebrietur, nec sedeat in humilioribus locis. Ne rumpat vincula quæ Deus in celo condidit, vt obseruentur in terris. Ne lugeat in die festo Domini Saluatoris: dominetur carni suæ, iuxta mensuram sanctorum. Non inueniatur in excelsis cubilibus, imitans morem gentilium. Non sit duplicis fidei. Non sequatur cordis sui cogitationes, sed legem Dei. Non resistat sublimioribus tumenti animo potestatibus. Ne fremat, nec hirriat iratus super humiliores: nec transferat terminos

Regulæ. Non ſit fraudulentus, neque in cogitationibus verſet dolos; nec negligat peccatum animæ ſuæ; nec vincatur carnis luxuria. Non ambulet negligenter. Non loquatur verbum otioſum. Non ponat ſcandalum ante pedes cœci. Non doceat voluntatem animam ſuam. Non reſoluatur riſu ſtultoru m ac ioco. Non capiatur cor eius ab his qui inepta loquuntur & dulcia. Non vincatur muneribus: non paruulorum ſermone ducatur. Non deficiat in tribulatione. Non mortem timeat, ſed Deum: non præuaricator ſit propter imminentem timorem. Non relinquat verum lumen propter modicos cibos. Non nutet ac fluctuet in operibus ſuis. Non mutet ſententiam, ſed firmus ſit ſolidique decreti: iuſtus, cuncta conſiderans; iudicans in veritate absque appetitu gloriæ; manifeſtus Deo & hominibus, & a fraude procul. Nec ignoret conuerſationem ſuorum, nec ad eorum ſcientiam cœcus exiſtat. Nulli noceat per ſuperbiam; nec ſequatur concupiſcentias oculorum. Veritatem nunquam prætereat: oderit iniuſtitiam. Secundum perſonam nunquam iudicet pro muneribus, nec condemnet animam innocentem per ſuperbiam. Non rideat inter pueros: non deſerat veritatem timore ſuperatus. Non deſpiciat eos qui indigent miſericordia. Non deſerat iuſtitiam propter laſſitudinem; ne perdat animam ſuam propter verecundiam: ne reſpiciat dapes lautoris menſæ: nec pulchra veſtimenta deſideret; nec ſe negligat, ſed ſemper dijudicet cogitationes ſuas. Non inebrietur vino; ſed humilitati iunctam habeat veritatem. Quando iudicat, ſequatur præcepta maiorum & legem Dei, quæ in toto orbe prædicata eſt.

XVIII. Si deprehenſus fuerit aliquis e fratribus libenter cum pueris ridere & ludere, & habere amicitias ætatis infirmæ, tertio commoneatur, vt recedat ab eorum neceſſitudine, & memor ſit honeſtatis, & timoris Dei: ſi non ceſſauerit, corripiatur vt dignus eſt correptione ſeueriſſima.

XIX. Qui contemnunt præcepta maiorum, & regulas monasterij quæ Dei præcepto constitutæ sunt, & parui pendunt seniorum consilia, corripiantur iuxta ordinem constitutum, donec corrigantur.

XX Maiores qui cum fratribus mittuntur foras, quamdiu ibi fuerint, habebunt ius Præpositorum, & eorum cuncta regentur arbitrio. Docebunt fratres per constitutos dies; & si forte inter eos ortum fuerit aliquid simultatis, audient ipsi maiores, & dijudicabunt caussam, & dignum culpa increpabunt; vt ad imperium eorum statim pacem pleno corde consocient.

XXI. Si quis frater contra Præpositum suum habuerit tristitiam, aut ipse Præpositus contra fratrem aliquam querimoniam, probatæ fratres conuersationis & fidei eos audire debent, & dijudicabunt inter eos. Si tamen absens est Pater monasterij, vel alicubi profectus, primum quidem expectabunt eum: sin autem diutius vident foris demorari, tunc audient inter Præpositum & fratrem; ne diu suspenso iudicio tristitia maior oriatur; vt & ille qui Præpositus est, & ille qui subiectus est, & illi qui audiunt, iuxta timorem Dei cuncta faciant, & non dent in vllo occasionem discordiæ.

XXII. Nullus mittatur foras ad aliquod negotium solus: Missi vero non singuli, sed bini vel terni ambulent: vt dum se inuicem custodiunt & consolantur, & seniores eorum de honesta eorum conuersatione securi sint, & illi non periclitentur. Obseruantes tamen hoc, vt non se inuicem fabulis inanibus destruant, neque negligentiæ dent locum destructionis; sed vnusquisque in actu suo attentus sit, prout tempus fuerit.

Quan-

XXIII. Quando autem reuersi fuerint in monasterium, si ante ostium viderint aliquem quærentem suorum affinium, de his qui in monasterio commorantur, non valebunt ire ad eum, & nuntiare, vel euocare. Et omnino quidquid foris gesserint, in monasterio narrare non præsumant.

XXIV. Omnibus erit potestas legendi vsque ad horam tertiam: si tamen nulla causa extiterit, qua necesse sit etiam aliquid fieri. Post horam vero tertiam si quæ statuta sunt, sicut scriptum est, per superbiam, vel negligentiam, vel desidiam intercedentem non custodierit, sciat se cum in hoc errore deprehensus fuerit, culpabilem iudicandum; quia per suum errorem & alios in vitium mittit.

XXV. Cellararij vero cura sit, vt abstinentiam & sobrietatem studens illata in monasterio ad sumptus fratrum diligenter & fideliter seruet: nihil suscipiens, nec quidquam tradens sine auctoritate vel seniorum consilio. Qui etiam omnia vtensilia, quæ in monasterio sunt, id est, vestem, vas, ferramentum, & quicquid vsibus cotidianis necessarium est, custodiat; & vnamquamque rem proferens, cum fuerit necessarium, ab eo iterum ad reponendum, cui vtendo consignauerit, recepturus. Ad victum vero fratrum proferat ac tradat septimanarijs, ad condiendos cibos det necessaria secundum cotidianæ expensæ consuetudinem, neque profuse neque auare: ne vitio ipsius vel monasterij substantia grauetur, vel fratres patiantur iniuriam. Sed & necessitatem infirmorum fratrum ac laborem considerans, nihil ægrotantium desiderijs neget ex his quæ habuerit, quantum illis necesse fuerit. Aduenientibus diuersis fratribus escas parabit. Hæc erit cura custodis cellarij, recurrens semper ad seniorum consilium, & requirens de omnibus, vel præcipue de his, quæ proprio suo intellectu non potuerit adimplere.

XXVI. Oſtiarij cura ſit, vt omnes aduenientes intra ianuas recipiat; dans eis reſponſum honeſtum cum humilitate & reuerentia, ac ſtatim nuntians vel Abbati, vel ſenioribus, quis venerit, & quid petierit. Nec vllus extraneorum patiatur iniuriam: neque habeat cum aliquo de fratribus neceſſitatem ac facultatem loquendi, abſque conſcientia Abbatis, vel ſeniorum præſentia. Si quid vero cuicunque de fratribus miſſum mandatumque fuerit, nihil ad ipſum perueniat priuſquam Abbati vel ſenioribus indicetur. Ante omnia Oſtiarius monaſterij hæc obſeruabit, ne quemquam de fratribus foris ianuam exire permittat.

XXVII. Si quis acceſſerit ad oſtium volens ſeculo renuntiare, & fratrum aggregari numero, non habeat libertatem intrandi: ſed prius nuntietur Patri monaſterij, & manebit paucis diebus foris ante ianuam, ac docebitur orationem Dominicam, & pſalmos, quantos potuerit diſcere; & diligenter ſui experimentum dabit, ne forte mali quidpiam fecerit, vt turbatus ad horam timore diſceſſerit, aut ſub aliqua poteſtate ſit & vtrum poſſit renuntiare parentibus ſuis, & propriam contemnere facultatem. Si eum viderint aptum ad omnia, tunc docebitur & reliquas monaſterij diſciplinas; quæ facere debeat, quibusque ſeruire, ſiue in collecta omnium fratrum, ſiue in domo cui tradendus eſt, ſiue in veſcendi ordine: vt inſtructus atque perfectus in omni opere bono fratribus copuletur. Hæc obſeruabit cuſtos ianuæ, referens omnia, ſicut ſuperius ſcriptum eſt, & annuntians ſenioribus.

XXVIII. Septimanarij ad cibos parandos, vel ad luminaria concinnanda, vel ad nitores faciendos, & quę ad obſequium vſusque monaſterij pertinent, ſemper parati ſint. Hos nulla alia neceſſitas occupet, ſed in hoc ſtudium impendant, vt rem ſuſceptam vtiliter & diligenter impleant. Et ſi quid

for-

forte nesciunt de his quæ agere debent, sine dissimulatione seniores suos semper interrogent.

XXIX. Hi itaque quibus disciplina, vel vtilitas, vel opinio, vel obsequium monasterij creditur, officia sibi iniuncta fideliter custodiant & impleant. Hos enim errare non decet, qui ad omnes errores emendandos præpositi sunt. Qui si vel superbia, vel negligentia, vel desidia aliqua ex his prætermiserint, quæ in Regula continentur; per ipsosq; destructio esse cœperit, per quos debet ædificatio crescere, omnibus condemnationibus, quas Regula continet, subiacebunt.

XXX. Inter omnes fratres hoc obseruabitur, vt obedientes senioribus suis, & deferentes sibi inuicem, habeant patientiam, moderationem, humilitatem, caritatem, pacem sine figmento & mendacio, & maledictione, & verbositate, & iurandi consuetudine: ita vt nemo suum quicquid vindicet, neque vllus aliquid peculiariter vsurpet; sed habeant omnia communia.

XXXI. Sine seniorum verbo & auctoritate nullus fratrum quidquam agat: neque accipiat aliquid, neque det; neque vsquam prorsus procedat.

XXXII. Cum vero inuenta fuerit culpa, ille qui culpabilis inuenitur, corripiatur ab Abbate secretius. Quod si non sufficit ad emendationem, corripiatur a paucis senioribus. Quod si nec sic emendauerit, excommunicetur; & non manducet quidquam. Cui si nec hoc quidem profuerit, in quolibet loco fuerit, postremus inter omnes in psallendi ordine ponatur. Quod si in prauitate perseuerat, etiam psallendi ei facultas auferatur. Quem si vel hæc confusio non commouerit, abstineatur a conuentu fratrum; ita vt nec mensæ, nec Missæ intersit, neque cum eo vllus frater de iu-

iunioribus colloquatur. Abſtinebitur autem tam diu, quam diu vel qualitas culpæ popoſcerit, ſecundum Abbatis ac ſeniorum arbitrium; vel ſe ex corde pro culpa pœnitens humiliauerit, & veniam erroris ſui omnibus præſentibus petierit. Quod ſi in fratrem peccauit, etiam ab eo fratre veniam petat, cui iniuriam fecit.

XXXIII. Si quis errori eius conſenſerit, & ſecundum duritiam illius magis conſilium dederit, vt ſe tardius humiliet, ſciat ſe cum in hoc errore fuerit deprehenſus, ſimili modo culpabilem iudicandum.

XXXIV. Hoc etiam addendum fuit, vt frater qui pro qualibet culpa arguitur vel increpatur, patientiam habeat, & non reſpondeat arguenti ſe: ſed humiliet ſe in omnibus, & emendet.

XXXV. Si vero fuerit aliquis tam durus, & tam alienus a timore Domini, vt tot caſtigationibus & tot remiſſionibus non emendet, proijciatur de monaſterio, & velut extraneus habeatur: ne vitio ipſius alij periclitentur.

XXXVI. Quod ſi aliquis locutus fuerit, vel riſerit in veſcendo, increpetur, & agat pœnitentiam.

XXXVII. Si quis ad manducandum tardius venerit absq; maioris imperio, ſimiliter agat pœnitentiam, aut ad cellam ſuam ieiunus reuertatur.

XXXVIII. Si aliquid neceſſarium fuerit in menſa, nemo audebit loqui, ſed miniſtrantibus ſignum ſoni dabit. Miniſtri vero absque his quæ in commune fratribus præparata ſunt, nihil aliud comedant, nec mutatos cibos ſibi audeant præparare.

Ne-

XXXIX. Nemo plus alteri dabit quam alter accepit, quod si obtenditur infirmitas, Præpositus domus perget ad ministros ægrotantium, & ab his quæ necessaria sunt accipiet.

XXXX. Quando ad ostium monasterij aliqui venerint, si clerici fuerint aut monachi, maiori honore suscipientur: lauabuntque pedes eorum, iuxta Euangelij præceptum, & præbebunt eis omnia quæ apta sunt vsui monachorum.

XXXXI. Si quis quod ostium monasterij venerit, dicens velle se videre fratrem suum vel propinquum, ianitor nuntiabit Abbati, & permittente eo accipiet comitem, cuius fides probata est; & sic mittetur ad fratrem videndum vel proximum.

XXXXII. Si propinquus alicuius mortuus fuerit, prosequendi funus non habebit licentiam, nisi Pater monasterij præceperit.

XXXXIII. Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit.

XXXXIV. Nemo alteri loquatur in tenebris: nullus in psiatho cum altero dormiat: manum alterius nemo teneat: sed siue steterit, siue ambulauerit, siue sederit, vno cubito distet ab altero.

XXXXV. Si quis tulerit rem non suam, ponetur super humeros eius; & sic agat pœnitentiam publice in collecta.

XXXXVI. Si Præpositus iniuste iudicauerit, iniustitiæ ab alijs condemnabitur.

Qui

XXXXVII. Qui consentit peccatis, & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & corripietur increpatione seuerissima.

EXPLICIT REGVLA ORIENTALIS.

S. BASILII
CAESAREAE CAPPADOCIAE
EPISCOPI
Regula
AD MONACHOS.

DE S. BASILIO EIVSQ. REGVLA veterum teſtimonia.

S. GREGORIVS Nazian. Orat. xx. in S. Baſilium.
Quis magis quam ille aut virginitatem coluit, aut carni leges impoſuit; idque non ſuo tantum exemplo, ſed etiam opera alijs impenſa? Cuius ſunt virginum cœnobia, & ſcripto comprehenſa REGVLARVM STATVTA; quibus & ſenſus omnes caſtigabat, & membra omnia componebat, & veram virginitatem ſeruare admonebat.

GREGORIVS Presb. Orat. de S. Gregor. Naz.
HIC porro commorantes (Gregorius & Baſilius) & mutua extimulatione virtutem augebant, & VITAE MONASTICAE LEGES pijs Deoque deuotis hominibus atque a mundi ſocietate diſiunctis ſerebant, Lycurgi legibus placidiores, Solonis grauiores, Minois æquiores. Immo vero vt de his viris ſublimius aliquid dicam, Moyſem imitantur, nubeque obtecti, atque vt a tumultuaria & turbulenta hac vita procul ſe remouerent, in montem ſecedentes, legislatoris officio fungebantur.

S. HIERONYMVS ſcript. Eccl. cap. CXVI.
BASILIVS Cæſareæ Cappadociæ, quæ prius Mazaca vocabatur, Epiſcopus egregios contra Eunomium elaborauit libros, & de Spiritu ſancto volumen, & ASCETICVM, & breues variosque tractatus.

RVFFINVS Hiſt. Eccl. lib. II. c. IX.
BASILIVS Ponti vrbes & rura circumiens, deſides gentis illius animos, & parum de ſpe futura ſolicitos ſtimulare verbis, & prædicatione ſuccendere, callumque ab his longæ negligentiæ cœpit abolere, ſubegitque abiectis inanium rerum & ſecularium curis, ſiimet notitiam recipere, in vnum coire, monaſteria conſtruere, pſalmis & hym-

nis

nis & orationibus docuit vacare; pauperum curam gerere, eisque habitacula honesta, & quæ ad victum necessaria sunt præbere, virgines instituere, pudicam castamque vitam omnibus pene desiderabilem facere. Ita breui permutata est totius prouinciæ facies, vt in arido & squalenti campo videretur seges fœcunda, ac læta vinea surrexisse.
Et mox. *Extant quoque vtriusque ingenij monumenta magnifica tractatuum, quos ex tempore in Ecclesijs declamabant: ex quibus nos denas ferme singulorum oratiunculas transfudimus in Latinum; BASILII præterea INSTITVTA MONACHORVM: optantes si poterimus, & Dei fauor adiuuerit, eorum plura transferre.*

SOZOMENVS Hist. Eccl. l. III. c. XIII.
APVD Armenios, Paphlagones & Ponti incolas Eustathius Ecclesiæ Sebastiæ in Armenia antistes primus vitam monasticam eiusque exercitium accuratum cœpisse dicitur, ita vt librum de Institutis monachorum, qui Basilij Cappadocis nomine inscribitur, ab hoc conscriptum nonnulli affirment.
Ita & Nicephorus Callist. l. IX. c. XVI. & l. XIII. c. XXIX.

PHOTIVS P. CP. Bibliot. cod. CXCI.
LEGI S. BASILII Episcopi Cæsareæ Cappadociæ Ascetica vt vocant duobus libris comprehensa. Vtile sane opus si quod aliud cuiuis pietatis studioso & æterna bona consectanti; maxime vero his qui in cœnobio religiosæ vitæ exercitio incumbunt. Continet autem variarum quæstionum ex sacris literis quæ ad mores componendos faciant, succinctas cum explanatione solutiones. Idem Cod. CXLIV.
LEGI eiusdem S. BASILII Ascetica, hoc est, monasticæ vitæ præceptiones; ex quarum præscripto qui vixerit, regno cælesti potietur.

THEODORVS Studita Orat. in S. Platonem.
Primum dedit operam, vt studiose magni & diuini BASILII Constitutiones legeret, ex quibus sui temporis consuetudinem a monastica constitutione alienam esse didicit.

S. BENEDICTVS Regulæ c. LXXIII.
COLLATIONES Patrum, & instituta & Vitæ eorum; sed & REGVLA SANCTI PATRIS NOSTRI BASILII, quid aliud sunt, nisi bene viuentium & obedientium monachorum exempla, & instrumenta virtutum?

GREGORIVS Tur. hist. Franc. l. x. c. XXIX.
AREDIVS ex familia propria tonsuratos instituit monachos, Coenobiumque fundauit, in quo non modo Cassiani, verum etiam BASILII, & reliquorum Abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrantur Regulæ.

VITA S. Eugendi Abbat. cap. XIV.
PROVT memoria, Christo inspirante suggeritur, abrenuntiantium exordia primitus intimamus. Sic namque quod non omnino illa, quæ sanctus ac præcipuus BASILIVS, Cappadociæ vrbis antistes, vel ea quæ sanctorum Lirinensium Patres, sanctus quoque Pachomius Syrorum priscus Abbas, siue illa quæ recentior venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa præsumtione calcemus: sed ea quotidie lectitantes &c.

VITA S. Philiberti Abbatis.
Legebat studiose BASILII præclaras constitutiones, Macarij Regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima.

IVSTINIANVS quoque Imp. epistola ad Menam P. CP. contra Origenem, locum affert S. Basilij, ἐκ τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ βιβλίου, siue ex libro eius Regularum: quo etiam frequentissime vtuntur S. Benedictus Anianensis & Smaragdus vetusti Regulæ Benedictinæ expositores.

IN-

INCIPIT PRAEFATIO
RVFFINI PRESBYTERI
AQVILEIENSIS
IN REGVLAM S. BASILII
AD VRSEIVM ABBATEM.

SATIS libenter, cariſſime frater Vrſei, aduentantes de partibus Orientis, & deſiderantes iam fratrum conſueta conſortia, monaſterium tuum ingreſſi ſumus; quod ſuperpoſitum anguſto arenoſi tramitis dorſo hinc atque hinc paſſiui & incerti maris vnda circumluit: rara tantummodo latentes locos eminus arguit pinus, ex qua & Pineti clarum nomen ſeculo dedit. Eo tamen maxime delectati ſumus, quod non, vt aliquibus mos eſt, vel de locis, vel de opibus Orientis ſolicite percontatus es; ſed quænam ibi ſeruorum Dei haberetur obſeruatio, quæ animi virtus, quæ inſtituta ſeruarentur in monaſterijs, requiſiſti. Ad hæc

hæc ego ne quid tibi minus digne, non dico quam geritur, ſed quam geri debet, exponerem, SANCTI BASILII Cappadociæ Epiſcopi, viri fide & operibus, & omni ſanctitate ſatis clari INSTITVTA MONACHORVM, quæ interrogantibus ſe monachis velut ſancti cuiuſdam iuris reſponſa ſtatuit, protuli. Cuius cum definitiones ac ſententias mirareris, magnopere popoſciſti, vt hoc opus in Latinum verterem; pollicens mihi, quod per vniuerſa occiduæ partis monaſteria, ſi hæc ſancti & ſpiritualis viri ſancta & ſpiritualia innoteſcerent inſtituta, omnis ille ſeruorum Dei profectus, qui ex huiuſcemodi inſtitutionibus naſceretur, mihi quoque ex eorum vel meritis, vel orationibus, aliquid gratiæ vel mercedis afferret. Exhibui ergo vt potui miniſterium meum: Imple & tu, & omnes qui legitis & obſeruatis gratiam, vt & agentes & orantes ſic, quemadmodum inſtituta hæc continent, mei quoque memores ſitis. Tui ſane ſit officij etiam alijs monaſterijs exemplaria præbere: vt ſecundum inſtar Cappadociæ, omnia monaſteria eiſdem, & non diuerſis vel inſtitutis vel obſeruationibus viuant.

EXPLICIT PRAEFATIO RVFFINI.

IN-

INCIPIT REGVLA

S. BASILII EPISCOPI

CAPPADOCIAE AD MONACHOS.

HVMANVM genus diligens Deus, & docens hominem scientiam, his quidem quibus docendi contulit gratiam, præcepit per Apostolum, permanere in doctrina: his vero qui ædificari diuinis institutionibus indigent, per Moysen protestatur, dicens: *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; presbyteros tuos, & dicent tibi.* Propter quod necesse est, nos quidem quibus ministerium verbi creditum est, in omni tempore paratos esse & promptos ad instructionem perfectionemque animarum: & quędam quidem in communi Ecclesiæ auditorio simul omnibus de præceptis Domini contestari; quædam vero secretius perfectioribus quibusque disserere, & inquirentibus manifestare, atque interogare volentibus de fide & veritate Euangelij Domini nostri Iesu Christi, & de conuersatione perfecta, copiam nostri sermonis facultatemque præbere; qua possit ex his perfectus effici & consummatus homo Dei. Vobis autem conuenit nullum tempus vacuum præterire, quo minus ad ea quæ communiter cum omni Ecclesia discitis, etiam secretius de eminentioribus & perfectioribus

Psal 93.

2.Tim 3.

Deut.32.

ribus

ribus inquiratis: vt omne æuum vitæ vestræ in inquirendo de melioribus, & percontando de vtilioribus transigatis. Quoniam ergo & in hoc nos congregauit Deus, vt paululum quid a molestijs segregati turbarum silentij agamus & quietis; neque in aliud opus animum demus, neque residuum temporis somno rursus & remissioni corporeæ mancipemus; sed in inquisitione & solicitudine meliorum noctis hoc quod superest spatium exigamus, adimplentes illud quod dictum est per beatum Dauid: *Beatus qui in lege Domini meditabitur die ac nocte*. Si quid ergo vnusquisque vestrum deesse sibi ad scientiam putat, ad communem id proferat inquisitionem. Facilius enim pluribus simul conferentibus, si quid difficile vel obtectum videtur esse, clarescet, Deo sine dubio inueniendi gratiam quærentibus largiente. Sicut ergo nobis necessitas imminet, & secundum illud Apostoli, *væ mihi erit, si non euangelizem*: ita etiam vobis, si ab interrogatione & inquisitione cessetis, vel si remissiores ac resolutiores ad ea implenda quæ recta inuenta fuerint, existatis, simile discrimen impendit. Propterea enim & Dominus dixit: quia *sermo quem locutus sum vobis, ille iudicabit vos in nouissimo die*. Et iterum: *Seruus qui ignorauit voluntatem domini sui, & non fecit digna, plagis vapulabit paucis: qui autem cognouerit, & fecerit contra voluntatem domini, vapulabit plurimis*. Oremus ergo misericordiam Domini, vt & nobis verbi inculpabile tribuat ministerium; & vobis fructuosum doctrinæ concedat euentum. Tanquam ergo scientes quia stabunt ante faciem vestram verba hæc ante tribunal Christi; *Arguam enim te*, inquit, *& statuam ea ante faciem tuam*: ita & intendite animum vigilanter ad hæc quæ dicuntur, & ad opus dignum quæ audistis, festinanter adducite: *Quia nescimus qua die, vel qua hora Dominus noster veniet*.

Psal. 1. 1. Cor. 9. Ioan. 12. Luc. 12. Psal. 49. Mat. 24.

IN-

PRIMA INTERROGATIO FRATRVM.

QVoniam dedit nobis sermo tuus potestatem vt interrogemus, primo omnium doceri quæsumus, si ordo aliquis est & consequentia in mandatis Dei; vt aliud quidem sit primum, & aliud secundum, & sic per ordinem cetera: an omnia mandata ita sibi inuicem cohæreant, & sint æqualia, vt unde voluerit quis possit initium sumere, tanquam in modum circuli vel coronæ.

RESPONSIO. Interogatio vestra antiqua est, & olim proposita in Euangelio in eo, cum accedens ad Dominum quidam legis doctor ait: *Magister, quod est mandatum primum in lege?* Et Dominus respondit: *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis; hoc est primum & maximum mandatum. Secundum vero simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Ipse ergo Dominus ordinem mandatis imposuit: primum dicens & magnum esse mandatum, Deum ex toto corde & ex tota mente diligere: secundum vero ordine & consequentia, & quod illi esset simile per virtutem, imo quod illud expleret, & quod penderet ex primo; diligere proximum sicut seipsum. Sed & de alijs similiter in sanctis scripturis inuenies; & seruatur, vt ego arbitror, in omnibus mandatis ordo quidam & consequentia præceptorum.

Mat. 22.

SECVNDA INTERROGATIO.

Quoniam igitur de caritate Dei primum ais esse mandatum, inde nobis primum omnium differe. Nam quia oportet diligere audiuimus: quomodo tamen hoc possit impleri, desideramus addiscere.

RESPONSIO. Optimum sumsistis sermonis exordium, & proposito nostro valde conueniens. Deo itaque iuuante, nos quod dicitis, faciemus. Sciendum ante omnia est, quod mandatum istud vnum quidem videtur esse; sed omnium in se mandatorum virtutem complectitur & constringit, ipso Domino dicente: *Quia in his duobus mandatis* vni-

Mat. 22.

vniuersa lex pendet & prophetæ. Nec tamen nos per singula discutere aggredimur ordinem mandatorum ; alioquin videbimur totum opus introducere in partes : sed quantum ad propositum sufficit, & pręsens ratio postulat, inquiremus : illud ante omnia designantes, quod omnium mandatorum quæ a Deo accepimus, virtutes in nobismetipsis insitas gerimus. Quo silicet neque difficultas in nobis sit, tanquam nouum aliquid & alienum a nobis expetatur : neque rursum elationis dari nobis aliqua videatur occasio, si putemus nos plus aliquid offerre Deo, quam ab ipso in natura nostrę creationis accepimus. Quoniam quidem ea quæ nobis a Deo insita sunt, si recte & competenter moueamus in opus, hoc est secundum virtutem viuere. Si vero naturæ beneficia corrumpamus, hoc est in malitiam vergere. Est ergo mali ista definitio, non recte vti motibus animi a Deo nobis insitis. Et rursum virtutis ista definitio, recte vti, idest secundum mandatum Dei, & secundum conscientiam, animi motibus a Deo insitis. Cum ergo hæc ita se habeant, idem hoc inueniemus etiam de caritate constare. Mandatum accepimus diligere Deum. Dilectionis virtutem in ipsa statim prima conditione a Deo anima sibi insitam gerit : in quo nequaquam extrinsecus testimonio indigemus: vnusquisque enim in semetipso & ex semetipso horum quæ dicimus sumit indicia. Omnis homo desiderat omne quod bonum est, & affectu quodam naturali constringimur ad omne quod bonum putamus. Sed & erga consanguineos & carnis proximos nullo docente in amore constringimur: his quoque quorum affectum & beneficia accepimus, omni affectu & officijs copulamur. Et quid aliud tam bonum habetur quam Deus ? Immo quid aliud bonum, nisi solus Deus ? Qui decor ? qui splendor ? quæ pulchritudo, quam naturaliter diligere prouocamur, vsquam talis qualis in Deo est, & esse credenda est ? Quæ vsquam talis gratia? quæ amoris flamma, quæ & animæ secreta & interiora

ra succendat, sicut amor Dei inflammare debet mentis arcana? præcipue si sit ab omni pollutione purgata: si sit munda anima, & quæ vero affectu dicat: *Quoniam vulnerata caritate ego sum.* Ineffabilem prorsus ego sentio amorem Dei; & qui sentiri magis quam dici possit. Inenarrabilis quædam lux est: etiam si fulgura, si coruscum adhibeat, vel comparet sermo, non patietur, non recipiet auditus. Si luciferi fulgores, si lunæ splendores, si ipsum solis lumen assumas, ad comparationem gloriæ illius obscura sunt omnia, & multo tetriora, quam si cœca nox & obscuritate profundæ caliginis mersa limpidissimo meridiani solis lumini comparetur. Decor iste corporeis oculis non videtur: anima sola & mente conspicitur. Qui decor si cuius forte sanctorum mentem animamque perstrinxerit, flagrantissimum in eis amoris sui stimulum defigit. Propterea denique velut amoris cuiusdam ignibus tabescens, & præsentem vitam perhorrescens, dicebat aliquis ex eis: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Et iterum dicebat istius ardoris ignibus flagrans: *Sitiuit anima mea ad Deum viuum.* Et insatiabiliter ardens eius desiderio orabat, vt *videret voluntatem Domini, & protegeretur in templo sancto eius.* Ita ergo naturaliter & concupiscimus quæ bona sunt, & amamus. Nihil autem, vt diximus, tam summum bonum est, quam Deus: & ideo debito quodam exsoluimus hanc quam ab eo accepimus caritatem. Quæ vtique si denegetur, & non exsoluatur, iræ nos inexcusabiliter obnoxios facit. Et quid dico iræ obnoxios? Quæ enim poterit esse maior ira, quæ vltio grauior, quam hocipsum si accidat nobis, alienos effici nos a caritate Dei? Quod si parentibus inest naturalis affectus erga eos quos genuerunt; & non solum hoc in hominibus, verum etiam in mutis animalibus inuenitur: videte ne inueniamur vel pecudibus hebetiores, vel beluis feris immaniores, si nullo erga genitorem constringamur affectu. Quem etiamsi quantus & qualis sit scire non possumus, ex

Cant. 3.

Psal. 41.

Psal. 26.

hoc tamen solo quod ex ipso sumus, venerari & diligere parentis debemus affectu, atque indesinenter erga eius memoriam pendere; sicut erga genitrices suas faciunt paruuli. Sed multo amplius multoque promptius; quanto & immensorum nos beneficiorum eius obnoxios scimus. Quodipsum nobis commune esse puto etiam cum ceteris animalibus: meminerunt namque etiam illa, si quid eis quis contulerit bonum. Si mihi non creditis, audite Prophetam dicentem: *Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepium Domini sui*. Absit autem de nobis dici ea quæ sequuntur: *Quia Israël me non cognouit, & populus meus me non intellexit*. Quod si etiam eos qui beneficij aliquid nobis contulerunt nullo docente diligimus, & omni studio quantum fieri potest referre gratias nitimur; quomodo sufficiemus gratiam referre beneficijs Dei, quæ tanta sunt, vt effugiant numerum; & talia, vt sufficiat vnum aliquod ex omnibus per totam vitam nostram efficere nos obnoxios largitori? Nam omitto cetera omnia, quæ quidem & ipsa magna sunt & prçclara, verum a maioribus & melioribus, velut stellæ quædam splendidioribus solis radijs, obteguntur: quoniam quidem nec tempus nobis est amplius dilatare sermonem, vt possimus etiam de minimis diuina erga nos enumerare beneficia. Sileamus igitur quotidianos solis ortus, & vnius lampadis fulgore illuminatum vniuersum mundum. Sileamus lunæ circuitus, aëris permutationes vicissitudinesque; imbres ex nubibus, flumina fontesque de terra; latitudines atque altitudines maris: vniuersitatem terræ, ac natiuitates eorum animantium quæ in aquis gignuntur, & quæ coalescunt vel oriuntur in terris, nostris ministerijs vel vsibus deputata. Hæc ergo omnia, & cetera innumerabilia prætermitto: hoc solum, quod ne volenti quidem prætereire possibile est, silere non possumus: & quamuis reticere gratiam non sit possibile, multo tamen impossibilius est, vt dignum est & vt competit, proloqui: hoc inquam

Isai. 1.

quan-

quantum eſt, quod ſcientiam ſui donauit homini Deus, & rationabile animal eſſe fecit in terris; & ineffabilis paradiſi obuti voluptate ac decore conceſſit? quemque ſerpentis arte deceptum, & in peccatum lapſum, ac per peccatum in mortem deuolutum, nequaquam deſpexit; ſed legem in adiutorium dedit, præfecit angelos, deſtinauit prophetas; conatus malitiæ comminationum ſeueritate compeſcuit; bonorum deſideria munificentiſſimis repromiſſionibus prouocauit, & finem vtriuſque viæ noſtræ in multis imaginibus præſignauit. Verum cum poſt hæc omnia in malis noſtris incredulitatibus duraremus, non eſt auerſus, nec dereliquit nos pij Domini bonitas: neque cum beneficijs eius eſſemus ingrati, auertere potuimus & excludere miſericordiam eius a nobis: ſed reuocamur a morte, & iterum viuificamur per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens. Infirmitates noſtras accepit, & ægritudines noſtras portauit, & pro nobis vulneratus eſt, vt liuore illius ſanaremur. Et a maledicto nos redemit, factus pro nobis maledictum.* Et morte turpiſſima condemnatus eſt, vt nos reuocaret ad vitam. Nec ſufficit ei viuificare nos mortuos, ſed & diuinitatis ſuæ participium tribuit, & munus æternitatis indulget; & ſupra omne quod vel petere vel intelligere poſſumus, credentibus vel diligentibus ſe præparat, *quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.* Quid ergo retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Verum ille tam benignus & clemens eſt, vt ne retributionem quidem repoſcat; ſed ſufficit ei, vt pro his omnibus quæ largitus eſt, diligatur. Quis ergo ita irremediabiliter ingratus eſt, vt propter tanta & talia beneficia non diligat largitorem?

Phil. 2. Iſai. 53. Gal. 3. Sap. 2. 1. Cor. 2. Pſal. 115.

Et de caritate quidem Dei iſta ſufficiant: propoſitum namque eſt, vt ſuperius diximus, non omnia dicere, impoſſibile enim eſt; ſed breuiter & ſuccincte commemorare

rare

rare ea, quæ amorem Dei inserere animæ & suscitare sufficiant. Consequens iam nunc est, etiam de eo mandato, quod ordine & virtute secundum diximus, explicare. Et quidem quoniam lex eas virtutes, quæ animæ a creatore insitæ sunt, elimet & excolat, iam superius diximus. Quia ergo præcipimur diligere proximos sicut nos ipsos, videamus etiam si inest nobis virtus & facultas ad huius quoq; mandati expletionem. Et quis ignorat quoniam humanum animal & communicabile homo est, & non agreste aliquod ac ferum? Nihil enim tam proprium est naturæ nostræ, quam alterum alterius indigere, & requirere inuicem, ac diligere quod requiritur. Quia ergo Dominus harum in nobis virtutum semina seminauit, sine dubio horum etiam fructum requiret: & testimonium nostræ erga se

Ioan. 13.

dilectionis dilectionem accipiet proximorum. *In hoc enim*, inquit, *scient omnes quia mei discipuli estis, si inuicem diligatis*. Et ita in omnibus ista mandata coniungit, vt etiam misericordiæ opera quæ in proximo fiunt, transferat in semetipsum.

Matt. 25.

Esuriui enim, inquit, *& dedistis manducare mihi*. Et reliqua quæ in proximo gesta sunt, se dicit esse perpessum, cum adiecit: *Quamdiu fecistis vni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis*. Ergo per primum completur & secundum; per secundum vero ascenditur & reditur ad primum: vt qui diligit Dominum, sine dubio diligat & proximum. Ait enim Dominus:

Ioan. 14. & 15.

Qui diligit me, mandata mea custodit. Hoc est autem mandatum meum, inquit, *vt inuicem diligatis*. Ita & qui diligit proximum, explet in Deo caritatem: quia ipse in se recipit, quicquid confertur in proximum. Et quidem in his qui initia habent ad timorem Domini, & ad primos aditus religionis accedunt, prima institutio est vtilior per timorem; secūdum sen-

Prou. 1. Psal. 110.

tentiam sapientissimi Salomonis, dicentis: *Initium sapientiæ timor Domini*. Idipsum etiam in psalmis legitur. Vos vero

1. Cor. 3.

fratres, qui iam paruuli in Christo esse desijstis, nec vltra lacte indigetis, cibos solidos ex dogmatum firmitate per-

perquirite, ad nutriendum & pascendum interiorem hominem; quo per eminentiora quæque mandata perueniat ad perfectum, & in omni quæ in Christo est veritate confirmetur. Obseruandum sane est, ne forte copiosioris gratiæ pondus caussa nobis grauioris condemnationis existat, si ingrati inueniamur in muneribus largitoris. Illud autem ante omnia considerandum est, quia neque aliud vllum mandatum, neque hoc quod de caritate Dei & proximi præcipitur, implere quis poterit, si per varias & diuersas occupationes animus aberret. Sed neque artificium vllum, vel vllius industriæ disciplinam possibile est adipisci eos, qui frequenter ex alijs ad alia transferuntur. Omni ergo custodia oportet nos seruare cor nostrum, ne forte desiderium Dei mala desideria & sordidę cogitationes depellant nostris animis ac detrudant: sed e contrario assidua recordatione & memoria Dei, formam quodammodo ac figuram eius animæ nostræ signaculis singuli insigamus, quæ nullis queat perturbationibus aboleri. Sic enim & desiderium in nobis diuinę caritatis accenditur, dum frequens eius memoria mentem atque animum illustrat; & ad opus mandatorum Dei erigimur ac suscitamur. Et ex ipsis rursum caritatis operibus vel conseruatur Dei in nobis caritas, vel augetur. Et hoc puto ostendere volentem Dominum dicere, aliquando quidem: *Si diligitis me, mandata mea seruate.* aliquando autem: *Si facitis quæ ego dico vobis, permanetis in caritate mea; sicut & ego seruaui mandata Patris mei, & maneo in caritate eius.* Ex quibus edocet nos, prospectum operis nostri debere ex sua voluntate pendere; vt tanquam speculum quoddam ipsum habentes, & semper ad ipsum respicientes, opus nostrum fixo ad ipsum cordis oculo dirigamus. Sicut enim artificia quæ in hac vita sunt, prospectum quendam animi gerunt, & ita secundum hoc quod animo conceperint, etiam in opere vtuntur manuum ministerio; sic & in hoc nostro opere, vnus manet nobis iste prospectus, at-

Prou. 4.

Ioan. 14.

que vnus terminus fixus eſt, quo Deo placere debeamus. Secundum hunc ergo proſpectum opus dirigamus mandatorum. Impoſſibile namque eſt aliter conſtare poſſe operis noſtri formam, niſi voluntas eius qui iniunxit opus, ſemper in memoria habeatur: vt eius voluntate ſeruata, & labore operis ac diligentia competentur expleta, ſemper iungamur Deo; dum ſemper eius memores ſumus. Sicut enim verbi cauſsa faber ſecurem faciens aut falcem, meminit ſemper eius qui opus iniunxit; & retinet in corde ſuo, cuius magnitudinis, vel qualitatis, vel formæ iniunxerit fieri ſecurem; & in illud ſemper intendens, quod ſibi meminit a domino operis iniunctum, ad hoc dirigit manuum miniſterium, vt forma operis cum eius qui iniunxit animo ac voluntate conueniat. Si autem obliuiſcatur, quid vel quale ſit, quod ſibi fuerat imperatum, ſine dubio aliud aliquid quam iniunctum fuerat, faciet. Ita etiam Chriſtianus omnem conatum & omne ſtudium in actibus ſuis adhibere debet, vt ſecundum voluntatem Dei, qui opus iniunxit, ſuum quoque dirigat opus; vt actus ſui ornentur, & poſſit eius qui præcepit voluntatem implere. Tunc etiam illud complere poteſt quod ſcriptum eſt: *Siue manducetis, ſiue bibatis, ſiue aliud quid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite*. Si vero declinet quis a regula, & corrumpat obſeruantiam mandati, ex hoc ipſo arguitur, ſi quis ſit immemor Dei. Plurimum autem prodeſt ad conſeruandam memoriam Dei, etiam ſecretius & remotius habitare. Nam permixtim viuere cum his, qui negligentius agunt circa timorem Dei, & contemtum habent mandatorum eius, plurimum nocet: ſicut & Salomonis ſermo teſtatur, dicens: *Cum homine iracundo ne habitaueritis, ne forte diſcatis vias eius, & accipiatis laqueum animæ veſtræ.* Et iterum quod dicit; *Exite de medio eorum, & ſeparamini ab eis, dicit Dominus*, ad hoc ipſum reſpicit. Igitur neque per oculos, neque per aures recipiamus illecebras ad peccandum, & paulatim longo vſu inhæreamus conſuetudini

1. Cor. 10

Prou. 22.

Iſai. 52.

peſ-

pessimæ. Et rursum vt possimus orationi vacare, oportet primo secretius habitare. Hoc enim modo & præcedentes consuetudines excidemus, in quibus contra mandatum Dei agebamus. Non enim paruus labor est, vt se aliquis a priore non bona consuetudine reflectat ac reuocet: quoniam quidem mos longo tempore confirmatus vim quodammodo naturæ obtinet. Oportet ergo nos primo omnium abnegare nos ipsos, & tollere crucem Christi, & sic eum sequi. Abnegamus autem nos hoc modo, si per omnia præteritæ consuetudinis obliti, voluntates proprias abnegemus: & ita non solum ab hominibus non recte agentibus, verum etiam a nostris ipsis inordinatis & incompositis moribus secedamus. Alioqui vt in eadem quis consuetudine atque in priore conuersatione permanens, emendare se possit & corrigere, difficillimum est; immo vt verius dicam, penitus impossibile. Sed ad hoc ipsum, vt tollat quis crucem suam & sequatur Christum, plurimum impedit societas & permixtio eorum, qui vitam dissimilem ducunt. Nam paratum esse ad mortem pro Christo, & mortificare membra quæ sunt super terram, & pro nomine Christi libenter ferre omne discrimen, hoc est tollere crucem suam. Ad quod grande videmus impedimentum posse nobis oboriri ab his, qui dissimiles sunt vel vita vel moribus. Et ad cetera alia quæ multa sunt, accedit etiam hoc, vt respiciens anima ad multitudinem nequiter viuentium, primo quidem occupetur & impediatur, ne suorum malorum capiat intellectum, & possit vel purgare per pœnitentiam, quæ deliquit, vel caussas culpæ resecare emendatione vitiorum. In comparatione etenim pessimorum aliquid se iam magni perfecisse æstimat. Tum deinde impedimentis & perturbationibus atque occupationibus, quas communis hominum vita habere solet, prætermissis, illud quod maius est & pretiosius omnium, memoriam Dei non po-

Mat. 16.

Colos. 3.

test custodire: qua depulsa ab animis & exclusa, non solum omni lætitia & gaudio caret diuino, & delectationis Domini sustinet detrimenta, sed & dulcedinem non sentit diuini eloquij, vt dicat: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Domine, super mel & fauum ori meo*: sed & in neglectum & obliuionem peruenit iudiciorum Dei, & in contemptus consuetudinem decidit: quo maius malum, & pernitiosius pati nihil potest.

Psal. 118.

III. INTERROGATIO.

Quia ostendit nobis sermo tuus, periculosum esse cum his qui mandata contemnunt, vitam ducere; nunc discere cupimus, si oporteat eum qui ab huiuscemodi consortijs discesserit, remotum esse & solum: an vero cum fratribus eiusdem propositi & eiusdem animi vitam suam sociare.

Responsio. In multis vtile esse video, vitam communem ducere cum his, qui eiusdem voluntatis sunt atque propositi. Primo, quia etiam ad vsus corporales victusque ministerium vnusquisque nostrum solus sibi non sufficit: & vero ideo pro his quæ ad ministerium vitæ nostræ necessaria sunt, inuicem opera nostra egemus. Sicut enim pes hominis in alio quidem suis viribus vtitur, in alio vero indiget alienis, & sine adiumento ceterorum membrorum nec expiere suum opus, nec sufficere suis viribus potest; ita etiam vita solitaria mihi pati videtur; cum neque quod ei inest, vtile esse, neque quod deest ab aliquo possit acquiri. Præter hoc autem nec ratio quidem caritatis vnumquemque permittit quod suum est quærere, dicente Apostolo: *Caritas non quærit quæ sua sunt*. Deinde, sed nec culpas quidem suas vnusquisque ac vitia facile dignoscit, cum qui arguat nemo est: & facile huiusmodi homini accidere potest illud quod scriptum est; *Væ soli; quia si ceciderit, nemo est alius qui erigat eum*. Sed & mandata a pluribus quidem facilius adimplentur: ab vno vero dum

1. Cor. 13

1. Cor. 13

Eccl. 4.

vnum

vnum videtur impleri, aliud impeditur. Vt puta, quomodo quis solus visitabit infirmum? aut quomodo suscipiet peregrinum? Si vero omnes corpus sumus Christi, singuli autem alterutrùm membra, per consonantiam velut in vnius corporis compagem in Spiritu sancto aptari & coniungi debemus adinuicem. Quod si vnusquisque nostrum solitariam eligat vitam, scilicet non tali aliqua caussa vel ratione quæ Deo sit placita, vel quod ad communem ceterorum pertineat dispensationem, sed propriæ voluntati & passioni satisfaciens; quomodo possumus discissi & diuisi adimplere, & integram assignare membrorum ad se inuicem consonantiam? Iste enim talis neque cum gaudentibus gaudet, neque cum flentibus flet; quoniam quidem separatus ac diuisus a ceteris nec cognoscere quidem necessitates poterit proximorum. Tum deinde nec sufficere potest vnus ad suscipienda omnia dona Spiritus sancti; quia secundum vniuscuiusque mensuram fidei & donorum spiritualium distributio celebratur: vt id quod per partes vnicuique distributum est, rursum tanquam membra ad ædificationem vnius corporis coëat & conspiret. *Alij enim datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij fides, alij prophetia, alij gratia sanitatum*, & cetera: quæ singula vtique non tam pro se vnusquisque, quam pro alijs suscipit ab Spiritu sancto. Et ideo necesse est vniuscuiusque gratiam, quam susceperit a Spiritu Dei, & in commune prodesse. Accidit ergo, vt is qui remotus viuit & separatus, vnam quamcunque suscipiet gratiam, & hanc ipsam inutilem faciat, dum nihil per eam operatur; sed defodit eam in semetipso. Quod cuius & quanti sit periculi, nostis omnes qui legitis Euangelium. Si autem ceteris communicat gratiam, & ipse perfruitur proprie ea ipsa quam suscepit; & multiplicatur in eo, dum communicatur & cæteris; & ipse nihilominus fruitur gratia reliquorum. Habet autem & alia quamplurima bona communis vita ista sanctorum, quæ

Rom. 12. Rom. 12. 1. Cor. 12 Matt. 25.

non est nunc possibile omnia dinumerare. Interim, vt diximus, ad conseruanda sancti Spiritus dona commodior est multorum societas, quam si degamus in solitudine. Sed & aduersus insidias inimici, quæ extrinsecus inferuntur, multo cautior est & vtilior societas plurimorum: vt facilius suscitetur e somno, si quis fortè obdormierit somnum illum, qui ducit ad mortem. Sed & delinquenti delictum suum facilius apparebit, cum a pluribus vel arguitur, vel notatur: secundum quod & Apostolus dicit: *Sufficit ei qui eiusmodi est, obiurgatio hæc quæ fit a pluribus*. Sed & in oratione non paruum emolumentum a pluribus nascitur, cum consensu & vniuersitate orantibus; vt ex multorum personis, per gratiam quæ in nobis est, Deo gratiæ referantur. Sed interdum & periculo proxima est vita solitaria. Primo quidem illi periculo subiacet, quod certe grauissimum est, in quo ipse sibi placet, & neminem habens qui possit opus ipsius probare, videbitur sibi ad summam perfectionem venisse. Tum deinde sine vllo exercitio degens, neque quid sibi vitij abundet, neque quid virtutis desit, agnoscit. Neque discretionem habere poterit in operum qualitate, pro eo quod operandi materia omnis exclusa sit. In quo enim humilitatem suam probabit, neminem habens cui humilem se præbere debeat? In quo misericordiam demonstrabit, totius consortij & societatis alienus? Ad patientiam vero quomodo seipsum exercebit, nullum habens qui videatur eius voluntatibus obuiare? Si quis autem dicat, sufficere sibi doctrinam scripturæ, & Apostolica præcepta, ad emendationem morum, vitamque formandam; simile mihi aliquid facere videtur his, qui semper fabrile artificium discunt, nunquam tamen fabrifaciunt opus: vel his qui in structorum arte semper docentur, nunquam tamen ædificandæ domus operam dabunt. Ecce enim & Dominus non æstimauit sufficere sibi solam verbi doctrinam, sed & opere ipso voluit nobis tradere humilitatis exempla,

1. Cor 11 (margin)

2. Cor. 2. (margin)

cum

cum præcinctus linteo lauit pedes discipulorum suorum. *Ioan. 13.* Tu ergo cuius pedes lauabis? quem curabis officijs? cuius inferior aut vltimus eris, cum solus viuas? Sed & illud quod dicitur; *Bonum & iucundum, habitare fratres in vnum:* *Psal. 132* quod vnguento pontificali in barbam de capite descendenti sanctus Spiritus comparauit, quomodo in solitaria habitatione complebitur? Stadium namque est quoddam, ex Apostolico præcepto, ad emendationem morum vitamque formandam, in quo per virtutis exercitium proficitur; in quo meditatio diuinorum mandatorum effulget amplius & clarescit, hæc communis inter se vnanimorum fratrum habitatio: habens in se illam similitudinem & exemplum, quod in actibus Apostolorum refert de sanctis scriptura diuina, dicens: *Quia omnes credentes erant in vnum,* *Act. 4.* *& habebant omnia communia.*

IIII. INTERROGATIO.

Oportet primum renuntiare omnibus, & ita venire ad hanc vitam vel conuersationem, quæ secundum Deum est?

RESPONSIO. Domino & Saluatore nostro Iesu Christo dicente: *Si quis venit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me:* *Mat. 16.* Et iterum: *Qui non renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus:* *Luc. 14.* Qui ad hoc venit, vt Dominum sequatur, etiam seipsum neget, & tollat crucem suam. Certum est autem quia iam & ante diabolo renuntiauit, & operibus eius. Quod tamen non ab his qui in profectu sunt vitæ, vel qui iam ad perfectionem tendunt, sed ab his qui prima statim confessione initiantur, fieri solet. In hoc autem renuntiat, sicut superius diximus, etiam ipse sibi homo; idest, si priori consuetudini suæ vel vitæ renuntiet, aut etiam moribus suis, vel dilectationibus seculi huius; sed & consanguinitati corporali; illi maxime, quæ impedire eius propositum potest: & parentes quidem eos, qui se in Christo Iesu per Euange-

lium

lium genuerunt, magis putabit; fratres autem eos, qui eundem adoptionis Spiritum susceperunt: possessiones vero omnes simul a se ducit alienas. Et vt breuiter dicam, hic cui pro Christo mundus omnis crucifixus est, & ipse mundo, quomodo potest seruus effici cogitationum & sollicitudinum mundi; cum Dominus iubeat etiam animam ipsam abnegandam esse pro se? Perfecta itaque est abnegatio in eo, vt passionibus penitus careat, dum adhuc in corpore est. Sed hæc incipit agere ab his primo quę extrinsecus sunt: id est, a possessionibus, vel inani gloria; & si quæ sunt alia similia; vt ab his primum efficiatur alienus. Et hoc est quod nos docuerunt Apostoli Iacobus, & Ioannes; qui reliquerunt patrem suum Zebedæum, & nauem ipsam in qua erant. Sed & Matthæus relinquens vectigal, & surgens, ac sequens Dominum; qui non solum lucra reliquerat vectigalium, sed & periculum contempserat; quod vtique poterat euenire a principibus seculi, pro eo quod vectigalium rationes imperfectas atque incompositas reliquisset. Ita autem cupiditate sequendi Dominum ductus est, vt nullum prorsus huius vitæ respectum vel cogitationem sibimet seruauerit. Quod autem neque ad affectus parentum, si aduersantur dominicis pręceptis, neque ad vllam aliquam humanam delectationem oporteat aliquem respicere, & per hoc ab eo quod proposuit impediri, Dominus edocet, dicens: *Si quis ergo venerit ad me, & non odit patrem suum & matrem suam, & vxorem & filios, & fratres & sorores, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Quod est simile illi quod dixit, vt deneget quis seipsum.

Mar. 1.

Mat. 9.

Luc. 14.

V. INTERROGATIO.

Si oportet eum qui seruis Dei sociari vult, relinquere indifferenter propinquis suis portionem facultatum suarum?

Luc. 18.

RESPONSIO. Domino dicente: *Vende omnia bona tua, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis, & veni, sequere me.* Et ite-

iterum : *Vendite omnia quæ habetis, & date eleemosynam :* arbitror quidem, quod is qui accedit ad Dei seruitium, non debeat contemnere, & vt libet relinquere ea quæ sibi competunt; sed tentet omnia, si fieri potest, cum summa diligentia assumpta, tanquam ea quæ iam Domino sacrata sunt, quantum fieri potest rationabiliter dispensare : sciens quia non est absque periculo, in opere Dei agere negligenter. Si vero propinqui eius vel parentes contra fidem veniant, debet rursum meminisse Domini dicentis: *Quia non est qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centuplum in præsenti tempore, & in futuro seculo vitam æternam.* Veruntamen oportet eum his, qui sibi quæ sua sunt denegant & resistunt, & desidem faciunt, protestari, & denuntiare, quia sacrilegij crimen incurrunt, secundum mandatum Domini, dicentis : *Quod si peccat in te frater tuus, vade, & argue eum,* & reliqua. Iudicio vero experiri de his apud iudices seculi, abnuit religionis auctoritas, per id quod dixit Apostolus : *Audet aliquis vestrum, negotium habens aduersus alium, iudicari apud iniustos, & non apud sanctos?* Et rursum : *Quia iam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos.*

Luc. 12.
Ier. 48.
Mat. 19.
Mat. 18.
1. Cor. 6.

VI INTERROGATIO.

Si oportet omnes qui veniunt ad nos suscipere; aut cum probatione? & qualis ista debet esse probatio?

RESPONSIO. Cum Dei clementia omnes vocet, per illam prædicationem qua dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos :* non est absque discrimine abijcere quempiam venientem ad nos. Veruntamen neque immundis, vt aiunt, pedibus indulgendum est introire quempiam in sanctam doctrinam : sed sicut Dominus noster Iesus Christus iuuenem illum, qui ad se venerat, interrogauit de priore vita sua; & cum audisset quia recte

Mat. 11.

tran-

transfacta esset, quod deerat ei præcepit adimplere, & ita demum iussit eum sequi se: ita etiam nos oportet inquirere de præterita vita & conuersatione; ne forte simulata quis mente & fallaci animo accedat ad nos. Quod ita demum dignoscitur, si facile omnem laborem corporis qui iniungitur ferat, & ad castigationem vitæ pronus inclinatur: vel si etiam delictum aliquod suum, cum interrogatus fuerit, nequaquam pronuntiare confunditur, & medelam delicti quæ adhibita fuerit, gratanter assumit: & si ad omnem humilitatem absque vlla verecundia inclinatur, ac vilioribus & abiectioribus artificijs, si ita ratio poposcerit, tradi se non accipiat aspernanter. Cum ergo ex his singulis documentis fuerit comprobatus, quia firma mente, & stabili consilio, ac prompto animo sit, tunc suscipi eum decet. Prius autem quam corpori fraternitatis inseratur, oportet ei iniungi quædam laboriosa opera, & quæ videantur opprobrio haberi a secularibus: & obseruari oportet, si libenter hæc & libere ac fiduciliter expleat, nec confusionem eorum grauiter ferat: vel etiam si in labore impiger inueniatur & promptus.

VII INTERROGATIO.

Ex qua ætate oportet nosmetipsos offerre Deo: vel virginitatis professionem quando oportet firmam ac stabilem iudicari?

Luc. 18. *2. Tim. 3.* *1. Tim. 3.*

RESPONSIO. Dicente Domino: *Sinite infantes venire ad me*: Et Apostolo Paulo collaudante eum, qui ab infantia sacras litteras didicisset: & rursum præcipiente, educari filios in doctrina & correptione Domini; omne tempus a prima ætate opportunum quidem esse ducimus ad suscipiendum timorem & eruditionem Domini: firma tamen tunc erit professio virginitatis, ex quo adulta iam ætas esse cœperit, & ea quæ solet nuptijs apta deputari ac perfecta. Oportet tamen infantes, voluntate & consensu parentum, immo ab ipsis parentibus oblatos, sub testimonio plu-

plurimorum suscipi; vt omnis occasio maledicti gratia excludatur hominum pessimorum. Adhiberi autem eis oportet summam diligentiam, quo possint ad omne virtutis exercitium probabiliter institui, tam in verbo, quam in intellectu & opere. Quicquid in tenero quis & paruo inseruerit, firmius & tenacius inposterum conseruabit. Iniungenda est ergo infantium cura his, qui ante omnia in virtute patientiæ documenta sui probabiliter præbuerunt: qui possint pro merito delicti & ætatis singulis quibusque etiam correptionis adhibere mensuram: & qui seruent eos primo omnium a sermonibus otiosis, & ab iracundia, atque ab incitamentis gulæ, & a cunctis indecentibus atque inordinatis moribus. Si vero cum ætatis augmento nullus in eis deprehenditur profectus industriæ; sed vaga mens, & animus cassus ac tumens etiam post instituta probabilia infructuosus permanserit: huiuscemodi abijci oportet; & maxime cum iuuenilis feruor rudem lacessit ætatem. Eorum vero qui ætate iam robusta accedunt ad seruitium Dei, oportet inquirere, vt diximus, qualitatem vitæ præteritæ, & sufficere etiam hoc ipsum, si satis instanter hoc expetunt, & si verum & ardens desiderium est eorum erga opus Dei. Huiuscemodi vero fieri documenta ab his oportet, qui valde prudenter de his discutere potuerint & probare. Cum autem fuerint suscepti, si forte propositum suum transgressi fuerint, nec videri eos oportet amplius, tanquam eos qui in Deum deliquerunt; quo teste confessionis suæ pactum transgressi sunt. *Etsi peccauerit*, inquit, *homo in hominem; orabunt pro ipso ad Dominum: Si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo?*

1. Reg. 2.

VIII INTERROGATIO.

Si oportet eum qui se piæ ac religiosæ vitæ dederit, etiam continentiam obseruare?

RESPONSIO. Quia in omnibus necessaria sit conti-

nentia, manifestum est, primo omnium ex eo quod Paulus
Gal. 5. inter fructus Spiritus sancti etiam continentiam nominat.
Tum deinde etiam immaculatum ministerium per hanc
2. Cor. 6. seruari posse designat, cum dicit: *In laboribus, in vigilijs, in*
2. Cor 11 *ieiunijs, in castitate.* Et iterum alibi: *In labore & fatigatione,*
1. Cor. 9. *in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunijs frequenter.* Et iterum:
Ibid. *Omnis qui in agone contendit ab omnibus continens est.* Et rursum:
Macero corpus meum, & seruituti subijcio: quod vtique non aliter quam per continentiam videtur impleri. Et iuuentutis tumor, ac feruor ætatis velut freno quodam restringi
Prou. 18. & reprimi per solam continentiam potest. *Non enim expe-*
Rom. 3. *diunt stulto deliciæ*, secundum Salomonem. *Et carnis*, inquit,
1. Tim. 5. Apostolus, *curam ne feceritis in concupiscentijs.* Et iterum: *Vidua quæ in delicijs est, viuens mortua est.* Sed exemplum illud
Luc. 16. diuitis in delicijs viuentis necessariam nobis ostendit esse continentiam; ne forte & nos audiamus quod audiuit & diues: *Quia consecutus es bona in vita tua.* Quomodo autem incontinentia periculosa sit, etiam Apostolus docet, cum eam proprie illis adscribit, quos recedere a Domino dicit: ait
2. Tim. 3. enim: *In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt enim homines seipsos amantes.* & cum plura malitiæ genera enumerasset, ad vltimum posuit: *commessores, incontinentes,*
Gen. 25. *immites.* Sed & Esau malorum suorum quasi fomitem quendam habuit incontinentiam: qui pro vno cibo vendidit
Gen 3. primitiua sua. Sed & prima illa præuaricatio non aliunde homini nisi per incontinentiam accidit. Omnis vero sanctorum vita, atque ipsius Domini in carne positi præsentia, quæ nobis alia, nisi continentiæ proponit exempla?
Exo. 34. Moyses quidem, dum continuato quadraginta dierum ieiunio adstitisset indefectus, dicitur a Deo meruisse legis
3. Reg. 19 auxilium humano generi deferre. Helias quoque visione Dei tunc dicitur dignus effectus, cum & ipse simili spatio temporum a cibo se continuisse perscribitur. Sed
Dan. 1. & Danielis, & trium puerorum meritum apud Deum, quo

de

de omnibus inimicis suis, & de ipso tyranno triumphum cœperunt, non aliunde nisi per continentiam venit. Ioannis autem omnis vita continentia fuit. Ab hac etiam Dominus manifestationis suæ initia prima patefecit. Continentiam autem dicimus, non quo a cibo penitus abstinendum sit; hoc est enim vitam violenter dissoluere; sed eam qua vitæ vsus non superfluus, sed necessar us constat: cum refugimus quod suaue est; explemus ea, quæ sola corporis necessitas poscit. Et vt breuiter dicam, omnia quæ per passibilem concupiscentiam requiruntur, ab his abstinere, virtus est continentiæ. Et ideo ergo non solum in esu cibi & in libidine continentiæ virtus agnoscitur; sed cum ab omnibus, in quibus delectamur quidem carne, sed in anima lædimur, abstinemus. Verus ergo continens nec gloriam humanam desiderat; sed à vitijs se continet, & ab ira, & a tristitia, & ab omnibus, quæ occupatas tenere consueuerunt ineruditas animas & incautas. Pene antem in omnibus mandatis Dei hoc inuenimus, quod vnum alteri cohæret, & separatum aliud ab alio compleri impossibile est. Id tamen præcipue in hac ipsa continentia deprehenditur; quoniam quidem humilis ille iudicatur, qui se a superbia continet: & ille renunciat omnibus facultatibus suis, & secundum Euangelium vendit omnia sua, & pauperibus diuidit, qui sine dubio continet se a pecuniæ desiderio. Sed & mansuetus ille erit, qui iram continet, & cohibet furorem. Quid vero iam vagos oculi visus, & auris auditus, & linguæ intemperantiam aliud quam continentia moderatur & cohibet? Sed & intemperatos risus continentia coërcet: sicut incontinentiæ signum est, inordinatis & incompositis motibus agere in risu: cum vtique subridendo tantummodo lætitiam mentis oporteat indicari; indecorum autem sit, crepitantem cum sonitu eleua e risum: quod certum est per incontinentiam mentis accide-

Matt. 3.
Mat. 4.

re soluere etiam inuitis; quæ res grauitatem & constantiam animi emollire ac resoluere solet. Vnde & Salomon: *Risum*, inquit, *dixi amentiam*. Et: *Sicut vox spinarum sub olla, ita risus stultorum*. Et iterum: *Stultus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit*. Ostendit autem & Dominus in semetipso necessarias quidem carnis se habuisse passiones, id est, quæ virtuti testimonium ferrent; velut laborem & fletum ac tristitiam: nusquam autem inuenitur etiam risu vsus, quantum ad historiam pertinet Euangelij. Sed & deflere magis inuenitur eos qui rident, dicens: *Væ vobis, qui nunc ridetis; quia flebitis*. Nec sine seducere nos debet similitudo nominis risus. Mos namque est scripturæ, interdum lætitiam animæ, & affectum quendam lætiorem risum nominare. Sicut ibi Sara, *Risum*, inquit, *mihi fecit Deus*. Et iterum: *Beati qui flent nunc, quia ridebunt*. Et in Iob quoque dictum est: *Os autem veracium replebitur risu*. Hæc enim omnia nomina pro gaudio animæ accipiuntur. Qui ergo liber est ab omni passione, & nihil per incitamenta libidinum gerit; sed continenter & sobrie aduersus omne quod potest lædere, nititur, hic perfecte continens dicitur: qui & sine dubio per hoc alienus inuenitur ab omni genere peccati. Libido namque est totius mali muscipula; & per hanc omnes decipimur ad peccatum: per quam qui non resoluitur, neque inclinatur ab ea, omne ex se peccati pessimum germen excidit.

Eccl. 2. Eccl. 7. Eccl. 21. Luc. 6. Gen. 21. Luc. 6. Iob. 8.

IX INTERROGATIO.

Quæ est mensura continentiæ?

RESPONSIO. Quantum spectat ad vitia vel passiones, penitus abstinere, nec vnquam superari: quantum autem ad cibos, prout vsus deposcit, vel ætas, vel labor, vel robur corporis, vel incommoditas eius, ita etiam modus & qualitas temperabitur cibi. Neque enim possibile

bile est omnes fratres vnum ordinem vel modum ac regulam in cibis custodire. Hi vero qui sani sunt, possunt omnes eadem mensuram tenere in abstinentia. Immutari vero oportet per singulos, in quibus caussa aliqua diuersitatis existit, prouidentia ac prouisione eorum, quibus dispensandi hæc cura commissa est. Neque enim per singula sermonem complecti possumus; sed ea tantummodo comprehendimus, quæ ad communem vel generalem pertinent institutionem. Solatia vero incommodorum in cibis, videlicet eorum qui iam fessi sunt ex opere continentiæ, siue ex alijs quibuslibet laboribus, quos pro religione pertulerunt, ij qui præsunt, secundum quod res & ratio deposcit, adhibebunt. Neque ergo tempus reficiendi omnibus idem statui potest, neque modus cibi, neque qualitas; sed prospectus iste sit omnibus vnus, vt non vsque ad satietatem persistamus in edendo. Repleri enim ventrem, & grauari ex cibo, valde inutile est etiam corpori ad omne opus. Tum deinde quia & grauatur in somnum, & quia etiam lædi ex his facile potest. Sed nec suauia quæque in fine ciborum sectanda sunt; sed sufficit vsum explere viuendi, refutata luxuria. Si enim libidini seruiamus, nihil aliud est, quam Deum facere ventrem nostrum. Quoniam quidem corpus humanum semper exolescit & defluit, idcirco & repleri indicet, & reformari: propter quod & naturale est cibi desiderium, id quod secundum rectam rationem vsus ipse ad reparationem deposcit eorum quæ exinanita fuerint & absumpta, tam aridi, quam etiam humidi alimenti. Si quid ergo illud est, quod potest vel breuius vel facilius explere hanc necessitatem corporis in cibis, id potius eligendum est. Sed & Dominus hoc, vt opinor, ostendit, cum esurientes reficit in deserto: quia cum vtique posset maiore miraculo copiosiores eis cibos parare, nihil horum fecit, sed simplicem eis exhibuit victum: &

Ioan. 6.

se-

ſecundum Ioannem, quinque panes hordaceos, & piſciculos duos apponit: de potu vero nec mentio quidem vlla fuit. Ex quo illud ſine dubio deſignatur, quod omnibus ſufficiens eſſe poſſit aquæ vſus & perneceſſarius; niſi forte aliquis per infirmitatem corporis lædi ex hoc videatur: cui ſine dubio, ſecundum conſilium Apoſtoli Pauli ad Timotheum ſcribentis, cauendum eſt quod eſt noxium. Sed & quæcunque manifeſtam inferunt noxam corpori, deuitanda ſunt. Abſurdum enim videtur, propter ſubſtantiam corporis cibos ſumere, & rurſum per ipſos cibos corpori inferre pernicem, & illud inutile reddere ad miniſterium mandatorum. Oportet tamen omnimodo illis vti cibis, qui & facilius & vilius comparantur: vt ne occaſione abſtinentiæ inueniamus pretioſiora quæque & difficiliora ſectari; dum ſuauitate condimentorum viles natura cibos in ſuauem & delicatum ſaporem extollere conamur. Sed ſi quid eſt, quod id vnaquaque prouincia facilius & vilius comparatur, & quod in vſu hominum communiter habetur, hoc ad vſus noſtros oportet aſſumi; & ea tantummodo requiri, quæ ad vitam perneceſſaria ſunt; id eſt, oleum, & alia huiuſcemodi; vel ſi qua etiam ad infirmantium ſolamen adhibentur.

1 Tim. 5.

X INTERROGATIO.

Quomodo oportet obſeruare nos circa cathedras & accubitus, cum tempus popoſcerit?

RESPONSIO. Quoniam præceptum Domini habemus, quod nos in omnibus inſtruit ad humilitatem, in quo etiam de hoc pronuntiat, vt cum ad conuiuium eamus, discumbenti locum nouiſſimum requiramus, & non occupemus locum priorem; illud nos ſcire oportet, quia vbi omnes eodem proſpectu ac propoſito conuenimus, maxime ſi in multis & in maioribus humilitatis noſtræ do-

Luc. 14.

documenta iam dedimus, cupere quidem præuenire vnumquemque inferiorem locum, secundum mandatum Domini, condecens est. Sed rursum, si res ad contentionem veniat de hoc, & vnus alium detrudere velut de loco inferiori conetur, valde est improbabile. Caussa enim ex hoc perturbationis & inquietudinis nascitur, si incipiat nemo alteri cedere; & si pro hoc certamina moueantur, simile erit tanquam si de primatibus contendatur. Propter quod oportet etiam in hoc considerantius peruidere, vel quid vnicuique nostrum competat; vel certe indulgere ei, cui cura commissa est, & in ceteris, & in recumbendo ordinem custodire, & obtemperare ei: vt impleatur in nobis illud quod dictum est: *Omnia vestra honeste & secundum ordinem fiant.* 1.Cor. 14

XI INTERROGATIO.

Quis est dignus vel decens habitus Christiani?

RESPONSIO. Quoniam sermo in superioribus humilitatem necessariam docuit; ita vt qui vult religiose ac pie viuere, in omnibus & simplicitatem & vilitatem requirat; id est, ea quæ paruo sumptu acquiruntur: id obseruandum puto in corporalibus vsibus, per quod occasiones nobis maiorum occupationum minime fiant. Hoc ergo etiam in obseruatione indumentorum custodiendum puto. Si enim studium nobis habendum est, omnium esse minimos & omnium nouissimos; certum est, quia & indumentis omnium nos nouissimos deputare debemus. Nam si hi, qui gloriam sibi ex indumentorum splendore conquirunt, satis agunt quomodo pretiosis & magnificis vestibus videantur induti; ita consequens est, eum, qui de vltimis & nouissimis, id est, per nimiam humilitatem placere studet, eligere debere hoc, in quo omnium & vltimus & nouissimus appareat: sicut ille e contrario, id est, de summis & pretiosis videri clarior & no-

& nobilior geſtit. Si enim in publica cœna arguuntur Corinthij, quod per ſuam abundantiam confundant eos qui non habent; certum eſt, quia & in hoc ſimplici & communi omnium indumento, quod ad communem habitum vel vſum pertinet, ſi alter altero differat habitus, vel pretioſior inueniatur, ex ipſa comparatione confundimus non habentes. Sufficienter quoque Apoſtolus huiuſcemodi vſibus breui ſermone regulam poſuit, dicens: *Habentes autem victum & veſtitum, his contenti ſimus.* Oſtendens, indumento ſolo quo contegamur indigere nos, & non varietate aliqua veſtis, & ornamento eius ac decore iactari. Quæ vtique poſtmodum introducta ſunt, humanæ vitæ artificijs, & luxuriæ ingenio conquiſita. Sed & primus ille indumenti vſus hæc eadem indicat; cum dicitur Deus feciſſe primis hominibus pellicias tunicas. Sufficiebat enim ad confuſionem contegendam huiuſcemodi indumenti vſus. Verum quoniam nobis proſpectus eſt, indumentis etiam calefieri & foueri; neceſſarium videtur vt ad vtrumque vſus ipſe temperetur; quo & operiri nuditas videatur, & vel vis frigoris, vel omne quod extrinſecus lædit, arceri. Sed quoniam in his ipſis alia quidem ſunt meliora, alia inferiora; conſequens eſt ea eligere, quæ nobis vſum exhibeant longiorem: ita tamen vt in nullo lædatur regula voluntariæ paupertatis: id eſt, ne alia quidem nobis ſint veſtimenta ad procedendum præparata, & alia ad vſum domeſticum; & rurſum alia in aliud tempus, vel in nocte alia & in die: ſed oportet vnum illudipſum tale eſſe indumentum, quod nobis ſufficere poſſit ad omnia: vt & in die honeſtum videatur indumentum, & in nocte expleat neceſſitatem. Ex hoc enim fiet, vt & habitus noſter communis & ſimilis atque vnius formæ ſit omnium; & Chriſtianum etiam viſio ipſa deſignet. Ea enim quæ vno proſpectu ac propoſito geruntur, ſimilia, immo eadem eſſe omnibus debent.

1.Cor.11

1.Tim.6.

Gen.3.

Vti-

Vtile autem est, etiam ex ipsa proprietate vestitus & habitus intelligi vnumquemque, & professionem eius agnosci in ea vita, qua secundum Deum viuit: vt sciat sibi etiam actus consimiles esse debere; & ad eos, qui nos vident secundum habitum nostrum, æquales etiam in actibus apparere debere. Non enim similiter turpe est in quolibet alio, si inhoneste quid agat, sicut in his, qui vitam sobriam etiam ipso habitu profitentur. Si enim quis videat de triuio aliquem hominem cedentem alium, aut vapulantem publice, vel turpiter proclamantem, aut in tabernis alijsque locis vitam cum dedecore agentem, nec obseruabit quidem facile huiuscemodi hominem, vel notabit; sciens eum consequenter hæc ad reliquam vitam suam gerere. Si vero eum, qui religiosam vitam profitetur, videat quis vel parum aliquid contra quam condecet agere, obseruant omnes, & increpant, & ad religionis opprobrium ducunt. Itaque velut pædagogus quidam est infirmioribus habitus iste religiosior; vt etiam inuitos eos ab opere inhonesto indecentique custodiat. Denique & Apostolus episcopum ordinatum esse designat: quæ res ad habitum magis reuocatur. Sed & de mulieribus dicit, in habitu ordinatas eas esse debere. Ordinatus autem habitus Christiani dicitur is, qui secundum propositum ac professionem eius aptus intelligitur. Sicut enim proprium est aliquid militi in habitu vestimenti, & alius est habitus senatoris, ex quo præcipue intelligitur, vel iste qui senator est, vel ille qui miles est; ita etiam Christianus habere aliquid proprium etiam ex ordinatione indumenti ipsius debet. Sed & de calceamentis eadem ratio obseruabitur; vt quod simplicius est & paratius, & aptum proposito, & vsibus sufficiens, id assumatur. Zonæ quoque vsum ostendunt necessarium esse etiam qui præcesserunt nos sancti. Nam Ioannes zona pellicea constringere lumbos suos dicitur, & Helias antea: tanquam enim proprius

1. Tim. 3.

Mat. 3.

3. Reg. 1. habitus quidam ipsius designatur, cum dicitur: *Vir hirsutus, & Zonam pelliceam habens circa lumbos suos*. Sed & Petrus zona vsus ostenditur, sicut ex verbis angeli, quæ ad eum Act. 12. dicta sunt, recognoscimus: *Accinge te*, inquit, *& calcea te caligas tuas*. Sed & beatus Paulus zona vsus ostenditur per Act. 21. Agabi prophetiam, dicentis: *Virum eum cuius est zona hæc; ita alligabunt in Hierusalem*. Sed & Iob audit a Domino: Iob. 38. *Accinge sicut vir lumbos tuos*. Virtutis namque cuiusdam & prompti ad opera animi signum videtur esse vsus cinguli. Sed & discipulis Domini zonæ vsus fuisse videtur ex mo- Mat. 10. re, quibus prohibebatur, ne pecuniam haberent in zonis suis. Reuera enim necessarium videtur, eum qui manuum opere vti in aliquo debet, succinctum esse, & in omnibus præparatum, ac sine vllo impedimento inueniri, ad omne boni operis ministerium. Vnde & cingulo indiget, vt vel colligata circa corpus sit tunica; ex qua magis confoueri possit, si vndique constrictus sit; vel non impediri ad omnem rem quam agere parat. De numero autem indumentorum nihil possumus dicere, cum manifesta defi- Luc. 3. nitione præscriptum sit, in quo dicit: *Qui habet duas tunicas, det non habenti vnam*. Ex quo sine dubio plures habere illicitum est. Quibus ergo habere duas tunicas non licet, his quomodo aliquid de diuersitate indumentorum præcipi potest?

XII INTERROGATIO.

Si licet alicui ex proprio sensu dicere, quod sibi videtur bonum, absque testimonio scripturarum?

RESPONSIO. Domino nostro Iesu Christo dicen- Ioan. 16. te de Spiritu sancto: *Non enim loquetur a se, sed quæcunque audiet, hæc loquetur*. De seipso autem: *Non potest filius* Ioan. 5. *a se facere quidquam*. Et iterum: *Ego a me ipso non sum locu-* Ioan. 12. *tus, sed qui me misit Pater, ipse mihi dedit mandatum quid dicam, aut quid loquar; & scio quia mandatum eius vita æterna est. Quæ*

ergo

ergo loquor, sicut dixit mihi Pater, ita loquor: quis potest in tantum temeritatis progredi, vt audeat a se quidquam vel loqui, vel cogitare? Immo vero sciendum est, quia omnes duce itineris indigemus Spiritu sancto; vt ipse nos in viam dirigat veritatis, & in cogitatione, & in verbis, & in actibus. Cæcus est enim, & in tenebris degit omnis, qui est absque sole iustitiæ, qui est Dominus noster Iesus Christus; cuius mandatis, velut radijs quibusdam, illuminamur. *Mandatum enim*, inquit, *Domini lucidum est, illuminans oculos*. Quia ergo in omnibus negotijs, quæ inter nos versantur, vel verbis, quædam quidem per mandatum Dei in diuinis scripturis distinguuntur, quædam vero reticentur; de his quidem quæ scripta sunt, nulla prorsus licentia permittitur cuiquam, vel admittere quod prohibitum est, vel omittere, quod præceptum est: cum ipse Dominus ita præceperit, dicens: *Et custodi verbum hoc, quod ego tibi mando hodie; non adijcies ad illud, neque auferes ab eo*. Sed & terribilis quædam expectatio est iudicij, & ignis zelus, qui consumpturus est aduersarios, & eos qui ausi sunt tale aliquid operari. De his vero quæ scriptura reticuit, regulam nobis Apostolus posuit euidenter dicens: *Omnia licent, sed non omnia expediunt; omnia licent, sed non omnia ædificant. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius*. Itaque omnimodo non quæ nobis licita sunt, sed quæ ædificant proximos, agere debemus; & non nobis placere, sed proximis ad ædificationem. Scriptum est enim: *Subiecti inuicem in timore Christi*. Sed & rursus Dominus ait: *Si quis vult in vobis maior esse, fiat omnium nouissimus, & omnium seruus*. Quod vtique qui implere vult, sine dubio proprias sibi amputat voluntates, secundum imitationem ipsius Domini dicentis: *Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui me misit Patris*. Et iterum præcepit Dominus: *Si quis te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo*.

Psal. 18.

Deut. 4.

1. Cor. 6.

Ephes. 5.

Luc. 22.

Ioan 6.

Mat. 5.

XIII INTERROGATIO.

Si oportet omnibus vel quibuscunque obedire?

RESPONSIO. Horum quidem qui imperant differentia vel diuersitas non debet impedire obedientium propositum: quia neque Moyses intemperans extitit cognato suo Iethro, cum vtilia moneret & iusta. Commonitionum sane non parua est diuersitas: aliæ namque contrariæ videntur esse mandatis Dei, aliæ vero interrumpere mandatum, vel contaminare illud videntur, aliæ vero ad explendum id atque ædificandum veniunt. Necessarium ergo est, meminisse Apostolici præcepti dicentis: *Prophetias nolite spernere: omnia probate, quod bonum est retinete: ab omni specie mala abstinete vos.* Et iterum: *Cogitationes purgantes, vel destruentes omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & captiuantes omnem intellectum, ad obediendum Christo.* Si quid ergo est, quod conueniat cum mandato Dei, & animæ expediat, & hoc nobis ab aliquo fuerit imperatum, velut voluntatem Dei prompte & libenter debemus accipere, & explere quod dictum est. *Obtemperantes inuicem in caritate Christi.* Sin autem contrarium aliquid mandatis Dei, vel quod ea corrumpere videatur aut contaminare, facere iubemur ab aliquo, tempus est nos dicere: *Obtemperare oportet Deo magis, quam hominibus.* Et rursum meminisse Domini dicentis de ouibus suis: *Alieni autem vocem non sequuntur, sed fugiunt ab eo: quoniam nesciunt alienorum vocem.* Sed & sancti Apostoli memores esse debemus, qui ad nostram cautelam ausus est, ne angelis quidem parcere, dicens: *Etiamsi angelus de cælo euangelizauerit vobis, præterquam quod euangelizamus vobis anathema sit.* Ex quo edocemur, vt etiamsi valde nobis carus sit aliquis, etiamsi magnificus habeatur, & in admiratione sit positus, qui prohibet nos facere quod a Domino præceptum est; vel rursum imperat, quod Dominus prohibuit, execrabilis debet esse, qui eiusmodi est, omnibus qui diligunt Dominum.

Exod. 18. 1. Thes. 5. 2. Cor. 10. Eph. 4. Act. 5. Ioan. 10. Gal. 1.

XIIII INTERROGATIO.

Quali affectu debet seruire, qui seruit Deo? Et iste ipse affectus quid est?

RESPONSIO. Affectum bonum vel animum illum esse arbitror ego, cum desiderium vehemens & inexplebile atque immobile inest nobis placendi Deo. Impletur autem iste affectus per theoriam, idest, scientiam, per quam intueri & perspicere possumus magnificentiam gloriæ Dei, & per cogitationes pias & puras, & per memoriam bonorum, quæ nobis a Deo collata sunt; ex quorum recordatione venit animæ dilectio Domini Dei sui, vt eum diligat ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, secundum illum qui dicebat: *Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Cum tali affectu ergo seruire oportet Domino, adimplentes illud quod ab Apostolo dictum est: *Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an periculum? an gladius? & reliqua?*

Psal. 41.

Rom. 8.

XV INTERROGATIO.

Quid sentire de se debet is qui præest, in quibus præcipit, vel imperat?

RESPONSIO. Apud Deum quidem, sicut minister Christi & dispensator mysteriorum Dei; timens ne præter voluntatem Dei, vel præter quod in sacris scripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperet; & inueniatur tanquam falsus testis Dei, aut sacrilegus, vel introducens aliquid alienum a doctrina Domini, vel certe subrelinquens & præteriens aliquid eorum quæ Deo placita sunt. Ad fratres autem esse debet, tanquam si nutrix foueat paruulos suos: paratus autem, secundum voluntatem Domini, & secundum quod vnicuique expedit, communicare cum eis non solum Euangelium Dei, sed etiam animam suam; memor præcepti Dei ac Domini nostri dicentis:

1. Cor. 4

Ioan 13. tis: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis vos inuicem, sicut* Ioan.15. *ego dilexi vos. Maiorem hac caritatem nemo habet, quam vt ponat animam suam pro amicis suis.*

XVI INTERROGATIO.

Peccantem quomodo corripiemus, vel emendabimus?

RESPONSIO. Sicut præceptum est a Domino, di- Mat. 18. cente: *Si peccauerit in te frater tuus, vade argue eum inter te solum & ipsum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum. Si vero non te audierit, assume tecum alium vnum, vel duos: vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si etiam ipsos non audierit, dic Ecclesiæ: si autem nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut gentilis & publicanus.* Si forte increpatio hæc, quæ a pluribus fit, eueniat ei in salutem: & sicut dixit Apo- 2 Tim. 4 stolus: *Argue, increpa, consolare in omni patientia & doctrina.* 2. Thess 3 Et rursum: *Si quis non obaudit verbo nostro per epistolam, hunc notate, vt non commisceamini cum eo.* sine dubio ad mensam.

XVII INTERROGATIO.

Si quis autem in paruis delictis affligere voluerit fratres, dicens; quia debetis pœnitere per singula: ne forte & ipse immisericors videatur, & dissoluere caritatem?

Mat. 5. RESPONSIO. Cum affirmauerit Dominus: *Quia iota vnum, vel apex vnus non transiet a lege, vsquequo omnia fiant.* Mat. 12. Et rursum definierit: *Quia de omni sermone otioso, quemcumque locuti fuerint homines, reddent pro eo rationem in die iudicij:* ni- Eccl. 19. hil oportet contemni tanquam paruum. *Qui enim spernit minima, paulatim defluit.* Sed & quomodo quis audebit breue dicere aut paruum delictum, cum Apostolus dicat, Rom. 2. manifesteque definiat: *Quia per præuaricationem legis Deus* 1. Cor. 15 *exhonoratur?* Sed & *aculeus mortis peccatum esse dicitur.* Et non dixit, tale vel tale peccatum, sed omne peccatum. Magis ergo immisericors est, qui intermittit & negligit, quam ille qui arguit: sicut is qui in morsu serpentis permittit

deli-

delitescere venenum, quam ille qui educit & attrahit. Sed & caritatem destruit ille, qui, secundum quod scriptum est, *parcens baculo, odit filium suum: qui autem diligit, diligenter corripit.* Pro. 12.

XVIII INTERROGATIO.

Quomodo quis debet pœnitere in vnoquoque delicto?

RESPONSIO. Affectum illum in se recipiens, quem gerebat ille, qui dicit: *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum.* Psal. 118 Sed & ea quæ scripta sunt in sexto psalmo, atque in alijs quamplurimis: vel ea, quæ Apostolus dixit ad eos, qui secundum Deum contristati sunt: *Quantam operatus est vobis*, inquit, *solicitudinem? sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed æmulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos castos esse negotio.* 2. Cor. 7. Sed & ex his ipsis, in quibus deliquit, agens multa contraria, sicut & Zacchæus fecit. Luc. 19.

XIX INTERROGATIO.

Qui sunt fructus digni pœnitentiæ?

RESPONSIO. Opera quæ contraria sunt peccato, isti sunt fructus iustitiæ; quos debet afferre ille, qui vult, secundum quod scriptum est, in omni opere bono fructificare. Col. 1.

XX INTERROGATIO.

Qui se verbo dicit pœnitere, peccatum autem suum non emendat, quid est?

RESPONSIO. De isto scriptum est: *Si te rogauerit inimicus tuus magna voce, non acquiescas ei: septem enim nequitiæ sunt in anima eius.* Prou. 26. Et alibi: *Sicut canis reuertens ad vomitum suum odibilis fit, ita homo, qui per malitiam suam reuertitur ad peccatum suum.* Ibid.

IN-

XXI INTERROGATIO.

Qui vult confiteri peccata sua, si omnibus debet confiteri, siue quibuslibet, aut certis quibusque?

RESPONSIO. Clementia Dei erga eos qui deliquerunt, manifesta est, secundum quod scriptum est: *Quia non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat.* Quia ergo & conuersionis modus aptus esse, & conuertentis se a peccato fructus dignus ostendi debet per poenitentiam, secundum quod scriptum est: *Facite fructus dignos poenitentiæ:* ne forte secundum comminationem illam eueniat his, qui non poenitent, quod scriptum est: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur:* necessarium videtur his, quibus dispensatio mysteriorum Dei commissa est, confitenda esse peccata. Sic enim & hi qui antiquitus poenitebant, inueniuntur apud sanctos confessi esse peccata sua. Scriptum est enim in Euangelio, quia Ioanni Baptistæ confitebantur peccata sua; & in actibus Apostolorum, Apostolis a quibus baptizabantur.

Ezech. 18.
Luc. 3.
Mat. 3.
Matt. 3.
Act. 3.

XXII INTERROGATIO.

Qui poenituerunt pro aliquo peccato, & rursum in hoc ipsum peccatum inciderunt, quid faciunt?

RESPONSIO. Qui semel deliquit, & iterum in idem peccatum incurrit, indicare de se videtur hoc primum, quod ab illo peccato priori non fuerit expurgatus: ex quo, velut à radice quadam pessima, eadem quæ antea pullularunt. Sicut enim quis ramos arborum excidens, si radicem relinquat, vbi radix permanet fixa, virgulta denuo eiusdem seminis germinabunt: ita etiam peccatum. Quoniam non omnes qui delinquunt, ex ipsis peccatis initium sumunt; sed ex alijs interdum delicti occasio nascitur. Necessarium ergo ei est, qui vult omnino se purgare a peccato, primas ipsas caussas culpæ succidere.

Ver-

Verbi gratia: si ex contentione, vel ex inuidia fuerit, non a se sumit exordium; sed radicem habet ex arrogantia & cupiditate gloriæ humanæ venientem. Dum enim gloriam quærit vnusquisque ab hominibus, aut contentionibus studet, aut recte agentibus inuidet: huic silicet, per quem videtur ipse minus in laude vel in admiratione haberi. Si quis ergo semel notatus fuerit inuidiæ vel contentionis vitio, & rursus in hoc ipsum inciderit, sciat se primam illam caussam, de qua superius diximus, ex qua inuidia vel contentio nascitur, in interioribus medullis habere reconditam. Oportet ergo eum & per contraria atque aduersa curari: id est, per humilitatis exercitium. Exercitia vero humilitatis sunt, si se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat. Ita namque arrogantiæ & humanæ gloriæ vitium curari poterit, vt consuetudine humilitatis affectus, vltra iam non incidat in arrogantiæ & vanæ gloriæ delictum. Sed & in singulis huiuscemodi vitijs cura similis adhibeatur.

XXIII INTERROGATIO.

Quali affectu, vel quali sensu oportet increpare eum qui increpat?

RESPONSIO. Ad Deum quidem tali mente esse debet, qualem indicat beatus Dauid, dicens: *Vidi non seruantes pactum, & tabescebam; quoniam eloquia tua non custodierunt.* Ad eos autem quos increpat, hunc debet affectum seruare, quem pater & medicus erga ægrotantem filium seruat: & tunc maxime, cum qualitas curæ tristior videtur & grauior.

Psal. 118

XXIIII INTERROGATIO.

Quali affectu debet quis suscipere correptionem?

RESPONSIO. Sicut æger filius patris & medici de vita sua soliciti: qui etiamsi aliquid asperum offerat vel

amarum ad curandum filium: scit vtique filius, quod nec pater in aliquo negligere potest de salute Filij, nec medicus falli.

XXV INTERROGATIO.

Qui tristatur aduersus eum qui se increpat, qualis est?

RESPONSIO. Neque periculum peccati agnouit iste, maxime ad Deum: neque lucrum pœnitentiæ: nec credidit illi, qui dixit: *Quia qui diligit, diligenter corripit*. Sed & seipsum alienum facit ab illa vtilitate dicentis: *Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me*. Sed & ad læsionem ceterorum iste talis permanet inter fratres: resoluit enim, & impedit animos eorum, qui possunt proficere.

Eccl. 10.
Psal. 140.

XXVI INTERROGATIO.

Quale iudicium esse debet de his, qui peccantes defendunt?

RESPONSIO. Vt mihi videtur, grauius ab illo quod dixit Dominus: *Quia expedit illi, vt suspendatur mola asinaria ad collum eius, & præcipitetur in mare, quam vt scandalizet vnum ex minimis istis*. Non enim iam correptionem ad emendationem, sed defensionem ad confirmandum peccatum suum suscipit: qui delinquit, sed & alios ad simile prouocat malum. Ita vt conueniat ei, qui peccantes defendit, illud quod dictum est: *Quia si non ostenderitis fructus dignos pœnitentiæ, excidemini, & in ignem mittemini*. Vel rursum quod a Domino dictum est: *Quia si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & proijce abs te. Expedit enim tibi, vt pereat vnum membrorum tuorum, & non omne corpus tuum mittatur in gehennam.*

Mat. 18.
Luc. 3.
Mat. 18.

XXVII INTERROGATIO.

Pœnitentem ex corde quomodo oportet suscipi?

RESPONSIO. Sicut Dominus ostendit, cum dicit:

Quia

Quia conuocauit amicos & vicinos, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quam perdideram.

XXVIII INTERROGATIO.

Erga eum qui pro peccato non pœnitet, qualiter esse debemus?

Responsio. Sicut Dominus præcipit, dicens: *Sit tibi sicut gentilis & publicanus.* Et sicut Apostolus docuit, dicens: *Subtrahite vos ab omni fratre inquiete ambulante, & non secundum traditionem, quam tradidimus vobis.*

XXIX INTERROGATIO.

Si debet habere aliquid proprium, qui inter fratres est?

Responsio. Huic contrarium est illud testimonium, quod in actibus Apostolorum de illis, qui credebant primitus, scriptum est. Ibi enim ita dicitur: *Quia nemo quidquam ex bonis suis proprium dicebat esse: sed erant illis omnia communia.* Si quis vero proprium sibi esse dicit aliquid, sine dubio alienum se facit ab electis Dei, & a caritate Domini; qui docuit verbo, & opere compleuit, & animam suam posuit pro amicis suis. Si ergo ipse animam suam pro amicis dedit, quomodo nos etiam ea quæ extra animam sunt, propria vindicamus?

Act. 4. *Ioan. 15.*

XXX INTERROGATIO.

Si quis dicat: Quia neque accipio a fratribus, neque do; sed contentus sum meis proprijs: quid de hoc obseruare debemus?

Responsio. Si non acquiescat doctrinæ Domini, dicentis: *Diligite inuicem, sicut & ego dilexi vos;* acquiescat Apostolo dicenti: *Auferte malum ex vobis ipsis:* ne forte accidat, vt modicum fermentum totam massam corrumpat.

Ioan. 15. *1. Cor. 5.*

XXXI INTERROGATIO.

Si debet quis a carnalibus propinquis accipere aliquid?

Responsio. Propinquis quidem reddere quæ sua

ſunt, his qui ad ſeruitium Dei accedunt, neceſſarium eſt; & nihil ſubtrahere, vt non crimen ſacrilegij incurrant. Veruntamen hæc prærogari in conſpectu eorum ad quos viſa ſunt pertinere, non expedit: ne & illis ipſis occaſionem præſtet elationis ac ſuperbiæ; & alijs fratribus eiuſdem propoſiti pauperioribus triſtitiam generet. Ita vt accidat illud, in quo Corinthij increpantur ab Apoſtolo, dicente: *Quia confunditis non habentes*. Et ideo his qui per loca ſingula eccleſijs præſunt, ſi ſunt fideles & prudentes diſpenſatores, ipſis offerri debent, ſecundum imitationem eorum, qui in actibus Apoſtolorum id feciſſe perſcribuntur, de quibus dicitur: *Quia afferentes pretia prædiorum ſuorum ponebant ante pedes Apoſtolorum*. Certe quoniam non eſt omnium huiuſcemodi diſpenſationes explere fideliter, illis offerri conuenit, qui apud omnes in hoc officio probati habentur. Veruntamen etiam de his probabit ille qui præeſt, per quem debeant diſpenſari.

1.Cor.11

Act.3.

XXXII INTERROGATIO.

Quomodo videre debemus eos, qui nobis vel familiares, vel conſanguinei fuerunt & proximi?

Responsio. Sicut Dominus oſtendit, tunc cum ei nunciauerunt: *Quia mater tua & fratres tui foris ſtant, volentes te videre:* ad quos cum increpatione reſpondit, dicens: *Quæ eſt mater mea? & qui ſunt fratres mei? Qui enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis eſt, iſte meus frater, & ſoror, & mater eſt.*

Luc.8.

XXXIII INTERROGATIO.

Quod ſi deprecantur nos, volentes vt eamus cum ipſis ad domos eorum, ſi oporteat nos acquieſcere?

Responsio. Si quidem pro ædificatione fidei aliquis ire poteſt, ſi probauerit ille qui præeſt, mittatur. Si verò propter humanam aliquam gratiam, audiat Domi-

minum dicentem ad illum, qui ei dixit: *Magister, permitte mihi primum ire, & renunciare his qui in domo sunt. Quia nemo mittens manum suam in aratrum, & retro respiciens, aptus est regno cælorum.* Quod si pro renunciando hoc dictum est volenti ire vt renunciaret, quid dicemus de cæteris? Luc. 9.

XXXIIII INTERROGATIO.

Vnde ergo vagatur mens nostra, & cogitationes diuersæ ascendunt in corde nostro? & quomodo possumus hoc emendare?

RESPONSIO. Vagatur quidem mens interdum etiam otio, cum non occupatur in necessaria solicitudine; sed in remissione posita & securitate, non credit præsentem esse Deum, scrutantem corda & renes. Si enim hoc crederet, faceret quod superius dictum est: *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper; quia a dextris est mihi, ne commouear.* Qui enim hoc agit, vel horum similia, neque vagabitur vnquam, neque habebit otium vanis cogitationibus indulgere; vel aliquid cogitare, quod non ad ædificationem fidei pertineat, & ad aliquam animæ vtilitatem spectet. Quanto magis nihil audebit, quod aduersum sit Deo, & non ei placeat, cogitare? Psal. 7. Psal. 15.

XXXV INTERROGATIO.

Vnde & nocturnæ phantasiæ inhonestæ & turpes accidunt nobis?

RESPONSIO. Veniunt quidem hæc maxime ex diurnis animæ motibus & actibus, indignis & incongruis. Si enim vacet in iudicijs Dei, & expurgetur anima per meditationem legis diuinæ, & studium verbi Dei; ibique indesinentem curam gerat, semper requirens & scrutans, quid sit quod placeat Deo, talia etiam habebit somnia.

XXXVI INTERROGATIO.

Quali affectu debemus infirmis fratribus ministrare?

RESPONSIO. Sicut ipsi Domino offerentes obsequium,

Mat. 25. quium, qui dixit: *Quia cum fecistis vni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis*. Expedit autem ad conseruandum huiuscemodi affectum in obsequijs, vt & hi qui obsequia a nobis suscipiunt, tales sint, quibus merito deferri obsequium debeat. Et ideo oportet eos qui præsunt, curam gerere, ne hi quibus ministratur tales sint, qui carni indulgeant & ventri: sed potius in amore Dei & Christi eius probabiles inueniantur, & per patientiam suam ac vitæ meritum fratrum mereantur obsequia: vt habeantur ad gloriam Christi, & opprobrium diaboli; sicut fuit & sanctus Iob.

XXXVII INTERROGATIO.

Cum quali humilitate debet quis suscipere a fratribus obsequium?

RESPONSIO. Sicut seruus a domino, & sicut ostendit Petrus Apostolus, cum ei Dominus ministraret. In quo simul etiam periculum eorum, qui nolunt recipere obsequia fratrum, docemur. Ioan. 13.

XXXVIII INTERROGATIO.

Qualem debemus habere caritatem ad inuicem?

RESPONSIO. Qualem Dominus ostendit & docuit, dicens: *Diligite inuicem, sicut & ego dilexi vos. Maiorem autem caritatem nemo habet, quam vt quis animam suam ponat pro amicis suis*. Si autem & animam poni oportet, quanto magis in alijs votum & studium debet ostendi? Sine dubio non secundum humanas voluntates, sed secundum illum prospectum, in quo est commune omnium propositum placendi Deo. Ioan. 5.

XXXIX INTERROGATIO.

Quomodo poterit quis implere caritatem circa proximum suum?

RESPONSIO. Primo quidem metuens iudicium præuaricantis mandatum Domini; quia ipse dixit: *Qui non* Ioan. 3.

cre-

crediderit filio, non habebit vitam: sed ira Dei manet super eum. Tum deinde velut cupiens ad æternam vitam peruenire: quia mandatum eius vita æterna est. *Primum autem & magnum mandatum est; diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota anima tua. Secundum vero simile illi: diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Et si quis desiderat similis effici Domino dicenti: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut & ego dilexi vos.* Sed & ex communi sensu sentire hoc possumus: quia si beneficium consequamur a fratre, in eo quod diligimus a fratre, debitores ei efficimur, vt eum merito diligamus; quod etiam inter gentiles obseruari solet, sicut Dominus in Euangelio dicit: *Si diligitis eos, qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? quia & peccatores & gentiles, diligentes se diligunt.* Si autem in aliquo vel lædit nos, vel aduersatur quis, hunc non solum propter mandatum, sed & propter hoc ipsum, quia plus nobis præstat in quo lædit, diligere debemus. Siquidem credimus Domino dicenti: *Beati estis cum exprobrabunt vos & persequentur, & dicent omne malum aduersum vos, mentientes propter me: Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa est in cælis.*

Mat. 22.

Ioan. 13.

Luc 6.

Mat. 5.

XL INTERROGATIO.

Vsque ad quæ verba otiosus sermo iudicabitur?

RESPONSIO. Generaliter omnis sermo, qui non proficit ad aliquam gratiam fidei Christi, otiosus est: & tantum est periculum huiuscemodi sermonis, vt etiamsi bonum esse videatur quod dicitur, & ad ædificationem fidei tamen non pertineat: non in sermonis bonitate ille qui locutus est, periculum effugiat: sed in eo, quod non proficit ad ædificationem sermo prolatus, contristat Spiritum sanctum Dei. Hoc enim manifeste demonstrat Apostolus, dicens: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus.* Et super hæc adiecit: *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei,*

Eph. 4.

in quo

in quo signati estis, in die redemptionis. Quo vtique grauius malum nullum esse poterit.

XLI INTERROGATIO.

Quis est maledicus, idest, Λοίδορος?

RESPONSIO. Omnis sermo, qui ob hoc profertur, vt infamet aliquem, vel deroget, vel male commendet, maledicus est; etiamsi videatur non esse iniuriosus. Et hoc manifestum est ex sententia Euangelij, cum dicit de Iudæis: *Quia maledixerunt eum, dicentes: Tu sis discipulus eius.* (Ioan. 9.)

XLII INTERROGATIO.

Quid est detractio, vel derogatio?

RESPONSIO. Duas opinor esse caussas, in quibus licet alicui dicere & retractare aliena mala. Si quando consilium habere necesse est cum cæteris, qui in hocipsum videntur assumi, quomodo corrigatur is qui peccauit, vel mali aliquid egit. Et rursum, si quando necesse est præueniri aliquem & commoneri, ne forte incurrat in consortium alicuius mali, dum eum putat esse bonum. Quia Apostolus dicit: *Nolite commisceri cum huiusmodi.* (2.Thes.3.) Item in Salomone: *Noli manere cum homine iracundo; ne forte vias eius discas, & sumas laqueum animæ tuæ.* (Pro. 22.) Quod & ipsum Apostolum fecisse inuenimus, per hoc quod scribit ad Timotheum, dicens: *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit; quem tu quoque deuita. Valde enim restitit nostris sermonibus.* (2.Tim.4.) Præter huiuscemodi autem necessitates, quicunque dicit aliquid aduersus alium, vt vel deroget ei, vel obtrectet, istud est detrahere: etiamsi vera esse videantur quæ dicit.

XLIII INTERROGATIO.

Qui detrahit fratri, aut audit detrahentem, & patitur, quid dignus est?

RESPONSIO. Excommunicari debet. *Detrahentem,* (Psal. 100) in-

inquit, *occulte aduersus proximum suum; hunc prosequebar:* Et alibi dictum est: *Noli libenter audire detrahentem: ne forte eradiceris.* Prou. 20.

XLIIII INTERROGATIO.

Quod si de eo qui praest quis detraxerit, quomodo eum obseruabimus?

RESPONSIO. Et in hoc manifestum est iudicium iracundiæ Dei, quæ facta est super Mariam, cum detraxit de Moyse, & peccatum eius nec ipso quidem Moyse orante inultum esse Deus permissit. Num. 12.

XLV INTERROGATIO.

Si quis acerbiori sermone, vel insolentiori voce respondeat; & admonitus dicat; quia nihil mali habeat in corde; si oportet ei credi?

RESPONSIO. Non omnes animæ passiones manifestæ sunt omnibus, nec ipsis quidem qui patiuntur eas. Sicut enim sapientioribus medicis signa quædam dantur absconsa & occulta ex corporum motibus, quæ ipsos qui patiuntur effugiunt & latent; ita etiam in anima sunt quædam vitia, etiamsi non sentit ille qui peccat. Sed credere oportet Domino, dicenti: *Quia malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala.* Et ideo non potest fieri, vt malus de corde malo bonum proferat sermonem; nec bonus de bono corde malum proferat verbum. Sed interdum quidem potest esse mali cordis bonitas simulata: bonum autem cor, malum non potest simulare. Dicit enim Apostolus; *Quia prouidemus bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Mat. 12. Rom. 12.

XLVI INTERROGATIO.

Quomodo possit aliquis non irasci?

RESPONSIO. Si Deum omnia credat inspicere, & Dominum præsentem semper intueatur: quoniam quidem neque is qui iudici suo subiectus est, ausus est in oculis iu-

dicis sui aliquid suæ indignationis ostendere: id est, cum non ipse sibi alios putat esse subiectos, sed se præparat ad alterius obedientiam: hoc est enim omnes ducere superiores sibi. Si enim non ad suos vsus, vel ad suam vtilitatem obedire sibi quærit eos, qui obediunt; scire debet, quoniam sermo Domini vnumquemque docet alijs obsequi, vel ministrare. Ob quod, etiamsi videt aliquem mandatum Domini præterire; non ita erga eum moueatur, sed miseratione & compassione; secundum eum qui dicit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor.*

2.Cor.11

XLVII INTERROGATIO.

Quis est mansuetus?

RESPONSIO. Qui non transfertur iudicijs suis, quibus statuit vel studet Deo placere.

XLVIII INTERROGATIO.

Quomodo quis non vincatur in voluptate, & libidine ciborum?

RESPONSIO. Si statuat expetendum esse, non id quod delectat, sed id quod expedit; & quod vsui, non voluptati, sufficiat.

XLIX INTERROGATIO.

Quomodo excidemus vitium mali desiderij?

RESPONSIO. Desiderio meliore: si magis ignimur & accendimur ad amorem Dei, secundum illum qui dicit: *Eloquium Domini igniuit eum.* Et: *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum nimis multum, & dulciora super mel & fauum.* Semper enim desiderium meliorum, si in opere sit & in re, & possideat totos animos nostros, atque eorum quæ desideramus perfrui contendamus, contemnere nos facit & despicere inferiora; sicut docuerunt nos omnes sancti: quanto magis ea quæ mala sunt & turpia?

Psal.104
Psal.18.

L INTERROGATIO.

Quæ est tristitia secundum Deum, & quæ est secundum seculum?

RESPONSIO. Secundum Deum est tristitia, cum pro mandati negligentia vel præuaricatione tristamur, secundum quod scriptum est: *Tristitia tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam*. Seculi autem tristitia est, cum ob aliquid de rebus humanis, vel quæ ad seculum pertinent, contristamur.

2 Cor. 7.
Psal. 118

LI INTERROGATIO.

Quæ sunt in Domino gaudia; vel quid facientes gaudere debemus?

RESPONSIO. Si qua secundum mandatum Domini gerimus, vel in gloria Dei agimus, hoc est in Domino gaudium: vel cum pro nomine Domini aliquid patimur & gaudemus; vel alijs recte agentibus congratulamur.

LII INTERROGATIO.

Quomodo lugere debemus, vt beatitudinem consolationis consequi mereamur?

RESPONSIO. Cum illa interrogatione, in qua exposuimus, quæ est secundum Deum tristitia, etiam ista interrogatio continetur: idest, si pro peccatis lugemus, vel si eos deflemus, qui per præuaricationem legis Deum inhonorant: vel propter eos, qui periclitantur in peccato. *Quia anima quæ peccauerit, ipsa morietur*: secundum illum qui dixit: *Et lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam*.

Eze. 18.
2. Cor. 12

LIII INTERROGATIO.

Si ex toto ridere non licet?

RESPONSIO. Cum Dominus eos qui nunc rident condemnet, manifestum est, quia nunquam tempus est risus fideli animæ: & maxime cum plurimi sint, qui per præuaricationem legis Deum non honorent, & in peccatis

Luc. 6.

ſuis moriantur; pro quibus triſtari indeſinenter conuenit & lugere.

LIIII INTERROGATIO.

Quæ eſt ſolicitudo ſecularis?

Responsio. Omnis ſolicitudo animi, etiamſi nihil habere videatur illicitum, tamen ſi non ad religionem pertineat & ad virtutem, ſecularis eſt.

LV INTERROGATIO.

Vnde accidit nobis importune dormitare? & quomodo hoc poſſimus abijcere?

Responsio. Euenit quidem importune dormitare, cum languidior eſt anima erga Deum, & memoriam Dei, & cum iudiciorum eius eam inceſſit obliuio. Abijcere autem id poſſumus, cum dignam de eo aſſumpſerimus cogitationem, & ad voluntatem eius extendimus deſideria noſtra; ſecundum illum qui dixit: *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, vſque quo inueniam locum Domino, & tabernaculum Deo Iacob.*

Pſal. 131

LVI INTERROGATIO.

Quomodo quis ad gloriam Dei facit omnia?

Responsio. Cum omnia propter Deum, vel ex mandato Dei facimus, & in nullo ſectamur hominum laudes, & in omnibus meminimus Domini dicentis: *Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.*

Mat. 5.

LVII INTERROGATIO.

Quomodo manducat quis & bibit in gloriam Dei?

Responsio. Si in memoria ſemper habeat eum, à quo paſcitur, Deum: & ſi non ſolum anima, verum etiam corpore per ſingula conteſtetur, ſe ei gratias agere, & non ſecuru m[illegible]

man-

manducare; sed quasi operarium Dei ab ipso refici, ad hoc, vt ad laborem, vel expletionem sufficiat mandatorum.

LVIII INTERROGATIO.

Quomodo faciat dextera, quæ non cognoscat sinistra?

RESPONSIO. Cum intenta mente, & fixo desiderio placendi Deo, agimus opera Dei, & omni solicitudine constringimur, ne decidamus a via recta, & ab opere legitimo; tunc nullius prorsus extrinsecus, neque membri nostri alicuius percipimus cogitationem, nisi solius Dei, & eius operis quod explemus. Tanquam si artifex faciens vas aliquod, indesinenter & eius meminit, qui opus iniunxit; & vas quod versat in manibus, si recte & fabre veniat, intuetur.

LIX INTERROGATIO.

Quomodo apparebit is, qui hominibus vult placere?

RESPONSIO. Cum præsentibus quidem ijs, qui laudare possunt, agit aliquid operis boni: nullo autem tali præsente, vel etiam ijs qui vituperare possunt, adstantibus, segnis & pigrior est in opere. Si enim Domino placere vellet, semper vtique & in omni loco idem esset, atque eadem gereret: adimplens illud quod dictum est: *Per arma iustitiæ, a dextris & a sinistris, per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam; vt seductores, & veraces.* 2. Cor. 6.

LX INTERROGATIO.

Quomodo quis effugiet vitium hominibus placendi, vel captandi laudem ab hominibus?

RESPONSIO. Si certus sit de præsentia Dei, & fixam habeat solicitudinem Deo placendi; & multo desiderio teneatur earum beatitudinum, quæ a Domino repromissæ sunt. Non enim oportet sub præsentia Dei placere conseruis, ad iniuriam Domini, & ad sui perniciem; non Domino sed conseruorum nutibus intuentem.

LXI INTERROGATIO.

Quomodo intelligitur superbus? vel quomodo curatur?

RESPONSIO. Intelligitur quidem ex eo, quoniam ea quæ eminentiora sunt quærit. Curatur autem, si credat sententiæ eius, qui dixit: *Deus superbis resistit*. Illud sane sciendum est, quod quomodo quis timeat damnationem superbiæ, impossibile est curari hoc vitium, nisi abstrahat se, & secedat ab omnibus occasionibus elationis: sicut impossibile est extingui linguæ alicuius vel gentis loquelam, vel artificium aliquod, nisi quis omni genere se penitus abstrahat, non solum ab agendo, vel loquendo, vel mouendo: sed etiam audiendo eos, qui loquntur; vel videndo eos, qui agunt id, quod obliuisci cupit. Et hoc obseruandum est de omnibus vitijs.

Iac. 4.

LXII INTERROGATIO.

Quid est humilitas? & quomodo eandem implere possumus?

RESPONSIO. Humilitas quidem est hæc, vt omnes homines æstimemus superiores nobis, secundum definitionem Apostoli. Implere autem id possumus, si memores fuerimus Domini dicentis: *Discite a me, quia mansuetus sum, & humilis corde*: quod in multis sæpe & ostendit & docuit. Et credere debemus promittenti: *Quia qui se humiliauerit, exaltabitur*. Deinde, vt indesinenter & absque vlla cessatione in omnibus actibus, & in omni negotio humiliores ceteris inueniri studeamus, & in hoc exercitium nostrum ponamus. Vix enim sic poterimus pristinæ a nobis arrogantiæ abolere memoriam, & affectum humilitatis assumere, sicut etiam in artificijs fieri solet. Idemque modus erit etiam in ceteris virtutibus obtinendis, quæ ex mandato Domini nostri Iesu Christi veniunt.

Phil. 2. Mat. 11. Luc. 18.

LXIII INTERROGATIO.

Si oportet honorem quærere?

RESPONSIO. Reddere quidem, cui honorem, honorem edocti sumus; requirere autem honorem prohibiti, Domino dicente: *Quomodo potestis credere, gloriam quærentes ab inuicem: & gloriam quæ est ab vno Deo, non quæritis?* Itaque requirere ab hominibus gloriam vel honorem, indicium est infidelitatis, & alienos non esse a pietate Dei: maxime cum & Apostolus dicat. *Si adhuc hominibus placere vellem, Christi seruus non essem.* Si ergo hi, qui ab hominibus gloriam vel honorem sibi oblatum suscipiunt, ita condemnantur: hi qui nec oblatum quidem requirunt, quali iudicio digni sunt?

Rom. 13.
Ioan. 5.
Gal. 1.

LXIIII INTERROGATIO.

Quomodo inuicem obaudire debemus?

RESPONSIO. Sicut serui dominis, secundum quod præcipit Dominus: *Quia qui vult in vobis esse magnus, fiat omnium nouissimus, & omnium seruus.* Quibus addidit, vt magis nos inclinet ad humilitatem: *Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* Sed & illud quod ab Apostolo dictum est: *Per caritatem spiritus seruite inuicem.*

Mat. 20.
Gal. 5.

LXV INTERROGATIO.

Vsque ad quem modum obaudire oportet eum, qui placendi Deo implere regulam cupit?

RESPONSIO. Apostolus ostendit, proponens nobis obedientiam Domini: *Qui factus est*, inquit, *obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Et prædixit: *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu.*

Phil. 2.

LXVI INTERROGATIO.

Qui piger est erga mandatum, quomodo potest industrius & vigilans effici?

RESPONSIO. Si certus sit, præsentiam Domini Dei

vbi-

vbique esse, & omnia intueri: & comminationem illam, quæ aduersus pigrum prolata est, ante oculos habeat: & spem multæ retributionis Dei, qui repromisit per Paulum Apostolum dicens: *Quia vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*: & si qua similia in scripturis sanctis inueniuntur, quæ de labore patientiæ & operum solicitudine ad Dei gloriam referuntur.

Prou. 20.

1. Cor. 3

LXVII INTERROGATIO.

Si quis non contentus est, quotidie sibi aliquid iniungi de his, quæ pro mandato Dei incidunt: sed artificium vult discere; quali vitio ægrotat? aut si oportet ei acquiescere?

RESPONSIO. Iste talis & præsumptor est, & sibi placens, & infidelis, qui non timet sententiam Domini dicentis. *Estote parati; quia hora qua non putatis, filius hominis veniet.* Si enim quotidie expectat quis Dominum, solicitus est & trepidus, quomodo præsentem diem non transeat otiosus, & nihil amplius quærit. Si autem imperatur ei artificium discere, obedientiæ suæ habeat lucrum; & in hoc placeat Deo & non in eo quod sibi placet, assumat iudicium.

Luc. 12.

LXVIII INTERROGATIO.

Si quis industrius sit & promptus ad implenda mandata; agat autem, non quod ei iniungitur, sed quod ipse vult; quam mercedem habebit?

RESPONSIO. Merces eius illa ipsa est, quod sibi placet. Cum autem Apostolus dicat; *Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bono ad ædificationem*. Et vt amplius inclinaret & constringeret audientes, addidit dicens: *Quia ipse Christus non sibi placuit*: scire debet vnusquisque periculum suum esse in eo, quod vult sibi placere: simul enim inobediens inuenitur.

Rom. 15.

LXIX INTERROGATIO.

Si licet alicui excusare opus quod ei iniungitur, & aliud quærere?

RESPONSIO. Cum definitum sit, mensuram obedientiæ vsque ad mortem esse, qui deuitat hoc quod ei iniungitur, & aliud quærit, primo omnium inobedientiæ reus est, & manifeste ostenditur, quia nondum negauit semetipsum. Deinde multorum malorum caussa efficitur tam sibi, quam etiam ceteris: quia aditum contradictionis pluribus aperit, & se ipsum ad contradicendum insuescit: & cum non possint singuli discernere quod melius est & eligere, potest fieri, si talis est licentia, vt aliquid quod deterius est eligat. Tum deinde etiam suspicionem dabit fratribus, quod passione aliqua, vel ad opus illud quod eligit, astringatur; vel certe erga eos, cum quibus necesse est operari. Itaque omni modo non obedire, multorum malorum caussa est & radix. Si autem ratio est aliqua, qua sibi recte excusare videatur opus illud quod excusat, exponat hanc ipsam caussam huic qui præest, & relinquat eius iudicio; vt ipse probet, si excusatione dignum est quod allegat.

LXX INTERROGATIO.

Si iniunctum fuerit aliquid fratri, & contradixerit; postea autem sua sponte obedierit, quid est?

RESPONSIO. In eo quod contradixit, quasi non obtemperans iudicandus est, & velut ceteros ad simile concitans malum. In quo sciat se illi sententiæ obnoxium, quæ dixit: *Contradictiones suscitat omnis malus: Dominus autem angelum immisericordem immittet ei.* Cum autem certus sit, quia non homini obtemperat, sed Domino dicenti: *Quia qui audit vos, me audit: & qui spernit vos, me spernit:* si compunctus est recordatione mandati, prius satisfaciat; & ita, si permittitur, quod iniunctum est impleat.

Pro. 17.

Luc. 10.

LXXI INTERROGATIO.

Si autem obediens quis murmuret?

Phil. 2. RESPONSIO. Apoſtolo dicente: *Omnia facite ſine murmuratione & hæſitationibus;* alienus ſit a fratrum vnitate qui murmurat, & opus eius abijciatur. Manifeſtum enim eſt, iſte qui talis eſt, quia infidelitate ægrotat, & certam futuræ ſpei fiduciam non gerit.

LXXII INTERROGATIO.

Si frater fratrem contriſtauerit, quomodo debet emendari?

RESPONSIO. Si quidem contriſtauerit, ſicut Apoſtolus dicit: *Contriſtati enim eſtis, vt in nullo detrimentum patiremini ex nobis;* non ille qui contriſtauit emendari debet, ſed ille qui contriſtatus eſt; & indicia eius triſtitiæ, quæ ſecundum Deum eſt, debet oſtendere. Si vero indifferenter contriſtauit, id eſt, non ſecundum Deum, memor ſit is, qui contriſtauit, Apoſtoli dicentis: *Si autem propter eſcam frater tuus contriſtatur, iam non ſecundum caritatem ambulas.* Et cum cognouerit tale delictum eſſe ſuum, impleat illud quod a Domino dictum eſt: *Si offeras munus tuum ad altare, & recordatus fueris ibi, quia frater tuus habet aliquid aduerſus te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo; & tunc veniens offeres munus tuum.*

2. Cor. 7. Rom. 14. Mat. 5.

LXXIII INTERROGATIO.

Quid ſi non acquieſcat vt ſatisfaciat, quid agendum eſt?

RESPONSIO. Implere debemus in eo illud, quod a Domino dictum eſt de eo qui peccauit, & non egit pœnitentiam, cum dixit: *Si autem eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut gentilis & publicanus.*

Mat. 18.

LXXIV INTERROGATIO.

Quid si satisfaciente eo qui contristauit, noluerit reconciliari is qui contristatus est?

RESPONSIO. Manifesta est de hoc Domini sententia, quæ refertur in illa parabola de seruo, qui rogatus est a conseruo suo, & noluit patienter agere: *Et videntes*, inquit, *conserui renunciauerunt Domino suo*. Iratus autem Dominus reuocauit omnem gratiam quam concesserat debiti, & tradidit eum tortoribus, vsquequo redderet omne debitum. Mat. 18.

LXXV INTERROGATIO.

Quomodo quis debet habere eum, qui ad orationem suscitat fratres?

RESPONSIO. Si quis cognoscit damnum, quod de somno patitur, cum neque suiipsius sensum habet; & intelligit quantum sit lucrum vigiliarum, & præcipue cum vigilatur ad glorificandum Deum in orationibus; ita debet habere eum, qui ad hoc se inuitat, & suscitat dormientem, tanquam eum, per quem diuina lucra & cælestia dona consequitur; siue is ad orationem, siue ad aliud quodcunque mandatum Dei inuitat & prouocat.

LXXVI INTERROGATIO.

Quod si contristatur ille qui excitatur, aut etiam si irascitur, quid dignus est?

RESPONSIO. Interim excommunicari debet, & non manducare; si forte compunctus agnoscat, quantis & qualibus bonis semetipsum insipienter defraudet, & ita conuersus recipiat gratiam; eius in se affectum sumens, qui dixit: *Memor fui Dei, & delectatus sum*. Quod si permanserit in stultitia, non intelligens gratiam, abscidatur tanquam putrefactum membrum a corpore. Scriptum est enim: *Quia expedit vt pereat vnum membrorum tuorum, & non omne corpus tuum mittatur in gehennam*. Psal. 76. Mat. 5

LXXVII INTERROGATIO.

Quid est, Nolite iudicare, vt non iudicemini: nolite condemnare, vt non condemnemini?

Mat. 7. Ioan. 5. RESPONSIO. Cum Dominus aliquando dicat: *Nolite iudicare, vt non iudicemini:* aliquando vero: *Iustum iudicium iudicate*: non vtique omni modo prohibet iudicandi facultatem; sed differentiam iudicij nosse nos docet, vt sciamus in quibus oporteat nos iudicare, & in quibus non. De hoc autem manifeste nobis Apostolus tradidit, dicens de his Rom. 14. caussis, quæ in vniuscuiusque arbitrio esse debent: *Tu autem quare iudicas fratrem tuum?* Et iterum: *Non ergo inuicem iudicemus.* In his vero actibus, qui aperte Deo non placent, notat eos qui non iudicant, & ipse suam sententiam prodit per hæc quæ dicit: 1. Cor. 15 *Ego quidem sicut absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicaui tanquam præsens eum, qui hæc operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi; tradere huiuscemodi hominem sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi.* Si quid itaque in nostra potestate vel arbitrio positum & incertum est, non oportet de his iudicare fratrem, secundum hoc quod Apostolus dicit, tanquam de his quæ ignorantur: 1. Cor. 4. *Itaque nolite ante tempus quid iudicare, vsquequo veniat Dominus, qui illustrabit occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Dei autem iudicia vindicare omnimodo necessarium est; ne forte & nos simili ira absorbeamur, si quid sciamus erga peccantes, & sileamus. Nisi forte quis eadem faciens, fiduciam non habeat arguendi, neque auctoritatem iudicandi fratrem, Mat. 7. Domino dicente: *Eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.*

LXXVIII INTERROGATIO.

Quomodo intelligitur quis, si zelo Dei moueatur aduersus peccantem fratrem, aut a propria iracundia?

Responsio. Si ad omne peccatum fratris patitur illud, quod scriptum est: *Consumpsit me zelus domus tuæ, quoniam obliti sunt verborum tuorum inimici mei.* Manifestus est enim & in hoc Dei zelus. Veruntamen etiam in his oportet prudenter omnia dispensari. Si ergo hunc affectum etiam antea non habuit in animo suo, motus suos sciat magis ex passione, quam ex Deo descendere; & in nullo posse officium pietatis implere.

Psal. 68.

LXXIX INTERROGATIO.

Dicunt quidam, quia impossibile est non irasci hominem.

Responsio. Sicut nec possibile est militi in conspectu sui regis irasci. Sed nec sic quidem habebit rationem hoc quod dicitur. Humanus enim vultus eiusdem formæ hominis ad hominem propter vnitatem naturæ, vbi cum sola sit dignitatis eminentia, tamen prohibet passionem; quanto magis Deus, quem certi sumus etiam cordi nostro præsentem, & omnes motus nostros inspicere? Cuius manifestum est quanta sit eminentia, etiam hoc ipso, quod scrutatur corda & renes, & videt motus animæ.

LXXX INTERROGATIO.

Si oportet ire quocunque, non commonito eo qui præest?

Responsio. Cum Dominus dicat: *Non enim veni vt a me faciam quidquam, sed ab illo, qui me misit:* quanto magis vnusquisque nostrum sibi permittere nihil debet? Qui enim sua auctoritate aliquid agit, manifestissimæ superbiæ morbo detinetur, & subiectus est illi sententiæ, quæ dicit: *Quod in hominibus superbum est, abominatio est in conspectu Dei.* Sed in omnibus sua sponte vel auctoritate aliquid agere, culpabile est.

Ioan. 5.

Luc. 16.

LXXXI INTERROGATIO.

Si omnino volenti literas discere, vel lectioni vacare, indulgendum est?

Gal. 5. RESPONSIO. Apostolo dicente: *Vt non quæ vultis, ea faciatis*: in omni negotio sua voluntate permittere vnumquemque agere, perniciosum est: sed oportet illud suscipere, quod ab his qui præsunt iniungitur, etiamsi contra voluntatem sit eius, cui iniungitur; secundum Domini exemplum, dicentis: *Pater, non mea voluntas, sed tua fiat*. Luc. 22.

LXXXII INTERROGATIO.

Si licet vnicuique vitare opus, quod grauius videtur?

RESPONSIO. Qui fideliter & pure Deum diligit, & certus est de retributione Domini, nec sufficere sibi putat ea quæ iniunguntur; sed semper augmenta operis quærit, & maiora quam iniunguntur desiderat & exoptat, etiamsi supra vires videatur esse quod facit. Nec aliquando securus est, tanquam opere expleto; sed e contrario solicitus est & anxius, tanquam qui nihil dignum præceptis euangelicis egerit: memor illius dominici sermonis dicentis: Luc. 17. *Cum autem feceritis omnia quæcunque præcipio vobis, tunc dicetis; serui vtiles sumus; quod debuimus facere, fecimus*. Sed & imitabimur Apostolum: cui cum mundus esset crucifixus, Phil. 3. & ipse mundo, non erubescit dicere: *Quia ego meipsum nondum æstimo apprehendere: vnum autem, ea quidem quæ retro sunt obliuiscens, ad ea autem, quæ ante me sunt, me extendens, secundum propositum sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu*: Et qui cum haberet potestatem, vt Euangelium annuncians 2. Thess. 3. de Euangelio viueret: *Magis in labore & fatigatione*, inquit, *nocte ac die operans vixi. Non quia non habemus potestatem: sed vt nos formam daremus vobis, ad imitandum nos*. Quæ cum ita sint, quis ita stultus est vel infidelis, vt putet se maioribus quam debet oneribus prægrauari, cum in hoc quod mensura poscit, nondum possit implere?

LXXXIII INTERROGATIO.

Quomodo quis promptus fiat etiam ad pericula propter mandatum Domini?

RESPONSIO. Primo quidem, vt consideret quia & ipse Dominus obediuit Patri pro nobis vsque ad mortem: & certus sit, quia mandatum Domini vita æterna est, sicut scriptum est. Tunc deinde etiam, vt credat Domino dicenti: *Quia quicunque voluerit animam suam saluam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, & propter Euangelium, saluam faciet eam.*

Phil. 2. Ioan. 12. Ioan. 12.

LXXXIIII INTERROGATIO.

Cum quali affectu obedire oportet ei, qui nos ad opus mandati cohortatur?

RESPONSIO. Eo affectu, quo esuriens paruulus nutrici obedit ad vbera inuitanti: vel quo affectu omnis homo suscipit ab aliquo ea, quæ ad vitam pertinent, immo & si quid amplius; pro eo, quod multo est pretiosior futura vita, quam præsens: sicut & Dominus dixit: *Quia mandata mea vita æterna sunt.* Sicut ergo præsens vita constat in cibo panis, ita æterna vita constat in opere mandati: sicut ipse Dominus iterum dicit: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui me misit, Patris.*

Ioan. 12. Ioan. 4.

LXXXV INTERROGATIO.

Quali animo debet esse quis pro hoc ipso, quod dignus habitus est in opere Dei inueniri?

RESPONSIO. Eo quo erat ille qui dicebat: *Quis ego sum Domine? aut quæ est domus patris mei? quoniam dilexisti me?* Explens per singula id, quod scriptum est: *Gratias agentes Deo Patri, qui idoneos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: qui & liberauit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij claritatis suæ.*

2. Reg. 7. Col. 1.

IN-

LXXXVI INTERROGATIO.

Quomodo debent hi, qui processerunt in labore operis Dei, instruere vel instituere eos, qui nuper accedunt?

RESPONSIO. Si quidem corpore adhuc vegeti sunt, per hoc quod impigre ad cuncta habilitatis officia semetipsos paratos exhibent, ædificant eos, & formam eis vtilem ad omnem profectum præstant. Si vero infirmiores sunt corpore, per hoc quod ostendunt eis, se in omnibus vel actibus, vel motibus, vel etiam ipso vultu, Dei semper habere & cogitare præsentiam. Sed & in his, quæ ab Apostolo enumerata sunt, specialibus caritatis affectibus, quibus ait: *Caritas patiens est, & benigna est: non zelatur, non agit perperam, non inflatur, non dehonestatur, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia sperat, omnia patitur: caritas nunquam excidit.* Hæc enim omnia etiam in infirmo corpore impleri possibile est.

1. Cor. 13

LXXXVII INTERROGATIO.

Si dicat quis; Volo apud vos parum aliquid temporis facere, vt proficiam ex vobis; si oportet eum suscipi?

RESPONSIO. Domino pronunciante: *Quia venientem ad me non eijciam foras*: & Apostolo nihilominus dicente: *Propter subintroductos autem falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Iesu: quibus nec ad horam cessimus subiectioni; vt veritas Euangelij permaneat apud vos*: concedi quidem ei conuenit ingressum, propter incertos exitus rerum. Interdum enim potest fieri, vt per tempus proficiat, & delectetur sanctitate vitæ, & permaneat in cœptis; sicut & frequenter factum scimus. Sed & vt manifesta fiat veritas institutionum nostrarum, de quibus fortassis homines aliter opinantur. Oportet tamen circa eum cautius agi, & diligentius; vt siue in veritate permaneat, vel proficiat; siue institutionum nostrarum libertas exploretur,

Ioan. 6.

Gal. 2.

retur, probabilis inueniatur & pura. Ita namque & nos Deo placebimus: & ille, aut proficiet, si verax est: aut si simulator est, erubescet.

LXXXVIII INTERROGATIO.

Si quis supra vires vult abstinere, ita etiam, vt in opere mandatorum impediatur per nimietatem abstinentiæ: si oportet ei concedi?

RESPONSIO. Interrogatio vestra non mihi videtur competenter adhibita. Non enim continentiam in cibis solum esse diximus: nam hæc ab Apostolo Paulo etiam culpabilis inuenitur, si non cum fide & ratione fiat, cum dicit: *Abstinentes se a cibis, quos Deus creauit.* Sed illam diximus esse perfectam continentiam, qua se quis a prioribus suis voluptatibus continet. Quantum autem habeat periculi, qui voluntatem propriam vult facere, & non Domini, certum est ex his, quæ Apostolus dicit: *Facientes voluntatem carnis & cogitationum, eramus natura filij iræ, sicut & ceteri.*

1.Tim.4. Eph.2.

LXXXIX INTERROGATIO.

Qui satis ieiunat, & in refectione non potest communem cibum cum omnibus sumere: quid magis eligere debet, ieiunare cum fratribus, & cum ipsis reficere: aut propter maiora ieiunia alios cibos requirere?

RESPONSIO. Ieiunij mensura non debet ex vniuscuiusque voluntate pendere, sed ex iussu & institutione eorum, qui communiter Deo seruiunt: sicut & illorum in omnibus vnanimitas & consonantia refertur, qui in actibus Apostolorum, cor & animam vnam habuisse signantur. Si quis ergo rationabiliter & fideliter ieiunat, etiam virtutem, vt sustinere possit, a Domino consequitur: *Fidelis enim est, qui repromisit.*

Act.4. Heb.10.

XC INTERROGATIO.

Quomodo oportet ieiunare, cum necessarium ieiunium iniungitur; si aliquando aliquid quod religio deposcit, explendum est; tanquam ex necessitate, an voluntarie?

Mat. 5. RESPONSIO. Domino dicente: *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam:* omne quod ad religionem pertinet, nisi ex proposito & deuotione fiat, periculum generat. Debet ergo ieiunio sociari deuotio. Quia autem necessarium sit ieiunium in talibus quibusque caussis, & maxime cum desideramus aliquid impetrare a Domino, etiam sanctus Apostolus docet; qui inter ceteras suas virtutes addidit etiam hoc, dicens: *Quia in ieiunijs frequenter.* 2.Cor.11

XCI INTERROGATIO.

Qui non vult ipsis cibis vesci, ex quibus fratres reficiuntur, sed alios requirit, si recte facit?

RESPONSIO. Specialiter hoc ipsum, quærere cibum, est contra mandatum Domini, dicentis: *Nolite quærere quid manducetis, vel quid bibatis.* Et vt nos magis attentos faceret ad ea quæ dicebat, addidit: *Hæc enim gentes inquirunt.* Sane debet solicitudo eius esse qui præest, vt impleat illud quod scriptum est: *Diuidebatur autem vnicuique secundum id quod opus erat.* Mat. 6. Act. 4.

XCII INTERROGATIO.

Qui dicit; quia lædit me hoc, & contristatur, si ei alius cibus non fuerit datus, qualis est?

RESPONSIO. Apparet quia hic non est fixus in spe illa, quam Eleazarus habuit; nec de caritate eius qui præest, & solicitudinem tam sui quam omnium gerit, certus est. Veruntamen absolute neque de his quæ lædunt, neque de his quæ prosunt, permittitur vnicuique iudicio suo vel voluntate aliquid agere; sed eius qui præest iudicio committendum est, vt vnicuique, pro vt res vel necessitas expetit, consulat: primo omnium in his, quæ animæ prosunt; 2.Mac.6

ſunt; tunc deinde ſecundo loco etiam, vt in corporalibus vſibus ſecundum Dei voluntatem moderetur.

XCIII INTERROGATIO.

Si vero etiam quis murmuret propter eſcam, quæ erga eum ſententia ſeruabitur?

Responsio. Ea quæ circa illos, qui murmurauerunt in deſerto. Dicit cum Apoſtolus: *Ne murmurauerits, ſicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.* 1.Cor.10

XCIIII INTERROGATIO.

Si oportet eum qui plus laborat, requirere plus aliquid a conſuetudine?

Responsio. Si propter retributionem Dei laborem ſuſcipit, non hic requirere debet laboris ſui mercedem vel requiem, ſed pro his ad promiſſa Domini feſtinare: ſciens, quia ſicut pro laboribus mercedes parauit Dominus, ita etiam pro anguſtijs conſolationes. Veruntamen hi qui præſunt, obſeruabunt regulam illam, quæ dicit: *Diuidebatur vnicuique prout opus erat.* Debent enim vnumquemque præuenire, vt ſecundum labotem etiam ſolatia refectionis inueniat. Act.4.

XCV INTERROGATIO.

Quali affectu oportet accipere vel veſtimentum, vel calceamentum, qualecunque fuerit?

Responsio. Siquidem breue aut grande eſt, ad menſuram ſtatuæ ſuæ hoc iudicare debet, ſed cum omni verecundia & manſuetudine. Si vero pro abiectiori & viliori mouetur, aut quia non eſt nouum, meminerit mandati Domini, dicentis: *Quia dignus eſt*, non quicunque, ſed *operarius mercede ſua*. Diſcutiat ſeipſum, ſi digne operatus eſt opera Dei, & adimpleuerit omnia, quæcunque præcepta ſunt; & tunc non aliud requiret, ſed de eoipſo quod ei datur, adhuc erit ſolicitus, quia ſuper ſuum meritum accipit. Hoc Luc.10.

enim quod de esca dictum est, etiam de omni re, quæ ad vsus corporis pertinet, eadem forma seruari potest.

XCVI INTERROGATIO.

Si quis iratus fuerit, nolens accipere aliquid eorum, quæ ad vsum præbentur?

RESPONSIO. Iste talis dignus est, etiam vt si quærat non accipiat, vsquequo probet is qui præest: & cum viderit vitium animi curatum, tunc etiam quod corporis vsibus necessarium fuerit, præbebit.

XCVII INTERROGATIO.

Si necesse est omnes conuenire ad horam prandij, eum qui remanet, & post venit, quomodo transigimus?

RESPONSIO. Si quidem necessitate vel loci vel operis remansit a communi ordine, qui præest probabit, & ignoscet. Si vero cum posset, non satis egit occurrere, fateatur culpam negligentiæ suæ, & maneat sine cibo, vsque ad illam horam, qua conuenitur ad cibum in posterum diem.

XCVIII INTERROGATIO.

Pauperes venientes ad ostium & petentes, quomodo dimittemus? Et si debet vnusquisque porrigere panem, vel quodcunque aliud; aut oportet hoc ad eum qui præest, pertinere?

Mat. 15. RESPONSIO. Cum Dominus dixerit: *Non est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus: sed & canes manducare de micis, quæ cadunt de mensa puerorum, libenter accipiunt*: is cui dispensatio iniuncta est, cum consideratione debet hoc facere. Si quis autem præter illius voluntatem facere hoc præsumit, tanquam inquietus & indisciplinatus confundatur, vsquequo discat loci sui ordinem custodire; secundum quod Apostolus dixit: *Vnusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat.* 1.Cor. 7.

IN-

XCIX INTERROGATIO.

Si licet vnicuique veterem suam tunicam aut calceamentum dare cui voluerit, misericordiæ caussa propter mandatum?

RESPONSIO. Dare aliquid mandati gratia, non est omnium, sed eorum quibus istud officium creditum est. Sic ergo ad quem pertinet dispensatio, siue nouum, siue vetus vestimentum ipse det, cui dari debet; & ipse suscipiat, a quo suscipi debet.

C INTERROGATIO.

Si frater iunior fuerit iussus docere aliquem seniorem secundum ætatem, quomodo debet agere cum illo?

RESPONSIO. Tanquam ministerium exhibens ad implendum mandatum Domini, cum omni reuerentia: timens illam sententiam, quæ dicit: *Maledictus qui facit opera Dei negligenter*: Obseruet autem, ne elatus in iudicium incidat diaboli.

Ier. 48.

CI INTERROGATIO.

Si debent peregrini intrare vsque ad illa loca vbi fratres operantur: vel etiam si alij de eodem monasterio debent relictis suis locis intrare ad alios?

RESPONSIO. Præter illum cui creditum est requirere operantes, id est, ad quem opus pertinet & dispensatio, si quis inuentus fuerit hoc faciens, tanquam interturbans disciplinam & ordinem fratrum, a communi conuentu excludatur, & omnino etiam a licitis progressibus inhibeatur; & sedens in vno loco, in quo iudicauerit is qui præest, apto ad correptionem & vindictam, nusquam prorsus permittatur abscedere: sed vrgeatur in opus, multo plus quam consuetudo est; & quotidie exigatur, vsquequo discat implere hoc, quod Apostolus dixit: *Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.*

1.Cor. 7.

CII INTERROGATIO.

Si oportet eos qui nouerunt artificia, suscipere ab aliquo opus absque conscientia vel iussione eius, qui praeest, & operum solicitudinem gerit?

RESPONSIO. Furti reus erit eiusmodi, vel similis eis, qui furibus concurrunt.

CIII INTERROGATIO.

Quomodo debent hi qui operantur, curam gerere ferramentorum, vel vtensilium eorum, de quibus operantur?

RESPONSIO. Primum quidem sicut vasis Dei, vel his quæ iam Deo consecrata sunt, vti debent. Deinde tanquam qui non possint sine ipsis deuotionis & studij sui emolumenta consequi.

CIIII INTERROGATIO.

Quid si per negligentiam pereat aliquid ex his, aut per contemptum dissipetur?

RESPONSIO. Is quidem qui contemnit, velut sacrilegus iudicandus est: & qui perdidit per negligentiam, & ipse simile crimen incurrit: pro eo, quod omnia quæ ad vsus seruorum Dei deputata sunt, Deo sine dubio consecrata sunt.

CV INTERROGATIO.

Quid si a seipso commodare voluerit alicui, aut accipere ab alio?

RESPONSIO. Tanquam insolens & temerarius habendus est. Hæc enim eorum qui præsunt, & curam dispensationis gerunt, officia propria sunt.

CVI INTERROGATIO.

Quid si necessitas poscat, vt is qui praeest, requirat ab aliquo eorum vas vel ferramentum, & contradixerit?

RESPONSIO. Qui seipsum & membra sua tradidit in alte-

alterius potestatem propter mandatum Domini, quomodo licebit ei de vtensilibus contradicere; huic præcipue, cui cura commissa est?

CVII INTERROGATIO.

Si is qui circa cellarium, vel coquinam, vel alia huiuscemodi opera occupatus est, non occurrat adesse ordini psallentium vel ad orationem, nihil damni patitur in anima?

RESPONSIO. Vnusquisque in opere suo obseruare debet propriam regulam, sicut membrum in corpore: & damnum habebit, si neglexerit in eo, quod iniunctum est ei; & de communi fratrum vtilitate negligens amplius periclitabitur. Et ideo tota mente & deuotione complere debet id, quod scriptum est: *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino*. Si enim corporaliter non occurrat adesse cum ceteris ad orationis locum, in quocunque loco inuentus fuerit, quod deuotionis est expleat. Oportet tamen obseruare, ne forte possit quis implere in tempore suo quod complendum est, & occurrere: sed dum loqui vult, occasiones nectit tanquam in ministerij opere occupatus. Quod qui facit, & offendiculum ceteris præstat, & ipse negligentis crimen incurrit.

Eph 5.

CVIII INTERROGATIO.

Quomodo obtinebit quis, vt in oratione sensus eius non vagetur?

RESPONSIO. Si certus sit assistere se ante oculos Dei. Si enim quis iudicem suum videns vel principem, & loquens cum eo, non sibi credit licitum esse vagari oculis, & aliorsum aspicere, dum ipse loquitur; quanto magis qui accedit ad Dominum, nusquam debet mouere oculum cordis, sed intentus esse in eum, qui scrutatur renes & corda? vt impleat illud quod scriptum est: *Leuantes sanctas manus sine ira & disceptatione*.

Psal. 7. 1. Tim. 2.

CIX INTERROGATIO.

Si possibile est obtinere hominem, vt in omni tempore & loco non vagetur mens sua? vel quomodo id fieri potest?

RESPONSIO. Quia possibile est, ostendit ille qui dixit: *Oculi mei semper ad Dominum.* Et iterum: *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper; quia a dextris est mihi vt non commouear.* Quomodo autem possibile sit, prædiximus; id est, si non demus animæ nostræ otium, sed in omni tempore de Deo, & de operibus ac de benefitijs eius, & de donis cogitemus; & hæc cum confessione, & gratiarum actione semper voluamus in mente, sicut scriptum est: *Psallite sapienter.*

Psal. 34. Psal. 15. Psal. 46.

CX INTERROGATIO.

Et quid est, psallite sapienter?

RESPONSIO. Quod est in omnibus cibis, gustu vnumquemque dinoscere cuius saporis sit, hoc est & in verbis sanctæ scripturæ prudentiæ sensus. *Fauces enim*, inquit, *escas gustabunt, sensus autem verba discernit.* Si quis ergo ita animam suam intendat in singula verba psalmorum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum, iste est qui compleat hoc quod dicitur: *Psallite sapienter.*

Iob. 34.

CXI INTERROGATIO.

Qua mensura debet temperare potestatem dispensationis suæ is, cui cellarij cura commissa est?

RESPONSIO. Erga eum quidem qui ei credidit huiusce modi dispensationem, meminisse debet Domini dicentis: *Non possum ego a me ipso facere quicquam.* Ad ceteros vero solicite scire debet, quid vnusquisque opus habeat, vt compleat illud quod scriptum est: *Diuidebatur autem vnicuique prout opus erat.* Eadem autem ratio obseruari debet ab omnibus, quibuscunque aliqua ministerij vel dispensationis solicitudo commissa est.

Ioan. 5. Act. 4.

IN-

CXII INTERROGATIO.

Quæ sententia obseruabitur erga dispensantem, si aliquid secundum personæ acceptionem, vel per contentionem faciat?

Responsio. Apostolo præcipiente, aliquando quidem: *Ne quid facias secundum fauorem, vel in alteram partem declinando.* Aliquando autem dicente: *Quia si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Si quis hoc facit, notetur, vsquequo corrigatur. Veruntamen oportet cum summa diligentia & probatione discutere & considerare, ad quam partem vnusquisque aptus sit vel oportunus: & ei iniungi quodcunque illud operis est vel officij; vt neque illi qui iniungunt ex hoc ipso condemnentur, quod non aptum alicui officium iniunxerint, & inueniantur mali dispensatores esse siue animarum, siue mandatorum Dei: neque illi ipsi quibus iniungitur, occasionem peccati ex hoc habere videantur.

1.Tim.5. 1.Cor.11

CXIII INTERROGATIO.

Si autem neglexerit dare fratri quod opus est?

Responsio. Manifesta est de hoc sententia, ex ipsius Domini verbis, dicentis: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi bibere,* & ea quæ sequuntur. *Quia maledictus omnis, qui facit opera Domini negligenter.*

Mat. 25. Ier. 48.

CXIIII INTERROGATIO.

In profectibus mandatorum Dei vna est mensura omnium? An alius amplius, alius minus debet aliquid?

Responsio. Quia non sit vna mensura in omnibus, sed quia alij plus creditur, & alij minus, manifestum est ex ipsius Domini verbis, nunc quidem dicentis: *Aliud semen cecidit super terram bonam: & hic est, qui audit verba mea & intelligit, & fructum affert; aliud centesimum, aliud sexagesimum,*

Luc.8.

aliud vero trigesimum. Hoc idem autem etiam in his, qui dispensandam pecuniam susceperunt, inuenitur: cum dicitur; alij quidem data esse quinque talenta, alij duo alij vnum.

Mat. 25.

CXV INTERROGATIO.

Si oportet æqualiter haberi eos qui plus proficiunt, & eos qui minus?

RESPONSIO. Illud obseruandum est in hoc, quod de remissione peccatorum Dominus statuit, dicens: *Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum*: Cui autem parum remittitur, parum diligit. Et iterum, quod de presbyteris Apostolus statuit, dicens: *Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore honorentur, maxime qui laborant in verbo & doctrina*. Hoc in omnibus huiuscemodi caussis obseruandum puto.

Luc. 7.
1. Tim. 5.

CXVI INTERROGATIO.

Quid si contristatur is qui minus honoratur, cum præferri sibi viderit eum, qui in timore Domini præcedit, quomodo eum habebimus?

RESPONSIO. Is qui talis est, certum est quia malignitatis vitio non caret, secundum Euangelij parabolam, in qua dicit Dominus ad eos qui contristati sunt, quia æqualiter cum ipsis honorati sunt alij: *An*, inquit, *oculus tuus malus est, quia bonus sum?* Et manifesta est Domini sententia de his talibus, quæ dicit per Prophetam: *Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem Dominum magnificat*.

Mat. 20.
Psal. 14.

CXVII INTERROGATIO.

Anima post multa peccata & multas vitæ miserias, cum quali timore & qualibus lacrimis debet recedere a peccatis? & cum quali spe & affectu accedere ad Dominum debet?

RESPONSIO. Primo quidem odisse debet illa priorem suam vitam notabilem, & ipsam memoriam eius per-

hor-

horrescere atque execrari. Scriptum est enim: *Iniquitatem odio habui & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.* Deinde vt maiorem timorem habeat, maximo vtatur ignis æterni metu & pœnæ perpetuæ. Sed & lacrymarum tempus agnoscat per pœnitentiam, sicut Dauid docuit in sexto psalmo, purgationem peccatorum fieri posse vbertate lacrimarum in sanguine Christi, per potentiam misericordiæ eius, & per multitudinem miserationum Dei, qui dixit: *Quia si fuerint peccata vestra sicut phœnicium, vt niuem dealbabo: si autem fuerint sicut coccus, vt lanam candidam efficiam.* Et post hæc recepta virtute & facultate placendi Deo, dicit: *Conuertisti planctum meum in gaudium: conscidisti saccum meum, & præcinxisti me lætitia, vt psallam te gloria mea.* Et ita accedens ad Dominum psallat & dicat: *Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me: & non delectasti inimicos meos super me.*

Psal. 118
Isa. 1.
Psal. 29.
Ibid.

CXVIII INTERROGATIO.

Quoniam scriptum est: Redemptio animæ viri propriæ diuitiæ eius: nobis quibus non accidit dispergere pro animæ redemptione diuitias, quid faciemus?

RESPONSIO. Siquidem voluimus, & non potuimus, memores simus responsionis Domini ad Petrum, qui cum de hac re esset solicitus, & diceret: *Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Respondit ei dicens: *Omnis qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, centuplum accipiet, & vitam æternam consequetur:* Quod si per negligentiam accidit cuiquam omisisse diuitias, vel nunc adhibeat propensius studium, vt ex opere manuum largiens, neglectum resarciat pensum. Quod si ne nunc quidem vel tempus nobis superest, vel virtus ad huiuscemodi ministerium, consolatur nos Apostolus dicens: *Non quæro quæ vestra sunt, sed vos.*

Mat. 19.
2. Cor. 12

CXIX INTERROGATIO.

Luc. 12. *Si quis audiens sermonem Domini, dicentis : Quia seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multum : qui vero non cognouit, & non facit digna, plagis vapulabit paucis : negligat & dissimulet scire voluntatem Domini, si habet aliquid excusationis ?*

RESPONSIO. Manifestus est, qui huiuscemodi est, quia simulat ignorantiam, nec vllo genere effugiet peccati sententiam. Ioan. 15. *Si enim non venissem*, inquit Dominus, *& locutus eis fuissem, peccatum non haberent : nunc vero excusationem non habent pro peccato suo*. Sic ergo sancta scriptura omnibus, & vbique voluntatem Dei denuntiat, vt non inter eos qui ignorant iste talis iudicetur, sed cum illis magis, de quibus scriptum est : Psal. 57. *Quia sicut aspides surdæ obturantes aures suas, ne exaudiant vocem incantantium, & curentur medicamento, quod componitur a sapiente*. Veruntamen is qui præest, & verbi Dei ministerium exhibet, si neglexerit annuntiare vnicuique, & intimare de singulis, Eze. 33. velut homicida iudicabitur animarum, secundum scripturas.

CXX INTERROGATIO.

Si is, qui facit voluntatem alicuius, etiam particeps eius est vel socius ?

RESPONSIO. Si credimus Domino dicenti : Ioan. 8. *Quia qui facit peccatum, seruus est peccati :* Et iterum : *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri facere vultis :* scimus, quia non solum socium & participem, sed dominum sibi ac principem ascribit eum, cuius opus facit. Testatur autem de his & Apostolus, dicens : Rom. 6. *An nescitis, quia cui exhibuistis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obedistis ; siue peccati in mortem, siue obedientiæ ad iustitiam ?*

CXXI INTERROGATIO.

Si is qui consentit alterius peccato, etiam ipse peccati reus est ?

RESPONSIO. Hæc sententia est manifesta ex verbis Do-

Domini, quibus ait ad Pilatum dicens: *Qui tradidit me tibi, maius peccatum habet*. Manifestum namque est ex hoc, quia & Pilatus acquiescens his, qui tradiderunt Dominum, peccatum habeat; licet minus quam illi. Ostenditur autem hoc etiam in eo, quod Adam acquieuit Euæ, vel consensit, quæ acquieuerat serpenti. Nullus enim ex ipsis aut innocens iudicatus est, aut impunitus abscessit. Sed & ipsa Dei indignatio, quæ aduersus eos habita est, hoc ipsum indicat. Cum enim Adam pro excusatione sua obijcisset: *Quia mulier quam dedisti mihi, ipsa mihi dedit, & manducaui. Quia audisti*, inquit Deus, *vocem mulieris tuæ, & manducasti de ligno, de quo præceperam tibi, ne de eo manducares, maledicta terra erit in operibus tuis*.

Ioan. 18.

Gen. 3.

CXXII INTERROGATIO.

Si oportet peccantibus fratribus silere & acquiescere?

RESPONSIO. Quia non oportet, manifestum est ex ipsius Domini præceptis, quibus in veteri quidem testamento dicit: *Argue proximum tuum, & non assumes ex eo peccatum*. In Euangelio autem dicit: *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & argue eum inter te & ipsum solum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum. Si vero non audierit te, assume adhuc tecum alium vnum, aut duos; vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Si autem & ipsos non audierit, dic Ecclesiæ. Si vero nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut gentilis & publicanus*. Quantum autem sit crimen huius peccati, dinoscitur primum quidem ex sententia Domini, quæ dicit: *Qui incredulus filio fuerit, non habebit vitam æternam; sed ira Dei manet in eo*. Tunc deinde ex historijs, quæ vel in veteri, vel in nouo testamento referuntur. Nam Achor ille cum furatus esset regulam auream, super omnem populum facta est ira Dei. Et quidem populus peccatum, quod commiserat, ignorabat vsquequo manifestatum est, & pertulit cum omni domo suam horrendum illum ac famosissimum interitum. Sed & Heli sacerdos, & quidem cum non siluisset peccantibus

Leu 19.

Mat. 18.

Ioan. 3.

Ios. 7.

filijs, qui erant filij pestilentiæ, immo frequenter monens & castigans dixit: *Nolite filij: non bona ego audio de vobis*, & cætera: qui cum peccatum argueret, & de Dei iudicio commoneret; tamen quoniam non vindicauit, neque digno zelo Dei aduersus eos motus est; in tantum iracundiam Dei prouocauit, vt etiam vniuersus populus pariter cum filijs suis extingueretur, & arca testamenti ab alienigenis raperetur: & ipse insuper omnibus subuersis miseranda morte corrueret. Quod si vel in populum ignorantem de vnius peccato; vel in patrem, qui corripuerat & commonuerat filios pro peccato, tanta Dei iracundia incensa est; quid sperandum est de his, qui cognoscunt aliorum delicta, & reticent, nec qualemcunque adhibent correptionem? Quos vtique conueniret obseruare illud, quod Apostolus ad Corinthios dicit: *Quare non potius luctum habuistis, vt tolleretur e medio vestrum, qui hoc opus fecit?* & reliqua. Vel illud: *Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari, quantam operatum est in vobis solicitudinem, sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam?* Vnde & metuere debent, ne forte etiam nunc similem veteribus interitum sumant hi, qui similiter negligunt. Immo & tanto grauius, quanto spernere legem Christi pernitiosius est, quam legem Moysis. Et his competit illud aptari, quod dixit: *Septies vindicatum est de Cain: de Lamech vero septuagies septies.*

1. Reg 2. — 1. Cor. 5 — 2. Cor. 7. — Gen. 4.

CXXIII INTERROGATIO.

Cur aliquoties animæ, etiamsi non satis agat, sponte tamen quodam genere incidit ei dolor quidam cordis, & compunctio timoris Dei: aliquoties autem tanta securitas & negligentia animam tenet, vt etiamsi cogat se homo, non possit dolorem aliquem vel compunctionem cordis assumere?

Responsio. Huiuscemodi quidem compunctio ex Dei dono venit, ad prouocandum desiderium; vt degustans ani-

anima dulcedinem huiuscemodi compunctionis vel doloris, prouocetur & incitetur ad imitandum similem gratiam. Ostenditur enim, quia si datur etiam non satis agentibus, quanto magis dabitur & his, qui desiderant, & laborant semper esse in compunctione timoris Dei? & vt sint inexcusabiles, qui per negligentiam istam gratiam perdunt. Quod vero aliquoties compellimus nosmetipsos, & non possumus obtinere, indicatur ex hoc, quod in alio tempore multum negleximus. Non enim possibile est, vt is qui neque meditationibus, neque institutionibus diuinis seipsum iugiter exercuit, subito veniat ad orationem, & continuo obtineat, quod requirit. Sed ostenditur per hoc, huiuscemodi animam alijs vitijs vel passionibus prægrauari, quorum dominatione ad ea quæ vult habere, non permittitur libertate vti: secundum illud quod & Apostolus tractat, dicens: *Quoniam ego carnalis sum, venundatus sub peccato. Non enim quod volo ago; sed quod odi, hoc facio.* Et rursum: *Nunc autem iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Quod & ipsum permittit Deus nobis pro nostra vtilitate prouenire; vt per hæc ipsa, quæ contra voluntatem anima patitur, corrigatur aliquando, & conuertatur ad eum, qui repleat in bonis desiderium eius, & releuet eam ab oneribus suis: & cognoscat tandem semetipsam, ac resipiscat; & intelligat, quod in laqueis diaboli capta detinetur. In quos sua quidem sponte incidit; sed iam quasi captiua, non quæ vult agit; sed quod odit, illud facit. Sed si conuertatur ad Dominum, qui liberet eam de corpore mortis huius, statim inueniet misericordiam; si integre & ex toto corde poeniteat.

Rom 8.

Rom. 7.

CXXIIII INTERROGATIO.

Quomodo quis dignus efficitur, particeps fieri Spiritus sancti?

RESPONSIO. Dominus noster Iesus Christus docuit nos, dicens: *Si diligitis me, mandata mea seruate; & ego rogabo* Pa-

Ioan. 14.

Patrem meum, & alium paraclitum dabit vobis, Spiritum veritatis, quem hic mundus non potest accipere. Donec ergo non seruamus mandata Domini; nec sumus tales, vt ipse de nobis testimonium ferat, dicens: *Quia vos non estis de hoc mundo;* Spiritus sancti participium habere non possumus.

CXXV INTERROGATIO.

Qui sunt pauperes spiritu?

RESPONSIO. Domino dicente, aliquando quidem: *Quia verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita est.* Aliquando autem: *Quia Spiritus sanctus vos docebit omnia, & commonebit vos, quæ dixi vobis. Non enim loquetur a se, sed omnia quæ audiet, hæc loquetur.* Isti sunt pauperes spiritu, qui non alia aliqua caussa pauperes sunt, nisi propter doctrinam Domini, dicentis: *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Si autem etiam quis quacunque ex caussa impositam sibi paupertatem secundum voluntatem Domini dispenset, & ferat, sicut ille Lazarus, etiam iste a beatitudine non erit alienus, Domino præcipiente: *Nolite esse soliciti quid manducetis, vel quid bibatis, vel quid induamini.*

Ioan. 6. Ioan. 16. Mat. 19. Luc. 6. Mat. 6.

CXXVI INTERROGATIO.

Vsque ad quem modum est obseruatio mandati? vel quomodo adimpleri potest?

RESPONSIO. Mandati quidem obseruatio est vsque ad mortem; quia & Dominus obediens est factus vsque ad mortem: adimpleri autem potest per hoc, quod habet vnusquisque desiderium & amorem Dei. Dominus enim cum exclusisset solicitudinem seculi, coniungit statim promissionis spem, dicens: *Scit enim pater vester, quibus opus habetis, antequam petatis.* Sed & Apostolus dicit: *Quia nos ipsi in nobis ipsis responsum mortis habemus, vt non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitat mortuos.* Secundum propositum ergo nostrum, & animæ præparationem, quotidie morimur, volun-

Luc. 12. 2 Cor. 1.

voluntate autem Dei reseruamur. Propter quod & Apostolus cum omni fiducia dicebat: *Vt morientes, & ecce viuimus*. Iuuat autem huiuscemodi propositum etiam circa mandata Dei, ardentior animus & desiderium insatiabile: quo qui constringitur, non habebit otium nec tempus occupari erga corporales vsus vel actus. 2. Cor. 6.

CXXVII INTERROGATIO.

Si ergo neque solicitudinem habere oportet de necessarijs vsibus ad vitam; & aliud est præceptum Domini dicentis: Operamini cibum, qui non perit; superfluum est manibus operari? Ioan. 6.

Responsio. Ipse Dominus in alio loco præceptum suum explanauit. Nam ibi quidem dixit, non oportere requiri aliquid ad vitam, cum dicit: *Nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis: hæc enim omnia gentes huius mundi requirunt*: & addidit: *Quærite autem regnum Dei, & iustitiam eius*. Et quomodo oporteat quæri, indicauit: cum enim dixisset: *Nolite operari cibum qui perit*: addidit: *Sed eum qui permanet in vitam æternam*. Et quid hoc esset ipse in alio loco ostendit, dicens: *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me, Patris*. Voluntas autem Patris est, esurientibus cibum dare, sitientibus potum; nudos operire, & cetera huiuscemodi. Tum deinde necessarium est & Apostolum imitari, dicentem: *Omnia ostendi vobis, quia oportet nos laborantes suscipere infirmos*. Et cum iterum doceat: *Magis autem laboret vnusquisque, manibus suis operans quod bonum est, vt possit impertire necessitatem patientibus*. Cum ergo hæc ita nobis vel Dominus in Euangelio, vel Apostolus tradat, manifestum est, quia pro nobis ipsis soliciti quidem esse non debemus, neque laborare; sed propter mandatum Domini, & propter necessitatem proximorum soliciti esse debemus, & operari attentius: & maxime quia Dominus in seipsum recipit ea, quæ in seruos eius fecerimus; & regnum cælorum pro huiusmodi promittit obsequijs. Matt. 6. Ioan. 6. Ioan. 4. Act. 20. Eph. 4.

CXXVIII INTERROGATIO.

Si quis in corde suo cogitat de cibis, tunc deinde notet seipsum & arguat: si & hic quasi cogitans de talibus iudicandus sit?

Responsio. Siquidem non id temporis est, quo naturaliter requirere cibos famis necessitate commonemur; manifestum est, id esse vagæ mentis indicium, & animæ erga præsentia affectum gerentis, & erga voluntatem Dei desidis & remissæ: proximam tamen habet Dei misericordiam, & pro hoc ipso, quod seipsum arguit & notauit, nota criminis exoluitur: si tamen seruet de cetero cogitationum lapsus, memor Dominici sermonis, quo ait: *Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat.* Si autem id temporis sit, quo naturaliter de cibis appetendis commonemur: mens autem in melioribus occupata, inferiora spernit & despicit, non recordatio ciborum notabilis, sed contemptus laudabilis inuenitur.

Ioan. 5.

CXXVIIII INTERROGATIO.

Si licet nocturnam tunicam habere alteram, vel cilicinam, vel aliam quamlibet?

Responsio. Cilicij quidem vsus habet proprium tempus. non enim propter vsum corporis, sed propter afflictionem eius inuentum est huiuscemodi indumentum, & pro humilitate animæ. Cum autem duas tunicas habere prohibeat sermo diuinus, quomodo potest hoc suscipi, nisi ad eos vsus, quos superius diximus?

Mat. 10.

CXXIX INTERROGATIO.

Si licet ei qui ministrat, maiore voce, id est, cum clamore loqui?

Responsio. Vocis mensuram definit audiendi modus. Si ergo breuior fuerit & compressior vox, quam res poscit, prope est vt murmur potius vel susurratio videatur, quam sermo. Si vero maior sit quam res requirit, cum possit audire ille cui loquitur, iam non erit vox, sed clamor:

quod

quod est notabile: nisi forte grauior sit auditus eius cui loquimur, & necessitas nos cogat ad clamandum. Propterea & de Domino scriptum est: *Quia Iesus clamabat dicens: Si quis credit in me, non credit in me, sed in eum qui me misit.* Clamare enim dicitur pro his, quorum interior auditus surdus & obturatus erat.

Ioan. 12.

CXXXI INTERROGATIO.

Si quis die suo, quo ministrat in coquina, laborauerit supra vires, ita vt impediatur, & non possit etiam reliquis diebus exercere opus suum, si oportet imperari ei huiuscemodi officium?

Responsio. Iam supra diximus, quia is cui iuncta est operum cura, & qui præest, considerantius obseruare debet vniuscuiusque vel vires vel possibilitatem; & prout quis aptus est, ita etiam opus iniungere: ne audiat ipse & id quod scriptum est: *Qui fingit laborem in præcepto.* Ille tamen cui iniungitur, contradicere non debet; quia obedientia vsque ad mortem seruari definita est.

Psal. 93.

CXXXII INTERROGATIO.

Et ille cui lana credita est, quomodo debet habere hanc curam; & quomodo obseruare eas, quæ operantur?

Responsio. Lanam quidem, tanquam opus Dei sibi commissum: sorores autem, vt absque vlla contentione, vel personarum acceptione vnicuique sorori opus apte & competenter iniungat.

CXXXIII INTERROGATIO.

Si quis condemnatus est, vt eulogiam non accipiat, & dicit: Quia si non accepero eulogiam, non manduco; si debemus audire eum?

Responsio. Si quidem tanti modi est culpa, pro qua condemnatus est, vt dignum sit etiam cibo eum vetari, probet ille qui præest. Si autem a sola benedictione aliquis abstentus est, & indulgetur ei cibus; condemnatus autem &

inobediens est, etiam in hoc contentiosi notam suscipere debet, & cognoscere, quia per hoc non curat culpam, sed multiplicat delictum.

CXXXIIII INTERROGATIO.

Quali timore, fide, vel affectu percipere debemus corporis & sanguinis Christi gratiam?

RESPONSIO. Timorem quidem docet nos Apostolus, dicens: *Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit*. Fidem vero docet nos sermo Domini, dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro multis datur: hoc facite in meam commemorationem*. Et sermo Ioannis dicentis: *Quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a patre, plenum gratiæ & veritatis*. Sed & Apostolus scribens: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu repertus vt homo, humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis*. Cum ergo anima fidem habet his dictis, & considerat magnificentiam gloriæ eius, & admiratur nimietatem humilitatis, quomodo tantus & talis obediens fuit Patri vsque ad mortem pro vita nostra; puto quia prouocari possit ad affectum & dilectionem, & ipsius Dei Patris, qui vnico filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum: & ad amorem vnigeniti eius eo amplius prouocabitur, qui eum videat mortem turpissimam pro nostra redemptione tolerasse. Sicut & Apostolus de eo dicebat: *Quia caritas Christi constringet nos, iudicantes hoc: quod si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est; vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit*. Talem ergo affectum vel fidem præparare debet in animo suo is, qui de pane & calice percipit.

1. Cor. 11
Mat. 26.
Ioan. 1.
Phil. 2.
2. Cor. 5.

IN-

CXXXV INTERROGATIO.

Quis est bonus thesaurus, & quis est malus?

RESPONSIO. Prudentia quidem & sensus qui in Christo est, & virtus animi, quæ ad Dei gloriam pertinet, thesaurus bonus est. Prudentia autem & sensus malitiæ, & in his sapere, quæ Deus fieri non vult, thesaurus est malus: ex quibus proferuntur, secundum Dei vocem, suo quoque tempore vtrique fructus vel boni vel mali, in operibus & verbis.

Luc. 6.

CXXXVI INTERROGATIO.

Si bonum est penitus tacere?

RESPONSIO. Silentium & taciturnitas tunc bonum est, cum vel ad personas vel ad tempus aptatur, sicut a sacra scriptura edocemur: quæ dicit, aliquando quidem: *Quia qui intelligit, in illo tempore tacebit; quia tempus malum est.* Aliquando autem: *Posui ori meo custodiam, dum consisteret peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum, & silui a bonis.* Et alibi: *Quod si alij sedenti reuelatum fuerit, prior taceat.* Et iterum: *Mulieres vestræ in Ecclesijs taceant.* Sed & alio tempore his, qui incontinentem linguam habent, dicitur: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat: sed si quis bonus ad ædificationem fidei.* Necessaria vero est taciturnitas, vsquequo vitia si qua illa sunt linguæ, vel sermonum temeritas resecetur, & discat oportune & in tempore vtiliter loqui: vt sicut scriptum est; *Sermo eorum sale conditus sit, vt det gratiam audientibus.*

Amos. 5. Psal. 38. 1. Cor. 14 Eph. 4. Col. 3.

CXXXVII INTERROGATIO.

Si oportet tempore orationum vel psalmorum loqui aliquem in domo?

RESPONSIO. Præter eos qui ministerij solicitudinem gerunt, vel eos, quibus disciplinæ cura commissa est vel dispensationis operum; qui & ipsi tamen considerantius agere debent, vt quantum necessitas exigit, hoc solum loquantur, & hoc ipsum cum quiete & honestate, ne interturbent,

bent, aut offendiculum faciant: ceteris cunctis silentium habere conuenit. Si enim prophetis in ecclesia docentibus Apostolus dicit: *Quia si alij sedenti reuelatum fuerit, prior taceat:* quanto magis in tempore psalmorum vel orationum tacere & silentium agere cunctis conuenit; nisi quem forte, vt superius diximus, communis prouidentiæ caussa aliquid proloqui cogit.

1. Cor. 14.

CXXXVIII INTERROGATIO.

Quomodo possumus timere iudicia Dei?

RESPONSIO. Naturaliter expectatio omnis mali timorem incutit. Ita namque bestias etiam timemus & principes; scientes imminere ex eis aliquid, quod ad vitæ exitium pertinet. Si ergo credamus, quia veræ sunt comminationes futuri iudicij Dei, & recordemur terribile illud futuri examinis tribunal, timebimus iudicia Dei.

CXXXVIIII INTERROGATIO.

Quomodo lata est porta, & spatiosa via, quæ ducit ad mortem?

Mat. 7.

RESPONSIO. Dominus pro multa sua clementia & nominibus & verbis his vtitur, quibus possit nobis in notitiam adducere dogmata veritatis. Sicut ergo ij qui ambulant in via, si a recto itinere declinent, quod certis lineis & manifesto calle concluditur, spatia multa & vaga incedunt; ita ergo & is, qui excesserit de via, quæ ducit ad regnum cælorum, multam latitudinem incurrit erroris, per quam ad perditionem peruenitur.

CXL INTERROGATIO.

Quomodo angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam?

RESPONSIO. Et hic similiter angustum & arctum hoc indicat, quia via hæc, id est vita nostra, angustatur & coarctatur in tribulationibus. Constringimur enim ex vtraque parte nos qui iter agimus, ne prorsus in aliud aliquod declinemus.

nemus. Periculum enim est, in vtramlibet partem declinare: sicut in exigui pontis transitu, vbi ex vtraque parte, eum, qui forte declinauerit, conciti vnda fluminis rapit & aufert. Propterea ergo scriptum est: *Ne declinaueris in dextram neque in sinistram.* Et Dauid ait: *Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi.* Num. 20. Psal. 139.

CXLI INTERROGATIO.

Auaritia vsque ad quem modum definitur?

Responsio. Cum transgressus quis fuerit modum legis statutum. Quod designatur, secundum vetus quidem testamentum, in eo, si quis plus se diligat; vel plus in pecunia vel necessarijs de se sit solicitus, quam de proximo. Scriptum est enim: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Secundum Euangelium vero, si quis plus solicitus sit quam de præsenti die, sui videlicet caussa vel corporis; iste sine dubio audiet: *Stulte, hac nocte repetent abs te animam tuam; & quæ præparasti, cuius erunt?* Quibus addidit Dominus dicens: *Ita erit & is, qui sibi thesaurizat, & non est in Domino diues.* Leu. 19. Luc. 12.

CXLII INTERROGATIO.

Quid est, perperam agere?

Responsio. Quiquid non propter vsus necessarios, sed vel ornatus caussa vel decoris alicuius fit, hoc est perperam agere.

CXLIII INTERROGATIO.

Quis est, qui ab Apostolo dicitur, habitus ordinatus?

Responsio. Is qui secundum propositum vniuscuiusque honestus est vsus, vel secundum locum, vel secundum tempus, vel secundum personam. Non idem vsus esse potest in tempore hiemis, & in tempore æstatis: neque idem habitus est operantis & quiescentis; nec militis idem est & priuati; neque viri idem qui mulieris.

CXLIIII INTERROGATIO.

Si quis pretiosas vestes abijciat, ipsa autem indumenta viliora quibus vtitur, vel calceamenta, ita composite vtatur, vt studeat decorem inde aliquem capere; si peccat, aut vitio aliquo id facere putandus est?

RESPONSIO. Qui vult per decorem habitus placere hominibus, manifestum est eum huius ipsius vitij ægritudine laborare, id est, hominibus placendi; & certum est mentem eius a Deo longius euagari. Sed & hoc ipsum est vitium, perperam agere, cum indumentis vel calceamentis, non vsus caussa vtitur, sed decoris.

CXLV INTERROGATIO.

Qui est Raca?

Mat. 5. RESPONSIO. Prouincialis, id est, gentilis illius sermo est velut conuitij lenioris, quod domesticis & his, quorum fiduciam quis gerit, dici solet.

CXLVI INTERROGATIO.

Gal. 6. *Quid est quod dicit Apostolus: Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.*
Eph. 6. *Et iterum: Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes: quis est inanis gloriæ cupidus, & quis est hominibus placens?*

RESPONSIO. Puto quod inanis gloriæ cupidus est, qui propter solam gloriam seculi, id est, propter eos, qui vident & audiunt de se aliquid, quod vel laudari possit, vel admirari, facit aliquid vel dicit. Hominibus autem placens ille est, qui voluntate alicuius hominis, vt placeat ei, facit aliquid vel dicit; etiamsi indignum sit & iniuriosum hoc ipsum quod facit.

CXLVII INTERROGATIO.

Quid est inquinamentum carnis, & inquinamentum spiritus? Et quomodo ab his emundari possumus? Et quæ est sanctificatio; & quomodo possumus eam obtinere?

2. Cor. 7. RESPONSIO. Inquinamentum carnis est, commisceri

cum

cum his qui illicita & nefanda committunt. Spiritus autem inquinamentum est, cum indifferenter habemus comiscere eis, qui de fide impie sentiunt. Emundamur autem ab his, cum implemus illud quod Apostolus dicit: *Cum eiusmodi nec cibum sumere:* & quæcunque his similia statuit. Vel certe cum illud patimur in corde nostro, quod ait Dauid: *Tristitia tenuit me a peccatoribus derelinquentibus legem tuam.* Vel cum ostenderimus talem nostram tristitiam, qualem Corinthij ostenderunt, cum obiurgati sunt a Paulo; cum erga eum qui peccauerat, indiscrete egerunt, cum dicit: *In omnibus exhibuistis vos castos esse negotio.* Sanctificatio autem est, adhærere Deo ex integro, & sine aliqua intermissione in omni tempore solicitum esse, & studium gerere placendi ei. Quoniam quidem neque pollutum aliquid in donis Dei offerri potest, vel sanctificari; neque rursum quod semel oblatum est Deo & sanctificatum, ad communem humani ministerij vsum adduci potest; alioquin & sacrilegum erit & impium.

1. Cor. 5

Psal. 118.

2. Cor. 7.

CXLVIII INTERROGATIO.

Quis est mundus corde?

RESPONSIO. Qui seipsum non reprehendit, quia vel præuaricatus sit mandatum Dei, vel contempserit, vel neglexerit.

CXLIX INTERROGATIO.

Quomodo potest aliquis odium habere aduersus peccatum?

RESPONSIO. Si semper ex ijs, quæ tristem & infaustum finem habent, odium nascitur hominibus aduersus eos, qui caussa sibi huiuscemodi negotij extiterunt. Si quis ergo certus sit, quantorum & qualium malorum caussa nobis fiunt peccata, sponte & sine vlla comminatione ex intimo affectu odium ei aduersus ea nascitur; sicut ostendit ille qui dicebat: *Iniquitatem odio habui & abominatus sum.*

Psal. 118

CL INTERROGATIO.

Quomodo potest aliquis ex animo & ex affectu facere mandata Domini?

Responsio. Naturaliter delectamur his, quæ bona sunt & prosunt. Si ergo credimus de his, quæ promissa sunt, ex eoipso quod speramus, inseritur animæ nostræ affectus & desiderium, ad explenda ea, quibus id consequi possimus, quod desideramus. Si quis ergo odio habuerit & execratus fuerit iniquitatem, & emundauerit se ab omni peccato; ex quo, sicut corpus a languore delectationem non habet cibi, ita & anima a peccati morbo non habet desiderium erga mandata Dei. Si recordetur, quia mandatum Dei vita æterna est, & omnibus, qui custodiunt illud, permanet adimpletio promissorum, potest per hæc nasci animæ affectus ille, de quo Dauid dixit: *Iudicia Dei vera, iustificata in semetipsa, & desiderabilia supra aurum & lapidem pretiosum nimis; & dulciora supra mel & fauum. Nam & seruus tuus custodit ea; in custodiendo illa retributio multa.*

Ioan. 18. Psal. 18.

CLI INTERROGATIO.

Quæ est mensura in caritate Dei?

Responsio. Vt supra vires semper quis extendat animam suam ad voluntatem Dei, prospiciens & desiderans ea, quæ ad gloriam Dei pertinent.

CLII INTERROGATIO.

Quomodo quis obtineat, vt possit in se habere caritatem Dei?

Responsio. Si grati & fideles existamus erga beneficia eius: quod etiam in mutis animalibus fieri videmus. Nam & canes interdum diligunt eos, qui sibi cibum præbent. Sed & Esaias propheta hoc docet, cum arguit ingratam gentem, & dicit in persona Domini: *Filios genui, & exaltaui: ipsi autem autem me spreuerunt. Agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepium Domini sui: Israel vero me non cognouit, &* popu-

Esa. 1.

populus meus me non intellexit. Sicut enim boui & asino, pro eo beneficio quo pascitur, dilectio spontanea nascitur erga pastorem; ita etiam nos, si gratanter & fideliter beneficia Dei suscipiamus, sine dubio diligimus beneficiorum præbitorem Deum; & absque vlla doctrina, naturali quodam instinctu, in eius concitamur affectum, si tamen sanitas animæ præsto sit.

CLIII INTERROGATIO.

Quæ sunt indicia, esse in nobis caritatem Dei?

RESPONSIO. Quæ Dominus docuit, dicens: *Si diligitis me, mandata mea seruate.*

Ioan. 14.

CLIV INTERROGATIO.

Quid est, seipsum diligere? vel quomodo vitium suum cognoscit, qui seipsum diligit?

RESPONSIO. Multa abusiue dicuntur, sicut & illud: *Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam seruabit eam.* Philautus ergo græce dicitur, qui seipsum diligit. Intelligi autem potest is, qui talis est, hoc modo: si ea quæ facit, pro semetipso facit: etiamsi videantur secundum mandatum Dei esse, quæ facit. Qui enim pro sua requie patitur aliquid deesse necessitati vel vsibus fratris, siue eorum quæ ad animam necessaria sunt, siue quæ ad corpus, manifeste Philautus, id est, seipsum diligens deprehenditur: cuius vitij finis, interitus est.

Ioan. 12.

CLV INTERROGATIO.

Quomodo apparet qui diligit fratrem secundum mandatum Domini; & quomodo arguitur qui non diligit?

RESPONSIO. Caritatis duo ista præcipua signa sunt, cum contristamur & grauiter ferimus in ijs, in quibus læditur ille quem diligimus: & cum vel satis agimus, vt non fiant; vel gaudemus, si prouenerint aliqua, in quibus vtilitas

Mat. 5. vel profectus est eius qui diligitur. Beatus ergo est, qui luget super eum qui delinquit, cuius videt vitæ imminere periculum: & gaudet pro eo qui proficit, & lucrum suum deputat profectum proximi sui. Contestatur autem hocipsum Apostolus Paulus, dicens: *Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra*: quod vtique secundum rationem caritatis Christi dicebat: *& si glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra*. Qui autem talem non habet affectum erga fratrem, certum est, quod non secundum caritatem Dei diligit proximum suum. Qui autem non diligit, in eo arguitur, quod Ioannes ait: *Qui non diligit, manet in morte*. Et iterum: *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem pati, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?*

1. Cor. 12. 1. Ioan. 3. Ibid.

CLVI INTERROGATIO.

Qui sunt inimici, quos diligere iubemur? & quomodo diligimus inimicos nostros; præstantes eis beneficia tantummodo, aut etiam affectum eis exhibentes? & si hoc possibile est fieri?

RESPONSIO. Inimici proprium est, lædere & insidiari: & ideo omnis qui quomodocunque lædit aliquem, inimicus dicitur; maxime autem hi qui peccant. Isti enim, quod in se est, lædunt diuersis modis, & insidiantur vel his qui vident, vel his qui simul viuunt. Et quoniam ex corpore & anima constat homo, secundum animam quidem diligamus, arguentes, & commonentes, & omni modo ad conuersionem eos prouocantes. Secundum corpus vero præstemus eis beneficia & misericordiam; & si indigent, victum: quoniam nemo dubitat, quin caritas in affectu sit. Quod autem possibile sit, docuit Dominus, per caritatem Dei Patris, & per suam obedientiam vsque ad mortem: quam vtique pro inimicis adhuc & impijs nobis sustinuit, sicut & Apostolus testatur, dicens: *Commendat autem Deus suam caritatem in nobis, quia cum adhuc peccatores essemus, Christus*

Phil. 2. Rom 5.

pro nobis mortuus est. Sed & nos ad hócipsum cohortatur, dicens: *Estote ergo imitatores Dei, sicut filij carissimi; & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & semetipsum tradidit pro nobis hostiam & oblationem Deo*. Nunquam autem præciperet hoc iustus & clemens Dominus, nisi vtique etiam possibilitatem nobis donasset. Inesse enim hoc naturæ nostræ ostenditur, cum etiam bestijs vel animalibus erga eos, qui sibi beneficij aliquid præstiterunt, inest naturalis affectus. Quis autem tantum beneficij amicis præstat, quantum inimicus? cum nobis caussa beatitudinis efficiatur illius, de qua dicit Dominus: *Beati estis cum persequentur vos & exprobrabunt, & dicent omne malum aduersus vos, mentientes propter me; gaudete & exultate, quia merces vestra multa est in cælis*.

Eph. 5.

Mat. 5.

CLVII INTERROGATIO.

Quid est quod dicit Apostolus: Irascimi, & nolite peccare: Et sol non occidat super iracundiam vestram: cum in alijs dixerit: Omnis amaritudo, vel ira, vel indignatio auferatur a vobis?

Psal. 4. Eph. 4.

RESPONSIO. Arbitror in hoc loco Apostolum secundum imitationem Domini hæc locutum: sicut enim in Euangelio Dominus dicebat: Audistis quia dictum est antiquis illud vel illud; & ipse addebat dicens; Ego autem dico vobis hoc vel hoc: Ita etiam Apostolus, cum prius meminisset antiquitatis, per hoc quod dicitur: *Irascimini & nolite peccare*: paulo post addidit quod ex se erat, & quod nobis conueniret, dicens: *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor auferatur a vobis*.

Mat. 5.

Eph. 4.

CLVIII INTERROGATIO.

Quid est, Date locum iræ?

Rom. 12.

RESPONSIO. Non resistere malo, secundum quod scriptum est: sed & ei qui te percusserit in dexteram maxillam, præbere & alteram, & implere ea omnia quæ sequuntur: vel illud: *Cum persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in alteram*.

Mat. 5. Mat. 10.

CLVIIII INTERROGATIO.

Quæ est differentia amaritudinis, & furoris, & iræ, & clamoris, & irritationis?

Responsio. Furoris quidem & iræ differentiam puto in animo constare & motu: quia qui irascitur, intra animum suum adhuc vitium voluit; sicut ex hoc ipso iudicatur, quod dicit: *Irascimini, & nolite peccare.* Qui vero furit, amplius aliquid per motum gerit. *Furor enim,* inquit, *eis secundum similitudinem serpentis.* Vehementius vero furorem concitare, irritatio nominatur. Amaritudo autem illa est, cum malitia in corde etiam arte quadam componitur & armatur. Clamor quoque est, cum quis ira vel furore permotus, per vocis indignationes, aut in blasphemiam aut in maledictionem rapitur.

Psal. 4. Psal. 57.

CLX INTERROGATIO.

Quis est, qui à Domino beatificatur pacificus?

Responsio. Qui Christi adiutor est, secundum quod dicit Apostolus: *Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.* Et iterum: *Iustificati ex fide pacem habeamus ad Deum.* Illa enim alia pax repudiata est a Christo, dicente: *Pacem meam do vobis, non sicut hic mundus dat, etiam ego do vobis.*

2. Cor. 5. Rom. 5. Ioan. 14.

CLXI INTERROGATIO.

Quomodo conuerti quis potest, & fieri sicut infans?

Mat. 18.

Responsio. Ipsa lectio Euangelij docet nos omnem caussam; in qua hoc ostenditur, vti ne arrogantiam requiramus vel elationem: sed æqualitatem naturæ cognoscamus; & exæquemus nos eis, qui videntur inferiores. Hoc enim est proprie infantium, æquales esse his, quibus non nobilitate sed ætate iunguntur; donec processu temporis & monitorum nequitia, elationis inficiantur venenis.

CLXII INTERROGATIO.

Quid est, prudentem esse sicut serpentem, & simplicem sicut columbam?

RESPONSIO. Prudens quidem vt serpens est, qui cum circumspecte & considerate quæ sint possibilia, & quæ honesta vel vtilia peruidens, doctrinam suam dispensat, & aptat ea arte, qua suaderi auditores ad obedientiam possint. Simplex autem vt columba est, qui nec in cor prorsus recipit cogitationem vlciscendi in eos, qui lædunt; sed permanet in benefaciendo, secundum quod Apostolus dicit: *Vos autem nolite deficere benefacientes*. Dominus ad prædicationem mittens discipulos, hæc eis præcipiebat: vbi sine dubio opus erat sapientia, ad suadendum eis qui docebantur; & patientia aduersus eos, qui insidiabantur. Vt sicut ibi serpens per prudentiam intellexit, quam personam ad persuadendum aggredi deberet; eam silicet, quæ fragilior videbatur ad persuadendum; quo eam a Deo abstractam peccato sociaret: ita & nos personam, & mores, & tempus considerare & eligere debemus, & omnimodo ita ordinare sermones nostros in iudicio, vt possimus abstrahere homines a peccato, & sociare Deo.

Mat. 10.
2. Thes. 3.
Gen. 3.

CLXIII INTERROGATIO.

Quomodo debemus suscipere regnum Dei sicut infans?

RESPONSIO. Si tales fuerimus ad doctrinam Domini, qualis est infans in discendo: qui neque contradicit doctoribus, neque rationes & verba componit, aduersus eos resistens; sed fideliter suscipit quod docetur, & cum metu obtemperat & acquiescit.

CLXIV INTERROGATIO.

Domino dicente: Qui se exaltat, humiliabitur. & Apostolo præcipiente: Noli superbum sapere. Et alibi: Arrogantes, superbi, inflati. Et iterum: Caritas non inflatur: quis est elatus? & quis est iactans vel arrogans? quis vero superbus? & quis inflatus vel tumens?

Luc. 18.
Rom. 11.
2. Tim. 3
1. Cor. 13

RE-

Luc. 18. 1. Cor. 4. Phil. 2. Col. 2.

Responsio. Elatus est, qui seipsum effert pro his, quæ forte recte vel prospere gesta sunt, & pro hoc magnus sibi videtur & elatus; secundum illum Pharisæum, qui & ipse inflatus dici potest. Sicut & Apostolus Corinthios arguit, quibus dicit: *Et vos inflati estis*. Iactans autem vel arrogans est ille, qui non acquiescit his, quæ a prioribus vel maioribus statuta sunt, pro vtilitate communi; nec acquiescit verbis Apostoli dicentis: *Vt eadem sentiatis, & vnum sapiatis*: sed propriam quandam viam iustitię ac sanctitatis inquirit. Superbus est, qui etiam nihil vsquam in se virtutis ac rectorum gestorum habens, elatus est & erectus, & videri vult se plus esse quam est. Similis autem esse huic potest etiam is, qui inflatus dicitur vel tumens; secundum hoc quod Apostolus dicit: *Sed inflatus est, nihil sciens*.

CLXV INTERROGATIO.

Quid est, Caritas non dehonestatur?

1 Cor. 13

Responsio. Sicut quis dicat, de statu honestatis suæ non deducitur. Est enim propria quædam honestas caritatis, & habitus eius atque ornatus: ille sine dubio, quem per singulas caritatis virtutes enunciauit Apostolus: quæ singulæ honestates quædam eius sunt & ornatus.

CLXVI INTERROGATIO.

1. Reg. 2. 2. Cor. 11 2. Cor. 12 1. Cor. 1. 2. Cor. 10

Scriptura dicente: Nolite gloriari neque loqui alta. & Apostolo confitente: Quia quæ loquor; non secundum Deum loquor; sed sicut in insipientia, in hac substantia gloriandi. Et rursum: Factus sum insipiens gloriando. Et iterum ipso dicente: Quia qui gloriatur, in Domino glorietur: quæ est gloriatio in Domino? & quæ est culpabilis gloriatio?

Responsio. Apostoli quidem manifestum est propositum, quod aduersus vitia loquebatur. Non enim vt seipsum commendaret, hæc dicebat; sed vt quorundam insolentiam & arrogantiam retunderet. Gloriatio ergo in Domino est, cum quis ea quæ recte gerit; non sibi, sed Domino

mino aſcribit, dicens: *Omnia poſſum, ſed in eo qui me confortat Chriſtus*. Culpabilis autem gloriatio eſt, & duplici ratione dinoſcitur: vel ſecundum hoc quod dicit: *Quoniam laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ*. Et: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* Vel ſecundum illud, cum faciunt aliquid boni operis; *vt videantur ab hominibus:* & per hoc ipſum, quod volunt laudari, gloriantur in his quæ fecerunt. Sed huiuſcemodi homines etiam ſacrilegi deſignantur, cum gratiam, quæ a Deo donata eſt, propriam faciunt; & gloriam quæ debetur Deo, in ſemetipſos conuertere conantur.

Phil. 4. Pſal. 9. Pſal. 51. Mat. 6.

CLXVII INTERROGATIO.

Qualem intellectum, vel prudentiam a Deo petere debemus? vel quomodo eam poſſumus promereri?

RESPONSIO. Intellectus quidem quis ſit, ab ipſo Domino per Prophetam didicimus, dicentem: *Non glorietur fortis in fortitudine ſua; neque glorietur diues in diuitijs ſuis; ſed in hoc glorietur, qui gloriatur, in intelligendo & cognoſcendo Dominum.* Et iterum per Apoſtolum ſic dicit: *Sed intelligentes, quæ ſit voluntas Domini*. Qui rurſus ait: *Prudentia carnis mors eſt; prudentia autem ſpiritus, vita eſt & pax*. Poſſumus autem hoc modo promereri, ſi faciamus illud quod ſcriptum eſt: *Vacate & cognoſcite, quoniam ego Dominus ſum*: & ſi credimus omne verbum Dei verum eſſe: *Si enim*, inquit, *non credideritis, neque intelligetis*.

Ier. 9. Eph. 5. Rom. 8. Pſal. 45. Eſa. 7.

CLXVIII INTERROGATIO.

Si Dominus dat ſapientiam, & a facie eius ſcientia & intellectus eſt; Et ſi alij quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ; quomodo increpat Dominus diſcipulos ſuos dicens: Quia adhuc & vos inſenſati eſtis, & non intelligitis? & Apoſtolus culpat Galatas inſenſatos?

Prou. 11. 1. Cor. 12. Mat. 15. Gal. 3.

RESPONSIO. Si quis ſcit bonitatem Domini, volentis omnes homines ſaluos fieri, & in agnitionem verbi veri-

1. Tim. 2.

tatis venire; & studium Spiritus sancti didicit, qui vnicuique diuidit gratiam Dei; iste cognoscit tarditatem intellectus non ex culpa eius descendere, qui dona distribuit; sed eorum, qui desidia & infidelitate sua id suscipere non merentur. Et ideo recte culpatur insipiens vel insensatus, qui velut sole orto claudit oculos suos, ne videat, sed in tenebris ambulet.

CLXIX INTERROGATIO.

Si ab aliquo quid beneficij consequimur, quomodo poterimus & Domino digne & integre gratias agere, & ei qui beneficium præstitit? Quali mensura vti debemus in vtroque?

RESPONSIO. Si Deum auctorem & consummatorem omnium bonorum esse credamus; eum vero per quem boni aliquid consecuti sumus, vt ministrum Dei gratiæ & muneris agnoscamus.

CLXX INTERROGATIO.

Quid est dignum vel sanctum, quod Græci ὅσιον dicunt? & quid est iustum?

RESPONSIO. Ὅσιον quidem, id est, sanctum vel dignum esse arbitror hoc, quod decet, & debetur ab inferioribus deferri superioribus, secundum hanc ipsam rationem, qua eminentiores videntur. Iustum autem hoc, quod operis pro merito vnicuique tribuitur. Et in illo quidem alio, optimorum quorumque indicatur obsequium: in hoc vero, tam boni quam mali retributio designatur.

CLXXI INTERROGATIO.

Mat. 7. *Quomodo dat quis sanctum canibus, & mittit margaritas ante porcos? aut quomodo accidit illud quod additur: Ne forte conculcent eas pedibus, & conuersi disrumpant vos?*

RESPONSIO. Manifeste nobis tradidit Apostolus ex Rom. 2. his, quæ aduersus Iudæos dicit: *Quia qui in lege gloriaris per præ-*

præuaricationem legis Deum inhonoras. Iniuriam ergo hanc quam per præuaricationem legis verbo Dei inferre dicuntur hi, de quibus sermo est, prohibet hic & abdicat Dominus. Et quia euenit, vt etiam infideles & non credentes, cum vident nos præuaricari mandata, contemptum habeant religionis & doctrinæ Domini; & ex ipsis his arguunt nos, quæ scripta sunt in lege nostra; & velut rumpant nos, & afficiant exprobrantes & confundentes, tanquam legis propriæ transgressores.

CLXXII INTERROGATIO.

Quomodo Dominus aliquando quidem prohibet portari sacculum vel peram in via: aliquando autem dicebat: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet gladium, vendat vestimentum suum, & emat gladium? Luc. 10. Luc. 22.

Responsio. Hoc explanat ipse Dominus dicens: *Quia oportet adhuc compleri in me quod dictum est; quia cum iniquis deputatus est*. Denique posteaquam completa est prophetia, de gladio ait ad Petrum: *Conuerte gladium in locum suum. Omnes enim qui gladium accipiunt, in gladio peribunt*. Ita vt non videatur præceptum esse, quod dicitur: *Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram*: *Et qui non habet gladium, vendat vestimentum suum, & emat gladium*: sed prophetia prædicentis Domini, quia futurum erat, vt Apostoli obliti gratiæ Domini & legis eius, assumerent gladium. Quod autem videtur quasi imperatiuo modo dici propositio hæc verbi futura, in scripturis propheticis satis frequenter inuenitur: sicut est & illud: *Fiant filij eius orphani, & diabolus stet a dextris eius*. & multa alia similia. Luc. 22. Esa. 53. Mat. 26. Psal. 108.

CLXXIII INTERROGATIO.

Quid est, Panem substantiuum da nobis hodie; quod in oratione dicere iubemur?

Responsio. Cum operantes manibus memores simus

Luc. 12. mus Domini dicentis: *Nolite soliciti esse animæ vestræ, quid manducetis, aut quid bibatis*. Et Apostoli præcipientis: *Operamini,* Eph. 4. *vt habeatis vnde præstare possitis necessitatem patienti*. id est, cum non ad proprios vsus, sed pro mandato Domini operamur: Luc. 10. *Quoniam dignus est operarius mercede sua*: tunc substantiuum panem, id est, qui vitam quotidianam substantiæ nostræ conferat, a Deo poscimus, & non a nobis ipsis præsumimus; sed vt necessitati, in quantum sufficit, satisfiat, & agnoscamus eum, qui sufficientiam præstat.

CLXXIV INTERROGATIO.

Si omni volenti accedere ad sorores, oportet indulgere: an certis quibusque & personis, & temporibus? vel quomodo videndæ sunt sorores?

RESPONSIO. De his superius diximus iam sufficienter, quia nec ad virum vir accedere vtcunque & sine caussa ex arbitrio suo vel potestate debet, sed cum omni obseruatione, probante eo qui præest; id est, vt vel prosit quis ei quem videt, vel proficiat ex eo. Quanto magis erga mulieres id obseruare conuenit maiore cautela? Si quis ergo Mat. 12. meminerit Domini dicentis: *Quia de omni sermone otioso reddes rationem in die iudicij*; timebit in omni negotio hanc sententiam. Acquiescendum est enim & sancto Apostolo 1. Cor. 14 dicenti: *Siue manducetis, siue bibatis, siue aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei facite*. Et iterum: *Omnia ad ædificationem fiant*. Nihil ergo vel otiose vel inutiliter agendum est: sed certus quis, & certo tempore, & certo in loco, & certis personis vel apparere, vel loqui debet: vt excludatur omnis nefanda suspicio, & seruemus sine offensione esse apud omnes, & ad ædificationem fidei vnicuique apparere. Certe solum ad solam accedere, nulla religionis ratio permittit. Melius est enim duo quam vnus: simul enim & fidelius & tu-Eccl. 4. tius res geritur. *Væ enim vni; quia si ceciderit, non est alius qui erigat eum*.

IN-

CLXXV INTERROGATIO.

Si quis habet aliquod vitium, quod corrigere non potest; & frequenter notatus in peius proficit; si eum expedit intermitti?

RESPONSIO. Et de hoc alibi iam diximus, quia oportet peccantes corripere patienter, secundum eum quem supra ostendimus modum a Domino positum. Quod si non sufficit ei ad emendationem, sicut illi Corinthio, obiurgatio hæc quæ fit a pluribus; sicut gentilis de reliquo & publicanus haberi debet, qui eiusmodi est. Quia ei parcere, quem Dominus condemnauit, nulli tutum est: maxime cum Dominus dicat: *Quia expedit vnicuique vt vnum oculum, aut vnam manum, vel vnum pedem perdat, & ita intret in regnum*: quam dum parcit vni ex his membris, totum corpus mittatur in gehennam ignis, vbi est fletus & stridor dentium. Sed & Apostolus de his ipsis testatur, dicens: *Quia modicum fermentum totam massam corrumpit*.

Mat. 18.
2. Cor. 2.
Mat. 18.
Gal. 5.

CLXXVI INTERROGATIO.

Si quis contristetur, quia ei non permittitur facere illud, quod non potest apte & recte facere; si debemus ei permittere?

RESPONSIO. Et de his iam dictum est in multis, quia propria voluntate nulli quidquam facere permittendum est, sed iudicio & probatione, vel multorum, vel eorum qui præsunt. Qui autem non obtemperat his, sententiam præsumptoris & contradicentis excipiat.

CLXXVII INTERROGATIO.

Quomodo debent fortiores fratres infirmitates infirmorum portare?

RESPONSIO. Portare, est tollere & curare, secundum quod scriptum est: *Ipse infirmitates nostras tulit, & ægritudines nostras portauit*. Non quia in semetipso susceperit infirmitates, sed quia abstulit eas ab his, in quibus erant, & curauit eos. Ita ergo & hic pœnitentia interueniente curabuntur infirmiores, ex constantia & integritate fortiorum: qui dicun-

Esa. 53.

cuntur portare, id est, exportare & auferre infirmitates eorum, qui inualidi sunt.

CLXXVIII INTERROGATIO.

Gal. 6. *Quid est: Inuicem onera vestra portate? & quam legem Christi adimplebimus hoc facientes?*

RESPONSIO. Idem est, quod in superioribus explanauimus. Grauia enim sunt onera peccati, quæ trahunt animam in profundum inferni: quæ a nobis inuicem auferimus & portamus, id est, exportamus, ad conuersionem prouocantes eos qui peccant. Portare autem pro auferre & exportare, consuetudo est etiam ritu prouintialium dici, sicut & ego sæpe audisse me memini. Legem autem Christi replere, illius qui dixit: *Non veni vocare iustos, sed peccatores in pœnitentiam.* Luc. 5.

CLXXIX INTERROGATIO.

Domino docente nos, orandum esse, vt ne intremus in tentationem; si oportet orare ne accidant nobis dolores corporales: vel si inciderimus in eos, quomodo oportet ferre?

RESPONSIO. Non discreuit tentationum qualitatem, sed generaliter præcepit orandum esse, ne intremus in tentationem. Si vero inciderimus, vt det nobis exitum euadendi; & vt sustinere possimus, a Domino posci oportet, vt possimus implere quod est dictum: *Quia qui permanserit in finem, hic saluus erit.* Mat. 26. Mat. 10.

CLXXX INTERROGATIO.

Mat. 5. *Quis est aduersarius noster? & quomodo ei consentire debemus in via?*

RESPONSIO. Hic specialiter Dominus eum, qui auferre quid a nobis conatur, aduersarium nominauit. Consentimus autem ei, si seruemus præceptum Domini dicentis: *Si quis autem voluerit tecum iudicio contendere, & auferre tunicam* Mat. 5.

nicam tuam, dimitte ei & pallium. Quod & in omnibus fideliter obſeruari oportet.

CLXXXI INTERROGATIO.

Si bonum eſt, ſtatuere ad certum tempus, verbi cauſſa, abſtinere ſe a tali vel tali cibo ſiue potu?

RESPONSIO. Domino dicente: *Non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui me miſit:* omnis huiuſcemodi definitio incongrua eſt. Quod ſciens Dauid, dicebat: *Iuraui, & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ:* & non meæ voluntatis. Et iterum Dominus: *Non mea voluntas, ſed tua fiat*.

Ioan. 6. *Pſal. 118.* *Luc. 22.*

CLXXXII INTERROGATIO.

Si quis voluntate peccauerit, condemnatur? an etiam ille, qui per ignorantiam extra veritatem aliquid fuerit locutus?

RESPONSIO. Iudicium Dei etiam in his, qui per ignorantiam peccant, manifeſtum eſt, cum dicit: *Quia qui neſcit, & non fecerit, digna plagis vapulabit paucis*. Vbique tamen digne geſta pœnitentia veniæ ſpem præſumat.

Luc. 12.

CLXXXIII INTERROGATIO.

Si quis cogitauerit tantum facere aliquid, & non fecerit, ſi & ipſe mendax iudicandus eſt?

RESPONSIO. Si ſecundum mandatum eſt, quod cogitauit facere, non vt mendax, ſed vt contemptor a Domino condemnatur.

CLXXXIV INTERROGATIO.

Si quis prauentus fuerit, vt definiat aliquid agere eorum quæ non placent Deo; quid oportet magis irritum reuocare, quod male fuerat definitum; an timore eo, ne mendax ſit, implere peccatum?

RESPONSIO. Cum dicat Apoſtolus: *Non quod ex nobis ipſis idonei ſimus cogitare aliquid, quaſi ex nobis*. Et Dominus nihilominus: *Quia non poſſum ego a meipſo facere quicquam*.

1. Cor. 3. *Ioan. 5.*

Et

Ioan. 14. Et rursum: *Verba quæ ego loquor vobis, a me ipso non loquor*. Et
Ioan. 6. in alio quoque loco: *Descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui me misit Patris*: pœnitentiam debet agere primo, qui ita aliquid temere definijt, quodcunque illud fuerit quod definitum est. Quia ne ipsa quidem bona propria auctoritate & definitione facere oportet: multo autem magis ea, quæ non placent Deo, statuere non licet. Quia autem oportet & in irritum reuocare, quæcunque ex præsumptione contra mandatum Domini statuantur, manifeste ostenditur in Apostolo Petro; qui temere
Ioan. 13. quidem statuerat, & dixerat: *Non lauabis pedes meos in æternum*. Audiens autem a Domino definitam sententiam: *Quia si non lauero te, non habebis partem mecum*: statim mutauit definitionem suam, & ait: *Domine, non tantum pedes, sed & manus, & caput*.

CLXXXV INTERROGATIO.

Si is, cui commissa est dispensatio eorum quæ Domino offeruntur, necessitatem habet implere quod dicit mandatum: Omni petenti te da: & eum quis vult abs te mutuum sumere, non auertas.

Luc. 6. Mat. 5. RESPONSIO. Hoc quod dictum est: *Omni petenti te da*: Et, *volentem mutuari abs te, non auertas*. quasi tentationis habet locum, sicut ex consequentibus demonstratur. Propter malos enim præceptum est, non principaliter, sed quasi quod in necessitate fieri debeat. Principale enim præce-
Mat. 19. ptum Domini est: *Vende omnia tua bona, & da pauperibus*. Et
Luc. 12. iterum: *Vendite bona vestra, & date eleemosynam*. Quod ergo alijs delegatum est vel deputatum, in alios transferre, non
Mat. 15. est absque discrimine, Domino dicente: *Quia non sum missus, nisi ad oues perditas domus Israel. Et quia non est bonum tollere panem filiorum, & mittere canibus*: sed & abs te ipso iudicare debes, quod iustum est.

IN-

CLXXXVI INTERROGATIO.

Quod si frater nihil habens proprium, petatur ab aliquo hoc ipsum quo vestitus est; quid debet facere, maxime si nudus sit ille qui petit?

RESPONSIO. Siue nudus, siue malus, id est, siue veram necessitatem patiatur, siue fallit, vel si quid aliud est, semel dictum est, quia dare vel accipere non est omnium, sed illius solius, cui commissum est istud officium. Qui vtique cum omni prouidentia & cautela huiuscemodi dispensationem debet implere, vt possit vnusquisque in quo vocatus est, permanere.

CLXXXVII INTERROGATIO.

Quomodo potest quis sine caritate tantam fidem habere, vt montes transferat, aut substantiam suam pauperibus diuidat, & corpus suum tradere vt ardeat? 1.Cor.13

RESPONSIO. Si memores simus Domini dicentis: *Faciunt enim omnia, vt videantur ab hominibus.* Sed & illud, quod respondit illis dicentibus: *Domine, nonne in tuo nomine dæmonia eiecimus? & in tuo nomine virtutes multas fecimus?* cum ait ad eos: *Nescio vos vnde sitis*. non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates: quod vtique alienum est a caritate Dei. Si ergo horum meminimus, facile quæ dicta sunt aduertimus. Quia autem gratiam Dei vel donum accipiant etiam indigni, non est nouum aut mirum. Deus enim in tempore hoc benignitatis & patientiæ suæ, etiam *solem suum oriri facit super bonos & malos*. Interdum autem etiam ad profectum eorum, qui adhuc infideles sunt, vt gloria eius multiplicetur; secundum quod & Apostolus dicit: *Quia quidam per inuidiam & contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem Christum annuntiant*: & addidit dicens: *Veruntamen omni modo siue occasione, siue veritate Christus annuntietur, in hoc ego gaudeo.* Mat. 23. Mat. 7. Mat. 5. Phil. 1.

CLXXXVIII INTERROGATIO.

Quis est qui abscondere dicitur talentum, & propterea condemnatur?

RESPONSIO. Qui quamcunque gratiam Dei detinet, & assumit in suis vsibus, & non ad aliorum vtilitatem, iste tanquam occultati talenti crimine condemnatur.

Mat. 25.

CLXXXIX INTERROGATIO.

Quid est immunditia, & quid est impudicitia?

RESPONSIO. Immunditiam quidem lex ostendit. Hoc enim nomine vsa est super his, qui inuiti per naturalem necessitatem patiebantur ea, quæ homines pati consueuerunt. Impudicitia vero mihi videatur esse, cum quis naturalem libidinis motum impudentius & inuerecundius concitat & irritat.

CXC INTERROGATIO.

Quid est proprium furoris? & quid est proprium indignationis iustæ? & quomodo aliquoties quasi ab indignatione incipientes inueniuntur decidere in furorem?

RESPONSIO. Furoris quidem proprium est, concitatio animæ mala meditantis aduersus eum, qui se concitat & irritat. Indignationis vero iustæ proprium est, peccantem corripere eo affectu vel proposito, quo auertimur a peccatis, & quod displicet nobis, quod non recte gestum est. Quod autem interdum a bono incipiens anima decidit in malum, nihil mirum est. Multa enim inuenies huiuscemodi, propter quod meminisse oportet sacræ scripturæ dicentis: *Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi.* Et iterum: *Nisi enim quis legitime certauerit, non coronabitur.* Et ideo in omnibus obseruanda est rerum mensura, & tempus, & ordo; quia ex aliqua horum caussa accidit, vt id quod videtur bonum, inueniatur malum.

Psal. 138
2. Tim. 2.

CXCI. INTERROGATIO.

Ex quibus fructibus probari debet is, qui ex affectu arguit fratrem peccantem?

RESPONSIO. Primo omnium ex eo quod præcipuum est, si cum misericordia redarguit, & est in eo illud quod dixit Apostolus: *Quia si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra*. Vel illud: *Quis scandalizatur, & ego non vror?* Tum deinde, si in omni peccato similiter affligitur & contristatur, & erga omnes qui peccant, vel si in se delinquat aliquis, vel in alium, similiter contristatur & luget. Et si arguens obseruat illam regulam, quam Dominus posuit, id est, vt inter semetipsum solum, vel alio vno vel duobus adhibitis. Super omnia autem, si obseruat quod dixit Apostolus: *cum omni patientia*.

1.Cor.12

Mat. 18.
2.Tim 3.

CXCII. INTERROGATIO.

Si oportet eos, qui ingrediuntur ad fratres, statim artificia discere?

RESPONSIO. Qui præsunt, probent; vt quem sociari voluerint corpori congregationis, artibus erudiant diuersis, secundum modum & qualitatem propriæ ætatis & conditionis, Vt verbi gratia: si ad meditanda vel agenda spiritualia minus inueniatur idoneus, alterius negotij solicitetur occupationibus, ne torpentem otio atque vacantem satanas, expositum quodammodo suis telis occupet. Dicit enim Apostolus: *Qui non laborat, non manducet*. Et Salomon: *Otiositas inimicitia est animæ*.

2.Thes.3

CXCIII. INTERROGATIO.

Si quis non desiderio corrigendi fratres arguat eum qui delinquit, sed sui vitij explendi gratia; quomodo oportet hunc corrigi, si post multam communicationem in eisdem permaneat?

RESPONSIO. Iste velut suis commodis prospiciens, & primatus desiderans, notetur; & emendationis ei modus ex institutionum disciplinis intimetur. Quod si per-

manserit in obstinatione, manifesta est sententia eorum, qui non pœnitent pro delicto.

CXCIV INTERROGATIO.

Qualibus correptionibus uti oportet inter fratres, ad emendationem eorum qui delinquunt?

RESPONSIO. Hoc sit in iudicio positum eorum, qui præsunt, vel quanto tempore, vel quali modo corripi debeant: quia & ætas, & eruditio multam haberi facit differentiam pœnitentiæ.

CXCV INTERROGATIO.

Si in omni peccato siue secundum cogitationes, siue secundum verbum, siue secundum actum, satanam in caussa esse conuenit dici?

RESPONSIO. Generaliter arbitror, quod satanas ipse per seipsum caussa peccati existere nulli potest: sed motibus animæ nostræ, siue naturalibus, siue etiam ex vitio conceptis abutitur ad voluntatem malitiæ suæ; & de nostris nos motibus, si forte non vigilemus, trahit in hoc quod ipsi gratum est, id est, in peccatum. Naturalibus ergo motibus nostris abutitur: sicut illud quod in Domino facere conatus est, cum eum sensisset esurire, ait ad eum: *Si filius es Dei, dic vt lapides isti panes fiant*. Motibus autem ex vitio conquisitis abutitur, sicut fecit in Iuda: quem quoniam cupidum vidit & auaritiæ morbo ægrotantem, abusus hoc vitio eius, vsque ad proditionis eum, ob triginta argentorum lucrum, pertraxit ruinam. Quia autem mala ex nobis ipsis oriuntur, manifeste ostendit Dominus dicens: *Quia de corde procedunt cogitationes malæ*, & reliqua. Hoc autem accidit iis, qui per negligentiam inculta & squalentia naturalium in se bonorum semina derelinquunt; dicente Salomone: *Quia sicut agricultura, ita vir insipiens; & sicut vinea, ita homo cui deest prudentia: & si relinquas eam, fiet deserta, & ascendent in ea spinæ, & erit derelicta*. Huic ergo animæ, quæ ex huiusmodi negli-

Mat. 4. Luc. 21. Mat. 15. Prou. 24.

gen-

gentia squaluerit,& in desertum venerit, consequens est suscipere illam sententiam, quæ dicit: *Spinæ & tribuli orientur in te:* & pati illud quod scriptum est: *Expectaui vt faceret vuas; fecit autem spinas.* de qua dixerat: *Plantaui vineam Soreth.* Et tunc merito dicetur ad eam illud,quod per Ieremiam prædictum est a Domino, dicente: *Ego te plantaui vineam fructiferam, totam veracem: quomodo conuersa es in amaritudinem vineæ alienæ?* Gen. 3. Isa. 5. Ier. 2.

CXCVI INTERROGATIO.

Si quis relinquens fiscalia debita,intret ad fratres, & parentes eius pro ipso exigantur, & tribulentur; si non affert hoc culpam aliquam, vel his qui eum susceperunt, vel illi ipsi qui ita egerit?

Responsio. Dominus noster Iesus Christus his qui interrogauerunt se: *Si licet dari censum Cæsari, aut non*; ait: *Ostendite mihi denarium, cuius habet imaginem & subscriptionem?* Cum autem dixissent quia Cæsaris; Respondit dicens: *Reddite ergo quæ Cæsaris sunt, Cæsari; & quæ Dei sunt, Deo.* Ex hoc ergo manifeste docemur, quia hi obnoxij sunt tributis Cæsaris, apud quos inuenitur Cæsaris census & imago. Si quid ergo tale etiam iste veniens ad fratres secum detulit, obnoxius est ad exoluendum debitum. Si vero omnibus derelictis in manibus propinquorum abscessit; nullus vel ipsi, vel fratribus scrupulus debet existere. Matt. 22.

CXCVII INTERROGATIO.

Si oportet eum qui præest, extra eam quæ sororibus præest, loqui aliquid, quod ad ædificationem fidei pertineat, virginibus?

Responsio. Et quomodo seruabitur præceptum illud Apostoli dicentis: *Omnia vestra honeste & secundum ordinem fiant?* 1. Cor. 14

CXCVIII INTERROGATIO.

Si conuenit eum qui præest, cum ea quæ sororibus præest frequenter loqui; & maxime, si aliqui de fratribus pro hoc læduntur?

Re-

1.Cor.10 RESPONSIO. Apostolo dicente: *Vt quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia?* bonum est imitari eum di-
1. Cor. 9. centem: *Quia non sum vsus potestate mea, ne offendiculum aliquod darem Euangelio Christi*. Et quantum fieri potest, & rarius videndæ sunt, & breuior est sermocinatio instituenda.

CXCIX INTERROGATIO.

Si oportet, cum aliqua soror confitetur quodcunque delictum suum presbytero, etiam matrem monasterij adesse?

RESPONSIO. Honestius mihi videtur esse & religiosius, vt per seniorem matrem presbyter, si quid illud sibi videtur, statuat; & modum, vel tempus pœnitentiæ imponat ad emendationem eius, quæ corrigi desiderat a peccato. Non est enim honestatis, vt arbitror, aut ordinis, vt aliquis sine testimonio matris illius quæ præest, vel cum paucis vel cum pluribus statuat aliquid, vel loquatur.

CC INTERROGATIO.

Si oportet gesta turpia vel obscœna confitentem inuerecundius pronunciare omnibus, aut certis quibusque, & quibus illis?

RESPONSIO. Confessio peccatorum hanc habet rationem, quam habet vulnus aliquod corporis vel passio, quę medico demonstranda est. Sicut ergo non omnibus quis vitia vel vulnera corporis suis reuelat, nec quibuslibet, sed his tantummodo, qui summæ peritiæ testimonium habent, & curæ ac medelæ disciplinam; ita & confessio peccatorum fieri debet apud eos tantummodo, qui curare hæc
Gal. 6. præualent ac emendare, secundum quod scriptum est: *Vos qui fortiores estis, infirmitates infirmorum portate*: hoc est, exportate & auferte per curationem.

CCI INTERROGATIO.

Si ignorante matre seniore presbyter aliquid fieri præcipiat sororibus, recte videbitur indignari senior mater, cum ipsa nescierit?

RE-

RESPONSIO. Et valde: alioquin ianitori præcipit frustra vt vigilet; si alius in domo vult quodlibet disponere. Sic & Aaron cum absente & ignorante Moyse in populo quippiam præsumit, conflato idolo, tam super se, quam super reliquum populum inducit graue peccatum. Ab hoc idolatriæ reatu Paulus Corinthijs prouisum esse voluit, quibus pro corrigendo eo, qui patris vxorem violauerat, licet corpore absens scribit: *Congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi.* Timotheo etiã quamuis præposito omnibus, de vtendo modico vino præcipit. Quędam ordinantur a diuersis personis, disponente seniore, qui habere possunt congregationem: quædam vero nullatenus, nisi præsente seniore, & præcipue in conuentu sororum. Siquidem discipuli, qui etiam potentia virtutis Dei multa signa operabantur, a quodam spiritum immundum eijcere non possunt, nisi prius magister hunc ad se allatum reddidit sanum. Ne vero persona potens disponere per se quid præsumat in congregatione, absque eo ad quem cura pertinet animarum, hinc colligitur: quoniam rarius sanitates contulit Dominus à maiore persona rogatus, vt reguli filio, & seruo centurionis; quam forte his, qui liberi ab imperio alieno suo viuebant arbitrio: vt docet mulier illa peccatrix, quæ per se currit ad medicum salutis.

Exo. 32.

1. Cor. 5.

Mat. 17.

CCII. INTERROGATIO.

Si potest impedire propositum sancti hominis satanas, quia scriptum est: Ego quidem Paulus semel & bis venire volui ad vos & impediuit nos satanas?

1. Thes. 2

RESPONSIO. Eorum quæ in Domino geruntur, quædam quidem solo proposito & iudicio animæ efficiuntur; quædam etiam per corpus adimplentur; id est, vel labore, vel patientia corporis. Quæcunque ergo in animæ proposito consistunt, hæc impedire nullo modo potest satanas: ea vero quæ etiam ministerio corporis adimplentur, frequen-

quenter, permissu tamen Dei, impediri possunt, ad probationem eius qui impeditur: vt appareat, si a bono proposito nequaquam per huiusmodi impedimenta mutatur. Sicut hi qui super petram seminati dicuntur; quod ad præsens quidem audientes verbum cum gaudio susceperunt; facta autem tribulatione vel persecutione, continuo recesserunt. Vel certe si permanserint in bonis, maioribus præmijs digni sunt, quasi qui in certamine vicerint: sicut & ipse Apostolus, cum frequenter proposuisset Romam proficisci, & prohibitum se esse fatetur, tamen non cessauit a proposito, vsquequo quod proposuerat expleret. Sed per patientiam sustinuit, sicut sanctus Iob, qui tanta a diabolo passus est, cogente se loqui aliquid impium aduersus Deum, & in nullo penitus, nec in sermone quidem regulam pietatis excessit, quo minus ea sentiret de Deo quæ pia erant. Sicut scriptum est de eo: *Quia in his omnibus nihil peccauit Iob labijs suis in conspectu Domini: nec dedit insipientiam Deo.*

Luc. 8. Rom. 1. Iob. 1.

CCIII INTERROGATIO.

Quomodo fit aliquis in præsenti seculo stultus?

RESPONSIO. Si timeat sententiam Domini dicentis: *Væ qui prudentes sunt apud seipsos, & in conspectu suo sapientes.* Et imitetur eum qui dixit: *Sicut iumentum factus sum apud te.* Et omnem arrogantiam prudentiæ abijciens, non prius credat sensibus suis inesse aliquid boni, quàm mandato Domini illuminetur; vt intelligat, quid est quod placeat Deo, siue in opere, siue in verbo, siue in cogitatione: secundum quod & Apostolus dixit: *Confidentiam autem talem habemus in Christo ad Deum: non quia a nobis ipsis idonei sumus cogitare aliquid, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est.*

Isa. 5. Psal. 72. 2 Cor. 3.

EXPLICIT REGVLA S. BASILII EPISCOPI.

ERRATA PRIMÆ PARTIS.

Pag.	lin.	errata	correcta.
28	6	ab Hebr.	ad Heb.
	18	quis	qui
31	3	ieiunorum	ieiuniorum
	24	quercla	querela
33	2	fratres	fratres
	20	fuerit	fuerit
55	2	protenus	protinus
56	7	vnicuiusque	vniuscuiusque
64	5	oratio	oratione
68	1	comedendam	comedendum
69	13	funt	funt
84	13	sanctorum	sanctarum
87	11	scandalun	scandalum
109	14	homnis	hominis
111	vl.	exhibite	exhibete
115	15	princeps	principes
117	12	nostram	nostrum
	30	contritis	contriti
	32	omnes	omnis
118	4	fratrem	fratrum
123	18	connertens	conuertens
127	13	cœnebia	cœnobia
	19	adhibite	adhibete
	22	perbuit	præbuit
128	4	indefinentur	indefinenter
129	16	finguli	finguli
132	30	perdeamus	perdamus
134	12	dilitijs	delitijs
	7	dele autem	
139	1	congruentur	congruenter
149	2	derelinquerunt	dereliquerunt
149	27	legitimè	legitima
155	2	PARVM	PATRVM
161	24	lautoris	lautioris
164	19	potestate ; fit	potestate fit ;
165	15	qnicquid	quicquam
167	9	ostium	ad ostium
189	30	dilectationib.	delectationib.
192	18	fiducıliter	fiducialiter
195	18	antem	autem
197	3	eadem	eandem
198	11	pernicem	perniciem
208	9	quo	quod
215	10	diligimus	diligimur
216	25	agandum	agendum
230	21	vtiles	inutiles
231	27	patrts	patris
235	17	dicit cum	dicit enim
	17	laborem	laborem
236	16	fine cibo	fine cibo
240	6	dominom	dominum
245	32	suam	sua
247	11	iugitur	iugiter
255	6	mibi	mihi
	17	est	est
257	2	comisceri	commisceri
258	3	dele autem	
260	19	infidiari	insidiari
261	15	irascimi	irascimini
265	27	sapientientiæ	sapientiæ
272	19	quis vult	qui vult
275	26	inimicitia	inimica.